

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА МЕТОДИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ТА
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ
У ДОНЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ
У ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ
У КИЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ
ДЕРЖАВНИЙ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ВІННИЦЬКЕ ВИЩЕ ПРОФЕСІЙНЕ УЧИЛИЩЕ СФЕРИ ПОСЛУГ»**

**«СУЧАСНА ДИДАКТИКА
ДЛЯ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ НАВИЧОК
КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ:
ОСВІТНІ ТРЕНДИ І ВИМОГИ РИНКУ ПРАЦІ»**

**МАТЕРІАЛИ
РЕГІОНАЛЬНОГО НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО ІНТЕНСИВУ
(28 березня 2024 року)**

м. Біла Церква

Рекомендовано Вченою радою Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України (протокол № 5 від 17 травня 2024 року).

Рецензенти:

Мамчур Лідія Іванівна, професорка кафедри педагогіки, психології та менеджменту Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту світи» Національної академії педагогічних наук України, докторка педагогічних наук, професорка;

Масліч Світлана Володимирівна, заступниця директора з навчально-методичної ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг», кандидатка педагогічних наук.

Упорядники:

Кучеренко Ірина Анатоліївна, завідувачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО;

Жук Михайло Васильович, доцент кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО;

Линчак Оксана Василівна, професорка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО;

Шевчук Світлана Степанівна, старша викладачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО.

Сучасна дидактика для розвитку професійних навичок кваліфікованих робітників: освітні тренди і вимоги ринку праці : збірник матеріалів Регіонального науково-методичного інтенсиву (28 березня 2024 року). БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України / упор. І. Кучеренко, М. Жук, О. Линчак, С. Шевчук. Біла Церква, 2024. 226 с.

Збірник укладено на основі матеріалів учасників Регіонального науково-методичного інтенсиву «Сучасна дидактика для розвитку професійних навичок кваліфікованих робітників: освітні тренди і вимоги ринку праці», що відбувся 28 березня 2024 року.

Співорганізаторами заходу виступили: кафедра методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України, Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Донецькій області, Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області, Навчально-методичний кабінет професійно-технічної освіти у Київській області, Державний професійно-технічний навчальний заклад «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг».

Обговорено актуальні питання сучасної дидактики в аспекті вивчення освітніх трендів та новітніх тенденцій на ринку праці для вдосконалення науково-методичних шляхів розвитку затребуваних компетентностей у фахівців нової формації, формування і розвитку професійних навичок кваліфікованих робітників в умовах воєнного стану і повоєнної відбудови України. Узагальнено наукові й експертні доповіді, презентовано майстер-класи й інноваційний педагогічний досвід та кращі освітні практики. Представлено науково вивірені перспективи реалізації освітніх трендів в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти, вимог та запитів ринку праці для формування затребуваних компетентностей фахівців, пріоритетних напрямів розвитку професійної освіти в умовах воєнного стану і післявоєнної відбудови України, реалізації компетентнісного підходу в сучасній професійній освіті, професійної перепідготовки та підвищення кваліфікації сучасних фахівців, новітніх тенденцій розвитку професійних навичок кваліфікованих робітників, теорії та методології сучасних дидактичних процесів.

ЗМІСТ

ПРЕСРЕЛІЗ	7
ПРОГРАМА	14
ТЕЗИ учасників	
Арнаут І.О. ВПРОВАДЖЕННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ: TIKTOK FOR EDUCATION.....	20
Бойко Л. М. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ НАВИЧОК КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ З ПРОФЕСІЇ «КУХАР»...	25
Головко Д.Ю. ІНТЕГРАЦІЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕС ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРЕВАГИ.....	31
Гоменюк Л.В. SOFT SKILLS (М'ЯКІ НАВИЧКИ) ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА КОНКУРЕНТНОСПРОМОЖНОСТІ ВИПУСКНИКА ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ.....	34
Горохова О.Л. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ.....	40
Горячева Т.В. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ТЕХНОЛОГІЙ ВИПЕРЕДЖАЮЧОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ	44
Єріс Ю.В. ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ УДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ЗП(ПТ)О	47
Жук М.В. КОМПЕТЕНТІСНИЙ ВИМІР АДАПТАЦІЇ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ ДО ВИКЛИКІВ, ТРЕНДІВ, МОЖЛИВОСТЕЙ 4.0.....	51
Забоква О.М. ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ: РОЛЬ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ КАРТОК У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕС	55

Йоник-Марченко І.М. ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ (ООП) В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	59
Ключник В.М. МОЖЛИВОСТІ ПРОФТЕХОСВІТИ У ПІДГОТОВЦІ КВАЛІФІКОВАНИХ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ВІДБУДОВИ.....	63
Князєва М.О. СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТРЕНДИ В ЗАКЛАДАХ П(ПТ)О.....	66
Коссова-Сіліна Г.О. ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ТА ІНТЕГРАЦІЯ ВЕТЕРАНІВ: ПРОБЛЕМИ І ВИКЛИКИ РИНКУ ПРАЦІ.....	69
Костина А.М. СУЧАСНІ УЯВЛЕННЯ ПРО СУПЕРВІЗІЮ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ.....	73
Костюк Ю.М. ПРОФЕСІЙНІ КОМУНІКАТИВНІ ЯКОСТІ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ	77
Кривобок А.С. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ НАВИЧОК КВАЛІФІКОВАНОГО РОБІТНИКА.....	82
Криворучко Ю.Ю. КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У СУЧАСНІЙ ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ, АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	86
Кузьменко О.О. РЕАЛІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРИ (ЗАРУБІЖНОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ).....	90
Кучеренко І.А. ТЕХНОЛОГІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ ЯК ТЕНДЕНЦІЯ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ	92
Лебідь О. М. СУЧАСНІ ТРЕНДИ РИНКУ ПРАЦІ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ПРИРОДИ ЕКОНОМІКИ	97
Линчак О.В. ІНКЛЮЗИВНІСТЬ ЯК ТРЕНД СУЧАСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....	102
Ліпатова В.В. НЕПЕРЕРВНА ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ	105
Макаренко С.Г. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНИХ ДИДАКТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ	109
Мамчур Л.І. КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ЯК СТРИЖНЕВИЙ НАПРЯМ ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ ЗДАТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ	114

Манілова Т.В. ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ПРОВЕДЕННІ УРОКІВ В/Н У СУЧАСНИХ УМОВАХ	118
Марчук І.П. ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	122
Масліч С. В. ВПРОВАДЖЕННЯ АКМЕ-ТЕХНОЛОГІЙ – ГОЛОВНА УМОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГА (НА ПРИКЛАДІ ДПТНЗ «ВІННИЦЬКЕ ВИЩЕ ПРОФЕСІЙНЕ УЧИЛИЩЕ СФЕРИ ПОСЛУГ»)	126
Надточій О.В. СУЧАСНА ДИДАКТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНИХ ФАХІВЦІВ НА РИНКУ ПРАЦІ...	129
Оліферчук О.М. ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ РЕСУРС «МЕТОДИЧНА СКАРБНИЧКА» ЯК ОСВІТНІЙ ТРЕНД ХХІ СТ. В УМОВАХ ФОРМАЛЬНОЇ, НЕФОРМАЛЬНОЇ ТА ІНФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ	131
Пахомов І.В. ВІДПОВІДНІСТЬ ОСВІТНИХ ПРОПОЗИЦІЙ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ МІСТА БІЛА ЦЕРКВА КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ВИМОГАМ РИНКУ ПРАЦІ.....	136
Потапенко Т. О. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ НАВИЧОК КВАЛІФІКОВАНОГО РОБІТНИКА З ПРОФЕСІЇ ПЕРУКАР (ПЕРУКАР- МОДЕЛЬЄР)	141
Сазонова В.І. СТРУКТУРА ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ВИПУСКНИКІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ	145
Стариченко В.М. ПРОФЕСІЙНЕ СПРЯМУВАННЯ ПРЕДМЕТІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В СУЧАСНІЙ ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ	151
Ткач Н.В. ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ЯК НОВА РЕАЛЬНОСТІ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ.....	154
Торба Н.Г. ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ РИНКУ ОСВІТНИХ ПОСЛУГ З РИНКОМ ПРАЦІ ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СЬОГОДЕННЯ.....	159
Угрюмова О.Ю. ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОСВІТИ ПІД ЧАС ОЧНОЇ ТА ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ З ПРЕДМЕТІВ ПРОФЕСІЙНО- ТЕОРЕТИЧНОЇ	164

ПІДГОТОВКИ.....	
Устенко Б.В. ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РИНКУ ПРАЦІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ФАХІВЦІВ.....	168
Філіцька О.О. ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ	172
Фурс О.Й. СТРЕСОСТІЙКІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА.....	176
Хайчіна Ю.М. ОСВІТА, ОРІЄНТОВАНА НА КОМПЕТЕНЦІЇ - СТРАТЕГІЧНА ІНВЕСТИЦІЯ В МАЙБУТНЄ.....	182
Хоменко О. М. ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЗАКЛАДІВ П(ПТ)О.....	188
Христянович О.М. КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У СУЧАСНІЙ ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ.....	190
Чімбір В. В. КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ВИКЛАДАННІ ПРЕДМЕТУ «ОХОРОНА ПРАЦІ».....	195
Шевчук С.С. ІНФОРМАЦІЙНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ЕЛЕМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНОЇ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ ФАХІВЦІВ.....	200
Широкова С.Р. ТЕХНОЛОГІЯ ПОРТФОЛІО ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА.....	206
Юденкова О.П. ДУАЛЬНА ФОРМА НАВЧАННЯ ТА КЛАСТЕРНІ ПОЛІТИКИ: КЛЮЧОВІ ТЕНДЕНЦІЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ТА РИНКУ ПРАЦІ.....	212

ПРЕСРЕЛІЗ

Регіонального науково-методичного інтенсиву «Сучасна дидактика для розвитку професійних навичок кваліфікованих робітників: освітні тренди і вимог ринку праці»

28 березня 2023 року у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти (БІНПО) ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України відбувся регіональний науково-методичний інтенсив «Сучасна дидактика для розвитку професійних навичок кваліфікованих робітників: освітні тренди і вимоги ринку праці».

Організатор інтенсиву – кафедра методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО.

У регіональному науково-методичному інтенсиві взяли участь представники понад 190 провідних вітчизняних закладів вищої, професійної (професійно-технічної) освіти, фахової передвищої освіти та Навчально-методичних центрів професійно-технічної освіти з різних областей України.

Модератор заходу – **Ірина Кучеренко**, завідувачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін, докторка педагогічних наук, професорка.

Мета проведення заходу: обговорення актуальних питань щодо освітніх трендів XXI століття в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти, вимог та запитів ринку праці для формування затребуваних компетентностей фахівців, пріоритетних напрямів розвитку професійної освіти

в умовах воєнного стану і післявоєнної відбудови України, реалізації компетентнісного підходу в сучасній професійній освіті, професійної перепідготовки та підвищення кваліфікації сучасних фахівців.

БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ» НАПН УКРАЇНИ

28 березня 2024 року, 12:00

РЕГІОНАЛЬНИЙ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ІНТЕНСИВ «СУЧАСНА ДИДАКТИКА ДЛЯ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ НАВИЧОК КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ: ОСВІТНІ ТРЕНДИ І ВИМОГИ РИНКУ ПРАЦІ»

Вікторія СИДОРЕНКО, директорка БІНПО, докторка педагогічних наук, професорка

Ірина КУЧЕРЕНКО, завідувачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО, докторка педагогічних наук, професорка

Олена ЮДЕНКОВА, доцентка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО, кандидат педагогічних наук

Світлана ШЕВЧУК, старша викладачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО

Ольга ЛЕБІДЬ, старша викладачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО

Юлія ЕРИС, викладачка Центру підготовки і перепідготовки робітничих кадрів №1 м. Кривий Ріг

Марина СТАСЄВА, директорка Навчально-методичного кабінету професійно-технічної освіти у Київській області

Едуард ГОНЧАРОВ, директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Донецькій області

Олена ГРИШАЄВА, в.о. директора Навчально-методичного центру професійної освіти у Дніпропетровській області

Марія ЛУЧУК, методист Навчально-методичного кабінету професійно-технічної освіти у Київській області

Наталя ТКАЧ, методист Державного професійно-технічного навчального закладу «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг»

Михайло ЖУК, доцент кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО, кандидат філософських наук, доцент

Ніна БЕЛОВА, заступник директора Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Донецькій області

Валентина БОНДАРЧУК, директорка Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Рівненській області

Оксана ЛИНЧАК, професорка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО, докторка біологічних наук, старша наукова співробітниця

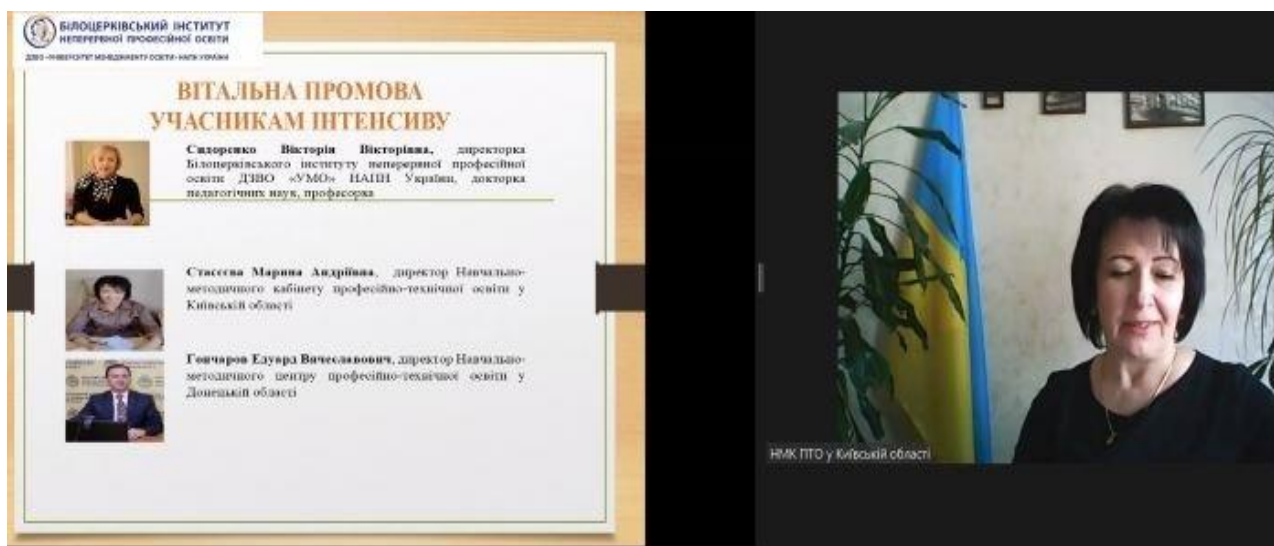
Наталя КЛІТЧЕНКО, викладач спеціалізації Державного професійно-технічного навчального закладу «Кам'янський центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів будівництва та автотранспорту»

Любов БЕРЕЖНА, методист Лиманського професійно-технічного училища

Роботу науково-методичного інтенсиву відкрила **Вікторія Сидоренко**, директорка БІНПО, докторка педагогічних наук, професорка. У науковій доповіді акцентувала увагу присутніх на тому, що саме сучасні підходи в дидактиці включають у себе інноваційні методи навчання та оцінювання, що сприяє постійному професійному розвитку педагогічних працівників та підвищенню їхньої кваліфікації. Команда науково-педагогічних працівників БІНПО створює вже 45 років поспіль умови для професійного розвитку кожного педагогічного працівника, враховує індивідуальні потреби та особливості. Вікторія Вікторівна побажала учасникам плідної роботи, разом виділити ключові аспекти, які допоможуть покращити підготовку майбутніх кваліфікованих робітників та підвищити їх конкурентоспроможність на ринку праці.

З вітальними промовами та анонсом власного досвіду щодо оптимальних шляхів інтеграції новітніх технологій та педагогічних підходів у навчальну практику виступили: **Марина Стасєва**, директорка Навчально-методичного кабінету професійно-технічної освіти у Київській області; **Едуард Гончаров**, директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Донецькій області.

Із науковими доповідями виступили **16** спікерів з різних регіонів України:

– **Едуард Гончаров**, директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Донецькій області, із доповіддю: «**Виклики, які опрацювала делегація України в Афінах за Програмою ETF 13-14 березня**

2024 р.»;

– **Валентина Бондарчук**, директорка Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Рівненській області, із доповіддю: **«Компетентнісний підхід до оцінювання освітніх результатів»**;

– **Олена Гришаєва**, в.о. директора Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області, із доповіддю: **«Сім кроків до ефективної програми навчання»**;

– **Ірина Кучеренко**, завідувачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО, докторка педагогічних наук, професорка, із доповіддю: **«Технологізація навчання як тенденція сучасної освіти»**;

– **Олена Юденкова**, доцентка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО, кандидат педагогічних наук, з доповіддю: **«Компетентнісний підхід як основа системи професійного розвитку»**;

– **Світлана Шевчук**, старша викладачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО, із доповіддю: **«Портфоліо як системний показник рівня професійної компетентності педагога»**;

– **Юлія Єріс**, викладачка Центру підготовки і перепідготовки робітничих кадрів №1 м. Кривий Ріг, із майстер-класом: **«Інноваційні підходи як ефективний засіб удосконалення навчально-виховного процесу в ЗП(ПТ)О»**;

– **Ольга Лебідь**, старша викладачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО, із майстер-класом: **«Вступний інструктаж на уроках виробничого навчання»**;

– **Ніна Бєлова**, заступник директора Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Донецькій області, із доповіддю: **«Використання тренінгових технологій з метою підвищення цифрової компетентності педагогів ЗП(ПТ)О Донецької області»**;

– **Любов Бережна**, методистка Лиманського професійно-технічного

училища, з доповіддю: **«Цифровізація освітнього процесу в умовах дистанційного навчання: з досвіду роботи Лиманського ПТУ»;**

– **Марія Лучук**, методистка Навчально-методичного кабінету професійно-технічної освіти у Київській області, із доповіддю: **«Розвиток екологічної компетентності кваліфікованих робітників шляхом реалізації екологічних, практико-орієнтованих учнівських проєктів»;**

– **Оксана Линчак**, професорка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО, докторка біологічних наук, старша наукова співробітниця, із доповіддю: **«Інклюзивність як тренд сучасної професійної освіти»;**

– **Михайло Жук**, доцент кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО, кандидат філософських наук, доцент, із доповіддю: **«Компетентнісний вимір адаптації людського капіталу до викликів, трендів, можливостей 4.0»;**

– **Наталя Ткач**, методист Державного професійно-технічного навчального закладу «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг», із доповіддю: **«Цифрова трансформація освітнього простору як нова реальність сучасної освіти»;**

– **Наталія Клітченко**, викладач спецдисциплін Державного професійно-технічного навчального закладу «Кам'янський центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів будівництва та автотранспорту» (КЦППРКБА), із доповіддю: **«Освітні тренди для розвитку професійних компетентностей випускників ЗП(ПТ)О».**

Регіональний науково-методичний інтенсив «Сучасна дидактика для розвитку професійних навичок кваліфікованих робітників: освітні тренди і вимоги ринку праці» надав учасникам цінні інструменти для подальшого розвитку і вдосконалення професійної діяльності в умовах новітніх викликів. Відбувся активний обмін досвідом між учасниками, що сприяло збагаченню знань та розширенню горизонтів у сфері професійного навчання.

Заявлена тема для інтенсиву сприяла презентації кращих педагогічних

практик, майстер-класів, інноваційного досвіду за напрямками: освітні тренди XXI ст. в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти; вимоги ринку праці щодо формування затребуваних компетентностей фахівців; пріоритетні напрями розвитку професійної освіти в умовах воєнного стану і післявоєнної відбудови України; компетентнісний підхід у сучасній професійній освіті; професійна перепідготовка та підвищення кваліфікації сучасних фахівців; сучасні тенденції розвитку професійних навичок кваліфікованих робітників; теорія і методологія сучасних дидактичних процесів.

Науково-педагогічні працівники БІНПО вдячні всім учасникам інтенсиву за партнерство і обмін інноваційним досвідом.

Запис Регіонального науково-методичного інтенсиву «Сучасна дидактика для розвитку професійних навичок кваліфікованих робітників: освітні тренди і вимоги ринку праці» можна переглянути на офіційному Youtube-каналі БІНПО за покликанням:

<https://www.youtube.com/watch?v=vqptURGbOkY>

ПРОГРАМА

Регіонального науково-методичного інтенсиву «СУЧАСНА ДИДАКТИКА ДЛЯ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ НАВИЧОК КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ: ОСВІТНІ ТРЕНДИ І ВИМОГИ РИНКУ ПРАЦІ»

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

Голова організаційного комітету:

Вікторія Сидоренко, директорка Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України, докторка педагогічних наук, професорка;

Заступники голови організаційного комітету:

Едуард Гончаров, директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Донецькій області

Олена ГРИШАЄВА, в.о. директора Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області

Валентина БАЛИЦЬКА, директорка Державног професійно-технічного навчального закладу «Вінницьк вище професійне училище сфери послуг»

Марина СТАССЄВА, директор Навчально-методичного кабінету професійно-технічної освіти у Київській області

Ірина КУЧЕРЕНКО, завідувачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО ДЗВО «Університет менеджменту світи» Національної академії педагогічних наук України, докторка педагогічних наук, професорка

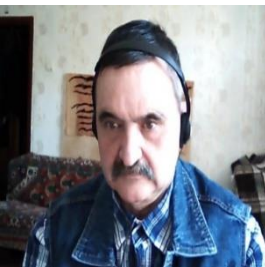

Олена ЮДЕНКОВА, учений секретар БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, кандидат педагогічних наук, доцентка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін

Члени організаційного комітету:

Оксана ЛИНЧАК, професорка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, докторка біологічних наук, старша наукова співробітниця

Михайло ЖУК, доцент кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, кандидат філософських наук, доцент

Світлана ШЕВЧУК, старша викладачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Марина КНЯЗЄВА, старша викладачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України;

Оксана ОЛФЕРЧУК, старша викладачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Оксана НАДТОЧІЙ, старша викладачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Ольга ЛЕБІДЬ, старша викладачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

ВІТАЛЬНА ПРОМОВА УЧАСНИКАМ ІНТЕНСИВУ

Сидоренко Вікторія Вікторівна, директорка БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, докторка педагогічних наук, професорка

Стасєєва Марина Андріївна, директор Навчально-методичного кабінету професійно-технічної освіти у Київській області

Гончаров Едуард Вячеславович, директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Донецькій області

ПАНЕЛЬ НАУКОВИХ Й ЕКСПЕРТНИХ ДОПОВІДЕЙ

Гончаров Едуард Вячеславович, директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Донецькій області

Виклики, які опрацювала делегація України в Афінах за Програмою ETF 13-14 березня 2024 р.

Бондарчук Валентина Миколаївна, директорка Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Рівненській області

Компетентнісний підхід до оцінювання освітніх результатів

Гришаєва Олена Вікторівна, в.о. директора Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області

7 кроків до ефективної програми навчання

Кучеренко Ірина Анатоліївна, завідувачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БНПО ДЗВО «Університет менеджменту світу» Національної академії педагогічних наук України, докторка педагогічних наук, професорка

Технологізація навчання як тенденція сучасної освіти

Юденкова Олена Петрівна, доцентка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО ДЗВО «Університет менеджменту світи» Національної академії педагогічних наук України, кандидат педагогічних наук

Компетентнісний підхід як основа системи професійного розвитку

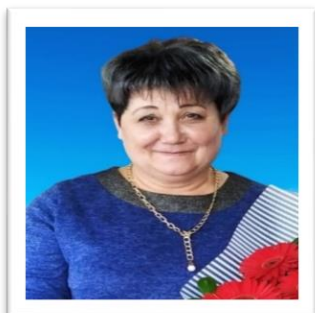
Шевчук Світлана Степанівна, старша викладачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Портфоліо як системний показник рівня професійної компетентності педагога

Єріс Юлія Василівна, викладачка Центру підготовки і перепідготовки робітничих кадрів №1 м. Кривий Ріг

Майстер-клас «Інноваційні підходи як ефективний засіб удосконалення навчально-виховного процесу в ЗП(ПТ)О»

Лебідь Ольга Миколаївна, старша викладачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Майстер-клас «Вступний інструктаж на уроках виробничого навчання»

Бєлова Ніна Олександрівна, заступник директора Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Донецькій області

Використання тренінгових технологій з метою підвищення цифрової компетентності педагогів ЗП(ПТ)О Донецької області

Бережна Любов Володимирівна, методист Лиманського професійно-технічного училища

Цифровізація освітнього процесу в умовах дистанційного навчання: з досвіду роботи Лиманського ПТУ

Лучук Марія Юріївна, методист Навчально-методичного кабінету професійно-технічної освіти у Київській області

Розвиток екологічної компетентності кваліфікованих робітників шляхом реалізації екологічних, практико-орієнтованих учнівських проєктів

Линчак Оксана Василівна, професорка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, докторка біологічних наук, старша наукова співробітниця

Інклюзивність як тренд сучасної професійної освіти

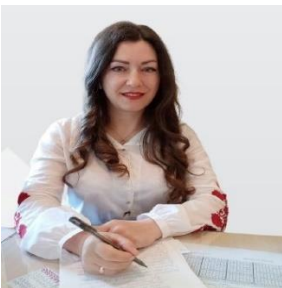
Жук Михайло Васильович, доцент кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, кандидат філософських наук, доцент

Компетентнісний вимір адаптації людського капіталу до викликів, трендів, можливостей 4.0

Ткач Наталя Вікторівна, методист Державного професійно-технічного навчального закладу «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг»

Цифрова трансформація освітнього простору як нова реальність сучасної освіти

Клітченко Наталія Олександрівна, викладач спецдисциплін Державного професійно-технічного навчального закладу «Кам'янський центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів будівництва та автотранспорту»

Освітні тренди для розвитку професійних компетентностей випускників ЗП(ПТ)О

ТЕЗИ

учасників Регіонального науково-методичного інтенсивну
«Сучасна дидактика для розвитку професійних навичок кваліфікованих
робітників: освітні тренди і вимоги ринку праці»

ВПРОВАДЖЕННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ: TIKTOK FOR EDUCATION

Арнаут І.О., майстер виробничого навчання I категорії

Вищого професійного училища №7 міста Кременчука Полтавської області

Сучасній освіті тісно у межах аудиторії, тож вона давно вийшла за її рамки. Чому сьогодення вимагає змін? Як соціальні мережі можуть стати інструментом для цікавого уроку? Як зробити інтерактивний урок і при цьому налагодити дружні та партнерські стосунків між майстром виробничого навчання і здобувачем освіти?

У статті розглянуто можливості використання соціальних мереж у освітньому процесі, зокрема, використання соцмедійного застосунку TikTok, як засобу мотивації здобувачів освіти в умовах воєнного часу, дистанційного та офлайн навчання при проведенні уроків виробничого навчання.

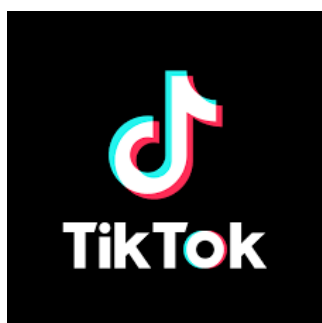

Рис. 1 TikTok

TikTok (рис. 1) – це соціальна мережа, яка швидко набрала популярність завдяки коротким відеороликам, де користувачі демонструють свої таланти, танці, жарти та інше.

Але чи знали ви, що TikTok також стає потужним інструментом для освіти?

Китайський застосунок коротких відеороликів TikTok вийшов на міжнародний ринок у 2018 році. З того часу він підкорює серця нового покоління (особи від 13 до 16 років), стаючи два роки поспіль одним з найбільш активно завантажуваних у світі мобільних застосунків.

Ідея TikTok — створення коротких відео з музичним супроводом.

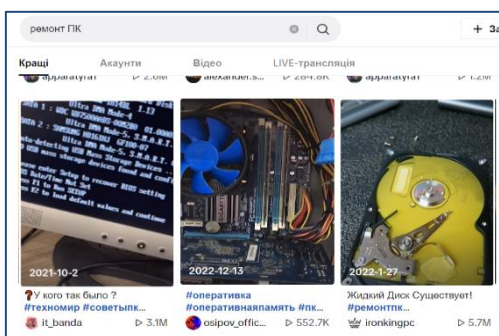
Спочатку їх тривалість була 15 секунд, пізніше додали опцію зйомки відео без музики до 60 секунд та 3 хвилин. Записувати відео можна в самому застосунку, а функція паузи дає можливість зняти його за один раз без монтування.

Популярність платформи можна пояснити тим, що вона поєднує такі функції улюблених застосунків підлітків Snapchat та Instagram, як фільтри та різноманітні ефекти, а ще тут мало змістовності та багато емоцій.

ТікТок як освітня платформа.

ТікТок, платформа, яка первісно була створена для коротких відеороликів розважального характеру, несподівано для багатьох стала потужним інструментом освіти. Як бути на одній хвилині зі здобувачами освіти та мотивувати до навчання?

Від розваг до навчання. Спочатку ТікТок асоціювався переважно з танцями, жартами. Проте з часом користувачі почали усвідомлювати, що формат короткого відео може бути ідеальним для навчальних цілей.

Різнманітність. На платформі можна знайти відео на будь-яку тему: від математики, фізики, хімії до історії, мов, психології, мистецтва та виробничого навчання (рис. 2).

Рис. 2. Застосування пошуку

Доступність освіти. Однією з ключових переваг як освітньої платформи є її доступність, тому перехід до навчального контенту є логічним кроком.

Крім того, безкоштовний доступ до великої кількості якісного освітнього контенту робить навчання доступним для всіх.

Інтерактивність та спільнота. ТікТок дозволяє користувачам не просто споживати контент, але й взаємодіяти з ним. Вони можуть ставити питання, коментувати відео, а також створювати власний навчальний контент. Це сприяє формуванню спільнот, де люди об'єднуються навколо спільних інтересів та цілей.

Аналізуючи поведінку користувача, ТікТок швидко підлаштовується під його

смаки і пропонує саме той контент, який його захопить. Чим більше користувачів, тим більше даних для навчання – і тим ефективніше працюють рекомендації.

Простіший варіант застосування TikTok майстром в/н – зйомка відео з короткими поясненнями ключових моментів теми уроку. Здобувачі освіти можуть переглянути відео необмежену кількість разів і добре запам'ятати інформацію. Відео можна знімати авторське чи використовувати вже доступні. Головне завдання – зацікавити та мотивувати здобувачів освіти до отримання знань.

Під час проведення виробничого навчання на I курсі з професії «Оператор комп'ютерного набору» більшість годин приділяється вивченню теми «Машинопис». Завдання здобувачів освіти: вивчити розкладку клавіатури і відпрацювати сліпий десяти пальцевий метод набору. Кожного уроку в/н здобувачі освіти монотонно працюють з розкладкою клавіатури, удосконалюючи своє володіння даним методом. Щоб зацікавити здобувачів освіти до відпрацювання методу та оживити процес навчання, в дію запускаємо, як не дивно, TikTok.

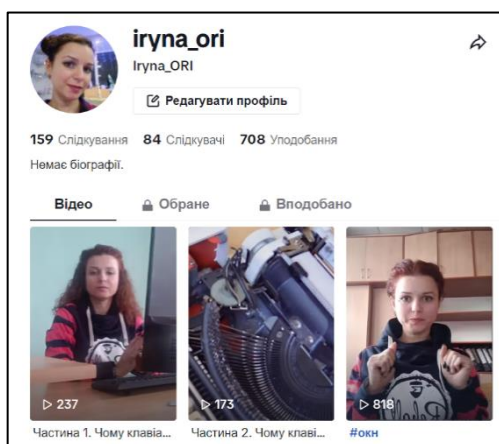

Рис. 3 Чому клавіатура «QWERTY»

Під час вступного інструктажу здобувачі освіти мають можливість переглянути коротенькі «відосики» про розробку першої клавіатури та її удосконалення (рис. 3).

Застосування динамічного навчального контенту через TikTok дає змогу конкретизувати уявлення здобувачів освіти про майбутню професію; дає можливість прив'язати знання до певних візуальних образів.

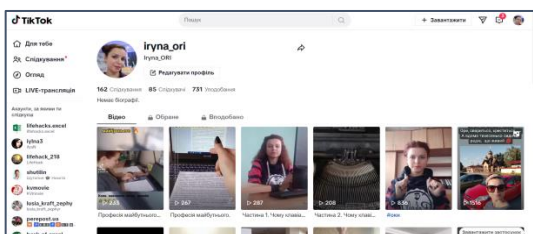
На протязі поточного інструктажу для більшої мотивації запускаємо челендж, наприклад – хто швидше виконає вправу на безкоштовному тренажері RataType; хто точніше відпрацює урок. Майстер виробничого навчання розпочинає, завантажуючи відео (рекомендована тривалість 15 секунд) в застосунок TikTok з поміткою про дозвіл зшивання (приєднання) відео здобувачів освіти. На завершенні цієї частини уроку в/н всі здобувачі освіти

мають доєднати відео зі своїми досягненнями. Далі йде перегляд, обговорення та відпрацювання помилок.

Оригінальною ідеєю став щоденний так званий «батл». Здобувачі освіти щоденно ділилися своїми здобутками в тренажері Ratatype через TikTok, що в підсумку проходження курсу навчання сліпому друку на клавіатурному тренажері маємо чудові результати – здобувачі освіти отримують базовий сертифікат друку наосліп (основна вимоги для отримання сертифікату це відпрацювати повний курс). Гарантію достовірності сертифікату підтверджує Ratatype.

При проведенні рефлексивно-оцінюючого етапу майстер в/н дає завдання із застосуванням TikTok. Наприклад, здобувачі освіти працюють індивідуально або в командах, щоб створити відео контент, який демонструє їхнє розуміння вивченої теми уроку в\н. Відео має вміститися в межах 15-60 секунд (умовно). Розміщують виконане завдання в закритій групі, а бонусом є те, що їх переглянуть також й інші здобувачі освіти. Результати можна обговорити на наступному уроці або в коментарях під відео.

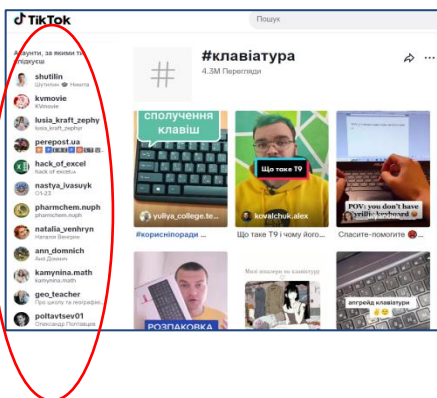
Де брати ідеї? TikTok вам в допомогу...

По-перше треба мати власну сторінку в TikTok (рис. 4). На своїй сторінці викладати як навчальний контент так і розважальний.

Рис.4. Власна сторінка

Це забезпечить Вам постійних відвідувачів, йти в одну ногу з підлітками, збереже зацікавленість вами як особистістю, як педагогом, мотивуватиме здобувачів освіти до навчання.

По-друге слідкувати за різними блогерами та будьте підписаним на них (рис. 5). Так ми маємо змогу «прокачати» власну сторінку. Викладачі зі своїх дисциплін створили блоги у TikTok, щоб привернути увагу до своїх предметів та довести, що навчання може бути веселим.

Рис. 5. Мої підписки

Зокрема, дехто з TikTok-викладачів пояснює, як розв'язувати задачі із дробами, дехто — проводить досліди у хімічній лабораторії, а хтось — створює майстер-класи своєї професії разом із зірками шоу-бізнесу. Українські викладачі навчають десятки тисяч здобувачів освіти й за допомогою коротких й подекуди жартівливих відео пояснюють складні теми уроків.

Використання TikTok розширює можливості освітнього процесу, а не замінює його, забезпечує нові шляхи подання інформації, дає можливість для випробування власних ідей та творчості.

Майстер виробничого навчання зможе налаштувати здобувачів освіти на плідну роботу, мотивує до вивчення своєї професії, підсумувати результати уроку виробничого навчання, розвиваючи професійні, загальні та ключові компетентності.

То, знімайте відео очима здобувачів освіти, додайте жартів, пояснюйте де ці знання вони можуть застосувати на практиці, тощо.

Важливо пам'ятати:

- веселі відео можуть легко перетворитися на булінг, тому варто бути уважними, про кого або про що будете жартувати;

- треба пояснювати здобувачам освіти небезпеки, пов'язані з порушенням приватності. Наприклад, не знімати і не викладати відео, де присутні інші особи, без їхньої згоди;

- у застосунку дуже популярними є флешмоби та челенджі, тому необхідно пояснювати, що деякі з них можуть бути небезпечними, перш ніж взяти участь, потрібно замислитись про ймовірні ризики;

- алгоритми застосунку, як і інших соціальних мереж, побудовані таким чином, щоб якомога довше утримувати вашу увагу, тому варто стежити за витраченим на нього часом.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ НАВИЧОК КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ З ПРОФЕСІЇ «КУХАР»

Бойко Л. М., викладач спецдисциплін вищої категорії

*КЗО «Апостолівський центр підготовки та перепідготовки
робітничих кадрів» Дніпропетровської обласної ради*

Галузь кулінарії є однією з найбільш динамічних та швидкозмінних у світі гастрономії. Професійні кулінари відіграють важливу роль у задоволенні гастрономічних потреб суспільства, проте вимоги ринку праці постійно зростають, вимагаючи від них широкого спектру навичок та професійних знань. Розглянемо кілька ключових тенденцій розвитку професійних навичок кваліфікованих робітників у кулінарній галузі:

Інтеграція цифрових технологій у навчальний процес: сучасні кулінари потребують розуміння і вміння працювати з цифровими технологіями, такими як програмне забезпечення для управління кухнею, точки продажу та інвентаризації. Уроки професійно-технічної освіти повинні включати практичне навчання з використання таких технологій.

Сьогодні в закладах ПТО викладачі та майстри в/н подають навчальний матеріал у формі презентацій, відеоуроків, навчальних фільмів, електронних посібників, майстер-класів, перевіряють завдання за допомогою тестів та інтерактивних завдань.

Це надає можливість більш детально ознайомити майбутніх робітників з виробничими процесами, технологією приготування страв та виробів, з новинками сучасного обладнання, його експлуатацією, переглянути конкурси професійної майстерності і т.д. Використання відеоуроків, онлайн-платформ та інтерактивних навчальних програм дозволяє здобувачам здійснювати навчання у будь-який зручний для них час та місце.

Здорове харчування і дієтичні обмеження: зростаючий попит на здорове харчування та спеціальні дієтичні режими, такі як веганство, вегетаріанство та безглютенова дієта, вимагають від кулінарів розуміння та навичок у створенні

відповідних страв. Майбутні кухарі повинні бути здатні створювати смачні та збалансовані страви відповідно до цих вимог.

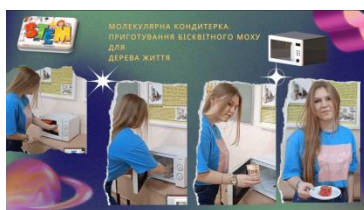
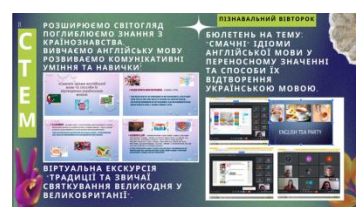
Саме тому викладачі спецдисциплін та майстри в/н КЗО «АЦППРК» Дніпропетровської обласної ради відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2024 №211 про затвердження програми професійного навчання за напрямом «Впровадження різноманітного, збалансованого та якісного харчування закладів освіти» інтегрували дану програму у зміст освітньої програми підготовки здобувачів освіти з професії «Кухар».

Сталість та етичність: кухарі повинні розуміти етичні аспекти виробництва та споживання їжі, а також бути свідомими щодо сталого використання продуктів та методів готування.

Креативність та інновації: сучасні кулінари вдосконалюють інноваційні методи приготування страв, використовуючи нові техніки, інгредієнти та концепції.

Необхідно зважити на те, що сучасний розвиток міжнародних ділових контактів та розширення міжнародного співробітництва в різних сферах життя приводять до необхідності володіння іноземною мовою як засобом міжкультурного спілкування фахівців різних професій на основі характерних особливостей спеціальності.

В рамках Всеукраїнського фестивалю «STEM- весна-2023» педагоги та здобувачі освіти «Апостолівського центру підготовки та перепідготовки робітничих кадрів» провели «STEM- тиждень-2023», під гаслом «Усе STEM!».

Розпочав тиждень креативний понеділок роботою творчої майстерні з

модельовання кондитерських виробів : виготовлення макетів тортів, пасок, пончиків, виготовлення оздоблень: калинки, листя, посипки, декупажу яєць - писанок.

У пізнавальний вівторок викладач англійської мови запросила здобувачів до віртуальної екскурсії "Learning English and have fun"-«English tea party», "Традиції і звичаї святкування Великодня у Великобританії", "Смачні" ідіоми англійської мови. Здобувачі освіти переглянули короткі відеоролики, цікаві слайди, виконали різні інтерактивні вправи, також вони мали змогу порівняти особливості переносного значення англійських та українських стійких неподільних зворотів мови, що сприяло розширенню лексичного запасу та навиків використання у розмовній мові. Так поряд з оволодінням іноземною мовою, відбувається засвоєння професійних знань та формування здібностей розуміти менталітет носіїв іншої мови.

Під час активної середи працювала хімічна лабораторія по виготовленню «Еко - безпечної органічної плівки для пакування продуктів харчування», над цим проєктом здобувачі працювали рік, це сприяло формуванню в здобувачів освіти пошукових та дослідницьких навичок та умінь, підвищенню знань з хімії, біології, екології, інформатики та інформаційних технологій.

Був проведений інтегрований урок на тему «Молекулярна кондитерка», «Фізичні та хімічні властивості луг та їх використання», на якому здобувачі розкрили секрет приготування нітроморозива, та приготували бісквітний спонж та розрихлювач.

Інженерний четвер включив калейдоскоп інженерних ідей: здобувачі групи окс працювали на уроці «Основ веб- дизайну та веб - програмування» над створенням 3д моделей у програмі , а саме моделювали дерев'яну 3д форму для 3д пряників: "Серце".

Під час автентичної п`ятниці майбутні "кухарі, кондитери" готували хліб-кавун та батон – апельсин з кольорового тіста.

Кульмінацією тижня було виготовлення здобувачами освіти Дерева життя. Дерево життя втілюється у вигляді явора, верби, дуба, яблуні чи груші. Дерево

життя – це образ родючості, жіночого начала, оберегу роду. Робота над його виготовленням сприяла вивченню багатотомової історії та традицій святкування Великодня в Апостолівському регіоні, розвитку професійних вмінь та навичок, креативності, критичного мислення; викликало в учнів інтерес та любов до автентичності. Цей вид роботи видався цікавим та збагатив здобувачів професійними навичками та позитивними емоціями.

Комунікаційні навички та робота в команді (розвиток soft skills): успішна робота на кухні вимагає від кулінарів здатності ефективно спілкуватися та працювати в команді.

На базі навчального закладу працює «Школа кар'єрного росту», тож консультанти залучають здобувачів освіти до участі в тренінгах з пошуку роботи, проходження відбірної співбесіди, написання резюме, кар'єрного планування, а також розвитку соціальних якостей та навичок (навичок письмової та усної комунікації).

Ринок праці цінує кулінарів, які можуть створювати нові, оригінальні страви та концепції, використовуючи інноваційні ідеї та техніки. Необхідний постійний пошук нових підходів для забезпечення його конкурентоздатності і, зокрема, через розширення спільної діяльності з бізнес-структурами.

Впродовж останніх двох років здобувачі освіти нашого навчального закладу стали активними учасниками та переможцями Всеукраїнських та регіональних гастрономічних онлайн конкурсів, які проводилися в межах співпраці НМЦ професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області з ГО «Асоціація рестораторів та готельєрів м. Дніпра» та Громадської Спільки «GASTRO CLUB»: «Незабутні гастрономічні традиції України. Різдвяне кулінарне диво», «Гарбузовий Маєток 2023-2024», «Кулінарна спадщина українських козаків», «Незабутні гастрономічні традиції України. Вишиванка », «Незабутні традиції Великодня», «Гастрономічний код нації. Торти України», «Сила трьох: юшка, хліб та сало», «Медово-яблучний ранет», «Колодій (Масляна)», «Фруктово- ягідні гастрономічні смаколики». У кожного конкурсу є своя ідея, та всіх їх поєднує основна мета: залучити здобувачів освіти, майстрів

виробничого навчання, викладачів професійно-теоретичної підготовки до приготування страв української кухні, популяризація українських продуктів; донести жителям України та Європи гастрономічні та кулінарні традиції гастрономічної спадщини України; донести сучасному поколінню старовинні рецепти від відомих кулінарних діячів початку та середини ХХ століття.

Такі конкурси допомогли у розв'язанні низки завдань :

- формування національної самосвідомості та патріотизму здобувачів з професії «Кухар», «Кондитер» через етнографічні дослідження страв Апостолівської регіональної кухні;
- поглиблення знань та уявлення здобувачів освіти про автентичну кухню, культуру, побут, звичаї, обряди, традиції предків;
- змога проявити здобувачами освіти креативність та іноваційність у створенні нових страв та десертів.
- удосконалення роботи з популяризації професії, активної громадянської позиції засобами створення відеороликів;
- засвоєння та формування професійних компетентностей майбутніх кваліфікованих робітників.

Висновок:

Професійно-технічна освіта в галузі кулінарії має відповідати сучасним тенденціям, надаючи здобувачам освіти потрібні знання та навички для успішної кар'єри у сучасному гастрономічному середовищі, повинна бути орієнтована на

впровадження сучасних освітніх трендів та відповідати вимогам ринку праці. Це включає в себе акцент на практичному навчанні, використанні цифрових технологій та розвитку soft skills, що є ключовими для успішної кар'єри в сучасному світі праці.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/print1389941572785572> (дата звернення 24.03.2024)
2. Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз:
монографія / [В.П. Андрющенко, І.А. Зязюн, В.Г. Кремень, С.Д. Максименко та ін.]; за ред. В.Г. Кременя. – К: Наукова думка, 2003. – 853 с.
3. Положення про електронні освітні ресурси, затверджено наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 01.10.2012 № 1060. URL <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1695-12> (дата звернення 01.10.2012).
4. Вдовенко О.М. Педагогічні умови формування готовності кухарів-кондитерів до конкурентоспроможності. Збірник наукових праць. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/24334/Vdovenko.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення 20.02.2024)
5. Камінецький Я. Г. Професійно-технічна освіта: виклики сьогодення і потреби системних змін // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2007. – № 6. – С. 237-241.
6. Карпенко М. М. Перспективи реалізації в Україні концепції освіти впродовж життя: чинники і механізми / М. М. Карпенко // Стратегічні пріоритети. – 2011. – № 4 (21). – С. 45-51.
7. STEM-освіта. Інститут модернізації змісту освіти. URL: <https://imzo.gov.ua/stem-osvita> (дата звернення 19.03.2024).

ІНТЕГРАЦІЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕС ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРЕВАГИ

Головко Д.Ю., старша викладачка кафедри технологій охорони праці та дизайну Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Сучасний світ характеризується стрімким та постійним розвитком технологій в усіх сферах життя. Особливо важливим є їхня роль у сфері освіти та підготовці кадрів для промисловості та бізнесу. Зростаюча потреба в кваліфікованих робітниках, здатних адаптуватися до нових виробничих методів та технологій, вимагає революційних змін у системі навчання.

Інтеграція сучасних технологій в освітній процес стає не лише необхідністю, але й стратегічним кроком для підготовки конкурентоспроможних фахівців. Використання віртуальної реальності, інтерактивних платформ, симуляційних програм, штучного інтелекту та інших інноваційних засобів навчання дозволить ефективніше та цілеспрямованіше формувати практичні навички, розвивати креативність та аналітичне мислення у майбутніх спеціалістів [3].

Традиційні методи навчання є основними складовими підготовки кваліфікованих робітників. Ці методи широко використовувалися в різних дисциплінах і протягом тривалого часу були основою освіти. Хоча конкретні традиційні методи навчання можуть відрізнятися залежно від дисципліни та освітнього контексту, вони, як правило, передбачають особисте навчання, лекції, підручники та підходи, орієнтовані на викладача [4]. У традиційному викладанні увага часто зосереджена на передачі знань від педагога здобувачам освіти, з обмеженим акцентом на залученні останніх та активному навчанні [2].

Однією з головних проблем у сучасній системі підготовки кваліфікованих кадрів є неефективність традиційних методів навчання, які не відповідають потребам нинішніх роботодавців [1]. Деякі з традиційних методів включають

обмежений інтерактивний характер, недостатню увагу до індивідуальних потреб здобувачів освіти та обмежені можливості для практичного застосування отриманих знань. Крім того, у зв'язку зі швидкими змінами в технологіях та промисловості, традиційні методи навчання можуть бути застарілими та неефективними у підготовці кваліфікованих робітників до сучасних вимог ринку праці. Тому виникає потреба у впровадженні сучасних технологій навчання, які забезпечать здобувачам освіти практичний досвід і навички, необхідні для конкурентоспроможності на ринку праці.

Сучасні технології навчання існують для підвищення якості підготовки кваліфікованих спеціалістів. Ці технології включають впровадження інтелектуальних систем, які базуються на машинному навчанні та аналізі великих обсягів даних для визначення ефективних стратегій професійного розвитку. Інтеграція інформаційних технологій в освітнє середовище також є важливою, оскільки дозволяє розвивати сучасні освітні системи та використовувати відкриті освітні ресурси. Вдосконаленню навчання сприяє використання дистанційного та змішаного форматів навчання, а також впровадження технологій штучного інтелекту, віртуальної та доповненої реальності, гейміфікації навчального процесу [3].

Вирішення проблем інтеграції сучасних технологій в освітній процес полягає у забезпеченні підтримки, мотивації, відповідних знань, навичок, компетенцій та доступу до необхідних технологій для педагогів. Професійний розвиток викладачів має вирішальне значення для ефективного використання технологій в освітньому середовищі. Загалом вирішення проблем інтеграції сучасних технологій вимагає поєднання підтримки викладачів, розвитку навичок здобувачів освіти та ефективного використання мультимедійних підходів і підходів до проблемного навчання.

Інтеграція сучасних технологій у процес підготовки кваліфікованих робітників дає ряд переваг. По-перше, це дозволяє використовувати нові освітні технології, такі як дистанційний контент та ІТ-технології, які можуть значно розширити можливості навчального процесу та зробити необхідну інформацію

більш доступною. По-друге, навчання на основі сучасних технологій допомагає здобувачам освіти легше сприймати зміни та адаптуватися до них. Використання інформаційних технологій у підготовці майбутніх спеціалістів підвищує ефективність педагогічної підтримки та покращує якість освіти в цифровому освітньому просторі.

Узагальнюючи, інтеграція сучасних технологій у процес підготовки кваліфікованих робітників є невід’ємною складовою сучасної освіти. Вона не лише сприяє покращенню якості навчання, але й допомагає створити актуальні умови для адаптації до сучасного ринку праці. Подальший розвиток цієї сфери передбачає використання новітніх технологій, підвищення кваліфікації педагогів і забезпечення доступності навчальних ресурсів для всіх зацікавлених сторін. Це сприятиме підготовці конкурентоздатних фахівців і зміцненню економічного розвитку в цифрову епоху.

Список використаних джерел:

1. Kachan Y. Today’s challenges, which influence the training and advancement of the qualification of public servants in Ukraine. *Krakowskie studia malopolskie*. 2022. Vol. 33, no. 1. P. 28–41. URL: <https://doi.org/10.15804/ksm20220102> (дата звернення: 20.03.2024).

2. Tsai C.-W., Chiang M.-C. Traditional methods. *Handbook of metaheuristic algorithms*. 2023. С. 29–69. URL: <https://doi.org/10.1016/b978-0-44-319108-4.00016-2> (дата звернення: 20.03.2024).

3. Головка Д. Ефективність використання віртуальних симуляторів в освітньому процесі як засіб підготовки майбутніх фахівців до вимог сучасного ринку праці. *Adaptive management theory and practice pedagogics*. 2023. Т. 17, № 33. URL: [https://doi.org/10.33296/2707-0255-17\(33\)-07](https://doi.org/10.33296/2707-0255-17(33)-07) (дата звернення: 20.03.2024).

4. Степанченко О. Сучасні та традиційні методи навчання англійської мови з позиції власного досвіду викладача. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2022. №. 14(82). С. 127–129. URL: [https://doi.org/10.25264/2519-2558-2022-14\(82\)-127-129](https://doi.org/10.25264/2519-2558-2022-14(82)-127-129) (дата звернення: 20.03.2024).

SOFT SKILLS (М'ЯКІ НАВИЧКИ) ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИПУСКНИКА ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Гоменюк Л.В., *методист Державного професійно-технічного навчального закладу “Соснівський професійний ліцей”*

Основним завданням професійної (професійно-технічної) освіти є задоволення потреб економіки країни трудовими ресурсами. Сучасний ринок праці потребує ініціативних, творчих, компетентних і висококваліфікованих робітників, готових до виконання професійних завдань в умовах стрімкого розвитку технологічних процесів та появи нового обладнання і матеріалів. Головною вимогою роботодавців до випускника закладу професійної (професійно-технічної) освіти є здатність самостійно діяти, швидко приймати рішення, реалізувати особистісний творчий потенціал, бути мобільним, гнучко адаптуватися до умов виробництва, яке стрімко змінюється та розвивається. А відтак, зростає попит у фахівцях, які є конкурентоспроможними на ринку праці.

Найсучасніші дослідження досвіду країн з найвищим рівнем економічного розвитку доводять, що сучасна молодь є основним чинником розвитку економіки, фактором прогресу сучасного суспільства та гарантією успішності виробничих процесів у країні. Настав той час, коли суто професійні знання і уміння, які прийнято називати **hard skills** / жорсткими навичками, не так цінуються роботодавцями, якщо вони не підкріплені так званими **soft skills** / “м'якими” навичками, тобто універсальними компетенціями, які допомагають успішно здійснювати професійну діяльність. Наявність soft skills у кандидата є важливим фактором при прийнятті рішення про його працевлаштування та значно підвищують конкурентоздатність молоді на ринку праці. Особливо цінуються працівники, які легко і без опору адаптуються до змін, швидко освоюють нові технології, помічають корисні тренди раніше за інших та пропонують застосовувати їх в роботі.

Важливу роль в процесі самореалізації та підвищенні

конкурентоспроможності молоді на ринку праці відіграють мотивація та організаторські здібності, вміння працювати в команді, стресостійкість, витривалість, комунікативні та цифрові навички тощо. Наприклад, для кухаря професійними навичками будуть його знання та уміння у сфері кулінарії (приготування страв), а м'якими навичками - вміння знаходити спільну мову з колегами, пунктуальність, охайність, гарний естетичний смак, розуміння потреб клієнта та вміння підбирати оптимальні рішення для їх задоволення тощо. Для робітників будівельної галузі, важливими “хард скілами” є знання та уміння виконувати певні трудові операції та прийоми - штукатурні роботи, підготовка поверхонь під опорядження, виконання цегляної кладки, монтаж систем водовідведення та водопостачання тощо, а їх здатність освоювати сучасні будівельні технології та матеріали, адаптація до умов виробництва, вміння організувати людей, працювати в команді, вирішувати конфліктні ситуації, креативний підхід - будуть тими *soft skills*, які забезпечать їх успішну професійну самореалізацію та конкурентоздатність на ринку праці.

Кластерний аналіз досліджень стосовно питань навичок молоді XXI століття, дав змогу сформувати матрицю навичок, провести їхню кластеризацію та виокремити основні категорії навичок, які є необхідними для молоді у XXI столітті.

Зазвичай людина набуває нових вмінь за схемою «знання – уміння – навички». Основою для формування вмінь мають бути ґрунтовні знання, а навички формуються завдяки досвіду, на основі знань та вмінь. Якщо розвиток *hard skills* – це результат навчання в закладі професійної (професійно-технічної) освіти, набуття навичок виконання конкретних технологічних операцій або прийомів у процесі виробничого навчання і виробничої практики та їх подальше удосконалення шляхом стажування, участі у майстер-класах, професійних інтенсивах та конференціях, то з *soft skills* все складніше. Це постійна робота над собою, пошук слабких місць, визначення потреб і прагнення їх розвивати.

МАТРИЦЯ УНІВЕРСАЛЬНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ХХІ СТОЛІТТЯ

Життєві компетенції	Адаптивність Стресостійкість Емпатія Емоційний інтелект Фізичний розвиток Турбота про здоров'я
Організаційні компетенції	Тайм-менеджмент Прийняття рішень Організація простору Самоосвіта та саморозвиток Креативність Критичне мислення
Комунікаційні компетенції	Публічні виступи Ведення переговорів Вирішення конфліктів Нетворкінг Знання іноземних мов
Громадські компетенції	Громадська активність Лідерство Екологічна грамотність Правова обізнаність Навички командної роботи Селф-брейдинг
Підприємницькі компетенції	Фінансова грамотність Івент-менеджмент Управління фінансами Інвестиційна грамотність Проектне мислення
Медіаграмотність	Логіка Аналіз інформації ІКТ-грамотність Веб-розробка та графічний дизайн

Формування soft skills починається ще з дитинства, адже навички спілкування, ефективної взаємодії, вирішення конфліктів, аналізу інформації, творчого мислення, прийняття рішень закладаються і розвиваються в процесі фізичного та розумового розвитку дитини у ході навчання у закладах дошкільної та загальної середньої, позашкільної освіти. В системі професійної (професійно-технічної) освіти дані навички удосконалюються, відшліфовуються та збагачуються.

Нажаль, немає єдиної навчальної дисципліни, яка б забезпечила формування soft skills , так як і немає універсальних інструментів їх розвитку. Формування (розвиток та удосконалення) “м'яких” навичок у ЗП(ПТ)О здійснюється комплексно - на уроках загальноосвітньої, загально-професійної, професійно-теоретичної, професійно-практичної підготовки та у позаурочній діяльності. Наприклад, для удосконалення навичок комунікації варто пропагувати серед учнів читання художньої літератури, залучати їх до відкритого обговорення певних проблем, публічних виступів, проводити тренінги, круглі столи, застосовувати на заняттях інтерактивні вправи. Розвитку проєктного мислення сприяє робота по залученню здобувачів освіти до навчально-дослідницьких проєктів. Навички екологічної грамотності формуються на уроках біології і екології, а фінансової - у ході вивчення економічних дисциплін. Емоційний інтелект розвивається шляхом створення ситуацій успіху, реалізації принципів педагогіки партнерства, в процесі позаурочної виховної роботи тощо.

Організація роботи учнівського самоврядування та колективних творчих справ сприяє формуванню лідерських здібностей та відповідальності за виконання доручень. Важливо, щоб і педагоги, і самі учні усвідомлювали значущість цих навичок для подальшого професійного розвитку молодих робітників та мали бажання їх розвивати. За відгуками наших партнерів-роботодавців (ТОВ “Рембудсервіс”, ТОВ “ПАВІЮТ”, ТОВ “БК Домінант”), нашим учням та випускникам не вистачає таких універсальних компетенцій - системного мислення, технологічної культури, готовності до професійно-особистісного зростання, самоорганізації. Зважаючи на це, у закладі активізовано роботу по формуванню

ключових та загальнопрофесійних компетентностей:

- уміння презентувати себе та свою роботу (організуються виставки технічної творчості, професійні конкурси);

- конфлікт-менеджмент (проводяться тематичні тренінги, години спілкування, застосовуються різні форми колективної роботи)

- цифрова грамотність (освоюються програми з графічного дизайну, використовуються можливості хмарних технологій в освітньому процесі, учні ознайомлюються з правилами онлайн- безпеки);

- формування технологічної культури (звернено увагу на удосконалення професійних знань, умінь та навичок щодо організації робочого місця, правильного вибору матеріалів та інструментів, розрахунку витратних матеріалів, дотримання правил безпеки праці та виробничої санітарії, здійснення контролю якості виконаних робіт);

- готовність до професійно-особистісного розвитку та навчання впродовж життя (проводяться майстер-класи, зустрічі із успішними випускниками та робітниками підприємств, екскурсії на виробництво).

Варто акцентувати увагу, що в умовах впровадження нових стандартів професійної (професійно-технічної) освіти на модульно-компетентнісній основі заклади освіти мають унікальну можливість вводити до освітніх програм компоненти, спрямовані на формування soft skills, зокрема окремі теми та навіть курси (дисципліни). Одним з таких освітніх компонентів є курс “Навички для успішної кар'єри”, розроблений ГО «Центр «Розвиток корпоративної соціальної відповідальності» за підтримки Фонду ООН у галузі народонаселення та Міністерства освіти і науки України в рамках проекту “Skills Lab”. Проект має на меті – сприяти молоді ЗП(ПТ)О побудувати успішну кар'єру та розвинути важливі навички: критичне мислення, тайм-менеджмент, креативність, емоційний інтелект, уміння вести переговори, управління проектами, цифрову грамотність, підприємницькі навички тощо.

Варто пам'ятати, що сьогодні будь-які з перелічених навичок можна здобути на курсах, семінарах, тренінгах; участі у волонтерській діяльності, в

учнівському самоврядуванні. Основними методами розвитку навичок ХХІ для молоді є самонавчання, пошук і отримання зворотного зв'язку від викладачів, наставників і роботодавців, навчання на досвіді інших (ментворкінг), спеціальні завдання (самостійні вправи), розв'язання кейсів (дослідження конкретних ситуацій з пропозицією оптимальних шляхів розв'язання), розвиток soft skills в процесі роботи та виконання практичних завдань тощо.

Отож, щоб сформувати в учнів “м”які” навички мало дати конкретні знання чи уміння, потрібно змінити філософію їхнього мислення, викликати прагнення постійного розвитку та самовдосконалення. Адже, навчання новим навичкам – процес безперервний і безперечно вкрай необхідний в умовах сучасного розвитку економіки та суспільства.

Список використаних джерел:

1. Ільєнко О.Л. Сутність поняття «конкурентоспроможність спеціаліста» у психолого-педагогічних науках // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології. 2014. Вип. 1. С. 89-92

2. Креативне мислення, «гнучкі навички» і конкурентоспроможність на ринку праці військовослужбовців, випускників курсів у межах проекту «Україна – Норвегія». Менеджмент підприємницької діяльності : навч. посіб. для професійної підгот. військовослужбовців ЗСУ звільнених у запас / М. Р. Личковська, Т. Г. Доброва, Г. В. Музиченко [та ін.]. Одеса, 2018. С. 216-233.

3. Навички для України 2030: погляд бізнесу / За ред. М.А. Саприкіної. Київ: ТОВ «Видавництво «ЮСТОН», 2016. 36 с.

4. Волкова Н.П. Навички ХХІ століття URL http://shkola232016.ucoz.site/index/navichki_khkhi_stolittja/0-60 (дата звернення 19.09.2014)

5. [Тілікіна Н.В.](#) Навички ХХІ століття та умови їх формування і розвитку для молоді. URL <https://dismp.gov.ua/navychky-khkhi-stolittia-ta-umovy-ikh-formuvannia-i-rozvytku-dlia-molodi/> (дата звернення 24.11.2020)

6. Що таке soft skills та hard skills: як нас оцінює роботодавець. Освітній хаб м. Києва <https://eduhub.in.ua/news/shcho-take-hard-skills-i-soft-skills-yak-nas-ocinyuye-robotodavec> (дата звернення 19.03.2024)

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

*Горохова О.Л. студентка 2 курсу освітнього рівня «магістр», галузь знань 01
Освіта/Педагогіка, спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки заочної форми
навчання Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти, ДЗВО
«Університет менеджменту освіти» НАПН України*

Сучасна система професійної (професійно-технічної) освіти в Україні (далі – П(ПТ)О) має стати стратегічним ресурсом, що суттєво визначатиме динаміку розвитку економіки держави у повоєнний період та її прогрес в європейському та світовому масштабах. Інноваційність, інклюзивність, гнучкість, доступність і привабливість П(ПТ)О для молоді й дорослих є визначальними ознаками її якісної модернізації, інтеграції в суспільно-економічні процеси для досягнення Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року (2019).

У Концепції «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року (2019), звіті Туринського процесу (2023), Стратегії розвитку професійної (професійно-технічної) освіти (2020) [0] та ін. документах зазначається про проблеми щодо недостатньої модернізації освітнього простору з урахуванням випереджувального оновлення змісту П(ПТ)О на основі динамічних техніко-технологічних змін у галузях економіки. Першочергово зазначимо, що шляхом реалізації завдань Концепції «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року (2019) та відповідно до Плану заходів на 2020-2027 роки (2020) із її запровадження здійснюється модернізація системи П(ПТ)О за такими напрямками: формування системи професійних кваліфікацій; запровадження механізмів стимулювання роботодавців до участі в освітньому процесі; створення умов для розвитку дуальної форми здобуття освіти; визнання неформальної й інформальної освіти, повних і часткових професійних кваліфікацій; популяризація професійної освіти серед дітей, молоді, дорослих, планування професійного розвитку та кар'єри.

Щодо формування системи професійних кваліфікацій, то у цьому аспекті

здійснюється спільна робота роботодавців та закладів П(ПТ)О (ЗП(ПТ)О) щодо розроблення професійних стандартів, державних освітніх стандартів з конкретних професій, освітніх програм. Професійні стандарти є основою для формування сучасних професійних кваліфікацій для усіх галузей економіки, а також слугують першоджерелом для розроблення державних освітніх стандартів з конкретних професій, освітніх програм, короткострокових курсів відповідно до запитів роботодавців. Варто зазначити, що педагогічні працівники ДПТНЗ «Білоцерківське вище професійне училище будівництва та сервісу» теж залучаються до роботи над професійними стандартами, здебільшого для професій будівельної галузі («Деревообробник будівельний» (2022), «Монтажник систем утеплення будівель» (2022)).

Не менш важливою є роль держави та соціальних партнерів у створенні навчально-практичних центрів на базі закладів П(ПТ)О, головними завданнями яких є: вдосконалення практичної підготовки здобувачів освіти; підвищення кваліфікації та стажування педагогічних працівників, фахівців підприємств, організацій, установ; формування пропозицій щодо вдосконалення робочих навчальних програм, розроблення навчально-методичного та інформаційного супроводу професійної підготовки; впровадження в освітній процес новітніх виробничих технологій у взаємодії з підприємствами; організація і проведення семінарів-практикумів, конференцій, засідань методичних секцій та інших заходів створення на їх базі кваліфікаційних центрів для присвоєння, підтвердження повних та/або часткових професійних кваліфікацій (у тому числі, здобутих в інших країнах), а також офіційного визнання результатів неформального й інформального навчання осіб тощо. Наприклад, в умовах функціонування навчально-практичного центру кухарів та кондитерів у ДПТНЗ «Білоцерківське вище професійне училище будівництва та сервісу» проводиться профорієнтаційна робота здобувачів освіти шкіл м. Біла Церква, проводяться майстер-класи, підвищення кваліфікації педагогічних працівників щодо застосування сучасних виробничих технологій. На базі Кулінарного хабу у ДПТНЗ «Білоцерківське вище професійне училище будівництва та сервісу»

проводяться теоретично-практичні курси «Сучасні тенденції в організації шкільного харчування» з підвищення професійної компетенції кухарів закладів загальної середньої та дошкільної освіти територіальних громад.

Актуальною на часі є модернізація системи П(ПТ)О щодо визнання неформальної й інформальної освіти, повних і часткових професійних кваліфікацій. Означені процеси регламентуються діяльністю Національного агентства кваліфікацій щодо створення кваліфікаційних центрів. Станом на березень 2024 р. до реєстру акредитованих кваліфікаційних центрів уже внесено 64 кваліфікаційних центри.

Не менш важливими є тенденції модернізації сучасної П(ПТ)О на регіональному рівні. Відповідно до Цілей сталого розвитку на 2016–2030 рр. визначальною є ціль щодо забезпечення всеохоплюючої та справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх. Означена ціль зумовлює посилення процесів модернізації освітнього процесу в ЗП(ПТ)О на рівні регіонів. Відтак у створенні Стратегій розвитку регіонів наголошується на впровадженні в освітній процес ЗП(ПТ)О таких заходів, які б забезпечили: досягнення відповідності навчальних програм професійної підготовки потребам роботодавців конкретних регіонів; підвищення активності ЗП(ПТ)О в проєктах, програмах міжнародних обмінів та стажувань; збільшення акценту уваги у підготовці майбутніх робітників на формування й розвиток «твердих» і «м'яких» навичок (професійної компетентності, а також навичок роботи в команді, плануванні, комунікації) та підприємницьких навичок, що сприятиме росту зайнятості в області. Для подолання освітньо-кваліфікаційного дисбалансу та підвищення адаптивності населення до потреб ринку праці в регіонах розробляються заходи щодо зміцнення зв'язку між системою П(ПТ)О та ринком праці (у тому числі проактивної участі роботодавців у формуванні статистичної бази для прогнозу розвитку людського потенціалу, визначенні напрямів підготовки фахівців навчальними закладами та підвищенні кваліфікації працівників).

Таким чином, у процесах модернізації системи П(ПТ)О спостерігаються такі тенденції: створення нових професій, зокрема професійних стандартів та

оновлення державних стандартів П(ПТ)О з конкретних професій; поступова реалізація Концепцій, Стратегій розвитку П(ПТ)О, збільшення заходів модернізації системи П(ПТ)О на регіональному рівні для задоволення потреб регіонального ринку праці й розвитку регіонів; інтенсифікація співпраці між ЗП(ПТ)О та роботодавцями і соціальними партнерами (створення навчально-практичних центрів, кваліфікаційних центрів, хабів, кластерів тощо) та застосування у практико-орієнтованому активному освітнього середовищі таких закладів інноваційних педагогічних та виробничих технологій для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників.

Список використаних джерел:

1. Звіт за результатами моніторингу системи П(ПТ)О в рамках Туринського процесу в Україні. 2023. URL: https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/2023-07/System%20monitoring%20report%20-%20Ukraine%20UK_0.pdf (дата звернення: 10.04.2024).

2. Про затвердження плану заходів на 2020-2027 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.04.2020 № 508-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/508-2020-%D1%80#Text>. (дата звернення: 09.04.2024).

3. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.06.2019 № 419-р . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-%D1%80> (дата звернення: 09.04.2024).

4. Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> (дата звернення: 11.04.2024).

5. Радкевич, В. О., Бородієнко, В. О., & Кравець, С. Г. Професійна (професійно-технічна) освіта України в контексті євроінтеграційних процесів

(порівняльний аналіз із країнами Європейського Союзу): науково-аналітичні матеріали. 2021. Київ: ТОВ «ТРОПЕА». 35 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/729185/> (дата звернення: 11.04.2024).

6. Стратегія розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на період до 2023 року. Рішення колегії Міністерства освіти і науки України. 2020. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/kolegiya-ministerstva/2020/12/Proyekt%20Stratehiyi%20rozvytku%20proftekhosvity%20do%202023.pdf> (дата звернення: 10.04.2024).

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ
ТЕХНОЛОГІЙ ВИПЕРЕДЖАЮЧОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ
ВОЄННОГО ЧАСУ**

Горячева Т.В., *викладач вищої категорії, старший викладач
Державного професійно-технічного навчального закладу
"Броварський професійний ліцей"*

Характерною рисою підготовки майбутніх кваліфікованих робітників стала орієнтована освіта, спрямована на індивідуальний професійний розвиток особистості.

Підготовка кваліфікованого робітника ґрунтується на таких принципах: системний підхід до навчання, індивідуалізація та диференціація навчального процесу із урахуванням рівня засвоєння знань та відповідних професійних навиків.

Професійне становлення особистості здобувачів освіти є процесом складним і довготривалим. І саме сучасні педагогічні технології спрямовані на формування системи їх знань, умінь й навичок, розкриття творчих здібностей.

Сучасна педагогічна діяльність максимально реалізує в особі принципи навчання, виховання і розвитку особистості з метою забезпечення кінцевих результатів.

В існуючих екстремальних умовах війни, і при тому, що зростають вимоги до якості професійної освіти, викладачі змушені шукати та використовувати такі моделі освітнього процесу, які б затвердили якісно нові взаємовідносини між його учасниками. Ці моделі спрямовані на активізацію навчально – пізнавальної діяльності майбутніх фахівців – з одного боку, з іншого – поєднуються з якісним оволодінням необхідним комплексом знань, умінь і навичок.

Особливо актуальними в теперішній час стали змішані та дистанційні технології навчання. Дистанційне навчання мобілізує особистісні якості, такі як самоорганізація, пізнавальна активність та здатність до самостійної навчальної діяльності. Розвиток дистанційного навчання більшість науковців вбачають у поєднанні новітніх інформаційних систем з сучасними педагогічними технологіями навчання [1].

Сучасні методи та новітні технології навчання впроваджуються в навчальний процес з метою підвищення рівня знань, інтересу до професії, розвитку творчої особистості. Такою є технологія випереджаючого або перевернутого навчання, що набула назви інверсних уроків або перевернутого класу. Впровадження випереджаючого навчання – це крок уперед у навчальному процесі, де співпраця, міжособистісна взаємодія, діалогічне спілкування суб'єктів цього процесу спрямоване на осмислену і продуктивну діяльність у формуванні кваліфікованого робітника. Крім цього, для якісного засвоєння навчального матеріалу, важливим є об'єднання учнівського колективу і викладачів в єдине ціле [2].

Обов'язковим елементом успішного засвоєння навчального матеріалу освітніх компонентів здобувачів освіти є комбінування форм проведення занять та педагогічних технологій навчання [2]. Особливо в умовах вимушеної потреби до скорочення аудиторного часу, що внаслідок повітряних тривог однозначно призводить до порушення логіки та завершеності елементів навчального процесу.

Покажемо використання методики випереджаючого викладання освітніх компонентів (навчальних предметів) здобувачам освіти професійно-технічного закладу в умовах воєнного часу.

В технології "випереджаючого навчання" в цей період можна виділити такі основні етапи:

– *поточна аудиторна робота* – опанування нового матеріалу під час планових занять, конспектування матеріалу, розглядання практичних питань тощо;

– *поза аудиторна самостійна робота* – у випадку припинення уроку внаслідок повітряної тривоги, здобувачам освіти надаються матеріали для дистанційного опрацювання теоретичного чи практичного матеріалу, і пропонується підготувати питання, що викликали ускладнення засвоєння та для їх подальшого обговорення;

– *поновлена аудиторна робота*, що проводиться за результатами сформованого пакету питань з наданого на самостійне опрацювання матеріалу, їх обговорення, пояснення, розв'язання прикладів. Проведення актуалізації знань за темою.

Технологія "випереджаючого навчання" позитивно зарекомендувала себе при викладанні дисциплін, які можна добре проілюструвати, тому застосовувалася під час викладання предмету професійно-теоретичної підготовки "Технологія монтажу санітарно-технічних систем і устаткування". Отримані результати дозволяють збалансувати втрати навчального часу за вимушених причин, дають змогу опанувати тематичний матеріал з більш глибоким розумінням та дозволяють стверджувати, що запропонована технологія "випереджаючого навчання" в умовах воєнного часу і пов'язаної з цим, змішаної чи дистанційної форми освіти є необхідною та ефективною для формування більш високого рівня пізнавальної активності та самостійної навчальної діяльності майбутніх кваліфікованих робітників.

Список використаних джерел

1. Проблеми та інновації в природничо-математичній, технологічній і професійній освіті: збірник матеріалів XIII-ї Міжнародної науково-практичної онлайн-інтернет конференції, м. Кропивницький, 13 – 28 червня 2022 року / Відп. ред. М. І. Садовий. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2022. 232 с.

2. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості: Підручник. – К.: Міленіум, 2006. – 344 с. ISBN 966-80-63-87-7

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ УДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ЗП(ПТ)О

Єріс Ю.В. *викладач професійно-теоретичної підготовки*
Центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів № 1
м. Кривий Ріг

Сьогодні, як ніколи, потрібні нові підходи до виховання свідомості особистості. Оскільки великий відсоток виховних впливів на особистість здобувача освіти здійснює освітнє середовище, то і відповідальність покладається більша, і можливостей відкривається більше.

Триєдина модель формування здобувача освіти ЗП(ПТ)О має сприйматися у якості центральної мети виховної роботи. Основне навантаження щодо реалізації поставленої мети припадає саме на виховну, а не на навчальну діяльність. Адже патріота ми виховуємо, особистість ми формуємо. Лише компонент «інноватор» може розглядатись як такий, що формується і за допомогою початкової діяльності, адже важко бути інноватором, якщо не володієш базовими знаннями, і за допомогою виховної роботи (створення інновацій вимагає сформованості окремих рис особистості й особливого типу мислення, яке потребує формування не тільки за рахунок освіти). Виходячи з поставленої мети виховної роботи окреслюємо організаційні принципи, за допомогою яких треба реалізувати та досягти втілення тривимірної моделі здобувача освіти ЗП(ПТ)О.

В основі ціннісного підходу до виховання лежить компетентнісний підхід. Поняття «компетентність» походить від латинського слова «*competere*»: *знати* (знання, необхідні для здійснення соціальних функцій; цінності, які скеровують використання знань і вмінь); *досягати* (уміння здійснювати поставлені цілі у межах норм моралі та права); *уміти* (уміти реалізувати знання; вільно та свідомо робити вибір стратегій поведінки); *відповідати* (здійснювати свої обов'язки, права, повноваження на відповідному соціальному та культурному рівнях) [1]. Виховний простір повинен бути всеохоплюючий, систематичний, діяти

постійно. Розглянемо формулу успішності до якої відносимо такі компоненти як: формування компетентності задля успішної самореалізації в суспільстві; формування соціально-моральних цінностей; партнерство між учасниками освітнього процесу; формування необхідних життєвих компетенцій; застосування ефективних засобів та технологій для навчально-виховної роботи.

Шляхи реалізації цієї формули досить широкі, але досягти позитивних, значимих результатів, на нашу думку, можна лише завдяки впровадженню інноваційних педагогічних технологій, сучасних форм та методів організації виховного процесу. Передусім: інформаційно-комунікаційних та інтерактивних технологій.

Інформаційно-комунікаційні технології, далі ІКТ, у вихованні маємо розглядати як технологію освіти. Тому до визначення ІКТ застосуємо визначення виховних технологій. Тоді ІКТ можна трактувати як науково обґрунтовану сукупність методів і засобів виховання, застосування алгоритму яких уможливорює досягнення запланованого результату. До цілей ІКТ відносимо: наближення навчально-виховного процесу до сучасного світогляду здобувачів освіти; встановлення взаєморозуміння та взаємодопомоги між учасниками освітнього процесу; представлення інформації у зручному та зрозумілому форматі; економія часу. До напрямків використання ІКТ у виховній роботі класного керівника належать: ведення документації, створення та зберігання навчально-методичного комплексу; організація навчально-виховного процесу; взаємодія з батьками [2].

Здійснення систематичної виховної роботи неможливе без наявності чіткого плану роботи класного керівника. ІКТ дають можливість автоматизувати діловодство класного керівника (план роботи, соціальний паспорт групи, психолого-педагогічні характеристики здобувачів освіти, анкети учнів, база даних батьків та здобувачів освіти).

Інтерактивні технології у вихованні наразі почали активно використовуватись в освітньому процесі у офлайн, дистанційному та змішаному

форматах. Існує доволі багато різноманітних класифікацій інтерактивних методик, проте для здійснення педагогічної діяльності в межах виховної роботи доцільно використовувати класифікацію, в основу якої покладено етапність їхнього впровадження. З огляду на цей підхід можна виділити такі різновиди інтерактивних методик.

Вступні методики дозволяють створювати атмосферу доброзичливості, довіри. Вступні методики включають «розігриваючі» вправи. Їх також називають «криголами» (icebreaking), оскільки такі вправи ніби «розтоплюють лід» у групі, об'єднують, налаштовують на доброзичливий лад і співпрацю. У форматі вправ-криголамів може відбуватися знайомство, збір очікувань. Вправи криголами, можливо створювати за допомогою додатку Canva.

Основними методиками називаються такі, під час яких розв'язується основна проблема. Це можуть бути обговорення, інтерактивні лекції, рольові ігри тощо. Важливо під час основної частини чергувати різні види ключових методик, на кожний наступний етап роботи добирати нову, відповідну до завдання методику. За допомогою платформи «Всеосвіта» можливо створювати вебквести на різну тематику. У сервісі Word's Cloud достатньо завантажити скопійований текст, щоб створити Хмари слів для активізації здобувачів освіти. На платформі Meme-arsenal можливо створити меми, які необхідні для проведення диспутів. За допомогою сервісу ProProfs можливо створювати пазли, кросворди, головоломки. Він є досить зручний у користуванні. В сервісі rebus1 легко і швидко згенерувати ребус. Також за допомогою генератора кросвордів childdevelop або learningapps можна створити кросворди. StudyStack сервіс у якому можливо створити картки, кросворд, вікторину, тест, гру гусеницю, жучки. Міська спеціалізована молодіжна бібліотека пропонує різноманітні готові тести, вікторини, які зручні у використанні. В Інтернеті доступні різноманітні соціальні ролики, які корисні в роботі зі здобувачами освіти і батьками. Дозвілля здобувачі освіти можуть провести в онлайн-подорожах музеями України та світу..

Завершальні методики підбивають підсумок усього тренінгу, об'єднують

результати у загальну структуру, допомагають виділити основні результати інтерактивної роботи. Під час проведення заходів, виховних годин чи інформаційних важливим етапом є розуміння здобувачами освіти почутої чи побаченої інформації. З цієї мети можна застосовувати тести, вікторини створені у learningapps або wordwall. Провести рефлексію у Canva.

Допоміжні методики - або техніки підвищення/переключення уваги - застосовуються у випадках: коли необхідно зняти напругу або підвищити енергію й емоційний тонус у групі; перед зміною діяльності або переходу від одного етапу до іншого. Руханки з YouTube, TicToc – чудовий спосіб привернути увагу. Коли очі стомлюються під час перегляду доцільно зі здобувачами освіти проводити гімнастику для очей YouTube. В YouTube є вправи для: боротьби зі стресом, релаксації та психологічного розвантаження, дихання, які необхідні сьогодні як ніколи.

Матеріали виховних та інформаційних годин зручно розміщувати на дошці Padlet. Вправи для закріплення інформації надсилати до чату групи у Viber, Telegram. Відео, створені здобувачами освіти, розміщувати у Fesеbook, YouTube, Instagram, TicToc, сайті Центру.

Головною метою освітнього закладу на сьогодні є формування та розвиток високоінтелектуальної, свідомої особистості з громадською позицією, готовою до конкурентного вибору свого місця в житті. Тільки спільні зусилля всіх учасників освітнього процесу та використання сучасного арсеналу інноваційних педагогічних технологій забезпечать єдність навчання, виховання та розвитку молодого покоління. Адже, успіх приходить до тих, хто його прагне.

Список використаних джерел:

1. Лунячек В. Е. Компетентнісний підхід як методологія професійного розвитку працівника освіти. Науково-методичний журнал. Нова педагогічна думка. 2020. № 2 (102).

2. Годлевська К. В., Кобюк Ю. М. Підготовка майбутнього вчителя до застосування інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності. Методичні рекомендації. Київ, 2016. 44 с.

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ВИМІР АДАПТАЦІЇ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ ДО ВИКЛИКІВ, ТРЕНДІВ, МОЖЛИВОСТЕЙ 4.0

Жук М.В., канд. філософських наук, доцент, доцент кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

1. У 2016 році Світовий економічний форум визнав закріпив ідею свого провідного експерта Клауса Шваба, що світ увійшов у вимір 4.0, розпочалась 4-та промислова революція. Новий підхід передбачав розвиток вже накопиченої аналітики по новому розумінню суспільного розвитку як руху у відповідності до нових рівнів викликів, трендів, можливостей. Так було визнано, що в центрі розвитку початку ХХІ століття стоїть штучний інтелект. Ці процеси охоплюють також індустрію 4.0, глобалізацію 4.0, освіту 4.0. В центрі розвитку стоїть штучний інтелект, який перетворюється на основну детермінанту змін. Проблемою розвитку стає взаємодоповнення людини та штучного інтелекту, їх інтеграція та взаємодія. В свою чергу темпи змін випереджують сучасну аналітику, що відображається в терміні «невизначеність». Потрібні нові аналітичні підходи та своєрідна мікс-аналітика, що дозволяє бачити і розуміти нові процеси та вміти прогнозувати їх розвиток. Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСД) виділила важливість формування сценаріїв розвитку

2. Нові виклики змінюють всі попередні традиції формування людського капіталу. І в першу чергу компетентісний підхід. Стає очевидним, як сутність компетенцій так і їх діапазон залежать від темпів змін. Давайте розглянемо це на прикладі ЄС, у 2006 році було визначено офіційну рамку компетенцій протягом життя (LLL) але у 2018 році було замінено її на нову рамку цих компетенцій. І вони відрізняються. Посилання <http://dlse.multycourse.com.ua/ua/page/15/53#3>

1.2 Ключові компетентності для навчання протягом життя

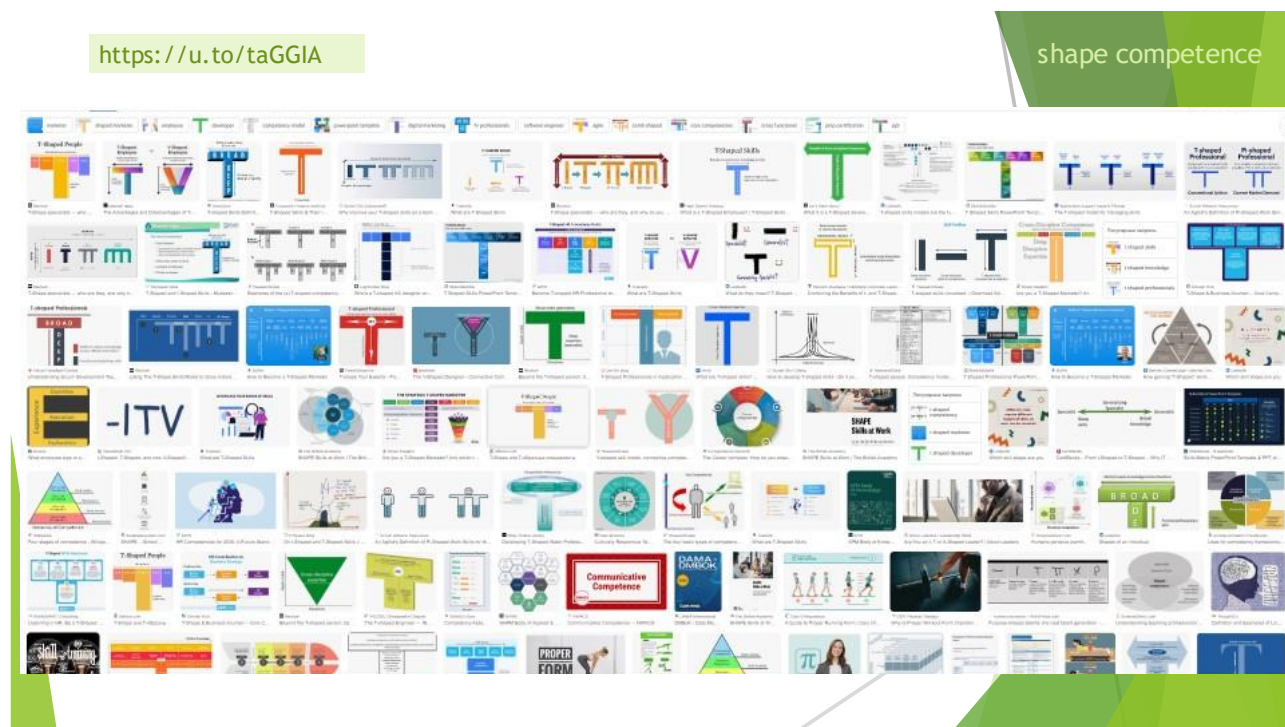
Було (2006)	Стало (2018)
1. Спілкування рідною мовою (Communication in the mother tongue)	1. Грамотність (Literacy competence)
2. Спілкування іноземними мовами (Communication in foreign languages)	2. Мовна компетентність (Languages competence)
3. Математична компетентність та основні компетентності у природничих і точних науках (Mathematical competence and basic competences in science and technology)	3. Математична компетентність та компетентність у науках, технологіях та інженерії (Mathematical competence and competence in science, technology and engineering)
4. Цифрова компетентність (Digital competence)	4. Цифрова компетентність (Digital competence)
5. Навчання вчитись (Learning to learn)	5. Особиста, соціальна та навчальна компетентність (Personal, social and learning competence)
6. Соціальна і громадянська компетентність (Social and civic competences)	6. Громадянська компетентність (Civic competence)
7. Почуття ініціативності та взаємодії (Sense of initiative and entrepreneurship)	7. Підприємницька компетентність (Entrepreneurship competence)
8. Культурна впевненість і самовираження (Cultural awareness and expression)	8. Компетентність культурної обізнаності та самовираження (Cultural awareness and expression competence)

Потім починається процес введення нових рамок компетенцій у відповідності до трендів розвитку ЄС. Це рамки цифрових компетенцій 2017 року та компетенцій сталого розвитку 2022 року (в першу чергу для професійно технічної освіти та політехнічних університетів). Якщо подивимось на їх подальшу реалізацію – то це програми розвитку ЄС на період 2021-2027 рр., як профільні, так і трендові. Серед останніх виділимо програму «Нове покоління ЄС». При її анонсі було чітко виділено, що пріоритетами формування нового покоління ЄС є здоров'я, цифрові спроможності, сталий розвиток. Іншими словами виділення рамок компетенцій продовжується в розробці відповідних програм розвитку. Слід зауважити, що компетенції передбачають чіткий діапазон навичок. І саме навички є індикатором потреби в нових компетенціях чи їх оптимізації. Саме тому в ЄС 2023-2024 анонсовано саме як рік навичок, а не компетенцій. Бо іде постійних пошук адекватних та оптимальних рішень. Іде постійний пошук. І оскільки в навичка на перший план виділяються спроможність реалізувати себе в новому конкурентному середовищі то формуються навички спроможності до інтегративних рішень – STEM, STEAM,

STREAM компетентності. Важливим є і те, що зараз іде активний пошук компетенцій до соціальних інновацій та інклюзії.

Дуже вагомим є ідея Всесвітнього економічного форуму про компетентність освіти 4.0, яка охоплює 3 напрями навичок – спроможність до рішень практичних задач, ефективна комунікація, адаптивність.

Сучасним є до слідження компетенцій в розвитку (шейп компетенції). Основна ідея високий рівень формування фахових компетентностей повине поєднуватись з формуванням загальних компетенцій та середньому і високому рівні. Дуже важливим при цьому є досвід ЗПТО в реалізації проєктів на підтримку ЗСУ. Ці проєкти є як додатковими можливостями для розвитку фахових компетенцій, так і формування активної громадянської позиції та інших соціальних компетенцій. Я завжди пропоную використовувати пошук і через Google зображення. Подивіться можливості цього пошуку на прикладі шейп компетенцій за посиланням <https://u.to/taGGIA>

На розвиток компетенцій будуть впливати і глобальні виклики. ВЕФ виділив у 2024 році трендові технології формування майбутнього, до яких потрібно адаптуватись.

3. 1993: Всесвітня павутина. 2. 1997: Wi-Fi. 3. 1998: Google. 4. 2004:

Соціальні медіа. 5. 2007: iPhone. 6. 2009: Біткойн. 7. 2014: Віртуальна реальність. 8. 2015: Автономні транспортні засоби. 9. 2019: Квантові обчислення. 10. 2020: Пандемія COVID-19. 11. 2022: Штучний інтелект. Більш детально можна ознайомитись за посиланням https://www.weforum.org/agenda/2024/03/11-technology-milestones-ai-quantum-computing-vr/?utm_source=sfmc&utm_medium=email&utm_campaign=2823924_WeeklyAgenda22March2024&utm_term=&emailType=Agenda%20Weekly

Слід також враховувати, що на першому місці ризиків 2024 р. в січні 2024 року ВЕФ виділив загрозу дезінформації на глобальному рівні.

3. Окремо хочеться виділити вплив економічних змін, що формують запит на ринку праці на нові професії та нові вимоги до якостей і компетенцій людського капіталу як робочої сили, що відбуваються під впливом штучного інтелекту, реструктуризації світової економіки, формуванням цифрового суспільства та цифрової економіки. В 2023 році ВЕФ анонсував нову програму «Революцію перенавичок», у відповідності до якої більше 1 млрд людей будуть потребувати перекваліфікації вже до 2030 року. Посилання - <https://www.weforum.org/agenda/2023/04/growth-summit-2023-by-2030-1-billion-people-will-be-equipped-with-the-skills-of-the-future/> В ЄС вже зараз кожна 5 фірма створила ефективну систему підвищення кваліфікації.

На сайті Європейської комісії визначено такі цілі освіти та навчання.

До 2025 р. задач:

- 60% недавніх випускників професійно-технічної освіти повинні отримати користь від навчання на роботі під час професійної освіти та навчання;
- 47% дорослих у віці 25-64 років повинні брати участь у навчанні протягом останніх 12 місяців.

До 2030 року:

- менше 15% 15-річних повинні мати низькі успіхи в читанні, математиці та природничих науках;
- менше 15% восьмикласників мають мати низькі знання з

комп'ютерної та інформаційної грамотності;

- щонайменше 96% дітей віком від 3 років і до віку, коли вони починають обов'язкову початкову освіту, повинні брати участь у дошкільній освіті та догляді;

- менше 9% учнів повинні залишити навчання та навчання достроково принаймні 45% людей у віці 25-34 років повинні мати вищу освіту.

Можливо ваші заклади ПТО були залучені до проекту USAID та Міжнародної фундації розвитку «Розвиток трудового потенціалу для України».

Посилання: <https://www.facebook.com/profile.php?id=100095136510499>

Для адекватності компетенцій та навичок змін на ринку праці дуже активно досліджується проблема навичок. ВЄФ раз на 5 років дає трендовий аналітичний прогноз «Без яких навичок Ви не знайдете роботу» в 2015, 2020, 2025, 2030 рр. Протягом цих прогнозів вектор змінюється в напрямку вміння вирішувати практичні задачі, формування інноваційності, вміння співпрацювати.

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ: РОЛЬ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ КАРТОК У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕС

Забоква О.М., майстер виробничого навчання

Вище професійне училище №7 м. Кременчук

У даній статті розглядається впровадження у освітній процес мультимедійних інструкційних карток для оптимізації виробничого навчання при поєднанні традиційних методів навчання з інноваційними. При цьому підвищується ефективність закріплення нових знань та повторення раніше вивченого матеріалу.

Які ж переваги мультимедійного уроку можна знайти? Перш за все, зацікавленість учнів уроком. Сучасні діти – це діти екранної інформації. Інформація екрану монітора, інтерактивної дошки, проектора, телевізора

сприймається ними набагато краще, ніж книжна інформація. І це той важливий фактор, який враховуємо при організації уроку.

Один із засобів створення інструкційних карт це - презентація. Найпоширеніші інструменти для створення презентацій:

- PowerPoint: має велику кількість функцій, що дозволяють створювати якісні інструкційні карти з використанням тексту, фотографій, графіки, анімації та багато іншого.

- Google Slides: це безкоштовний онлайн-інструмент для створення презентацій, який пропонує багато зручних функцій та можливостей спільної роботи. Можна використовувати його для створення мультимедійних інструкційних карт, ділившись доступом до документа з колегами або учнями.

- Prezi: це онлайн-інструмент, який дозволяє створювати нестандартні та динамічні презентації. Prezi пропонує можливості зміни розташування та масштабування об'єктів на слайді, що робить презентацію більш цікавою та запам'ятовуваною.

- Canva: це онлайн-інструмент для дизайну, який містить широкий вибір готових шаблонів для створення презентацій. Canva дозволяє додавати власні зображення, текст та графіку, що допоможе створити професійний вигляд презентації.

- Adobe Spark: це ще один онлайн-інструмент, який дозволяє створювати креативні презентації, відео та ілюстрації. Можна використовувати Adobe Spark для створення візуально привабливих мультимедійних інструкційних карт з різноманітними ефектами та анімаціями.

Мета такого подання навчальної інформації полягає у формуванні в учнів системи образного мислення. Подаючи інформацію за допомогою фото, відео, графіки, анімації, звуку, ми маємо дві основні переваги — *якісну і кількісну*.

Якісно нові можливості очевидні, якщо порівняти словесні описи з безпосереднім аудіовізуальним поданням.

Кількісні переваги полягають у тому, що мультимедіа має набагато вищу інформаційну щільність.

Методика використання мультимедійних інструкційних карт передбачає:

- удосконалити систему організації навчання на різних етапах уроку;
- посилити мотивації навчання;
- поліпшити якість навчання й виховання, що підвищить інформаційну культуру учнів;
- підвищити рівень підготовки учнів у галузі сучасних інформаційних технологій;
- продемонструвати можливості комп'ютера не тільки як засобу для гри.

Використання мультимедійних інструкційних карт є доцільним на будь-якому етапі вивчення матеріалу і на будь-якому етапі уроку: під час пояснення нового матеріалу, закріплення, повторення, контролю.

Цю технологію можна розглядати як пояснювально-ілюстративний метод навчання, основне призначення якого — організувати засвоєння учнями інформації шляхом повідомлення навчального матеріалу та забезпечити його успішне сприйняття, яке посилюється завдяки залученню зорової пам'яті. Необхідно зазначити, що етап мотивації в цьому випадку розширюється й має пізнавальне навантаження. Це необхідна умова успішного навчання, оскільки без бажання поповнювати багаж знань, без уяви й емоцій неможлива творча діяльність учня.

Структурна компоновка мультимедійної презентації як засобу створення мультимедійних інструкційних карт із застосуванням гіпертекстових посилань розвиває системне, аналітичне мислення. Окрім того, за допомогою мультимедійних інструкційних карт можна організувати різноманітні форми організації пізнавальної діяльності: фронтальну, групову, індивідуальну.

Аналіз проблеми використання мультимедійних інструкційних карток для оптимізації виробничого навчання в ЗП(ПТ)О шляхом використання сучасних технологій показав, що вона є пріоритетною в дослідженнях учених і педагогів. Досліджено особливості використання мультимедійних інструкційних карт та визначено вплив на ефективність навчально-виробничого процесу.

На практиці встановлено, що використання мультимедійних інструкційних

карт з метою підвищення якості навчальних досягнень дає можливість збільшити об'єктивність контролю, скоротити витрати часу на проведення контролюючих заходів, отримати зворотній зв'язок, що сприяє підвищенню ефективності навчання учнів.

Використання мультимедійних інструкційних карт в дидактичному процесі відповідає сучасному етапу становлення національної системи освіти, збагачує її новим змістом, сприяє формуванню мотивації навчання, майбутньої професійної діяльності та створення умов для активного набуття учнями знань, умінь та навичок. Застосування мультимедійних інструкційних карт дозволить підвищити якість підготовки учнів. Учні набувають важливих суспільних навичок та здатність до самоосвіти, що важливо при подальшій професійній діяльності чи подальшому навчанні у вищих навчальних закладах.

Отже, можна зазначити, що за рахунок включення мультимедійних інструкційних карт у освітній процес підвищується успішність засвоєння нових знань, зростає зацікавленість самостійним опануванням знаннями, досягається підвищення ініціативності у навчанні, самостійності у засвоєнні матеріалу, тобто можна дійти висновку про ефективність використання мультимедійних інструкційних карт на уроках виробничого навчання в ЗП(ПТ)О.

Список використаних джерел:

1. Морзе Н.В. Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес закладів ПТО: Методичний посібник. – К.: Арт Економі, 2011. – 168 с.

1. Smith, J. (2020). "The Role of Multimedia Instructional Cards in Vocational Education." *Journal of Educational Technology*, 15(2), 45-58.

2. Johnson, R., & Williams, A. (2019). "Enhancing Technical Training through Multimedia Instructional Cards: A Case Study." *International Conference on Vocational Education, Proceedings*, 102-115.

3. Garcia, S., et al. (2021). "Integrating Multimedia Instructional Cards into the Curriculum: Best Practices and Lessons Learned." *Educational Technology Research & Development*, 40(4), 211-225.

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ (ООП) В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Йоник-Марченко І. М., викладач професійно-теоретичної підготовки

Державного навчального закладу „Гадяцьке вище професійне аграрне училище” (м. Гадяч, Полтавська обл.)

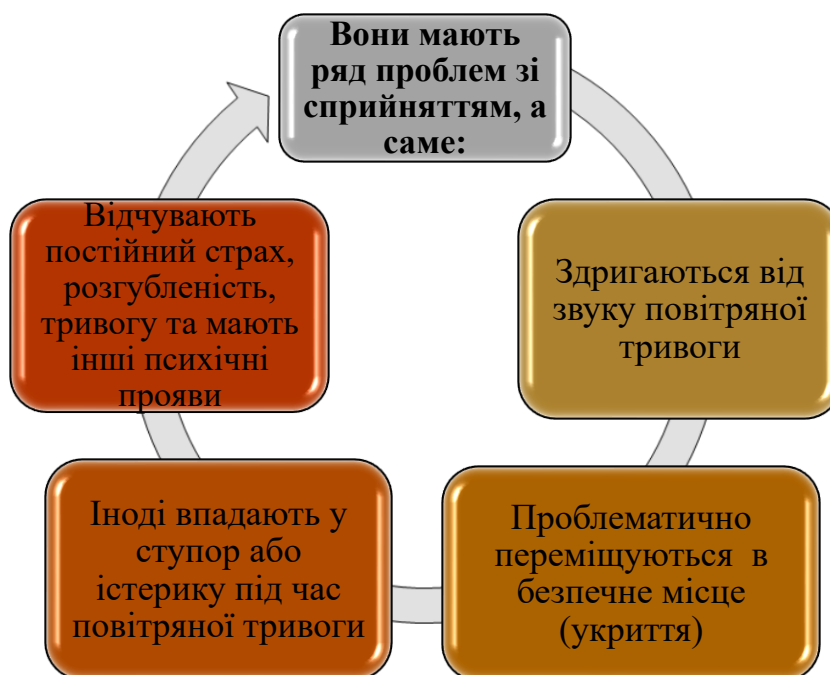
Пандемія COVID-19, яка поширилася по всьому світу в 2020 році, у закладах професійної (професійно-технічної) освіти унеможливила звичне очне (денне) навчання, проте сприяла необхідності застосування освітянами онлайн-інструментів у навчальному процесі. Попри те, що більшість здобувачів освіти, скористалася дистанційними формами навчання під час пандемії, сім'ї з низьким доходом зіткнулися з суттєвими перешкодами, які заважали навчанню – відсутність інтернет-ресурсів, гаджетів, ПК тощо.

Викладачі та здобувачі освіти були змушені скоригувати свої усталені методи та концепції викладання і навчання, а саме обирати цифрові платформи максимально доступні та зрозумілі для них [3].

24 лютого 2022 року війна Росії проти України поставила перед професійною освітою ще більші виклики: частина українських територій стала тимчасово окупованою, а в деяких населених пунктах ведуться активні бойові дії. Наступного ж дня Міністерство освіти і науки України рекомендувало призупинити навчальний процес і розпочати двотижневі канікули. Проте з 14.03.2022 р. здобуття освіти в безпечних регіонах почало відновлюватися. Були прийняті відповідні рішення, де і як проводити заняття регіональними органами влади та закладами освіти. [4]

Звук повітряної тривоги чи вибухів, незнайомий простір, нові обставини викликають страх і тривогу в усіх людей, зокрема у дітей з ООП. Під час війни здобувачі освіти втрачають своє базове відчуття безпеки, а це, в свою чергу, суттєво впливає на їхній настрій, емоційний стан, здатність навчатися та взаємодіяти з іншими. [1]

Здобувачі освіти з порушеннями інтелектуального розвитку є особливо вразливими до воєнних подій.

Через вище перераховані чинники, які впливають на організацію очного навчання та нічні підйоми (нездоровий сон) для переходу в укриття під час повітряної тривоги, використання дистанційних форм – оптимальний варіант для безпечного навчання. [2]

Дистанційне навчання можна застосовувати для дітей з ООП, спираючись на чотири головні принципи, а саме:

-

Принцип інтерактивності

 - Усі здобувачі освіти мають навчатися разом, але з допомогою комп'ютерно-інформаційного середовища. Тобто здобувач освіти з ООП має продовжити контактувати з друзями, одногрупниками, викладачем
-

Принцип диференціації

 - Дистанційне навчання передбачає здобуття освіти за можливостями кожного з учасників навчального процесу, тому тут застосовуються технології різнорівневого навчання
-

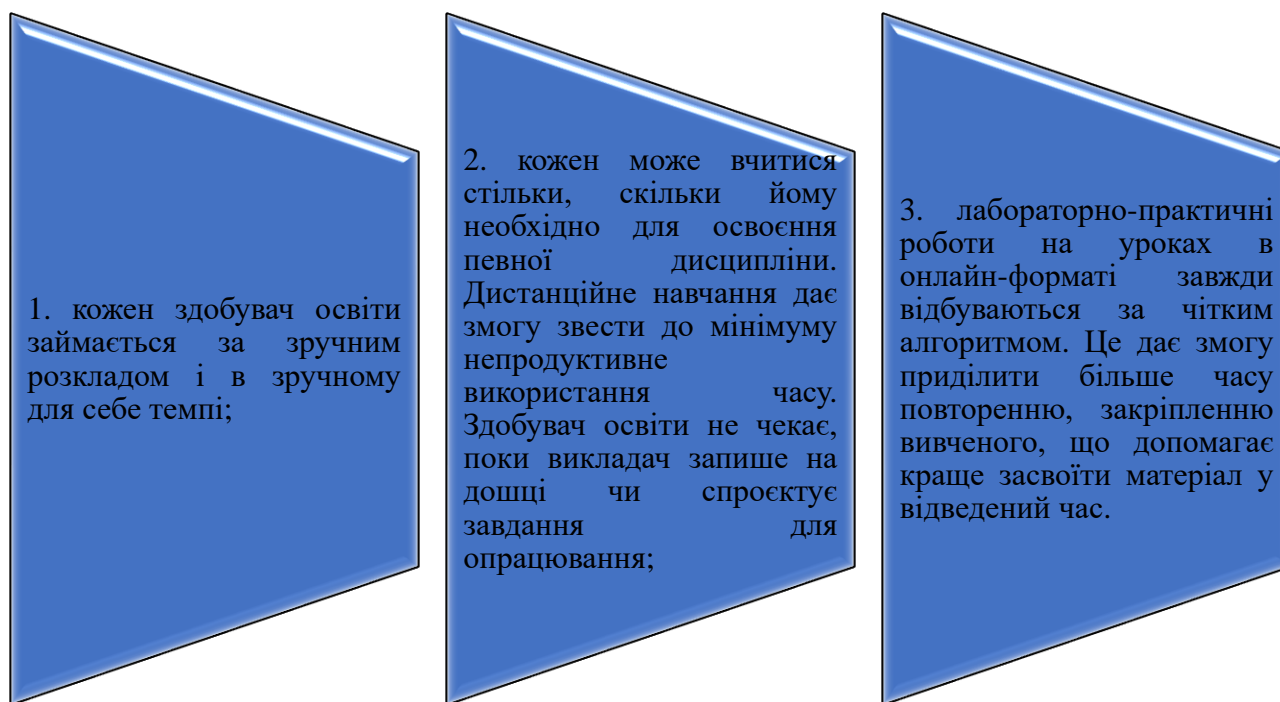
Принцип індивідуального підходу

 - Обов'язково треба враховувати форму порушення здобувача освіти з ООП і можливості його комунікації для того, щоби він мав змогу прожовжувати навчання з максимальною ефективністю
-

Принцип пластичності

 - Навчання має відбуватися в оптимально індивідуальному темпі здобувача освіти з ООП. Якщо один швидко адаптувався до онлайн-уроків, то іншому може бути складно

Втім дистанційне навчання має декілька переваг саме в роботі з дітьми з ООП:

Також слід звернути увагу, що поєднання часткового використання ігор та інтерактиву дає змогу зосередитися здобувачеві освіти з ООП на завданні та розвивати навички, не відчуваючи напруження.

Гра під час вивчення нового навчального матеріалу (професійного спрямування) дозволяє здобувачам освіти відчувати задоволення від процесу навчання і стимулює їх активну участь у сприйнятті і пізнанні нового. Крім того, ігри дають змогу створювати ситуації, де здобувачі освіти з ООП можуть застосовувати знання та навички на практиці. Діти розвивають логічне, критичне мислення, вміння працювати в колективі та креативність.

Інтерактивні завдання дають змогу активно залучатися до вивчення матеріалу та взаємодіяти з ним. Це можуть бути:

- виконання завдань на комп'ютері чи гаджеті за покликаннями;
- розв'язування онлайн-головоломок;
- спільна (групова) робота над проектами у віртуальних середовищах.

Інтерактивні завдання розвивають у здобувачів освіти з ООП активність та самостійність, а також сприяють розвитку їх творчості.[2]

Повномасштабна війна, на жаль, тепер є частиною нашого повсякденного життя, вона суттєво обмежує можливості доступу до навчання для багатьох здобувачів освіти. Це породжує багато проблем, які загрожують усій системі професійної (професійно-технічної) освіти.

Завданням колективу закладів професійної освіти було і залишається прагнення задовольнити потреби здобувачів освіти під час війни та діяти відповідно, забезпечуючи якісну освіту.

Оцінити якість онлайн-навчання досить складно, але можливо. Вимушені перерви у навчанні через війну мають постійний негативний вплив, оскільки вони різко знижують можливості здобувачів освіти (діти приділяють навчанню менше часу, слабке опанування матеріалу за допомогою дистанційних/онлайн-платформ і, як наслідок, нижчий рівень успішності).[6]

Водночас можна сказати, що дистанційне навчання має і позитивні сторони. Застосування онлайн-інструментів – цінний досвід, який вартий подальшого вивчення та розвитку. Треба адекватно оцінювати недоліки, враховувати можливі ризики та використовувати ефективні інструменти та механізми зниження руйнівних наслідків війни.[7]

Ця війна стала величезним випробуванням для професійної (професійно-технічної) освіти України. Дистанційне навчання пропонує здобувачам освіти з ООП оптимальне навчальне середовище, використовуючи дистанційну платформу та інші інструменти. І, що дуже важливо, віддалене навчання забезпечує якісну освіту під час воєнного стану в Державному навчальному закладі „Гадяцьке вище професійне аграрне училище” для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами (ООП).

Список використаних джерел:

1. Ярослава Кобинець Інклюзія під час війни: як підтримати дітей з особливими потребами? URL: <https://osvita.ua/school/method/87002/> (дата звернення 08.012022)
2. Тетяна Щетина, редакція “Нової української школи”. Як вчаться діти з ООП на дистанційці: досвід НВК №33 Херсонської міської ради. URL:

<https://nus.org.ua/articles/yak-vchatsya-dity-z-oop-na-dystantsijtsi-dosvid-nvk-33-hersonskoyi-miskoyi-rady/> (дата звернення 30.07.2023)

3. Томас Хосс. Аманкай Анчіна. Кай Каспар. Вимушене дистанційне навчання під час пандемії COVID-19 у Німеччині: дослідження позитивних і негативних очікувань учнів за допомогою змішаних методів. URL: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.642616> (дата звернення 31.08.2021)

4. 3798 закладів освіти постраждали від бомбардувань та обстрілів. 365 з них зруйновано повністю. URL: <https://saveschools.in.ua/>

5. Теленик О.В. Методичні матеріали. Дистанційне навчання дітей з особливими потребами. URL: <https://vseosvita.ua/library/distancijne-navcanna-ditej-z-osoblivimi-potrebami-447990.html> (дата звернення 24.04.2021).

МОЖЛИВОСТІ ПРОФТЕХОСВІТИ У ПІДГОТОВЦІ КВАЛІФІКОВАНИХ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ВІДБУДОВИ

*Ключник В.М., методист Навчально-методичного центру
професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області, м. Дніпро*

За даними Київської школи економіки (KSE) сума прямих збитків, нанесених інфраструктурі України в ході війни, станом на січень 2024 року сягнула майже \$155 млрд (враховуючи збитки, завдані Україні через підрив країною-агресором Каховської ГЕС 6 червня 2023 року).

За даними, на першому місці за сумою збитків залишається житловий фонд.

Внаслідок бойових дій та регулярних обстрілів щодня збільшується кількість пошкоджених та зруйнованих житлових будинків: станом на січень 2024 року таких понад 250 тисяч будівель. З них – 222 тисячі приватних будинків, понад 27 тисяч – багатоквартирних та 526 гуртожитків. Прямі збитки від руйнувань цих об'єктів оцінюються у \$58,9 млрд.

У порівнянні із звітом на кінець 2023 року ця сума збільшилася на \$4,8 млрд. [1].

Незважаючи на те, що війна в Україні триває, про плани післявоєнної

відбудови країни говорять вже зараз. Для вирішення такого масштабного завдання потрібні кошти та люди.

Допомогу у фінансуванні обіцяють наші союзники та партнери. Перед нами стоїть завдання: забезпечити себе кваліфікованою робочою силою – робітниками як будівельних, електротехнічних професій, так і тих, які стануть в пригоді під час відбудови.

Пріоритетними галузями у повоєнній відбудові буде будівництво, дорожнє будівництво, аграрний сектор та ІТ-сфера.

Війна актуалізувала попит на машиністів екскаватора та будівельної техніки, водіїв, зварювальників та слюсарів.

Підготовку за всіма цими професіями здійснюють заклади професійної (професійно-технічної) освіти.

Виклики, які постають перед П(ПТ)О:

- кадровий голод серед майстрів виробничого навчання;
- низький рівень оплати їх праці;
- велика кількість педагогів пенсійного віку;
- відсутність взаємодії з роботодавцями в частині виробничої практики;
- зменшення закладів П(ПТ)О;
- застаріла матеріально-технічна база;
- зменшення кількості здобувачів освіти ЗП(ПТ)О;
- не престижність профтехосвіти.

Можливості ЗП(ПТ)О Дніпропетровської області

1. Налагодження організації освітнього процесу за дуальною формою освіти.

В Дніпропетровській області 12 ЗП(ПТ)О за 27 професіями готують кадри (953 здобувача освіти) з 53 підприємствами – соціальними партнерами (з них 13 великих підприємств) за дуальною формою.

У співпраці з ФОРД в рамках українсько-німецького проекту запроваджено навчання наставників з підприємств (145 осіб).

Запровадження освітніх комбінованих програм здобуття П(ПТ)О (дистанційна освіта зі стажуванням на виробництві) під запит роботодавця.

2. Використання можливостей кваліфікаційних центрів.

Підтвердження професійної кваліфікації, отриманої неформальним чи інформальним шляхом, через постійно зростаючу мережу кваліфікаційних центрів.

7 акредитованих кваліфікаційних центрів з 12 професійних кваліфікацій – підтверджено професійну кваліфікацію 26-ти особам;

3 підприємства працюють за декларацією – підтвердили професійну кваліфікацію 1406 особам.

3. Короткострокове навчання за частковими кваліфікаціями за вимогою роботодавців

885 осіб отримали підготовку за 49 професіями, скориставшись вхідним контролем.

421 особа за 2023 рік здійснила навчання за ваучерами у 8 ЗП(ПТ)О (15,4% від загальної чисельності) з 13 професій

запровадження освітніх комбінованих програм здобуття П(ПТ)О (дистанційна освіта зі стажуванням на виробництві) під запит роботодавця

859 осіб здійснили навчання за частковими кваліфікаціями з отриманням Сертифікату

4. Використання можливостей для самоосвіти

Напрацьовано електронний ресурс (проект ЄФО) для самостійного опанування 8-ми онлайн курсів.

5. Здобуття часткових кваліфікацій на базі НПЦ

1309 осіб пройшли навчання за 125 короткостроковими сертифікаційними програмами на базі 38 оснащених НПЦ.

Понад 15 ЗП(ПТ)О подали заявки на участь у конкурсі на отримання субвенції для відкриття НПЦ з професій, визначених пріоритетними для відбудови.

Список використаних джерел:

1. Звіт Київської школи економіки від 12 лютого 2024 року. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalna-suma-zbitkiv-zavdana-infrastrukturii-ukrayini-zrosla-do-mayzhe-155-mlrd-otsinka-kse-institute-stanom-na-sichen-2024-roku/> (дата звернення 12.02.2024).

СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТРЕНДИ В ЗАКЛАДАХ П(ПТ)О

Князєва М.О., старша викладачка кафедри методики професійної

освіти та соціально-гуманітарних дисциплін

Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти

ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

За останні роки система освіти в Україні почала значно змінюватися. Спочатку Covid-19 а згодом й воєнний стан в Україні спричинив низку викликів та проблем, зокрема у сфері освіти. Таким чином освіта змінюється – впроваджуються нові освітні тренди.

У контексті дослідження Юденкової О.П. під терміном «освітній тренд» пропонується розуміти нову або наростаючу динаміку, яка визначає спосіб організації освітнього процесу в цілому та сприйняття різними зацікавленими цільовими аудиторіями інформації про заклад вищої освіти зокрема. Освітній тренд - це концептуальна та практична зміна у сфері освіти, яка відзначається значущим впливом на навчальні методи, технології, структури та цінності, а також відповідає на сучасні вимоги суспільства та ринку праці. Освітні тренди можуть охоплювати введення нових технологій, парадигмальні зміни у підходах до навчання, розвиток онлайн-освіти, адаптацію до потреб глобального ринку праці, та інші інноваційні аспекти, спрямовані на вдосконалення процесу підготовки майбутніх фахівців. [1]

Варто зазначити, що в умовах воєнного стану та пандемії COVID-19 заклади освіти вимушено перейшли на дистанційне навчання. Студенти мають опанувати і теорію і практику в дистанційному форматі. На допомогу науково-педагогічним і педагогічним працівникам приходять онлайн-курси, сервіси, сайти і платформи для дистанційного навчання. Найбільш розповсюдженим варіантом заповнення нестачі з фахової інформації та знань є проходження онлайн-курсів. В мережі Інтернет можна обрати зручну платформу для дистанційного навчання. У результаті освіта кардинально змінилася, збільшилася частка електронного навчання – викладання предметів здійснюється

дистанційно та на цифрових платформах.

Цей стиль навчання став сучасною освітньою тенденцією, де електронне навчання займає все більше місця - навчання відбувається дистанційно через цифрові платформи. Цей підхід став важливою освітньою тенденцією, оскільки він забирає менше часу та стає практично єдиною можливістю в умовах пошкоджених закладів освіти та підвищених вимог безпеки. Українські здобувачі освіти, які тимчасово перебувають за кордоном разом із сім'ями, можуть відвідувати онлайн-заняття з будь-якої країни світу. Це свідчить про те, що зміни, спричинені війною і пандемією коронавірусу, можуть стати невід'ємною частиною нової реальності.

Ще один тренд – дистанційне навчання. На перший погляд, може здатися, що дистанційне навчання та онлайн-навчання – одне і те ж. Однак ці дві сучасні тенденції мають свої відмінності. У кожному з них є свої особливості. Наприклад, під час дистанційного навчання здобувачі відвідують заняття у зручній для них час. Педагоги призначають та перевіряють роботи у цифровому форматі, без особистого контакту з учнями, і надають завдання та інструкції для виконання онлайн. Дистанційне навчання також дозволяє здобувачам отримувати освіту без прямого контакту. Це свідчить про те, що можна навчатися на відстані, де б ви не знаходилися.

Ефективним є й гейміфікація в освітньому процесі. Залучення гейміфікації в освітній процес - цілком гарна ідея для стимулювання здобувачів освіти. Гейміфікація відрізняється від звичайних ігор тим, що використовує механіку та теорію ігор у навчальних або інших неігрових контекстах. Це дозволяє отримувати більше натхнення та мотивації для виконання завдань.

Це вже давно відомий підхід, але завжди в центрі уваги в освіті через його ефективність. Такий підхід може зробити навчання більш захопливим та заохочувати здобувачів активніше долучатися до процесу навчання.

Варто звернути увагу на ще один освітній тренд – штучний інтелект. Штучний інтелект у сфері освіти дійсно перетворюється на один з ключових трендів, який впливає на світову та вітчизняну освіту на сучасному етапі.

Експерти вже протягом кількох років зазначають, що цей тренд набуває все більшої актуальності. Проте лише нещодавно штучний інтелект нарешті став доступним для всіх бажаючих, зокрема й для освітян, які почали активно впроваджувати його в освітній процес.

Зараз ми вже бачимо, як ШІ допомагає створювати цікаві завдання для занять, розробляти додаткові матеріали, генерувати тести для перевірки знань, систематизувати корисні матеріали за темою та загалом полегшує життя педагога.

Наразі штучний інтелект продовжує активно розвиватися та займати місце в освітньому процесі. Він буде використовуватися на кожному етапі занять: від створення індивідуальних планів заняття для кожного здобувача до оцінювання навчальних досягнень.

Таким чином, в сучасних умовах кризи вища освіта в Україні повинна трансформуватися, враховуючи не лише розвиток наукових досліджень і потенціалу кожного здобувача, а й орієнтуючись на освітні тренди. Так, глобальні тенденції справді змінюють підхід до організації освітнього процесу. Ці тенденції покладають основний акцент на розвиток критичного мислення здобувачів, навичок вирішення проблем та викликів. В сучасних умовах здобувачам освіти потрібно адаптуватися до змін у суспільстві, розвиватися як самостійні та впевнені особистості, готові до подолання будь-яких викликів, що стоять перед ними у майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Юденкова О. Роль ефективної комунікації в розвитку партнерства між закладами вищої освіти та підприємствами як сучасний освітній тренд. *Українська мова та культура в сучасному гуманітарному часопросторі: аспекти міжмовної комунікації та формування комунікативної компетентності сучасного фахівця*. Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. м. Ломжа, Польща, 21 лютого, 2024. С. 180 -187.

ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ТА ІНТЕГРАЦІЯ ВЕТЕРАНІВ: ПРОБЛЕМИ І ВИКЛИКИ РИНКУ ПРАЦІ

Коссова-Сіліна Г.О., канд. пед. наук, доцент кафедри технологій
навчання, охорони праці та дизайну

*Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України*

Актуальність працевлаштування як безпосереднього шляху реінтеграції ветеранів в Україні сьогодні стає на один щабель із забезпеченням медичного супроводу, фізичної та психологічної реабілітації військових. Якщо звернути увагу на стан досліджуваності проблеми працевлаштування ветеранів за весь час збройної агресії рф на території України, то можна стверджувати, що зазначена проблема досі не привертала достатньої уваги, а дослідження на цю тему проводилися у більшості ситуативно. Більш того, в результатах цих небагаточисельних досліджень простежуються несприятливі для працевлаштування ветеранів тенденції [1, 2, 4].

Частина проблем та перешкод щодо працевлаштування ветеранів стосується певних особистісних хвилювань, серед яких: відчуття, що військовий досвід є нерелевантним для цивільної кар'єри й не цінується роботодавцями; сумніви у власній кваліфікованості; припущення, що на новому місці роботи не зможуть знайти спільну мову з колегами, які не були на фронті й не знають, що таке війна. Близько третини ветеранів під час працевлаштування відчували упереджене ставлення з боку потенційних роботодавців щодо того, що військовослужбовці мають психологічні проблеми, а тому не можуть ефективно працювати й взаємодіяти з колегами [2].

Уникання вирішення питання працевлаштування ветеранів з інвалідністю посилює негативні тенденції, з якими українська економіка вже зіткнулась внаслідок війни. Сьогодні, з одного боку, посилюється дефіцит кадрів та існує гостра потреба у фахівцях певних професій та кваліфікацій, а з іншого боку – зростає кількість ветеранів, у тому числі з інвалідністю, у статусі безробітних.

Сучасний стан, проблеми та завдання щодо інтеграції та працевлаштування ветеранів представлено у дослідженні «Потреби та перешкоди ветеранів при працевлаштуванні», проведеному Українським ветеранським фондом у співпраці з Work.ua та Lobby X [3]. У дослідження взяли участь близько 500 представників українського бізнесу (HR-фахівці, керівники та засновники компаній, топменеджери, керівники відділів), які представляли середній (43%), малий (36%), великий (15%) бізнес, також роботодавці з державного чи громадського сектору.

Результати дослідження свідчать, що більшість компаній в Україні (65%) наразі не мають досвіду роботи з ветеранами, у тому числі, ветеранами з інвалідністю. При цьому більшість із тих, хто вже приймав на роботу ветеранів, визначають цей досвід як однозначно позитивний (35%), скоріше позитивний (31,5%) або нейтральний (22%). Тільки 8% опитаних вибрали варіант відповіді «Скоріше негативний», говорячи про роботу з колишніми військовими.

Роботодавці відзначають, що навички, отримані військовослужбовцями під час служби, є актуальними і для цивільної роботи, серед них: навички роботи в команді, критичне мислення, відповідальність, технічні навички тощо (рис. 1).

Попри те, що, на думку більшості опитаних роботодавців, різниця між професійними якостями ветеранів та шукачів без військового досвіду не буде значною, підтримку держави у працевлаштуванні ветеранів вони вважають необхідною. 59% респондентів сподіваються, що держава надасть за працевлаштування колишніх військових податкові знижки, 24% вважають, що потрібні квоти, ще 24% виступають за звільнення компаній, які працевлаштовують ветеранів, від певних податкових зобов'язань, 22% – за пільгові кредити.

Також роботодавці сподіваються на підтримку громадянського суспільства. Зокрема, компанії готові покластися на громадянське суспільство в організації адаптаційних тренінгів для ветеранів, створенні громадських центрів. Приблизно на рівні з цими заходами роботодавці визнали необхідною допомогу у вигляді створення громадських платформ з працевлаштування, значущими також визнають профорієнтаційні заходи від громадських організацій та ярмарки вакансій.

Які навички ветеранів можуть сприяти їхньому працевлаштуванню та кар'єрному розвитку саме у вашій компанії/ організації?

Результати опитування Work.ua

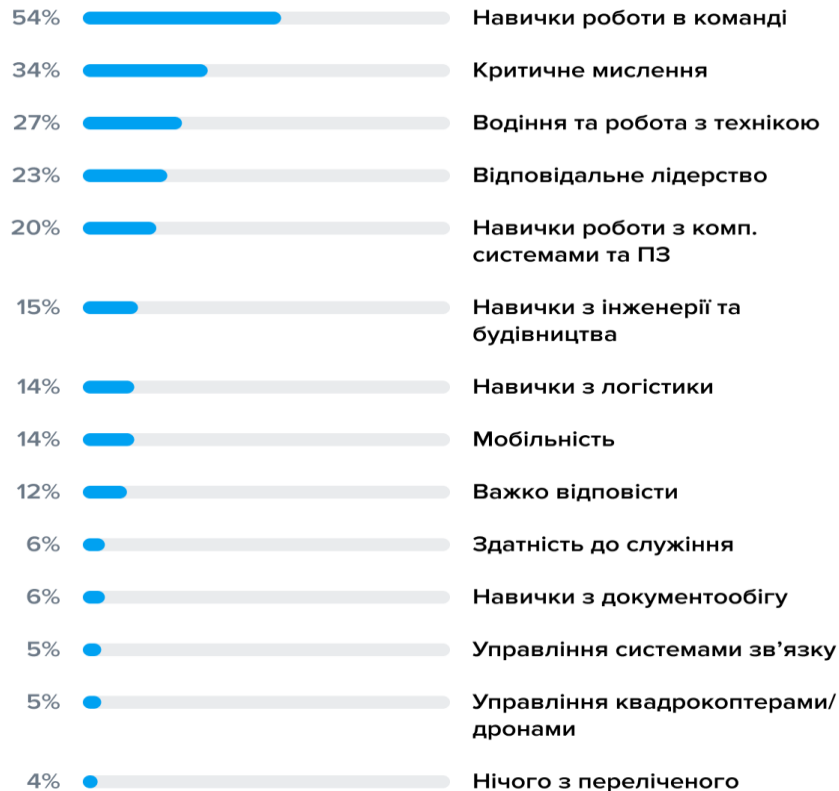

Рисунок 1. Навички ветеранів

Самі компанії найбільше готові надати ветеранам без досвіду цивільної роботи стажування та менторську підтримку (майже 57% респондентів вибрали цей варіант). Третина компаній може запропонувати таким кандидатам часткову зайнятість (29%). При цьому 20% опитаних зазначили, що їм важко відповісти на запитання про заходи підтримки від компанії, а 9% не готові надавати ані підтримку менторів, ані пріоритетність під час найму, ані додаткову освіту чи бонуси.

Щодо наявних мобілізованих працівників, роботодавці однозначно чекають їхнього повернення та планують підготовку до адаптації в цивільному житті. Однак в більшості компаній схильні відкласти створення таких програм на майбутнє.

Якої підтримки в працевлаштуванні найбільше потребують ветерани зараз або можуть потребувати в майбутньому?

Результати опитування Work.ua

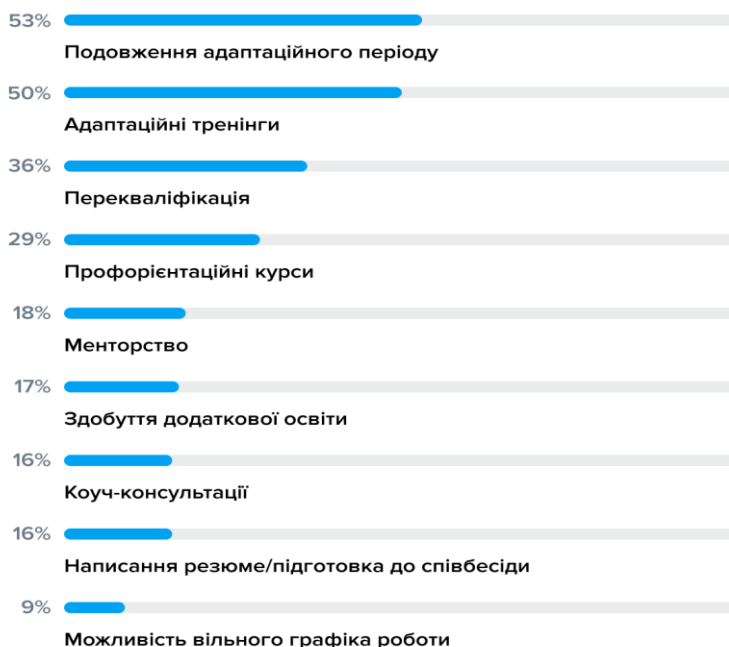

Рисунок 2. Підтримка щодо працевлаштування ветеранів

За результатами дослідження фахівці Work.ua дійшли висновку, що сьогодні, в умовах війни, українські підприємства докладають неабияких зусиль, щоб продовжувати роботу. Часто для них створення програм для ветеранів — це не тільки абсолютно нова сфера діяльності, а й ще одна стаття витрат, до якої бізнес не завжди готовий. Закономірно, що роботодавці посилено досліджують питання, поки лише готуються до запровадження ініціатив і потребують підтримки від держави та суспільних організацій.

Сьогодні ринок праці очікує на повернення до цивільного життя за різними оцінками до 5 мільйонів ветеранів. Ці люди відзначатимуться професіоналізмом, отримають на службі нові корисні навички й можуть допомогти роботодавцям з подоланням дефіциту кадрів. Проте для цього держава, суспільні організації та бізнес мають вже зараз досліджувати можливі перепони, з якими стикнуться ветерани, та якісно готуватися до розв’язання цих проблем.

Список використаних джерел:

1. Безробіття в Україні в період повномасштабної війни [Електронний ресурс] // Національний інститут стратегічних досліджень. 2023. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/bezrobittya-v-ukrayini-v-period-povnomasshtabnoyi-viyny>.
2. Відсутність можливостей для працевлаштування ветеранів з інвалідністю: Ризики для держави та суспільства: Аналітична довідка Відділу навчально-аналітичної роботи Українського ветеранського фонду Міністерства у справах ветеранів України [Електронний ресурс]. URL: https://veteranfund.com.ua/analytics/vidsutnist_mozhlyvostei_dlia_pratsevashtuvanni_a_veteraniv_z_invalidnistiu/
3. Потреби та перешкоди ветеранів при працевлаштуванні [Електронний ресурс] // Український ветеранський фонд. 2023 . URL: https://veteranfund.com.ua/wp-content/uploads/2023/07/Zvit_pereshkodi_precevashtuvanii.pdf
4. Як Україні компенсувати втрату 30% трудового потенціалу [Електронний ресурс] //Економічна правда. 2023. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/05/10/699925/>

СУЧАСНІ УЯВЛЕННЯ ПРО СУПЕРВІЗІЮ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Костина А.М., викладачка кафедри технологій навчання охорони праці та дизайну Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Основним із завдань працівника системи освіти є охорона психічного здоров'я всіх учасників педагогічного процесу, а змістом його професійної діяльності – проблеми суб'єктів освітнього процесу та допомога у вирішенні життєвих ситуацій.

Міністерство освіти і науки винесло на громадське обговорення Типове

положення про проведення супервізії впровадження концепції «Нова українська школа». Виходячи з цього положення поняття супервізії визначається як: *Супервізія – як інструмент професійної підтримки та професійного розвитку, що передбачає комплекс заходів із навчально-методичного супроводу педагогічних працівників закладів дошкільної і загальної середньої освіти в умовах реалізації завдань Нової української школи*”, – зазначено в проекті положеннях [5,6].

Супервізія є досить маловивченою сферою професійної діяльності в нашому суспільстві. Поширена думка, що супервізори – це досвідчені фахівці, які допомагають менш досвідченим колегам. Однак це визначення є відносно вузьким, і різні експерти мають різні визначення слова уявити. Супервізія бере свій розвиток із психоаналізу та інтенсивно розвивається в його межах.

Спираючись на різноманітні погляди зарубіжних науковців (А. Kadushin, 1992; М. Richards et al., 1990, D. Petters, 1979, Bulter and Elliot, 1985; L. Danbury, 1986; К. Ford and А. Jones, 1987; D. Gardiner, 1989; В. Humphries et al., 1993; ССЕТSW, 1991-1993) щодо дефініції супервізії, можна надати таке визначення:

Супервізія – основний засіб, за допомогою якого визначений установою супервізор полегшує роботу персоналу індивідуально і колективно, забезпечує стандарти роботи. Поняття супервізії визначається через моделі аналізу і компетентного розв’язання ситуацій, що виникають у взаємодії з іншими (А. Браун, А. Боурн).

Для більш докладного розуміння поняття «супервізії» можна розглянути це визначення по-різному:

1. Під поняттям «супервізія» ми розуміємо стосунки між однією людиною – супервізором, та іншою – супервізованим. Роботодавець надає супервізору повноваження здійснювати супервізію одного чи кількох працівників. Ці працівники, своєю чергою, звітують про свою роботу в установі супервізору. Концепція підзвітності (відповідальності) є непростюю і містить можливі труднощі. Згідно з новим законодавством, педагогічні працівники повинні нести відповідальність перед споживачами освітніх послуг. Інші

дослідники зазначають, що вчитель насамперед відповідає за свою професію, і перш за все за самого себе. Визначення не заперечує жодного з цих тверджень про багатовимірний характер відповідальності, а лише підтверджує відповідальність освітян перед навчальними закладами.

2. Визначення розкриває сутність супервізії, яка відповідає за забезпечення реалізації місії та стратегії закладу освіти та за допомогу фахівцям працювати якнайкраще. Тож, це твердження охоплює дві функції супервізії: контрольну і підтримувальну. Ці функції є важливими і нерозривно пов'язаними одна з одною. Однак бюджет сучасних закладів освіти здебільшого не розрахований на підтримку педагогічних працівників, оскільки існує орієнтація лише на виконання поставлених завдань. Тому має місце значний ризик недооцінювання підтримувальної ролі супервізії.

3. Вагомим завданням супервізора є розвиток команди і правил групи, поєднання індивідуального і колективного в роботі супервізора. Незважаючи на те, що стосунки під наглядом і супервізором мають переважно особистий характер, вони часто набувають значення в контексті команди чи робочої групи. Розвиток всієї команди досягається як безпосередньо через командну роботу, так і опосередковано через індивідуальну співпрацю з кожним викладачем [7].

4. Найважливішими аспектами, пов'язаними із загальною метою нагляду, є забезпечення найкращий сервіс для педагогічного персоналу. Це незаперечний факт потребує особливого акценту, адже про нього часто говорять: забудьте про нагляд, помістіть основну частину нагляду в стратегії навчальних закладів, міжособистісні конфлікти, особисті амбіції. Проте потрібно акцентувати увагу на тому, що основним призначенням закладу освіти та його організаційної побудови є надання висококваліфікованих послуг здобувачам, які їх потребують, а також педагогічним працівникам.

5. Супервізія є процесом взаємодії, активним учасником кого є супервізований. Навіть недосвідчений супервізований має право отримувати допомогу для розвитку своїх навичок і впевненості, бути активним та ініціативним у своєму підході до супервізії.

Мета супервізії допомагати супервізованому(им) більш ефективно виконувати завдання, що визначені в посадових обов'язках. Регулярно організовані зустрічі супервізора і супервізованого(их) сприяють виконанню завдання супервізії. Супервізований є активним учасником цього процесу взаємодії (А. Браун, А. Боурн).

Завдання супервізії – задоволення організаційних, професійних і особистих потреб. Узагалі можна говорити про три основні **функції** супервізії:

- *освітницьку* (формувальну), що включає розвиток умінь, навичок, здібностей щодо ефективної педагогічної професії;
- *підтримувальну* (регулятивну), що включає підвищення стійкості педагогічних працівників до впливу проблем;
- *спрямувальну* (нормативну), що включає контроль педагогічного працівника над власною особистістю (недоліки, слабкі сторони, сліпі плями, осуд) [1, 3].

Супервізію можна здійснювати на індивідуальному рівні, а також на рівні групи супроводу або закладу освіти.

Супервізію необхідно розглядати у структурному контексті закладу освіти і суспільства. Неможливо розглядати супервізорські відносини окремо від соціальних і організаційних чинників, які їх визначають. На взаємодію супервізора і супервізованого(их) та їхні обговорення суттєво впливають політика і культура закладу освіти, а також соціальні та політичні сили.

Супервізія – це орієнтована на фахівця діяльність, яка вважає однаково важливими як супервізорські стосунки, почуття та розвиток персоналу, так і реалізацію завдань, регулювання та контрольну функцію.

Список використаних джерел:

1. Гнезділова К. М., С.О. Касярум Моделі та моделювання у професійній діяльності викладача вищої школи: навч. посіб. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю.А., 2011. 124 с.

2. Лист МОН від 11.08.2021 № 1/9-409 «Про деякі питання реалізації субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної,

сучасної, доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа» .

3. Мушкевич М. І., Чагарна С. Є. Основи психотерапії : навч. посіб / за ред. М. І. Мушкевич. Вид. 3-тє. Луцьк : Вежа-Друк, 2017. 420 с.

4. Наказ МОН від 18.10.2019 № 1313 «Деякі питання організації та проведення супервізії».

5. Наказ Міністерства освіти і науки України від 4 березня 2020 року № 346 «Про внесення змін до Програми проведення супервізії» <https://drive.google.com/file/d/15ASul4NvdH8MHPRPdvx84ZzNKUY4P28j/view>

6. Типове положення про проведення супервізії впровадження концепції «Нова українська школа». <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2018/12/SUPERVIZIYA-POLOZHENN-2.pdf>

7. Maslach C., Leiter M. Understanding the burnout experience recent research and its implications for psychiatry. World psychiatry. 2016. №15 (2). Pp. 103–111.

ПРОФЕСІЙНІ КОМУНІКАТИВНІ ЯКОСТІ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Костюк Ю.М., студентка 2 курсу, групи ПВШ-22-11-ЗМ, освітнього рівня «магістр» галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» заочної форми навчання Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти, викладачка Чорноморського морського фахового коледжу одеського національного морського університету

Вступ. Професіоналізм у спілкуванні – це наявність і вміння використовувати системні знання у взаємодії зі студентами. Йдеться про те, що студентів приваблюють не лише знання, а й особистість викладача. Викладач повинен розуміти і пам'ятати, що ефективність спільної діяльності викладача-студента в будь-якій формі залежить від взаєморозуміння між ними. А зрозуміти внутрішній світ іншої людини, побачити навколишнє середовище, можливо тільки тоді, коли поставиш себе на місце тієї людини. Проте з'ясовано, що

взаєморозуміння – це не просто розуміння людиною співрозмовника, але й знання того, що співрозмовник розуміє цю людину. І ось що важливо: говорячи про взаєморозуміння, передбачається, що партнери по спільній діяльності не просто відображають один одного, але й взаємно поділяють точку зору.

Взаєморозуміння передбачає єдність вихідних цілей учасників спільної діяльності. Педагогічне спілкування – процес творчий. Щоб вийти на рівень такого спілкування, який можна назвати професійно-педагогічним, викладач повинен розвинути цілу систему комунікативних і творчих умінь, переважно творчої мотивації, пройти серйозну практичну школу для розвитку цих умінь і їх трансформації. в різних реальних умовах у конкретних навичках. Педагогічне спілкування є творчістю і вимагає мобілізації всіх інтелектуальних і емоційних ресурсів.

Виклад основного матеріалу. Проблема розвитку соціальної комунікації в Україні привертає увагу дедалі більшої кількості дослідників, проте й нині залишається дискусійною.

Поняття комунікації, на нашу думку, має два основні аспекти:

- ✓ комунікація як передача інформації в часі та просторі від реципієнта до комуніканта (викладач-студент);
- ✓ комунікація як спілкування між основними учасниками навчально-виховного процесу (викладач-студент; викладач-викладач; викладач-співробітник ЗВО).

Педагогічне спілкування, як творчий процес стикається з безліччю непередбачених ситуацій, у яких по-новому треба вирішувати задачі взаєморозуміння та взаємодії. Такі рішення не можна здійснити за відомим алгоритмом чи шаблоном, хоч знання й уміння загальних творчих підходів до вирішення педагогічних завдань звичайно сприяють подоланню труднощів.

Здебільшого професійне спілкування не існує як окреме явище, а є, як з'ясовано, невід'ємною частиною діяльності – навчальної, трудової, ігрової, спортивної, художньої, у якій беруть участь професійні педагоги, учні та батьки. Як аспект діяльності спілкування сильно впливає на хід і результат цієї діяльності, отримуючи, у свою чергу, підкріплення, посилення або послаблення,

руйнування як від загального потоку діяльності, так і від її результатів [1].

Але, погоджуючись із цим, не можна ігнорувати той факт, що спілкування викладача є самостійною категорією як вид мистецтва, суто специфічним окремим видом діяльності. Важливим параметром педагогічного спілкування є «доброзичливість – критичність» [1], що відображає валентність емоційного ставлення педагога до студентів і проявляється в його зацікавленості, симпатії, безумовному прийнятті, приязні, проявах теплих, позитивних почуттів, у чуйності, допомозі, довірі, тактовності, переважному використанні заохочень чи, навпаки; в байдужості, неприязні, холодності, антипатії, недовірі, ворожості, негативних оцінках особистості, принизливих, іронічних зауваженнях, погрозах та покараннях тощо.

Мистецтво зауваження, осуду полягає в мудрому поєднанні суворості й доброти. Ефективні зауваження – це такі, що мають форму поради, здивування, а не гніву, осуду, вони не принижують власної гідності студента. Роздуми над проблемою покарання займають особливе місце в працях, міркуваннях про суть педагогічної культури.

Викладач у своїх словах виявляє свою культуру, моральність і ставлення до здобувачів. А тому ворожнеча, несхвалення, глузування, вигуки, роздратування, підвищений тон – усе це вияв не влади, а безсилля викладача. Використання таких засобів навчання є ненормальним явищем у стосунках між викладачем та студентами.

Важливим показником педагогічної культури викладача є рівень персоналізації його спілкування, особиста інтимність чи відкритість у стосунках зі студентами. Викладач, спілкування якого має закритий, формальний характер, виступає у взаємодії зі студентами виключно як виконавець відповідної соціальної ролі. Стежить за дотриманням статусної субординації, норм і правил професійного спілкування, приховує свої особисті якості та почуття за маскою офіційності, уникає близьких, відкритих, персоніфікованих контактів зі студентами.

Таким чином, ми розглядаємо педагогічне спілкування в єдності його

перцептивного, інтерактивного та комунікативного аспектів, які визначають здатність педагога адекватно сприймати і розуміти особистісні риси та поведінку здобувачів, налагоджувати продуктивні міжособистісні стосунки з ними, формувати сприятливий емоційний мікроклімат у класному колективі, майстерно використовувати мовленнєві засоби виховного впливу.

Дотримання педагогічної етики вважається обов'язковою нормою професійної поведінки. Викладач повинен поважати особистість студента і, водночас, бути максимально вимогливим. Професіоналізм у спілкуванні передбачає позитивне ставлення вчителя до учня. Важливу роль у спілкуванні вчителя з учнями відіграє активний психологічний стан або педагогічний оптимізм.

У студентів виникає образа, підвищується тривожність, а також негативний психічний стан викликає спалах негативних емоцій. Іноді така поведінка може бути наслідком неприйняття себе, а самоствердження – як розв'язання конфлікту.

Конфліктна поведінка студента характерна порушенням трудової дисципліни, грубощами, незгодами і критикою будь-яких пропозицій викладача, ігнорування педагогічних вимог, ухилянням від виконання завдань.

Головним завданням викладача, у такому випадку, є насамперед індивідуальний підхід до студента. Так як конфлікт має свій мотив, так і мотив використовується як розв'язання конфлікту. Якщо мотив конфлікту - це самореалізація себе, то ціллю буде той, хто слабший, або те, де можна взяти гору. Таким чином, правильно мотивуючи на якесь завдання чи якусь організаторську дію, студент може впоратися, а, отже, зміниться його ціль.

Але, щоб визначити чи спроможний викладач провести індивідуальну роботу, треба, як мінімум, мати рівень професійної підготовки і, що не менш важливо, визначити основні риси характеру, педагогічні нахили та здібності, ставлення до певних суспільних і педагогічних процесів.

Порівняно з попередніми поколіннями студентської молоді, сучасне покоління більш незалежне у своїх думках, позиціях і стосунках. Усе це вимагає від викладача зміни традиційних поведінкових парадигм. Зокрема, необхідні

готовність і вміння викладача обґрунтовувати та аргументувати свої позиції, доводити правомірність тієї чи іншої точки зору, проявляти толерантність, знаходити оптимальні підходи до конкретного студента.

Нажаль діти сьогодення звикли що все крутиться коло них. Зосередження уваги на собі, своїх думках і почуттях, особливість егоцентризму. Підліток переконаний в унікальності своїх переживань, ніхто інший не може, як йому здається, відчувати такі ж почуття, як він. Наслідком такого відчуття власної унікальності нерідко стає наявність одночасно, з одного боку, прагнення до демонстративності і самозамилування, а з іншого - почуття нерозуміння і самотності в світі.

Гармонійні стосунки з учителем стимулюють пізнавальну активність та інтелектуальну ініціативу учнів на уроці; підвищення інтересу до професійного навчання; сприяти формуванню професійної спрямованості майбутніх учителів, підвищувати інтерес до педагогічної діяльності; сприяє виробленню та трансформації власної моделі професійно-педагогічної поведінки; активізувати формувальний аспект педагогічної практики.

Натомість деструктивні стосунки є можливим джерелом підвищеної особистісної тривожності студента, ситуативний рівень якої залежить від того, якому виду педагогічного спілкування він надає перевагу та як оцінює свої стосунки з учителем.

Перспективами подальших досліджень є стосунки студента з викладачами, які відіграють важливу роль у формуванні гуманістичних орієнтацій і способів поведінки майбутнього фахівця, почуття власної гідності та прийняття самоцінності іншої людини, педагогічного оптимізму і співчуття, розуміння дитини, вміння відгукнутися на її проблеми і радощі, бути готовим вчасно надати їй допомогу і підтримку.

Список використаних джерел:

1. Адаптивне управління: Трансформація в закладах освіти різного рівня організації та результативність його практичного впровадження: Г. В. Єльнікова, І. П. Аннієнкова, Г. Ю. Кравченко, С. Г. Немчеко, В. С.

Ульянова. За заг. і наук. ред. Г.В. Єльнікової. Харків: 2021. 298 с

2. Кравченко Г. Ю. Сутність і структура міжкультурної компетентності майбутніх перекладачів / Кравченко Ганна Юріївна, Лю Яньші / електронного наукового фахового журналу «Імідж сучасного педагога» № 2 (197), 2021. С.42-47 <http://isp.poippo.pl.ua>

3. Кравченко Г. Ю. Управління розвитком професійної компетентності науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники В. Ільїнський, А. Душний]. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветка», 2018. Вип. 21. Т1. С. 192-196.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ НАВИЧОК КВАЛІФІКОВАНОГО РОБІТНИКА

Кривобок А.С., *викладачка кафедри ТНОП та Д Білоцерківського
інституту неперервної професійної освіти*

Насиченість виробничих процесів інформаційними технологіями, які відбуваються дуже швидкими темпами, розвиток сучасної техніки, вимагають не просто високого, а якісно нового рівня підготовки робітничих кадрів. Тому забезпечення професійної компетенції є головним завданням професійного навчання сучасних робітничих кадрів, їх «універсальність» і конкурентоспроможність на ринку праці, які відповідали б високим запитам роботодавців.

Зростання попиту на робітників високої кваліфікації і компетенції стає глобальним і вимагає постійних пошуків ефективних шляхів оптимізації підходів і методів їхньої професійної підготовки. Незважаючи на те, що шляхи пошуку у різних країнах дещо відрізняються, їх загальною метою є максимальна швидка підготовка фахівців з кваліфікацією широкого профілю, зорієнтованих на конкретні робочі місця. У робітників, і перш за все у молоді, повинна бути сформована кваліфікація, яка б дозволяла успішно конкурувати на ринку праці

та задовольняла сучасні вимоги роботодавців. Її параметри сьогодні визначаються такими критеріями:

- кваліфікація робітників має широкий профіль і відповідає вимогам виробничих процесів конкретних технологій у виробництві та сфери послуг;
- кваліфікація підвищується у відповідності з розвитком техніки і технології;
- робітник на реальному робочому місці володіє необхідним комплексом знань у сфері менеджменту, соціальної психології, колективної співпраці тощо;
- робітник готовий до змін та інновацій.

Новітнє суспільство висуває нові вимоги до освіти, однією із яких є підготовка людей, спроможних приймати критичні рішення, знаходити спосіб спілкування в новому оточенні, які достатньо ефективно встановлюють нові стосунки у швидко змінюваній реальності. Активність, самостійність, творчість, здатність адаптуватися до стрімких змін – ці риси особистості стають найважливішими на сучасному етапі розвитку сучасного кваліфікованого робітника в умовах сьогодення. А їх формування потребує реалізації нових підходів до процесу навчання.

Сучасність настійно вимагає перетворювати освітній процес на плідну, творчу, конструктивну, взаємно-зацікавлену взаємодію, синтез навчання й самонавчання, пізнання і діяльності, мотивації та інтересу, освоєння набутого досвіду і продукування нового. В такому розумінні навчання не обмежується віком чи роками, «відбутими» у навчальному закладі, але стає довічною (long-life) життєвою потребою і способом самоздійснення в світі. І роль новітніх технологій навчання – не тільки як інноваційних педагогічних засобів, але і як чинників нової якості начального процесу та подолання стереотипів споживацького ставлення до нього – не варто недооцінювати [1].

Кваліфікований робітник – це робітник, який має освітньо-кваліфікаційний рівень на основі повної або базової загальної середньої освіти, спеціальні навички та знання, має відповідний досвід їх застосування для розв’язання професійних завдань у певному виді економічної діяльності.

Показниками освітньо-кваліфікаційного рівня «кваліфікований робітник» є: обсяг загальноосвітньої підготовки (базова чи повна загальна середня освіта), рівень загальної культури, компетентності та кваліфікації, наявний досвід і навички роботи, професійна адаптованість (Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту») [2].

Вибір професії дуже серйозний і важливий крок для молодого людини. Як результат свого навчання – вони хочуть бачити себе професіоналами своєї справи. Своє перше безпосереднє знайомство з майбутньою професією здобувачі починають у закладах професійної освіти. Окрім загальноосвітніх предметів, у розкладі з'являються предмети спецдисциплін, окрім учителів є викладачі спецтехнологій та майстри виробничого навчання, а також за винятком теоретичних занять є заняття з виробничого навчання. Саме тут під час навчання майбутній кваліфікований робітник отримує не тільки знання, вміння, навички, але й дістає практичний досвід, отримує професійну кваліфікацію, формує компетентність і стає цілісною, унікальною особистістю [3].

Сучасні підходи до підготовки кваліфікованого робітника базуються на впровадженні компетентнісного підходу, а компетентність випускника стає результатом та тим індикатором його готовності до професійної діяльності й активної ролі в суспільному житті. Метою компетентнісного підходу є формування у кваліфікованих робітників високого рівня професіоналізму (професійні уміння, навички, досвід практичної діяльності, знання технологічних процесів), а також розвиток у них професійно важливих якостей (професійна "Я" – концепція, самостійність, здатність вирішувати відповідально та доводити до кінця почату справу, творчий підхід до професійної діяльності, гнучкість, неординарність мислення, комунікабельність, здатність до навчання і неперервного підвищення кваліфікації). Компетентнісний підхід розглядається у контексті орієнтації освітньої практики на розвиток такої інтегральної якості особистості, яка характеризується здатністю і готовністю тих, хто навчається, вирішувати проблеми, що виникають в актуальних для них життєвих ситуаціях.

Перспективним шляхом формування кваліфікованих фахівців високої

професійної компетенції для викладачів та майстрів виробничого навчання - це створення таких умов, за яких учень відчуватиме свою успішність, свої інтелектуальні досягнення, що зробить продуктивним сам процес набуття знань. Головним при цьому є не прагнення дати учням якомога більше інформації, а турбота про глибину та якість набутих ними знань, яку вони зможуть застосувати у професійній діяльності та повсякденному житті [4].

Не менш важливим у підготовці і підвищенні кваліфікації робітників є ключові компетенції, до яких належать навички, необхідні для успішного функціонування у суспільстві, а також для оволодіння професійною освітою і навчанням упродовж життя. До них відносимо також і соціальні компетенції, зокрема: здатність до співробітництва, вияв ініціативи, творчий підхід до професійної діяльності, уміння сприймати і передавати інформацію, користування засобами зв'язку, поважати працю інших тощо.

Отже, провідною ідеєю сучасного навчання є самовдосконалення, самореалізація творчої особистості, що потребує створення комфортних умов навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність, формує інтелектуальний потенціал; сприяння розвитку природних задатків учнів, їхніх моральних якостей; налаштування учнів на подальшу активну, творчо усвідомлену самодіяльність, що відповідає їхнім духовним потребам, задовольняє їхні прагнення до самореалізації і прояву особистісних якостей. Усе це є ефективним способом комплексного розвитку особистості, виявлення й формування її творчого потенціалу.

Список використаних джерел:

1. Капченко Р.Л. Інновації у професійному навчанні – засіб формування робітничих кадрів для матеріально-виробничої сфери. Режим доступу: <http://www.nbuiv.gov.ua/portal/natural>.
2. Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту». Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
3. Професійне навчання кваліфікованих робітників в умовах

високотехнологічного виробництва: теорія і практика [монографія] / авт. кол.: В. О. Радкевич, В. М. Аніщенко, Н. В. Кулалаєва, Г. І. Лук'яненко, А. М. Михайличенко, В. Є. Скульська ; за наук. ред. В. О. Радкевич. К.: ТОВ «НВП Поліграфсервіс», 2014. 251 с.

4. Бахтін М.І. Організаційно-технічні аспекти підготовки сучасних робітничих кадрів: історія і сучасність // [Електронний ресурс] / М.І. Бахтін // Режим доступу: http://www.filosof.com.ua/jornel/M_59/Bahtin.pdf.

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У СУЧАСНІЙ ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ, АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Криворучко Ю.Ю., *викладач української мови та літератури,
англійської мови ДЗП(ПТ)О «Кропивницький професійний ліцей сфери
послуг і торгівлі»*

Нині ми живемо в інформаційному суспільстві, яке настільки діджиталізоване, що постійно потребує творчих особистостей, здатних самостійно мислити, приймати нестандартні рішення, адаптувати свої знання в різних галузях, використовуючи найсучасніші технології. Тому реалізація потенціалу, закладеного від природи в дитині, – актуальне завдання сучасної освіти.

В умовах модернізації змісту національної освіти в Україні, пошуку нових освітніх парадигм, орієнтованих на розвиток всебічно освіченої, креативної особистості, особливого значення набуває реалізація компетентісного підходу, завдяки якому процес підвищення якості змісту освітнього процесу необхідно розглядати як інноваційну форму організації навчального середовища, в основі якого лежить комплексний характер діяльності здобувача освіти в умовах активної взаємодії з навколишнім середовищем.

Під поняттям «компетентісний підхід» ми розуміємо спрямованість навчально-виховного процесу на формування та розвиток ключових (базових, основних) і предметних компетентностей, які у свою чергу враховують різні

розумові операції (аналітичні, критичні, комунікативні), а також практичні вміння. Головною при цьому стає орієнтація на задоволення потреб і культурних запитів індивідууму, пов'язаних із практичною діяльністю, духовним життям, комунікативними інтересами [1].

Уроки на компетентнісній основі характеризується тим, що вирішують проблему мотивації навчальної діяльності учнів. На такому занятті створюється модель «навчання із захопленням». Викладач використовує всі можливості для розвитку особистості учня, її активного розумового зростання, глибокого і осмисленого засвоєння знань [2, с. 22].

Однією з особливостей процесу навчання української мови та літератури, англійської мови здобувачів освіти старшої школи є приділення уваги на виявленні інтересів і здібностей, які відіграють важливу роль у виборі професії; розвиткові організаційно діяльнісних умінь, формуванні здатності працювати в колективі й індивідуально; формуванні вмінь приймати рішення і бути відповідальним за нього; розвиткові вмінь ставити цілі й системно працювати над їхньою реалізацією; формуванні внутрішньої потреби самонавчання і самовдосконалення [3]. Саме ці вміння сприяють формуванню ключових компетентностей.

Завдяки компетентнісному підходу досить активно почали розвиватися м'які навички. Адже надзвичайно важливим завданням, яке наразі стоїть перед професійною (професійно-технічною) освітою, є підготовка конкурентоздатних кваліфікованих робітників, спрямованих на професійну успішність. Відповідно складником такої успішності є наявність у фахівців «soft skills» (м'яких навичок) – певних особистісних навичок, пов'язаних з ефективною взаємодією з іншими людьми, тобто людських якостей, до яких переважно належать комунікативні та управлінські вміння, а саме: вміння орієнтуватися у ситуаціях спілкування; будувати діалог залежно від цілей спілкування й соціального контексту; надавати висловленню сенсу і змісту засобами лексики, фразеології й граматики; ініціювати, підтримувати, розвивати й завершувати спілкування; налагоджувати гармонійні стосунки з людьми; бути переконливим у своїх висловленнях, бажаним співрозмовником, привабливим і впливовим оратором [3]. Усі

вищезазначені м'які навички активно розвиваються на уроках української мови та літератури, англійської мови.

Використання технологій інтерактивного навчання допомагає забезпечити розвиток ключових компетентностей. Це форма організації пізнавальної діяльності учнів, мета якої – створення комфортних умов навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність. Для введення в нову тему активно використовуємо такі вправи як «Я думаю так, тому що...», «Розкажи мені», «Для мене це...». Вони розвивають асоціативне та логічне мислення, що допомагає емоційно налаштуватися на урок, мотивує та заохочує до подальшої роботи. Для закріплення, контролю знань використовуємо вправу «Я – редактор». Завдання учнів полягає в тому, щоб виявити й пояснити помилку. Цей вид діяльності сприяє формуванню вміння самоконтролю.

Розвиваючи такі ключові компетентності, як уміння вчитися впродовж життя, соціальна, громадянська, загальнокультурна компетентності, створюємо проблемні ситуації, розв'язання яких сприяє умовам для розвитку пізнавальних здібностей учнів, прищеплює й розвиває навички самостійного набуття знань. Для полеміки вибираємо те, що може викликати труднощі в розумінні авторської позиції, схвилювати. Наприклад, під час вивчення теми «Робота із сумнівними клієнтами» на уроці іноземної мови за професійним спрямуванням здобувачі освіти за професією «Продавець продовольчих товарів. Продавець непродовольчих товарів» мають спланувати свою роботу так, щоб задовольнити і невдоволеного, і знервованого, і грубого покупця. Їм необхідно скласти алгоритм дій для уникнення конфліктних ситуацій.

Для розвитку критичного мислення здобувачі освіти складають асоціативні кущі, хмари слів, сенкани, фанфіки, власні вірші, розробляють реклами, постери, створюють власні відео, кліпи тощо.

Компетентності продуктивної діяльності вимагають формування готовності та потреби у творчості – уміння діяти в нестандартних ситуаціях, активізація творчих здібностей учнів, реалізація їхнього творчого потенціалу. На окремих уроках діти складають есе, завдяки яким висловлюють власні думки

та готуються до НМТ.

Створити особистість, яка вміло адаптується до нових умов життя, може аналізувати ситуацію, оцінювати проблеми, які виникають, та приймати правильні рішення дає можливість використання цифрових технологій. З метою вивчення нових інтернет-ресурсів та вмінню працювати як індивідуально, так і в групі, розробляємо вправи в інтерактивному робочому аркуші Wizer.me, практикуємо онлайн-вікторини, лепбуки, навчальні ігри, тести, створені у Nearpod, Wordwall, Conker, Canva.

Використання цифрових технологій значно полегшують, удосконалюють та урізноманітнюють навчальний процес. Здобувачі освіти мають гарну можливість опанувати вивчений матеріал не тільки під час уроку, а й після. Адже інтерактивні види роботи сприяють корекції знань, практичному застосуванню, формуванню мотивації та ще більшого зацікавлення навчанням.

Використання широкого спектру інструментів забезпечує не тільки організацію ефективного освоєння загальноосвітніх предметів, а й підвищення та результативність освітнього процесу; розвиток аналітичного та критичного мислення; розвиток практичних навичок; формування предметних компетентностей [4, с. 107].

Сучасний компетентнісний урок з української мови і літератури, англійської мови передбачає перетворення учня з пасивного відвідувача на активного, зацікавленого й задіяного в процес навчання. Роль викладача тепер полягає у вмінні бути фасилітатором, модератором, помічником, аби навчити учнів самостійно здобувати інформацію. Актуальним також стало створення умов для реалізації процесів самовиховання, самовдосконалення, самореалізації особистості, набуття нею досвіду діяльності, яка дозволяє ефективно гармонізувати своє власне «я» з потребами суспільства.

Застосовуючи компетентнісний підхід на власних уроках, реалізуємо таким чином наступні завдання: залучаємо учнів у самостійну пізнавальну та творчу діяльність; створюємо умови для аналізу, узагальнення нового матеріалу, формування критичного мислення та креативності.

Отже, компетентнісний підхід сприяє розвитку і формуванню у здобувачів освіти здатності до практичних навиків, креативного застосування набутих знань та досвіду в різних ситуаціях. Це формує у майбутнього кваліфікованого робітника високу готовність до успішної професійної діяльності в реальному житті.

Список використаних джерел:

1. Іващенко О.В. Формування соціальної компетентності учнів на уроках української мови та літератури на засадах міжпредметних зв'язків [Електронний ресурс] / Іващенко О.В. 2018. Режим доступу до ресурсу: <http://www.metod.iolya.com.ua/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%202018.pdf>.

2. Горошкіна О. М. Урок у компетентнісній парадигмі сучасного освітнього процесу. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2020. № 2 (333), Ч. II. С. 22–29. URL: <https://cutt.ly/Lw7joilT>.

3. Українська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. 10-11 класи. Рівень стандарту [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>.

4. Професійна освіта: теорія і практика. 2022. №1-2 (55-56). С. 104-107.

РЕАЛІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРИ (ЗАРУБІЖНОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ)

Кузьменко О.О., викладач вищої категорії Головинського ВПУ НТ

Літературна освіта сприяє формуванню предметної (літературної) і ключових компетентностей, тісно пов'язаних зі здатністю молоді до читацького й особистісного саморозвитку.

У процесі навчання учні мають удосконалити навички ретельно добирати навчальний матеріал та розглядати його за принципом життєвої доцільності й

функціональності. Варто також урахувати, що для успішної діяльності нині недостатньо знань і вмінь, необхідні ще віра в себе, у свої сили, здатність ухвалювати рішення, працювати в колективі й зосереджувати свої зусилля на конкретних завданнях, виявляти проблему, самостійно чи спільно її вирішувати, брати на себе відповідальність за результати дій і вчинків.

Вивчення української та зарубіжної літератур забезпечує реалізацію ключових компетентностей, які сприяють розвитку особистості та її повноцінній самореалізації в сучасному житті, у таких напрямках:

– соціальному (активна участь у суспільному житті; здатність знайти, зберегти й розвинути себе як особистість; розвиток комунікативних якостей; здатність розв'язувати проблеми; формування світоглядних і загальнолюдських ціннісних орієнтирів);

– мотиваційному (розвиток творчих здібностей, здатності до навчання, самостійності мислення);

– функціональному: естетичні, культурологічні, мовні, комунікативні уміння/здібності (уміння оперувати набутими знаннями, сформованими навичками, використовувати їх у практичному житті).

Програми з української та зарубіжної літератур для здобувачів освіти поглиблюють компетентнісну спрямованість навчання.

Компетентнісний потенціал забезпечує можливість формування у процесі вивчення предмета всіх ключових компетентностей:

- спілкування державною мовою;
- спілкування іноземними мовами;
- математична компетентність;
- компетентності у природничих науках і технологіях;
- інформаційно-цифрова компетентність;
- уміння вчитися впродовж життя;
- ініціативність і підприємливість;
- соціальна та громадянська компетентності;

- обізнаність та самовираження у сфері культури;
- екологічна грамотність і здорове життя.

Список використаних джерел:

1. Вебінар «Формування компетентностей учнів на уроках літератури». Електронний ресурс: https://www.youtube.com/watch?v=f6IG5D_--98.
2. Вебінар «Формування ключових і предметних компетентностей на уроках зарубіжної літератури». Електронний ресурс: https://www.youtube.com/watch?v=tKW_w_5crao.
3. Навчальні програми з української літератури (*програма для загальноосвітніх навчальних закладів з української літератури (10-11 класи, рівень стандарту) зі змінами, затвердженими наказом МОН України № 1541 від 24.11.2017 р.*) та зарубіжної літератури (*програма для закладів загальної середньої освіти із зарубіжної літератури (10-11 класи, рівень стандарту), наказ Міністерства освіти і науки України від 03 серпня 2022 року № 698*).

ТЕХНОЛОГІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ ЯК ТЕНДЕНЦІЯ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Кучеренко І.А., докт. пед. наук, професорка, завідувачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту світи» НАПН України

Модернізація сучасної галузі освіти в Україні, утвердження компетентнісної парадигми системи освіти, новітні завдання і вимоги до провадження освітнього процесу зумовлюють упровадження технологізації навчання у практику.

Технологізація як тенденція сучасної освіти відкриває нові можливості для теоретико-методичної варіативності в проєктуванні, організації й проведенні уроку з метою досягнення наперед визначених цілей освітньої програми і гарантоване їх досягнення, дозволяє якісно й ефективно

змоделювати та зреалізувати навчальне заняття, вдосконалити його змістовий, процесуальний та інструментарний складники, модернізувати форми навчальної діяльності, синтезувати традиційні та інноваційні методи, прийоми та засоби навчання.

Питання технологізації було і є у полі зору вчених, котрі досліджують теоретико-методичні засади педагогічних технологій (В. Безпалько, Б. Блум, В. Бондар, Г. Гейс, Н. Голуб, О. Горшкіна, О. Довженко, Дж. Керрол, О. Кучерук, С. Омельчук, О. Пехота, Г. Селевко та ін.).

Технологізація процесу навчання, на думку В. Вишківської, О. Патлайчук, А. Кінаш, «через ідею керованості (проектування процесу навчання) шляхом чіткого визначення навчальних цілей, максимально точного обґрунтування критеріїв їх досягнення та оцінки результатів, наявності точного опису умов, за яких результати можуть бути досягнуті, наявності оперативного зворотного зв'язку і можливості покрокового коригування, покликання забезпечити його результативність» [1]. Технологізація навчання має позитивні сторони впровадження в освітню практику, адже дає можливість наперед передбачити, спрогнозувати і визначити результат, цілеспрямовано керувати процесуальним компонентом навчальної діяльності, здійснювати моніторинг і корекцію учіння здобувача освіти, гарантовано досягати наперед визначених результатів. Технологізація освітнього процесу орієнтована на побудову і реалізацію технології навчання, яке стимулює та мотивує здобувачів освіти брати активну участь у навчальній діяльності, пробуджує їхню пізнавально-діяльнісну роботу, інтерес, допитливість.

У сучасному науковому просторі термін «технологія навчання» розглядається в трьох аспектах: система навчання; метод, засіб навчання; алгоритм, певна послідовність дій. О. Кучерук під технологією навчання розуміє «послідовну реалізацію вчителем і учнями на практиці заздалегідь спроектованого навчального процесу, керовану систему методів і засобів досягнення наперед визначених цілей, з подальшим діагностуванням навчально-виховних результатів» і конкретизує термін «технологія навчання мови – це

системне лінгвометодичне утворення, у складі якого інтегруються методи, форми і засоби навчання, орієнтовані на формування елементів власне предметних компетентностей учнів як цілей навчання під керівництвом учителя [2, с. 246]».

Технологія навчання – це концептуальна організація навчального процесу, побудованого на основі активної суб'єкт-суб'єктної взаємодії педагога і здобувача освіти; комплекс продуктивних активних форм, методів, прийомів та засобів навчання, що мають діяльнісну основу; технологічна модель, проєкт, алгоритм вмотивованої й цілевизначеної співпраці учасників навчального процесу, що забезпечує гарантоване досягнення наперед задекларованого результату. Технологія навчання моделює шлях вивчення конкретного навчального матеріалу, відображає організацію як діяльності вчителя / викладача, так і учня / студента, включає проєктування їх суб'єкт-суб'єктної взаємодії в чітко визначеному алгоритмі (мотивація – цілевизначення – цілереалізація – рефлексія – корекція) й містить орієнтацію на попередньо запланований якісний кінцевий результат.

Технологія навчання за параметрами й ознаками наближена і дотична до методики навчання. У науковому просторі ці поняття досить часто ототожнювали, однак нині більшість науковців (В. Загвязинський, М. Пентилюк, О. Пометун, Л. Пироженко та ін.) розмежовують їх і вважають, що різниця між методикою викладання предмета і технологією навчання полягає в розстановці акцентів.

Розглянемо відмінні ознаки понять «технологія» і «методика». Технологія, на відміну від методики, алгоритмічна, проєктована, відтворювана, тиражована, має гарантовані заплановані результати. У технології більше виявляються системний, процесуальний, кількісний, гарантований, розрахунковий компоненти, у методиках – узагальнений, цільовий, змістовий, варіативний, орієнтувальний. Технологію навчання від методики відрізняють суттєві ознаки: гарантія кінцевого результату, проєктування майбутнього навчального процесу, суб'єктний чинник і

наявність зворотного зв'язку, що є необхідним складниками процесу технологізованого навчання. Таким чином, переконуємося, що поняття «технологія» і «методика» – різні, методика є окремою теорією, а технологія – алгоритмом її реалізації на практиці, втілення концепції у практику навчання. Суттєвими ознаками технології визначаємо гарантованість кінцевого результату, проєктування майбутнього навчального процесу, суб'єктний чинник (суб'єкт-суб'єктна взаємодія), рефлексія.

У процесі впровадження технології навчання у практику потрібно враховувати критерії до вибору:

➤ *концептуальність* – наукова концептуальна ідея проєктування й реалізації навчальної діяльності, що включає філософське, педагогічне, психологічне, дидактичне, методологічне обґрунтування досягнення цілей навчання;

➤ *системність* – комплексна, цілісна, взаємопов'язана логічна система основних етапів навчальної роботи, педагогічних дій і дидактичних засобів навчання (форм, методів, прийомів) – від цілевизначення, проєктування (моделювання, планування, конструювання) навчального процесу через цілереалізацію і до перевірки його продуктивності й ефективності;

➤ *алгоритмізованість* – спроектована організація навчальної діяльності педагога і здобувача освіти за поетапним виконанням дій, процесуальна композиція процесу навчання;

➤ *відтворюваність* – можливість застосовувати технологію в інших педагогічних умовах, певною мірою повторювати, тиражувати застосування технології іншими суб'єктами; наявність зворотного зв'язку;

➤ *діагностичність* – оцінка на певному етапі навчання (прикінцевому або поточному) рівня сформованості компетентності, оцінка результатів навчальної діяльності, діагностика цілевизначення і педагогічного проєктування, корекція навчального процесу за потреби підвищити позитивні результати і забезпечення зворотного зв'язку;

➤ *результативність* – досягнення задекларованих чітко визначених цілей

у процесі цілевизначення, гарантоване досягнення задекларованого кінцевого результату шляхом застосування певної технології;

➤ *рефлексійність* – постійний оперативний зворотний зв'язок із попереднім структурним етапом, аналіз і самоаналіз певної діяльності;

➤ *суб'єктність* – суб'єкт-суб'єктна різноаспектна взаємодія і співпраця всіх учасників навчального процесу.

Означені критерії є ключовими для визначення технології сучасного уроку, найголовніше в якому – єдність та цілісність форми й змісту, реалізація цілей і завдань. Лише за наявності всіх технологічних критеріїв можна розглядати технологічну наповненість навчального заняття й обґрунтувати перехід навчання на рівень технології.

Ключовою фігурою на уроці був і залишається педагог, а центральним чинником поступової трансформації процесу навчання від методики до технології навчання – інноваційна педагогічна діяльність педагога, спрямована на організацію і прогнозоване проектування навчальної діяльності, цілісну реалізацію технології, постійний зворотний зв'язок, суб'єкт-суб'єктну взаємодію, рефлексію з метою досягнення кінцевого попередньо цілевизначеного результату.

Список використаних джерел:

1. Вишківська В., Патлайчук О., Кінаш А. Технологізація процесу навчання у ЗВОЛ як засіб фундаменталізації вищої школи. *Молодь і ринок*. 2023. № 5 (213). С. 94–99.

2. Кучерук О. Система методів навчання української мови в основній школі: теорія і практика : монографія. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. 420 с.

СУЧАСНІ ТРЕНДИ РИНКУ ПРАЦІ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ПРИРОДИ ЕКОНОМІКИ

Лебідь О. М., старша викладачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін

*Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти,
майстер виробничого навчання Державного навчального закладу
«Буцький політехнічний професійний ліцей»*

Під час глобалізаційних перетворень і потрясінь у світі, таких, як пандемія, воєнні дії на території нашої держави, необхідно встигати за трендами професійної освіти та ринку праці, розвитку у виробництві, а нашій державі необхідно зберігати конкурентоспроможність. Для того, щоб зберегти стійкість на економічній та політичній мапі, нам необхідні кваліфіковані робітники, які триматимуть економіку. Тому актуальним є розгляд такої теми, як сучасні тренди ринку праці та професійної освіти в умовах формування інноваційної природи економіки.

В наш час актуально приділяти увагу особистості. Люди – це найвища цінність держави та суспільства. Гуманізація професійної освіти входить в сучасні тренди професійної освіти. В гуманізацію входить підготовка громадян, які будуть здатні захищати свої права і права співвітчизників, знати етикет, розуміти та поширювати духовно-етичні цінності [3].

Оскільки машини все більше можуть замінити фізичну та монотонну просту розумову працю, вони можуть виконувати її швидше і з меншою кількістю помилок, від людей потребується складна інтелектуальна праця, яка бере все більше сил і енергії. Крім цього, така праця потребує якісної освіти, яка пристосовується до стрімких змін і ускладнень. В даному процесі важливе місце займає інформація. Те, що інформація стає доступною всім і кожному є основою трендів. Створення систем із технологій, які передають і обробляють інформацію, допомагають людям зберігати і обробляти її, бере участь у виробничих процесах, управлінні ними на тому рівні, де може не залучатись людина.

Людський мозок і його можливості в суспільстві ціняться більше, ніж копалини чи ресурси. Бо головне – це ефективне використання таких ресурсів, отримання максимальної вигоди від їх переробки і використання. А це може тільки особа з розвиненим інтелектом, та набутими знаннями, □ чим займається освіта. Їх завжди можна розповсюдити по всій планеті та використовувати з вигодою для всіх. Конкуренція має бути виключно здоровою і не опускатись до рівня війн.

Ми можемо спостерігати ситуацію, коли густонаселені міста мають більш комфортні умови життя, аніж села і поселення з малою кількістю людей на одиницю площі території. Чим густіше люди населяють територію, тим краще вони її облаштовують. Головне – правильне використання ресурсів, правильне виховання взаємоповаги і взаємодопомоги, що є в трендах сучасного виховання і навчання, це допоможе усунути проблему перенаселення.

Є така наука, як економіка знань. Вона показує, як знання несуть економічну цінність для окремої організації та для глобального ринку. Знання грають вирішальну роль у економічному зростанні і суспільному розвитку. Зокрема Е. Тоффлер, досліджуючи «хвилі» змін в історичній перспективі, розглядає постіндустріальну цивілізацію як «третю хвилю», для якої, на відміну від попередніх, основою влади виступають вже не сила чи гроші, а знання. Причому від обміну інформацією та знаннями починає безпосередньо залежати вся система існування соціуму.

Тепер інформація та знання мають два різних значення. Таке розділення почалось ще в 80 роках минулого століття. Основним вмінням тепер є не добре запам'ятовування інформації, що було б неефективно, а вміння користуватись нею, здійснювати її пошук, упорядковувати. Тому в навчальних закладах готують спеціалістів, які будуть вміти користуватись базами даних, інформаційними технологіями та комп'ютерними програмами, знайомлять з інформаційною гігієною [4].

Тренди сучасного світу передбачають розуміння того, що важливий взаємозв'язок між дисциплінами, людьми, організаціями, державами. Все більше

науковці та вчені зрозуміли, наскільки важливим є міждисциплінарність. Методи різних галузей, які вважалося би, не мають нічого спільного, насправді можуть бути взаємно адаптовані. Не можна ізолювати себе чи певну область діяльності від зовнішнього світу, бо це однозначно призведе до деградації. В економіці, виробництві та бізнесі розуміння того, що партнерство – це основа успішної діяльності давно не є таємницею.

Потенціал міждисциплінарності працює в економіці в ринкових відносинах, коли існує поділ праці, детальне вивчення процесів виробництва та вузька спеціалізація. Для цього створили суміжні науки які вивчають спільні прийоми і технології, що одночасно зустрічаються у декількох сферах діяльності і у декількох навчальних дисциплінах. Різні науковці із різних галузей знань створюють спільні надбання, які можуть створити окрему галузь, що буде новим надбанням теоретичних знань, буде вирішенням складних проблем, що вважались нерозв'язними раніше.

Вузька спеціалізація також входить в тренди сучасного ринку. Необхідно вивчати меншу кількість інформації і набути меншу кількість навиків, щоб мати змогу виконувати свою роботу, результат якої буде вищий і якісніший. Проте освіта передбачає вивчення декількох навиків, відносно широку спеціалізацію, щоб випускники були більш гнучкі і мали достатню конкурентоспроможність.

Дуже важливим є використання ресурсів з максимальною вигодою: з найменшими відходами та з більшим результатом на одиницю ресурсу. Для цього були створені спеціальні комп'ютерні програми, яким передують складні математичні задачі. Ці програми та задачі тепер активно вивчаються в університетах.

Нематеріальні активи, які приносять дохід організації та стимулюють створення благ і комфорту для жителів, виступають трендами на сучасній арені трудових відносин. В сучасному світі людина обслуговує техніку, а техніка обслуговує людину. Це підвищує продуктивність та результативність виробництва, рівень комфорту. Ринок праці все більше потребує спеціалістів, які

вміють обслуговувати техніку та використовувати її переваги.

Зміни в економіці відбуваються так швидко, що її природу можна назвати інноваційною тепер. І є потреба постійно пристосовуватись до змін. Особливо така гнучкість і стресостійкість потребується в умовах війни, епідемії та інших стресових умов. [1]

Новітні тенденції на ринку праці пов'язані із Четвертою промисловою революцією, яка передбачає розвиток і злиття автоматизованого виробництва, обміну даних і виробничих технологій в єдину саморегульовану систему, з мінімальним або взагалі відсутнім втручанням людини у виробничий процес. Штучний інтелект, інформаційні технології, високоінтелектуальне технічне забезпечення входить в усі сфери виробництва, від сільського господарства до послуг. Інформаційно-комунікаційні технології сприяють ефективному поділу праці на дрібні завдання, завдяки спілкуванню між собою учасників процесу і швидким обміном інформацією, а також працевлаштування вразливих категорій населення стає можливим чи більш простим.

Деякі автори вважають, що існує ризик того, що машина витіснить людину із робочих місць. Проте це міф, єдине що змінюється, це те, що замість простої роботи, фізично важкої, проте такої, яка не потребує великих зусиль інтелекту і відповідальності, замінять машини. Людям доведеться більше розвивати інтелектуальні дані і творчі здібності. Машини потребують обслуговування і вдосконалення, на що йде набагато менше сил і енергії, ніж на безпосереднє виконання роботи, яку вони виконують.

Виділяють три форми людської активності, що погано піддаються діджиталізації: сприйняття і маніпулювання, креативність, соціальний інтелект. У тих професіях, де їх питома вага велика, людська праця ще довго буде зберігати порівняльні переваги перед машинною. Машина замінює окремі функції певної професії, а не всю професію цілком. Особи, які були зайняті, з часом все більше потребують перекваліфікації, підвищення кваліфікації відповідно до нововведень і відкриттів, пов'язаним із залучення нових технологій у виробничий процес.

Необхідні корисні поради, які допомогли б тримати мозок в тонусі, а тіло здоровим, тому що інтелектуальне навантаження чимало знижує рівень здоров'я, забирає життєві сили, енергію, наносить удар по нервовій системі. А малорухливий спосіб життя знижує рівень фізичного здоров'я. Тому поряд із навчанням, розвитком певних навичок та інтелекту, мають поширюватись знання про збереження здоров'я людей саме в умовах напруженої інтелектуальної праці [2].

Отже, трендами на ринку праці в умовах інноваційної природи економіки є вміння користуватись технікою та новітніми технологіями, в тому числі інформаційними, користуватись інформацією правильно, мати навички вигідної співпраці з колегами, бути стресостійким, працювати на благо країни на перспективу, що дасть свої плоди у майбутньому. Вірити у наслідки своєї роботи та у взаємну дружню роботу із співвітчизниками.

Список використаних джерел:

1. Колот А. Міждисциплінарний підхід як передумова розвитку науки та освіти. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Економіка*. 2014. №5 (158). С. 18-22.

2. Обелець Т. В. Сучасні тенденції трансформації ринку праці. *Ефективна економіка*. 2020. №5. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.5.104 http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2020/106.pdf

3. Радкевич В. О. Сучасні тенденції розвитку професійної освіти. *Актуальні проблеми технологічної і професійної освіти* : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., м. Глухів, 14 травня 2020 р. Глухів, 2020. С. 61-65.

4. Старовойт О. В. Економіка знань у стратегії інноваційного розвитку освіти : автореф. дис. ... канд. філософських наук : 09.00.10. Київ, 2010. 18 с.

ІНКЛЮЗИВНІСТЬ ЯК ТРЕНД СУЧАСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Линчак О.В. докторка біологічних наук, с.н.с., професорка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Право на отримання якісної освіти має кожен і воно закріплене в законодавстві, в т.ч. і в Україні. Особливо актуальна є освіта для тих, хто живе в умовах уразливості, бідності або відсутності можливостей. Для таких осіб освіта є своєрідним зціленням, захистом і джерелом сили, вона є одним з найпотужніших рушійних інструментів, який здатний змінити наш світ. На сьогодні в Україні у воєнний час та в умовах повоєнного відновлення все актуальнішою і нагальною до впровадження ставатиме саме інклюзивна освіта.

Суттєвою категорією осіб, які потребують інклюзивного підходу в освітньому процесі, є особи з інвалідністю. В основі терміну «інклюзивна освіта» лежить соціальна модель розуміння інвалідності, яка є результатом взаємодії між людьми з порушеннями здоров'я і бар'єрами, що існують у зовнішньому середовищі, і яка заважає їхній повній та ефективній участі в житті суспільства нарівні з іншими.

Інвалідність відноситься до важливих інтегральних показників, які характеризують стан здоров'я. Вона тісно пов'язана із захворюваністю та по суті завжди є її результатом. Але з іншого боку показник інвалідності також дає уявлення про необхідні обсяги соціального захисту державою осіб з ускладненням хронічних захворювань, наслідками травм, вродженими вадами розвитку. Як форму соціального захисту можна розглядати і надання професійно-технічної освіти особі з інвалідністю.

"Інвалідизація" населення України за останні два роки від початку війни має дуже високі темпи і стає критично проблемною для суспільства. Якщо в Україні у 2021 р. вперше отримали інвалідність 13 тис., то лише за перші 10

місяців війни у 2022 році - понад 45 тисяч українців [1].

За інформацією Конфедерації роботодавців України Олена Степаненко, близько 70-80% людей з інвалідністю здатні повноцінно працювати нарівні з іншими, бо більшість не мають жодних зовнішніх ознак інвалідності, при цьому в 53% випадків люди з інвалідністю можуть працювати на звичайному робочому місці. Активними учасниками ринку праці можуть стати 0,8-1 млн осіб з інвалідністю, які зараз не працюють. У перспективі кількість робочих місць для осіб з інвалідністю може зрости за рахунок зобов'язань роботодавців державної та комунальної форм власності.

Загальна кількість осіб з інвалідністю працездатного віку (1.01.2022 р.) 2 563 612 осіб. 87,7% (2 247 190 осіб) отримують від держави за різними законодавчими актами соціальну допомогу (пенсії). Кожна десята людина з інвалідністю через хвороби прикута до ліжка та/ або потребує постійного стороннього догляду. При цьому за даними Пенсійного фонду України (на 1.07.2023 р.) лише близько 429 тис. осіб з інвалідністю офіційно працевлаштовані [1].

Доцільно відзначити, що війна в Україні, а перед цим ковідні обмеження дещо змінили трудове законодавство. Надомна й дистанційна робота, а також і деякі інші новації зробили значно гнучкішими трудові відносини і відкрили нові можливості для працевлаштування людей з інвалідністю [1].

Варто відмітити, що військові конфлікти, епідемії захворювань, техногенні катастрофи, низький рівень життя та інші соціальні проблеми породжують труднощі для певних верств населення, але, в першу чергу, для дітей та підлітків. Останні виявляються більш беззахисними перед виникаючими побутовими та психологічними проблемами [2].

Що стосується підлітків з інвалідністю, які також є потенційними здобувачами професійної (професійно-технічної) освіти, то загалом в Україні у 2021 р. їх було 36 092 осіб. Рівень інвалідності серед 15-17 річних у 2022 р. порівняно з 2015 р. збільшився для хвороб органів травлення – на 35,5% та ендокринних хвороб та розладів харчування – на 35,3% [2].

Сьогодні поряд з необхідністю структурної перебудови системи надання медичної допомоги на користь профілактики та реабілітації дітей з інвалідністю є необхідність залучати педагогічних працівників закладів освіти усіх рівнів, адже розвиток профілактичної медицини неможливий без освітянської складової, яка сприяє формуванню мотивації населення до збереження та зміцнення здоров'я. Крім того, факторна детермінація основних причин підліткової інвалідності зумовлює доцільність формування основних напрямків та програм з її зниження, а також може свідчити про потреби в залученні додаткового педагогічного персоналу [2].

При цьому на фоні продовження війни в Україні частка осіб з інвалідністю буде лише зростати як серед цивільного населення, так і серед військових. Адже кількість людей, що отримують травми, зростає. Таким чином, організація системи професійної перепідготовки, забезпечення роботою і гідною оплатою людей з різними порушеннями здоров'я – це є і буде залишатися обов'язковою і надзвичайно важливою складовою реабілітації та соціалізації цієї когорти осіб. Вони повинні мати можливість працевлаштуватися і заробляти, фінансово забезпечувати як свої власні потреби, так і потреби сім'ї, які, зокрема, через порушення здоров'я, є більш суттєвими.

Тому сьогодні забезпечення інклюзивної професійної (професійно-технічної) освіти повинно залишатись одним із пріоритетів реформ у нашій країні. Адже освіта виступає суспільним засобом формування життєвих установок, соціальних цінностей і мотивів поведінки, у рамках освіти і науки формуються і нагромаджуються основні ресурси сучасного та майбутнього економічного розвитку.

І сьогодні, як ніколи, час реалізовувати мету професійної (професійно-технічної) освіти - формування і розвиток професійних компетентностей особи, необхідних для професійної діяльності за певною професією у відповідній галузі, забезпечення її конкурентоздатності на ринку праці, мобільності, перспектив кар'єрного зростання впродовж життя (Стаття 15 Закону України Про освіту. Професійна (професійно-технічна) освіта).

В умовах війни та повоєнного відновлення України зараз важливою є підтримка як держави, так і допомога міжнародних партнерів щодо розвитку інклюзивної професійної (професійно-технічної) освіти. Остання в свою чергу повинна швидко реагувати на зіткнення з реальністю війни і чимдалі більше заглиблюватись у проблеми інклюзивного навчання з врахуванням набутого досвіду та вчасно вносити корективи, необхідні для подальшого розвитку.

Список використаних джерел.

1. Мірошниченко О., Назаренко В., Степаненко О., Соцька А., Ждан П. Працевлаштування осіб з інвалідністю: практичний посібник. Київ, 2023. 80 с.
2. Приходько В., Полянська Л., Сазонова І. Загальна інвалідність дітей 0 - 17 років в Україні. Аналітично-статистичний довідник за 2022 р. Київ, 2023. 30 с.

НЕПЕРЕРВНА ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Ліпатова В.В., завідувач сектору фінансово-бухгалтерського обліку та звітності - головний бухгалтер Управління державної служби якості освіти у Донецькій області, магістрантка Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Сьогодні Україна знаходиться на етапі чергових змін до підходів питання професійної компетентності і все більш актуальною постає необхідність постійного оновлення та вдосконалення отриманого раніше рівня освіти. Відповідно, освіта дорослих стає невід'ємним складником неперервної освіти, а неперервність здобуття знань стає основним принципом функціонування системи в цілому, що передбачає залучення до даного процесу людини впродовж усього її життя. Такі тенденції позитивно впливають на ринкову економіку країни і сприяють посиленню конкуренції та зниженню рівня безробіття.

Проблеми організації та розвитку системи неперервної освіти постійно перебувають у центрі уваги таких вчених та практиків: В. Андрущенко, С.

Гончаренко, Л. Гриневич, А. Гуржій, І. Зязюн, В. Кремень, В. Луговий, Л. Лук'янова, В. Мадзігон, Н. Ничкало, С. Сисоєва, О. Сухомлинська, П. Таланчук та ін. Однак, незважаючи на широкий спектр дослідження різноманітних аспектів формування системи неперервної освіти та використання кращого досвіду педагогів-практиків, окремі питання все ще залишаються розкритими не повною мірою.

Вчені виділяють наступні ознаки та характеристики неперервної освіти:

- відповідальність за рівень національного інтелекту;
- відповідність неперервної освіти європейським і світовим тенденціям економічного та соціального розвитку;
- випереджальний розвиток порівняно з динамікою розвитку суспільства;
- системність, неперервність, проблемність і сумісність на світовому, державному та регіональному рівнях [3].

Перш за все, хочемо зазначити, що серед науковців немає одностайності в трактуванні поняття «неперервна освіта», проте найбільш поширеним є підхід, відповідно до якого «неперервна освіта – це освіта, що охоплює все життя людини та включає в себе формальні (школа, інститут), неформальні (освітні курси, народні університети, клуби, гуртки) та інформальні (самоосвіта, життєвий та соціальний досвід) види освіти відповідно до цивілізаційно-гуманістичної спрямованості розвитку» [2]. Синонімом до розглянутого вище поняття є «освіта впродовж життя» і – це один з сучасних трендів у розвинених країнах. Адже, основною метою освіти впродовж життя є сприяння забезпеченню людей будь-якого віку рівним, відкритим доступом до якісного навчання. На сьогодні, «забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх» є четвертою зі списку стратегічних цілей сталого розвитку України на період до 2030 року [4].

Однією з основних цілей неперервної освіти є розширення та поглиблення освітніх послуг, які б не просто доповнювали базову шкільну, професійну та вищу освіту, а й дозволили відбутися двом взаємопов'язаним процесам: проникнення виробництва у сферу базової підготовки і, навпаки, проникнення навчання у виробничий процес. Ключовими європейськими тенденціями стають

активна громадянська позиція та конкурентоспроможність на ринку праці. Відповідно, навчання дорослих стає одним з найважливіших напрямів неперервної освіти.

В Аналітичному звіті «Якою має бути політика навчання дорослих в Україні?» трактовано поняття навчання дорослих як використання усіх форм освіти на всіх рівнях, що дають можливість дорослим людям із закінченою формальною освітою набути нові компетенції або ж поглибити професійні знання та навички [6].

Одним з важливих документів даного напрямку є Концепція освіти дорослих в Україні, була створена Л. Лук'яною в 2011 році. У праці не лише обґрунтовано доцільність розвитку освіти дорослих в Україні, окреслено актуальні проблеми освітньої сфери дорослих, а й визначено її мету і завдання. Також авторка запропонувала напрями розвитку вітчизняної освіти дорослих в контексті глобалізації, європейської інтеграції.

Дане питання має також законодавче підґрунтя, що підкріплено статтями 8 та 18 Закону України «Про освіту», де вказано «Освіта дорослих, що є складовою освіти впродовж життя, спрямована на реалізацію права кожної повнолітньої особи на безперервне навчання з урахуванням її особистісних потреб, пріоритетів суспільного розвитку та потреб економіки» [1]. На даний час освіта дорослих в Україні регулюється відповідно до законів «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про професійний розвиток працівників», а також низки інших нормативно-правових актів, які певним чином регламентують освіту населення працездатного віку.

Забезпечення неперервної освіти в Україні сьогодні є загальнодержавною проблемою, яка має важливе політичне, економічне та соціальне значення, адже період з початку повномасштабного вторгнення став періодом випробувань як для кожного українця, так і для держави в цілому. 2022 рік для ринку праці в Україні став чималим випробуванням, адже велика частина працездатного населення змушена була виїхати за кордон, піти до лав ЗСУ чи, взагалі, втратила можливість працювати у зв'язку з окупацією частини територій України.

Лише з початком 2023 року ринок праці починає потихеньку відновлюватись

і кількість вакансій на популярних агрегаторах для пошуку роботи починає зростати. Хоча частина територій залишається тимчасово окупованою, економіка країни поступово починає нарощувати темпи виходу з економічної кризи. При чому, частину актуальних вакансій вдається закривати за рахунок такого напряму навчання дорослих як перенавчання та перекваліфікація. Такі державні програми запустили сьогодні не лише державні служби зайнятості (ваучерні програми отримання вищої освіти для осіб старше 45 років), навчання в ІТ школах (програма ІТ Generation), а й деякі заклади професійної та професійно-технічної освіти, що здійснюють підготовку та перепідготовку фахівців за допомогою курсів підвищення кваліфікації. Стартувала низка програм для інтеграції в ринок праці та підприємництво (наприклад, Білоцерківський фаховий коледж сервісу та дизайну – курси кравця тривалістю в 1 рік для переселенців з тимчасово окупованих територій, Квасилівський професійний ліцей з професійною майстернею для робітничих спеціальностей) і програми та навчання в рамках таких проєктів як «Рішення в сфері безпеки людини в Україні» (стартували грантові проєкти для мікро та малих підприємств), тощо.

Тобто, сьогодні в Україні освіта дорослих не обмежується традиційними формами, а стрімко розвивається, відкриваючи та поглиблюючи все більш нові, перспективні та необхідні для економіки держави напрями розвитку, намагаючись зберегти високі вимоги до працівників згідно з європейськими стандартами, перекрити дефіцит робочої сили, залучити при цьому таланти, повернути працівників до України, підвищивши продуктивність праці в умовах воєнного стану, не забуваючи про формування інклюзивного та різноманітного робочого середовища, реінтеграцію ветеранів до професійного життя задля забезпечення економіки країни та гідного входження до Європейського Союзу.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про освіту». Редакція №3482-ІХ від 24.03.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (Дата звернення 24.03.2024 р).
2. Кремень В. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі. Київ: Т-во «Знання» України, 2010. 520 с.

3. Сиченко В., Мартиненко О., Рибкіна С. Державна політика України у галузі неперервної освіти. Публічне управління та адміністрування. №1, 2018. С. 134-140.

4. Указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» №722/2019 від 20.09.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> (дата звернення: 23.03.2024).

5. Що відбувається на ринку праці в Україні: основні тенденції та прогнози на 2024 рік. URL: <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/suspilstvo/20240206-shho-vidbuvayetsya-na-rynku-praczi-v-ukrayini-osnovni-tendencziyi-ta-prognozy-na-2024-rik/> (дата звернення: 23.03.2024).

6. Якою має бути політика навчання дорослих в Україні? Аналітичний документ Платформи громадянського суспільства Україна – ЄС у рамках проекту «Громадська синергія». URL: https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/Navchannya_doroslyh_v_Ukrayini.pdf (дата звернення: 23.03.2024).

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНИХ ДИДАКТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Макаренко С.Г. студентка 2 курсу, групи ПВШ-22-11-ЗМ, освітнього

рівня «магістр» галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності

011 «Освітні, педагогічні науки» заочної форми навчання

Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти

ДЗВО «УМО» НАПН України

На сьогоднішній день, якісна підготовка кваліфікованих робітників вимагає творчого підходу викладачів до вибору засобів, методів, змісту та форм навчання, використання надбань сучасної педагогічної науки, нових виробничих і педагогічних технологій. При цьому вони повинні орієнтуватися не тільки на передачу готових знань, але й відображати ідеї визнання та розуміння іншої точки зору, повагу до особистості, самовираження у діяльності й творчості, тобто на формування цілого комплексу особистісних якостей здобувача освіти.

Оновлення змісту підготовки у закладах професійної (професійно-технічної) освіти за умов сьогодення формує основу стратегічних завдань, де підготовка кваліфікованих працівників залежить від інноваційного спрямування у контексті освітньої діяльності. Інноваційними підходами в освіті є результат та процес навчальної діяльності, що заохочує введення інноваційних змін до існуючої культури та соціального середовища [6]. Таким чином, введення інноваційних підходів у освітній процес є способом підвищення професійної компетентності та пізнавальної активності в здобувачів освіти.

Умови сьогодення та інноваційне направлення навчальної діяльності штовхають педагогів і науковців постійно шукати нові форми, методи, матеріально-технічне забезпечення організації освітнього процесу з метою:

- забезпечення високого рівня знань, і в результаті самостійне використання їх на практиці;
- формувати цілісну картину світу та правильно працювати з інформацією;
- набуття комунікативних здібностей під час групової співпраці;
- розвитку кожного здобувача освіти як творчої особистості, що володіє певними компетентностями у різних галузях.

В освітньому процесі інноваційного спрямування доречним є навчання через різноманітні види ігор, які представляють собою «мініатюрну» версію реальності та спонукають здобувачів освіти знаходити одне чи кілька рішень проблеми, проявляти зацікавленість [2]. Заняття до яких активно залучаються ігри включають активну пізнавальну позицію щодо різної вікової категорії здобувачів освіти. Хід гри надає учням можливість зануритися у проблематику, знайти рішення і застосовувати отриманні навички у подальшому житті.

У грі, як інноваційного методу здобуття знань, існують свої переваги [1]:

- Створюється емоційний настрій здобувачів освіти. І в результаті в діловій грі формується керований емоційний стан, що дає можливість суттєво активізувати процес здобуття знань;
- Він є колективним методом навчання. При цьому колективна думка

формується як при захисті рішень власної групи, так і при критиці рішень інших груп;

– Гра представляє собою імітаційний метод здобуття знань, й визначається як процес навчання максимально наближений до реальної практичної діяльності;

– Гра є своєрідним тренажером для прийняття рішень у «конфліктних ситуаціях»;

– Беручи участь у грі здобувачі освіти є активними учасниками освітнього процесу.

Окрім визначених переваг гри, як інноваційного методу навчання, варто розглянути й різницю між нею і традиційним навчанням [3]:

1. В діловій грі різними засобами формується емоційний настрій гравців. І в результаті наявність в діловій грі керованої емоційної напруги, що дає можливість суттєво активізувати процес здобуття знань;

2. Ділова гра є колективним методом навчання, в той час як безпосередні традиційні методи направлені на індивідуальне навчання;

3. При застосуванні ділової гри процес здобування знань максимально наближений до реальної практичної діяльності;

4. Ділові ігри є ігровим методом навчання. При цьому всі учасники гри знаходяться у певних ролях та приймають рішення відповідно до інтересів своєї ролі.

При дослідженні інноваційних форм організації освітнього процесу також варто розглянути глобальну освітню інновацію - STEM-освіта. Термін STEM вживається для визначення популярного напрямку в освіті, який охоплює:

– Science (природничі науки);

– Technology (технології);

– Engineering (інженерія);

– Mathematics (математика).

Власне об'єднання науки, інженерії, математики й технології забезпечує STEM, що й передбачає глибоку дослідження, інтеграцію, розробку та

реалізацію всіх цих компонентів. Дослідники відмічають, що при подачі матеріалу в цій формі засвоюється приблизно 90% інформації. Активність здобувачів освіти носить тривалий характер, проявляється яскраво та змушує їх бути активними. Використання ігрового методу можливе в таких сферах [4]:

- практична сфера. При цьому ігровий метод використовується для розробки різних елементів системи освіти та аналізу елементів конкретних систем;

- дослідницька сфера. В цій сфері ігровий метод використовується для моделювання майбутньої професійної діяльності із метою оцінки ефективності організаційних структур;

- навчальна сфера. В навчальній сфері ігровий метод використовується у навчальній програмі для підвищення кваліфікації.

В Україні STEM-освіта реалізується із врахуванням наступних принципів:

- продуктивна мотивація;
- проблемне навчання;
- патріотизм і громадська спрямованість;
- постійне оновлення змісту навчання;
- особистісний підхід.

Ця освіта реалізується через всі типи освіти: інформальна (на онлайн-платформах, у STEM лабораторіях); неформальна. При цьому варто залучати спеціалістів для розроблення комп'ютерних програм і програмного забезпечення для STEM-предметів. Сучасний заклад освіти уже давно перестав орієнтуватися на запити індустріальної цивілізації й працювати за схемою «читання-перевірка-оцінка». Характерною рисою сучасного закладу освіти є формування компетентних технологічних фахівців із вмінням навчатися протягом всього життя [5].

На даний момент роль закладів освіти має спрямовуватися на бізнес навчання та реалізовуватися в наступних постулатах:

- заклад освіти як суспільний інститут, що забезпечує розвиток особистості протягом всього життя;

- продуктивна робота із штучним інтелектом;
- технологізація комунікацій;
- поширення мережевих організацій;
- заклад освіти як інтелектуальне середовище з індивідуальними траєкторіями для тих, хто вчиться, й тих, хто працює.

Виходячи із усього вищенаведеного можна зробити висновок, що для організації освітнього процесу застосовувати можна не лише стандартні методи навчання, а й інноваційні. Найбільш популярними серед інноваційних форм навчання є використання ділової гри та STEM-освіта. Перевагами цих форм навчання є суттєво новий підхід до організації навчання.

Список використаних джерел:

1. Артюшина М. В. Інноваційно-зорієнтований підхід до професійного навчання майбутніх кваліфікованих робітників. Професійна освіта: проблеми і перспективи: зб. наук. праць. Київ: 2014. № 6. С. 9-14.

2. Байло Л.В., Чайка Л. М. Час освітніх змін: у пошуках балансу традицій та інновацій Методичні публікації – Педагогічний пошук №1(113), 2022 с. 39-42.

3. Єрмоленко А., Кулішов В., Шевчук С. Розвиток інноваційної компетентності сучасного педагога професійної школи. Імідж сучасного педагога. 2020. № 5 (194). С. 52–57.

4. Золотухіна С., Фазан В., Макаренко В., Традиції та новації у педагогічній діяльності. Теорія та методика навчання та виховання. Київ: №50 2021. 70 с.

5. Кулішов В. Теоретичні і методичні аспекти проведення інтегрованих занять у закладі професійної освіти на засадах компетентнісного підходу: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2021. 66 с.

6. Хребтова В. Білінгвальне навчання в контексті сучасних інтеграційних концепцій освіти. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Перекладознавство та міжкультурна комунікація». 2017. Вип 2. С. 125–126.

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ЯК СТРИЖНЕВИЙ НАПРЯМ ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ ЗДАТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

*Мамчур Л.І., докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри
педагогіки, психології та менеджменту Білоцерківського інституту
неперервної післядипломної освіти*

Основне стратегічне завдання сучасної освіти в Україні – забезпечити ефективне навчання і виховання підростаючого покоління, духовне збагачення особистості, розвиток її активності, таланту, творчого потенціалу, здібностей тощо. Цьому процесу в умовах сучасної інтеграції освіти сприяють такі дидактичні підходи: гуманізації та гуманітаризації, аксіологічний, особистісний, діяльнісний, ресурсний, системний, синергетичний, компетентісний. Кожен із вище названих підходів відіграє важливу роль у формуванні, розвитку й удосконаленні особистості, її мовної, мовленнєвої і комунікативної здатності.

Проблема впровадження в освітню практику ефективних, дієвих дидактичних підходів досить актуальна в сучасній системі мовної освіти, хоч і має давню історію дослідження. У своїх працях її порушували багато дидактів і лінгводидактів ХХ століття і сьогодення (В. Бадер, З. Бакум, О. Біляєв, А. Богуш, М. Вашуленко, І. Вихованець, В. Галузинський, О. Горошкіна, С. Караман, В. Мельничайко, М. Пентилюк, К. Плиско, Т. Симоненко, Г. Шелехова та ін.).

З огляду на сучасні вимоги суспільства і системи освіти до формування й розвитку мовної особистості вбачаємо нагальну необхідність впровадження й активізації нових підходів з метою зміни ціннісно-сміслових установок у навчально-виховному процесі, впровадження дозованого поєднання різних підходів для формування комунікативної компетентності особистості. Це допоможе сформувати мовну особистість, яка буде дбати про красу і розвиток мови, творитиме українськомовне середовище в усіх сферах суспільного життя, відроджуватиме культуру, звичаї і традиції українського народу, буде забезпечувати висококультурне інтелектуальне спілкування українською

літературною мовою.

Набуття здобувачами освіти знань, умінь і навичок, спрямоване на вироблення їхньої компетентності, сприяє інтелектуальному, комунікативному й культурному розвитку особистості, формуванню у неї здатності швидко реагувати на запити сьогодення

Стрижневим при цьому розглядаємо компетентнісний підхід, що ґрунтується на формуванні якісних характеристик (мовних, мовленнєвих, комунікативних) суб'єктів освітньо-виховного процесу.

Компетентнісний підхід, вважають М. Пентилюк й І. Кучеренко, є одним із актуальних, він «не замінює традиційну освітню систему «знання, вміння, навички», а доповнює її набуттям необхідного практичного досвіду застосування знань та умінь під час навчання, є складним багатогранним поняттям, структуру якого становлять субкомпетентності – мовленнєва, мовна, соціокультурна та діяльнісна (стратегічна) [1].

Із урахуванням сучасних реалій, підготовка особистості до життєвої діяльності повинна здійснюватися на новій концептуальній основі – у межах компетентнісного підходу. Уперше «компетентнісна» тема як відповідь на конкретне замовлення професійної сфери стала розроблятися в Англії у 50–60-і роки минулого століття. Якщо освіта, починаючи з Я. Коменського, оперує такими одиницями, як знання, вміння і навички, то сучасні педагогічні умови диктують володіння компетентностями. Необхідно зазначити, що компетентнісний підхід не заперечує, але змінює роль знань, робить акцент на тому, що знання повинні підпорядковуватися вмінням і навичкам. Девід Мак Клеланд стверджує, що для пророкування успішної життєвої діяльності особистості у навчанні повинен стати саме компетентнісний підхід [3]. Таким чином, питання полягає в тому, як перенести, «транспортувати» знання, вміння та навички в компетентності. Компетентнісний підхід покликаний привести мовну освіту людини у відповідність із потребами сучасного суспільства.

Розвиток комунікативно компетентної мовної особистості, мобільної, інтелектуально розвиненої, творчої, креативної є перспективним напрямом сучасної

освіти. Особливо важливим у цьому є переорієнтування в навчанні мови на реалізацію компетентнісного підходу, що становить основу завдань мовної освіти в Україні і передбачає використання педагогом принципів гуманізації та демократизації, методологічне переосмислення процесу навчання, надання пріоритету формуванню комунікативної компетентності особистості. Сьогодні знати всі граматичні, орфографічні й пунктуаційні правила та винятки з них, уміти грамотно говорити і писати ще не означає досконало володіти мовою. Сучасний фахівець має вміло і легко використовувати відповідно до потреб комунікації мовні засоби, орієнтуватися в мовленнєвому процесі, не відчуваючи дискомфорту.

Це доводить, що нині компетентнісна модель навчання набуває суспільної значущості, а тому потребує глибокого осмислення і визначення стратегічних завдань в освіті, у підготовці особистості до майбутньої професійної діяльності. Компетентнісний підхід, стверджує М. Фіцула, загалом передбачає «мотиваційну, рефлексивну, когнітивну, операційно-технологічну та інші складові результатів навчання, що відбивають прирощення не лише знань, умінь і навичок, а й досвіду емоційно-ціннісного ставлення» [2, с.124]. Відповідно до чинних державних документів головна мета мовної освіти має бути спрямована на забезпечення формування і розвиток мовної, мовленнєвої, комунікативної, соціокультурної, діяльнісної (стратегічної) компетентності, що є структурними складниками комунікативної компетентності особистості. Формування такої особистості здійснюється за умов якісної реалізації компетентнісного підходу.

На нашу думку, компетентнісний підхід у навчанні необхідно пов'язувати з комунікативно-діяльнісним підходом, адже особистість може виявити власну комунікативну компетентність тільки у мовленнєвій діяльності серед інших членів суспільного середовища. Посилення комунікативно-діяльнісного, комунікативно компетентнісного підходу є одним із стратегічних напрямлень у розвитку нинішньої системи освіти початку XXI століття, що знайшло відображення в нормативних документах останніх років і визначає головні тенденції навчання. Навчальні заклади всіх рівнів мають готувати особистість до успішної життєстверджуючої діяльності в соціумі, готовності самонавчатися впродовж життя, виявляти оригінальність

мислення, вільно, комунікативно доцільно виражати власну громадянську позицію, творчо й нестандартно розв'язувати життєві ситуації. Досягти цього неможливо без формування комунікативної компетентності особистості, розвитку їх комунікативної здатності.

Зазначене актуалізує компетентнісний підхід до навчання української мови, оскільки вміння спілкуватися державною мовою є одним із засобів розвитку та вдосконалення комунікативної компетентності й самореалізації особистості у майбутній професійній діяльності. Однією з важливих умов здійснення компетентнісного аспекту у вивченні української мови є ознайомлення із поняттями текст, контекст, мовленнєва діяльність, її види, сфера спілкування, комунікативна ситуація тощо. Ці поняття становлять зміст комунікативної компетенції, який у сучасній освіті розглядається на основі саме компетентнісного підходу до навчання і виховання особистості. В свою чергу компетентнісний підхід потребує системного формування комплексу мовних, мовленнєвих, комунікативних умінь та навичок особистості, пов'язаних із аудіюванням, розумінням, запам'ятовуванням і продукуванням навчальних текстів.

Отже, компетентнісний підхід є важливим і необхідним в освітньому процесі, оскільки це сучасний своєрідний орієнтир, який спрямовує професійну діяльність педагога на виконання головної мети мовної освіти – виховання мовної особистості, яка володіє системою знань, умінь і навичок, що забезпечать її високий рівень спілкування в різних життєвих ситуаціях, здатність вирішувати поставлені перед нею завдання в різних сферах суспільної і професійної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Кучеренко І. А., Пентиліук М. І. Теорія і технологія сучасного уроку української мови : навч.-метод. посіб. ; МОН України. Херсонський державний університет. Херсон. : Айлант. 2022. 352 с.
2. Фіцула М. М. Педагогіка: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. Тернопіль: навчальна книга. : Богдан. 2008. 232 с.
3. McClelland D. C. Identifying competencies with behavioral-event interviews. *Psychological Science*. 1998. №9. 331–339.

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ПРОВЕДЕННІ УРОКІВ В/Н У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Манілова Т.В., майстер виробничого навчання

Вищого професійного училища №7 м. Кременчука Полтавської області

Однею із найважливіших особливостей нашого часу є уміння майстра в/н проводити уроки виробничого навчання операторів комп'ютерного набору, обліковців із реєстрації бухгалтерських даних у дистанційному форматі, а тому питання інформатизації всіх сфер суспільного життя є одним із пріоритетних завдань держави.

Одне з головних завдань освіти в умовах інформаційного суспільства - навчити учнів користуватися інформаційно-комунікаційними технологіями та навчатися, використовуючи ці технології.

Визначення стратегічних пріоритетів у роботі майстра виробничого навчання у Вищому професійному училищі № 7 м. Кременчука передбачає широкий пошук нових підходів, педагогічних технологій, адекватних динаміці розвитку суспільства, нових інформаційних технологій, комп'ютерну підтримку проведення виробничого навчання, використання освітніх комп'ютерних програм.

Як показує власний досвід, інтерактивні вправи допомагають майстру виробничого навчання поєднувати одночасне використання кількох каналів сприйняття навчальної інформації, дозволяють підвищити рівень засвоєння навчального матеріалу. Інтерактивні вправи використовуються для імітації складних реальних процесів, ситуацій, візуалізації абстрактної інформації за рахунок динамічного представлення процесів. У Вищому професійному училищі № 7 зазвичай майстри в/н до уроків виробничого навчання створюють власні інтерактивні вправи.

Під час проведення вступного інструктажу можна використовувати інтернет-ресурси, створені за допомогою програми LearningApps.org,

наприклад, на знаходження пари до кожного твердження (рис.1), для проходження тестування (рис.2) чи для розгадування ребусів (рис.3).

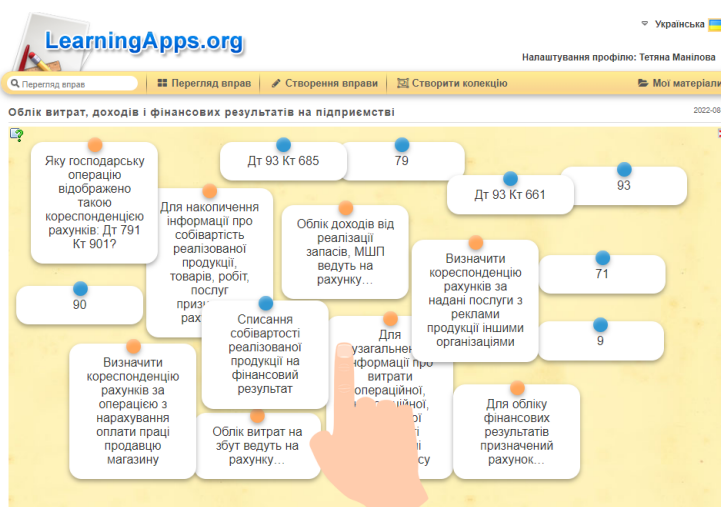

Рис.1. Інтерактивна вправа на знаходження відповідності

Рис.2. Інтерактивна вправа «Тестування»

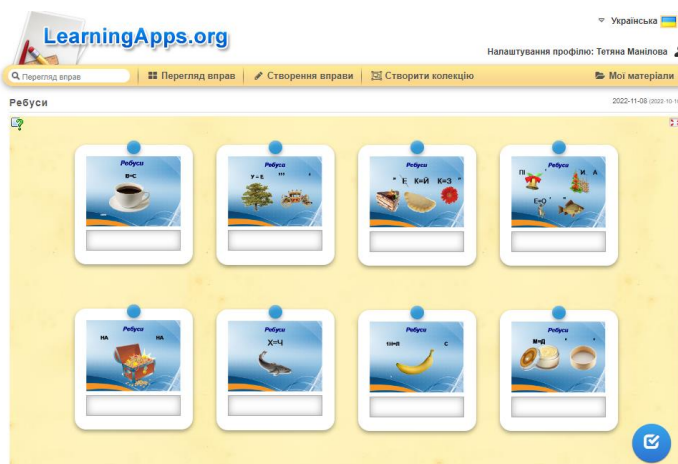

Рис.3. Інтерактивна вправа «Ребуси»

При проведенні поточного інструктажу доречно використовувати інтернет-вправи «Випадкове колесо», створені за допомогою програми Wordwall, де, складаючи журнал реєстрації господарських операцій, потрібно, покрутивши колесо, вказати кореспонденцію рахунків господарських операцій, що випадають довільним чином (рис.4).

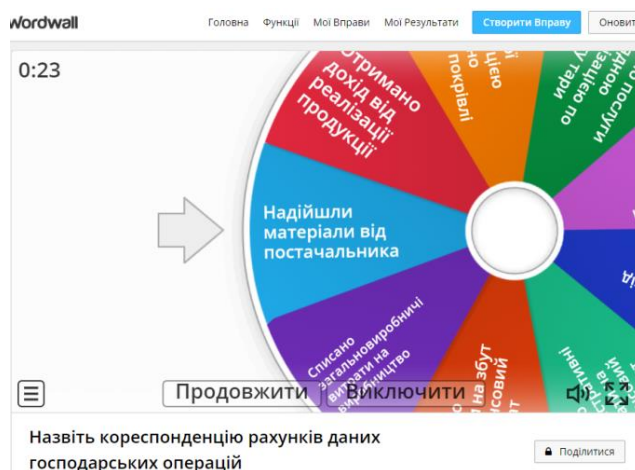

Рис.4. Інтернет-вправа «Випадкове колесо»

При проведенні рефлексивно-оцінюючого етапу на уроках виробничого навчання можна використовувати інтернет-вправу «Сортування» (рис. 5), створену за допомогою програми Wordwall, розподіляючи відповідно, до якого з двох поданих класів належить даний рахунок, чи інтернет-вправу «Колесо фортуни» (рис. 6), створену за допомогою програми AhaSlides. Майстер в/н може вводити свої запитання або початки речень, а учні (учениці) зможуть крутити колесо і відповідати на запитання, яке їм випало (рис. 4).

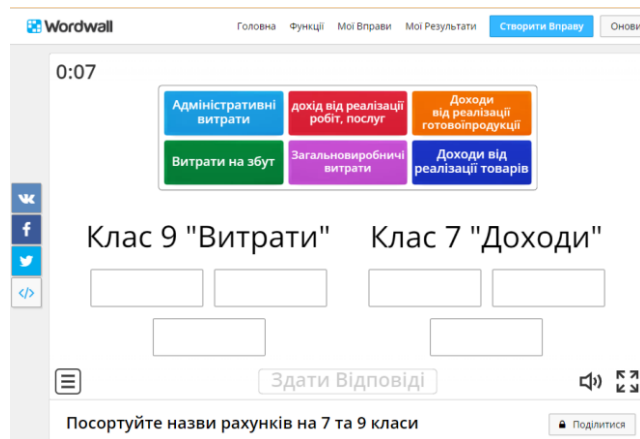

Рис.5. Інтерактивна вправа «Сортування»

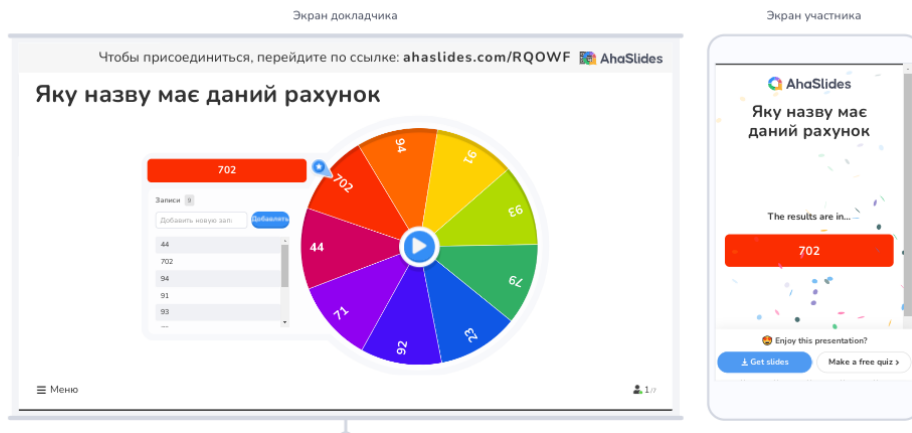

Рис.6. Інтерактивна вправа «Колесо фортуни»

За допомогою даних інтернет-вправ, створених вище переліченими інтернет-ресурсами, майстер виробничого навчання зможе налаштувати учнів на плідну роботу при проведенні вступного та поточного інструктажів на уроках виробничого навчання, провести рефлексію та підсумувати результати уроку виробничого навчання на заключному інструктажі, розвиваючи професійні, загальні та ключові компетентності.

Отже, як показує власний досвід, використання інформаційно-комунікаційних технологій розширює можливості освітнього процесу, забезпечує нові шляхи подання інформації, дає шанс для випробування власних ідей та проєктів.

Важливо пам'ятати, що при підготовці до уроку виробничого навчання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій майстер виробничого навчання не повинен забувати, що це урок виробничого навчання, а значить складає план уроку, виходячи з його цілей, при відборі навчального матеріалу він повинен дотримуватися основних дидактичних принципів: систематичності та послідовності, доступності, диференційованого підходу, науковості тощо. При цьому комп'ютер не замінює майстра виробничого навчання, а тільки доповнює його.

Список використаних джерел:

1. Петренко О. Методика створення інтерактивних вправ у вивченні іноземних мов // Мовознавство та літературознавство. 2015. № 2. С. 78-85.

2. Сидоренко І. Роль інтерактивних вправ у розвитку критичного мислення студентів // Педагогічні науки. 2019. № 5. С. 112-119.

3. Ковальова М. Використання інтерактивних вправ у навчанні математики у початковій школі. *Математика в освіті*. 2018. № 4. С. 24-29.

ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Марчук І.П., викладач спецдисциплін Вищого професійного гірничо-будівельного училища

Світ активно та швидко змінюється, і освіта не може залишатися осторонь цих процесів. Впровадження цифрових інструментів у навчальний процес набуває все більшої потреби.

Інформаційно-комунікаційні технології надають безліч переваг під час освітнього процесу:

- Підвищення мобільності та гнучкості викладача та здобувачів освіти.
- Урізноманітнення офлайн-уроків та створення цікавого середовища для онлайн-навчання.

- Формування цифрових компетентностей у здобувачів освіти.

- Забезпечення кращого засвоєння знань та навичок.

Використання цифрових інструментів має певні переваги, а саме:

- **Мобільність:** доступність навчальних матеріалів з будь-якого місця та в будь-який час.

- **Інтерактивність:** залучення здобувачів освіти до активної участі в навчальному процесі.

- **Універсальність:** можливість використовувати різні формати та методи навчання.

- **Персоналізація:** адаптація навчального процесу до потреб і можливостей кожного здобувача.

Впровадження цифрових інструментів у навчальний процес може ставити перед викладачами ряд викликів:

- Відсутність або недостатнє технічне оснащення.
- Необхідність самоосвіти викладачів.
- Нестабільність доступу до Інтернету.
- Відсутність навичок роботи з цифровими інструментами у здобувачів освіти.

Слід також враховувати важливі аспекти при роботі з цифровими інструментами: вибір інструментів має відповідати потребам та цілям навчання, необхідно поєднувати цифрові та традиційні методи навчання, важливо забезпечити доступність та інклюзивність цифрового середовища, необхідна постійна підтримка та навчання викладачів, мотивація та залучення учнів до використання цифрових інструментів.

Під час викладання спеціальних дисциплін у Вищому професійному гірничо-будівельному училищі, для покращення якості освіти та підвищення рівня зацікавленості до предметів спеціального циклу я застосовую такі цифрові інструменти:

• **Платформа Google Workspace:** Gmail, Google Classroom, Google Календар, Google Диск, Google Документи, Google Презентації, Google Jamboard, Google Форми.

• **Сервіс LearningApps:** конструктор для створення інтерактивних вправ.

• **Графічні редактори Canva та VistaCreate:** для створення візуального контенту.

• **Освітні проєкти:** "На урок", "Всеосвіта", Wizer.me.

• **Інтерактивна дошка Padlet:** для спільної роботи на уроках з учнями.

• **Канал на YouTube:** для розміщення навчальних відео.

• **Сервіс Edpuzzle:** для перегляду відео з питаннями.

• **Інструменти Microsoft:** Teams, Sway, Microsoft 365.

Кожний цифровий застосунок має ряд переваг та недоліків у своєму

використанні, тож якщо розглянути більш детально деякі з них, то можна зазначити, що:

YouTube:

- **Переваги:**

- Величезна бібліотека навчальних відео з різних предметів.
- Можливість створювати власні канали та публікувати свої відео.
- Використання інтерактивних елементів, таких як вікторини та

опитування.

- Доступність субтитрів та перекладу на різні мови.

- **Недоліки:**

- Необхідність постійного доступу до Інтернету.
- Ризик натрапити на неякісний або недостовірний контент.

• **Приклади використання під час викладання спеціальних дисциплін:**

- Пояснення нового матеріалу за допомогою тематичних відео.
- Запропонувати учням створити власні відеоролики на задану тему.
- Використання інтерактивних відео для перевірки знань.

Всеосвіта:

- **Переваги:**

○ Велика база методичних розробок, конспектів уроків, презентацій, тестів.

- Можливість ділитися власними матеріалами з колегами.
- Форуми для спілкування та обміну досвідом.
- Вебінари та онлайн-курси для підвищення кваліфікації.

- **Недоліки:**

- Деякі матеріали платні.
- Необхідність реєстрації та авторизації.

• **Приклади використання під час викладання спеціальних дисциплін:**

- Знайти готові конспекти уроків та інші методичні матеріали.

- Ділитися власними розробками з іншими викладачами.
- Брати участь у вебінарах та онлайн-курсах.

LearningApps:

• Переваги:

- Конструктор для створення інтерактивних вправ з різних предметів.
- Велика бібліотека готових вправ.
- Можливість використовувати власні зображення та відео.
- Відстеження результатів виконання вправ.

• Недоліки:

- Складність створення деяких видів вправ.
- Необхідність реєстрації та авторизації.

• Приклади використання під час викладання спеціальних дисциплін:

- Створити інтерактивні вправи для закріплення знань.
- Використовувати готові вправи на уроках.
- Задавати учням інтерактивні домашні завдання.

Впровадження цифрових інструментів у навчальний процес може бути здійснене за допомогою різних шляхів.

• Підготовка викладачів:

- Навчання викладачів основам роботи з цифровими інструментами.
- Проведення методичних семінарів та тренінгів.
- Створення методичних посібників та рекомендацій.

• Технічне оснащення:

- Забезпечення шкіл комп'ютерами, планшетами та іншими гаджетами.
- Підключення шкіл до високошвидкісного Інтернету.
- Створення сучасних комп'ютерних класів.

• Методична підтримка:

- Розробка методичних рекомендацій щодо використання цифрових інструментів.
- Створення бібліотек готових уроків та інших методичних матеріалів.
- Надання методичної допомоги викладачам.

Усі ми розуміємо, що зміни в освіті, пов'язані з переходом до цифрового навчання, є безповоротними до формату «лекція-опитування». Розвиток цифрових інструментів в освіті має ряд перспектив:

- Розширення доступу до цифрових інструментів.
- Розробка нових інноваційних методів навчання.
- Підвищення якості освіти.
- Персоналізація навчання на основі штучного інтелекту.
- Віртуальна та доповнена реальність для навчання.

Отже, з приводу застосування цифрових інструментів під час освітньої діяльності можна зробити такі висновки:

• Впровадження цифрових інструментів у навчальну діяльність – це не просто тренд, а потреба сьогодення.

• Це шлях до кращого засвоєння знань, формування цифрових компетентностей та підготовки здобувачів освіти до життя в динамічному світі.

ВПРОВАДЖЕННЯ АКМЕ-ТЕХНОЛОГІЙ – ГОЛОВНА УМОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГА (НА ПРИКЛАДІ ДПТНЗ «ВІННИЦЬКЕ ВИЩЕ ПРОФЕСІЙНЕ УЧИЛИЩЕ СФЕРИ ПОСЛУГ»)

*Масліч С. В., кандидатка педагогічних наук, старша викладачка
кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти*

На сьогоднішній день перед системою професійно-технічної освіти стоять нові вимоги щодо формування не тільки професійних, але й особистісних якостей педагогічних кадрів. Суспільство чекає від сучасних педагогів комунікабельності, креативності, самостійного мислення та умінь будувати індивідуальну лінію особистісного професійного розвитку. Тому перед колективом ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг» постала гостра необхідність переходу на

якісно нові підходи до організації і змісту освітньої діяльності. Саме акмеологічні освітні технології (акме-технології) пропонують практичне вирішення особистісного та професійного успіху.

Акмеологія (від гр. асте вершина) – це наука про здобутки людини у професійному та особистісному розвитку. Акмеологія є основою педагогіки успіху [1].

Використання акме-технологій дозволяє проєктувати власну професійну діяльність з осмисленням чітких перспектив. Як наслідок, педагогічним колективом Вінницького вищого професійного училища сфери послуг використовується акмеологічний підхід, який дає змогу створити успішну освітню систему в закладі освіти. Впровадження акмеологічного підходу в освітній процес сприяє розвитку внутрішнього потенціалу, підвищенню професіоналізму та адаптивних можливостей педагогічних працівників.

Акмеологічні технології спрямовані на постійний розвиток особистості фахівця. Серед акмеологічних технологій, що використовуються у ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг»: організаційні, ігрові, тренінгові, особистісно-орієнтованого навчання, самовдосконалення та саморозвитку. Концепцію педагогічної акмеології освітнього закладу представлено на рис. 1.

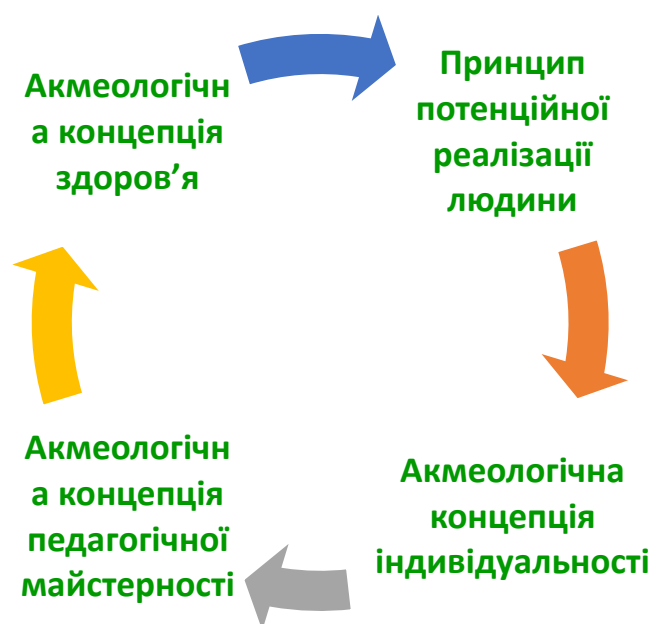

Рис. 1. Концепція педагогічної акмеології ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг»

Результатами впровадження акме-технологій в освітній процес ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг» є:

- пошук та впровадження ефективних інновацій;
- здійснення науково-методичного забезпечення інноваційної діяльності педагогічного колективу;
- опанування навичок з розробки новітніх педагогічних технологій освітньої діяльності;
- формування нового мислення у навчально-методичній діяльності;
- розробка нової моделі науково-методичної роботи;
- модернізація освітнього закладу, його інтенсивна розбудова відповідно до потреб сучасності [2].

Слід зазначити, що впровадження акмеологічних підходів в освітній процес призводить до зростання конкурентоспроможності педагога, а конкурентоспроможний педагог – це фахівець, який забезпечує підготовку конкурентоспроможного випускника.

Тому випускники Вінницького вищого професійного училища сфери послуг користуються великим попитом на вітчизняному та зарубіжному ринку праці. Завдяки постійному розширенню професійного світогляду, удосконаленню професійної майстерності вони мають можливість працевлаштуватися на провідних підприємствах сучасного ринку праці.

Список використаних джерел:

1. Антонова О. Є. Акмеологічний підхід до визначення сутності педагогічної обдарованості. Акмеологія – наука ХХІ століття: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конфер. Київ : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2011. С. 17–22.

2. Методична робота. URL: <https://vpusp.vn.ua/metodychna-robota/> (дата звернення: 30.03.2024).

СУЧАСНА ДИДАКТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНИХ ФАХІВЦІВ НА РИНКУ ПРАЦІ

Надточій О.В., викладачка кафедри методики професійної освіти та
соціально-гуманітарних дисциплін

*Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України*

Відомо, що сучасний освітній процес поглиблює власний досвід, для розкриття потенціалу здобувачів освіти, що в результаті формує покоління ініціативних, активних, відповідальних, спеціалістів, які вміють приймати рішення та нести за них відповідальність, формувати рефлексивне та критичне мислення, та допоможе при зіткненні з ймовірними проблемами самостійно приймати рішення на основі власного досвіду та бути конкурентоспроможним учасником ринку праці.

На даному етапі у вітчизняній педагогічній науці спостерігається активний розвиток професійної педагогіки – галузі, що вивчає закономірності навчання людини професії і формування професійно важливих та соціально значущих якостей особистості фахівця.

Саме в ході освітнього процесу для формування необхідних якостей дидактика має значущий вплив. Дидактика розробляє теорію навчання й освіти, розглядається як самостійний розділ педагогіки і як самостійна наука, вирішує завдання наукового обґрунтування та вдосконалення освіти й навчання відповідно до потреб суспільства та суспільно-економічних умов. Сам термін дидактика походить від грецького, що означає навчити, і вивчити [3].

Дидактика професійного навчання вивчає сутність процесу навчання, зміст освіти, закономірності, принципи, методи, форми та засоби навчання.

Дидактика розглядає свій об'єкт навчання в першу чергу, як особливий вид діяльності, спрямованої на передачу підростаючим поколінням культури або соціального досвіду.

Предметом дидактики на всіх етапах її розвитку був зміст навчання і організація процесу, що забезпечує оволодіння цим змістом, а саме:

- визначення мети і завдань навчання;
- окреслення змісту освіти відповідно до вимог суспільства;
- виявлення закономірностей процесу;
- обґрунтування принципів і правил їх реалізації;
- вироблення організаційних форм, методів і прийомів навчання;
- забезпечення навчально-матеріальної бази, засобів навчання.

Завдання дидактики полягають в тому, щоб:

- описувати і пояснювати процес навчання і умови його реалізації;
- розробляти досконалішу організацію процесу навчання, нові системи навчання та технології навчання [1].

А теоретико-методологічні проблеми сучасної дидактики можна окреслити в ціннісно-смысловому полі фундаментальних педагогічних теорій. Дидактичні виміри і проблеми є іманентно-ізоморфними усій проблематиці фундаментальних педагогічних теорій. Це означає цілком природне (методологічне і формально-логічне) конституювання онтологічних, аксіологічних та епістемологічних аспектів дидактики. З іншого боку, в контексті філософсько-педагогічної ноології ми констатуємо фундаментальний персоналістичний аспект дидактики. Усі окреслені аспекти дидактики взаємопов'язані між собою і взаємодоповнюють один одного [2].

Отже, ЗП(ПТ)О в Україні поступово, але неухильно рухаються в напрямку системних реформ, які мають на меті вивести її на якісний рівень, що в свою чергу, забезпечить ефективне використання її головної функції – підготовку високо кваліфікованих фахівців широкого профілю, соціально-адаптованих, здатних задовольнити вимоги економічних структур, а також упродовж усього життя самостійно здобувати та оновлювати вміння і знання, необхідні для повноцінної трудової діяльності. Де, дидактика є невід'ємною та необхідною складовою для успішної реалізації поставлених завдань. Вона є педагогічною теорією навчання, що вивчає сутність, закономірності й принципи, дає наукове обґрунтування її змісту, методів і організаційних форм.

Список використаних джерел:

1. Дороніна Т.О. Теорія і практика вищої професійної освіти в Україні: навч. посіб. для магістрантів зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» / [авт.-укл.: Т.О.Дороніна]. Кривий Ріг: КДПУ, 2018. 250 с.
2. Ковтунець, В.В., Лондар, С.Л., Мельник, С.В., & Бранко, Е.К. (2021). Вимоги ринку праці України до освіченості працівників. Освітня аналітики України, (15), 5-20. <https://doi.org/10.32987/2617-8532-2021-4-5-20>
3. Шевчук С.С., Кулішов В.С. Дидактика професійної освіти: практикозорієнтований аспект: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ, 2021. 212 с.

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ РЕСУРС «МЕТОДИЧНА СКАРБНИЧКА» ЯК ОСВІТНІЙ ТРЕНД ХХІ СТ. В УМОВАХ ФОРМАЛЬНОЇ, НЕФОРМАЛЬНОЇ ТА ІНФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Оліферчук О.М., старший викладач кафедри методики професійної
освіти та соціально-гуманітарних дисциплін

*Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України*

В умовах воєнного стану, кардинальних змін у суспільстві, економіці, науці виникає потреба забезпечення особистісного та професійного розвитку педагога в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти. Це в свою чергу передбачає персоналізацію навчання, розширення можливостей дистанційного та змішаного навчання, використання безлічі освітніх інструментів, розвиток нових функцій педагога. Саме тому постає актуальне питання створення індивідуальної освітньої траєкторії професійно-особистісного розвитку педагога в цифровому середовищі закладу вищої або післядипломної освіти [4].

Стаття 8 Закону України «Про освіту» чітко дає визначення поняттю видів освіти, зокрема формальної, неформальної та інформальної й водночас зазначає, що будь-яка особистість може реалізувати право на освіту впродовж життя [1].

Післядипломна освіта покликана трансформувати сьогоденні норми та стереотипи у інноваційну індивідуальну освітню траєкторію професійно-особистісного розвитку педагога. Тому кожен заклад післядипломної освіти створює свою регламентовану систему підтримки безперервної освіти педагога в атестаційний та міжатестаційний періоди освітнього процесу для подолання викликів сьогодення та зменшення розриву між наукою та виробництвом [2].

Першочерговим завданням сучасної андрагогіки у системі післядипломної педагогічної освіти є формування готовності таких педагогів, які мають інноваційне мислення, належну мотивацію до самовдосконалення і самонавчання впродовж життя. Освіта впродовж життя передбачає не тільки підвищення рівня педагогічної майстерності за допомогою курсів підвищення кваліфікації, а й організацію неперервної самоосвіти, самореалізації та самовдосконалення з урахуванням індивідуальних професійних цілей, потреб, мотивів, інтересів педагога, а також мети і завдань освітньої організації [2].

Вмотивований до особистісного та професійного розвитку педагог планує та реалізує власну траєкторію безперервної освіти, обираючи та комбінуючи різні форми освіти.

Формальна освіта – це освіта, яка здобувається за освітніми програмами відповідно до визначених законодавством рівнів освіти, галузей знань, спеціальностей (професій) і передбачає досягнення здобувачами освіти визначених стандартами освіти результатів навчання відповідного рівня освіти та здобуття кваліфікацій, що визнаються державою [1].

Неформальна освіта – це освіта, яка здобувається, як правило, за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та присудженням часткових освітніх кваліфікацій [1].

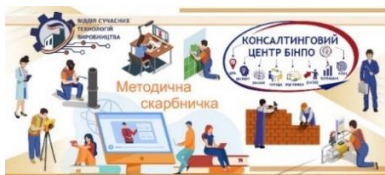
Підвищення кваліфікації та стажування дозволяють чітко та просто отримати нові актуальні знання відповідно до визначених потреб.

Реалізацію неформальної освіти заклади післядипломної освіти здійснюють також шляхом проведення конференцій, онлайн-вебінарів, майстер-

класів, тренінгів, семінарів із наданням сертифікатів на вказану кількість годин.

Система підвищення кваліфікації є найважливішим складником безперервної освіти, адже її ефективна організація, наповнення новим змістом, результативність використовуваних андрагогічних методів, технологій, єдність курсового і міжкурсного періодів як цілісного андрагогічного циклу тощо є не тільки викликом часу, а передусім визначальним показником діяльності інституцій післядипломної педагогічної освіти [3].

Інформальна освіта (самоосвіта) – це освіта, яка передбачає самоорганізоване здобуття особою певних компетентностей, зокрема під час повсякденної діяльності, пов'язаної з професійною, громадською або іншою діяльністю, родиною чи дозвіллям, як зазначає Закон України «Про освіту» [1].

Інформаційно-аналітичний ресурс «Методична скарбничка» відіграє надзвичайно важливу роль у загальній системі професійно-особистісного розвитку педагога у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти. Процес професійного зростання взаємопов'язаний з опрацюванням масивів інформації та аналітичною обробкою даних з метою отримання нових знань. Здатність працювати з великими потоками інформації, творчо використовувати ефективні методи пошуку та опрацювання, віднаходити та розпізнавати достовірність джерел, створювати авторські методичні розробки із впровадженням інноваційних педагогічних технологій є мінімальними вимогами до педагога в системі післядипломної освіти. Однією із функцій інформаційного методично-аналітичного ресурсу «Методична скарбничка» є об'єднання та збереження практикоорієнтованих методичних напрацювань, пошук та надання інформації педагогам згідно їх запити.

Ресурс є складовою функціонування системи безперервного розвитку педагога у БІНПО, а тому здійснює вплив на розвиток **ключових, загальних та фахових компетентностей педагога.**

Ключові компетентності потрібні для підвищення особистісного

розвитку педагога, розширення можливостей працевлаштування, сприяють успішному життю в суспільстві. В Законі України «Про освіту» наведені ключові компетентності у взаємозв'язку з уміннями та результатами навчання.

Ми згрупували та визначили ключові, загальні компетентності педагога, на розвиток яких здійснює вплив **інформаційно-аналітичний ресурс «Методична скарбничка»**:

- грамотність, мовна – формулювати та висловлювати свої усні та письмові аргументи переконливо, відповідно до контексту;

- математична – передбачає здатність застосовувати логіко-математичне мислення для вирішення проблеми повсякденному житті, а також презентації (формули, моделі, конструкції, графіки, діаграми);

- цифрова – відповідальне використання та взаємодія із цифровими технологія доступу до електронного інформаційного банку даних;

- особиста, соціальна і навчальна – ефективно управляти часом та інформацією, керувати власним навчанням та кар'єрою, оцінювати прогрес і результати організації та здійснення навчання;

- загальнопрофесійна – здатність ефективно розподіляти робочий час, самовдосконалення; розвиток академічної доброчесності, відповідальності та поваги до результатів інтелектуальної праці;

- кар'єрна – формування індивідуальної освітньої траєкторії професійного розвитку.

Фахові компетентності педагога зокрема закладу професійної (професійно-технічної освіти) визначені стандартом «Майстер виробничого навчання». На прикладі вказаного нормативного документу ми виокремили перелік трудових функцій та професійних компетентностей, які допомагає розвивати методичний ресурс:

- здійснення методичної роботи – здатність розробляти навчально-методичний комплекс з виробничого навчання та виробничої практики; здатність використовувати цифрові технології для розв'язання методичних завдань; здатність до інноваційної діяльності, апробації та поширення її результатів;

- професійний розвиток – здатність до самоаналізу та коригування власної професійної діяльності з урахуванням результатів педагогічного впливу; здатність до розроблення та реалізації програм професійного самовдосконалення; здатність до проведення майстер-класів, відкритих уроків, тренінгів тощо [5].

Інформаційно-аналітичний ресурс сприяє розвитку науково-методичної компетентності педагога ЗП(ПТ)О та є освітнім трендом ХХІ ст. в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти. Підтримує розвиток професійних умінь та готовності створювати та фахово використовувати власні методичні розробки, аналізувати ефективність їх впровадження, обмінюватись досвідом проектування та створення.

Список використаних джерел:

1. Закон України №2145-VIII «Про освіту» (2017). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>. (дата звернення: 28.11.2023).

2. Концепція реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-p> (дата звернення: 23.12.2022)

3. Концепція цифровізації Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти на 2022-2026 роки. Вікторія Сидоренко. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2022. 28 с.

4. Кулішов В. С. *Формування індивідуальної освітньої траєкторії педагога ПТНЗ на курсах підвищення кваліфікації та в міжкурсовий період у БІНПО: Забезпечення якості освіти за високими моделями і формами навчання на курсах підвищення кваліфікації: електронний зб. матер. регіонального наук.-практ. семінару, м. Біла Церква, 27 травня 2022 р. БІНПО, С. 47-51.*

5. Петрушак О. М. Роль інформаційно-аналітичного ресурсу «Методична скарбничка» Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти для професійно-особистісного розвитку педагога. *Імідж сучасного педагога*. 2023. № 4 (211). С. 62–69. <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/282572> URL <http://lib.iitta.gov.ua/735848/>

ВІДПОВІДНІСТЬ ОСВІТНІХ ПРОПОЗИЦІЙ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ МІСТА БіЛА ЦЕРКВА КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ВИМОГАМ РИНКУ ПРАЦІ

Пахомов І.В., старший викладач кафедри педагогіки, психології та менеджменту Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Проблема відповідності освітніх пропозицій закладів професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О) вимогам ринку праці є надзвичайно актуальною в умовах воєнного часу. Адже якщо здобута професія не є актуальною на ринку праці, випускники ЗП(ПТ)О будуть мати труднощі у працевлаштуванні. Ринок праці є одним з найскладніших елементів ринкової економіки, в процесі функціонування якого переплітаються інтереси робітника та роботодавця щодо визначення ціни праці та умов функціонування, а також відображаються всі соціально-економічні процеси, що відбуваються в державі.

Загалом, проблеми розвитку ринку праці України, його регулювання та реформування, аспекти зайнятості населення, безробіття є об'єктом наукових досліджень вітчизняних учених, зокрема В. Близнюк, Д. Богині, І. Бондар, М. Ведернікова, М. Войнаренко, Ю. Герасименко, І. Дехтярьової, А. Колота, Е. Лібанової, І. Петрової, В. Петюха, О. Піщуліної, В. Радкевич та ін. Аналіз досліджень формування професійних компетентностей кваліфікованих робітників (В. Кулішов, Т. Павлюк, С. Шевчук та інші) свідчить, що цей процес повинен постійно коригуватися відповідно до вимог ринку праці.

Тому метою нашого дослідження є аналіз відповідності освітніх пропозицій ЗП(ПТ)О міста Біла Церква Київської області вимогам ринку праці. Для досягнення мети дослідження нами реалізовувалися наступні завдання:

- проаналізувати вимоги ринку праці міста Бала Церква шляхом вивчення вакансій, які містяться на офіційному сайті Білоцерківської філії Київського обласного центру зайнятості;
- проаналізувати професії, які надаються ЗП(ПТ)О міста;

- порівняти вимоги ринку праці та перелік професій, які надаються ЗП(ПТ)О міста.

Біла Церква має значні можливості для формування професійних компетентностей здобувачів П(ПТ)О за різними професіями, бо є найбільшим містом у Київській області, значним економічним та освітнім центром Київщини, розташованим за 80 км на південь від Києва.

Здобуті у ЗП(ПТ)О міста професії можна застосувати на одному з великих підприємств міста: ПрАТ «Росава», ТОВ «Інтер-ГТВ», ТОВ «Білоцерківський завод Трібо», ПАТ «Білоцерківський завод залізобетонних конструкцій», ТОВ «Білоцерківський домобудівельний комбінат», КП «Білоцерківбуд», ТОВ «Валтекс», ТОВ НВП «БілоцерківМАЗ», ДП «Білоцерківський завод Еталон», ПАТ НВФ «Ферокерам», ТОВ «СП Укрінтерм», ТОВ «Завод пакувального обладнання Термо-Пак», ТДВ «Білоцерківський кар'єр», ПАТ «Білоцерківська книжкова фабрика», ТОВ «Біофарма», ТОВ «Маревен Фуд Європа», ТОВ «Білоцерківський молочний комбінат», ПАТ «Білоцерківський консервний завод», ДП ПАТ «Білоцерківський хлібокомбінат», КП «Білоцерківхлібопродукт», ПАТ «Білоцерківський вантажний авіаційний комплекс (КП БВАК)».

Звичайно, така кількість роботодавців створює значну кількість вакансій, на які варто орієнтуватися, обираючи власний шлях формування освітньої траєкторії. Згідно інформації Білоцерківської філії Київського обласного центру зайнятості станом на 18.03.2023 року роботодавці Білої Церкви проінформували центр зайнятості про наявність 879 вакансій, що становить 7% від загальної кількості вакансій по Київській області.

У структурі вакансій за видами економічної діяльності майже третина їх (28%) пропонувалася на підприємствах промисловості, значна частина – у системі охорони здоров'я (12%), торгівлі (8%) та на транспорті (6%). Незначна частина (3%) вакансій – у сфері державного управління.

У професійному розрізі найбільше вакансій пропонувалося для робітників з обслуговування та експлуатації устаткування та машин (13%): швачка (6%),

верстатник (4%), оператор (2%), машиніст важкої техніки (1%). Здобути ці професії можна у ЗП(ПТ)О: професію «швачка» – у Білоцерківському фаховому коледжі сервісу та дизайну, професію «верстатник» – у ЗП(ПТ)О «Білоцерківський професійний коледж», а ДПТНЗ «Білоцерківське вище професійне училище будівництва та сервісу», «машиніст важкої техніки» – у ЗП(ПТ)О «Білоцерківський професійний коледж», а також у навчальному центрі по підготовці, перепідготовці та підвищенню кваліфікації кадрів.

Значна частка вакансій пропонувалася для кваліфікованих робітників з інструментом (11%): електрик (4%), автослюсар (3%), слюсар-інструментальник (2%), токар (2%). Професії «Електрик» та «Автослюсар» можна здобути у декількох ЗП(ПТ)О міста: ДПТНЗ «Білоцерківський професійний ліцей», ЗП(ПТ)О «Білоцерківський професійний коледж», а також Білоцерківський фаховий механіко-енергетичний коледж. Професію «Слюсар-інструментальник» можна здобути у Білоцерківському фаховому механіко-енергетичному коледжі. Професію «Токар» можна здобути у ЗП(ПТ)О «Білоцерківський професійний коледж».

Деяку частку вакансій пропонували для працівників сфери торгівлі та послуг (6%): продавець (4%) та вантажник (2%). Для роботи на цих посадах роботодавці не вимагають певної професії, потрібно лише мати добрий стан здоров'я. Хоча щодо професій «Продавець продовольчих товарів» та «Продавець непродовольчих товарів» доцільно зробити курси підготовки у Білоцерківському технолого-економічному фаховому коледжі Білоцерківського національного аграрного університету.

Також деяку частку вакансій пропонували для працівників автотранспорту: водій (6%). Здобути право водіння певного транспортного засобу можна на спеціальних курсах у численних автошколах міста, а професію «Водій автотранспортних засобів» – у ДПТНЗ «Білоцерківський професійний ліцей», ЗП(ПТ)О «Білоцерківський професійний коледж», у навчальному центрі по підготовці, перепідготовці та підвищенню кваліфікації кадрів.

В зв'язку з відновленням туризму та сфери громадського харчування у

місті збільшується кількість ресторанів та кафе, тому деяка частка вакансій (2%) припадає на кухарів. Здобути цю професію бажаючі можуть у ДПТНЗ «Білоцерківське вище професійне училище будівництва та сервісу» та у ЗП(ПТ)О «Білоцерківський професійний коледж». Як правило, разом з професією «Кухар» бажаючі можуть здобути і професії «Бармен» та «Офіціант».

Так, у 5 закладах професійної (професійно-технічної) освіти міста (ДПТНЗ «Білоцерківське вище професійне училище будівництва та сервісу», ДПТНЗ «Білоцерківський професійний ліцей», ЗП(ПТ)О «Білоцерківський професійний коледж», навчальний центр по підготовці, перепідготовці та підвищенню кваліфікації кадрів, а також навчальний центр при Білоцерківській виправній колонії) бажаючі можуть здобути професії, які допоможуть досягти професійного розвитку у сферах: промислового виробництва (верстатник, електромонтажник, токар, електрогазозварник, фрезерувальник, машиніст важкої техніки), будівництва (маляр, штукатур, столяр, муляр, плиточник) та обслуговування (кухар, кондитер, офіціант, бармен, радіомеханік, автоелектрик, слюсар-електрик, автослюсар, водій).

Переважна їх більшість мають високий попит на ринку праці міста. Виключенням є лише деякі професії: «Радіомеханік», «Оператор персонального комп'ютера» та «Різьбяр по дереву та бересту». Щодо професії «Радіомеханік», то враховуючи велику кількість майстерень з ремонту побутової та комп'ютерної техніки, працевлаштування випускників за цією професією не є проблемою.

Щодо професії «Оператор персонального комп'ютера» вимоги ринку праці зростають і навичок володіння комп'ютером на рівні користувача для працевлаштування недостатньо. Підприємства, організації та установи міста вимагають фахівців з ІТ, які можуть встановлювати програмне забезпечення на комп'ютери та забезпечувати їх безперебійне функціонування, створювати та обслуговувати веб-сайти, володіти інструментами Google, програмами відеоконференцій, освітніми онлайн-платформами (Moodle, Teams тощо).

Вакансій з професії «Різьбяр по дереву та бересту» в базі Білоцерківської філії Київського обласного центру зайнятості також немає, але фахівці цієї професії можуть працювати на реставрації старовинних творів мистецтва, виготовляти дерев'яні вироби на замовлення як фізична особа-підприємець.

У деяких закладах фахової передвищої освіти міста (Білоцерківський фаховий коледж сервісу та дизайну, Білоцерківський фаховий механіко-енергетичний коледж, Білоцерківський технолого-економічний фаховий коледж Білоцерківський національний аграрний університет) бажаючі також можуть здобути професії, які мають відношення до промисловості (слюсар-ремонтник, зварювальник, оператор холодильно-компресорних установок), сфери обслуговування (поліграфіст, перукар, кравець, швачка, манікюрник, електромонтер, бухгалтер, автослюсар). Більшість з них мають високий попит на ринку праці міста. Виключенням є наступні професії: «Діловодство», «Комп'ютерні науки», «Поліграфія», «Бухгалтер».

Щодо професії «Діловодство» відсутність вакансій у базі Білоцерківської філії Київського обласного центру зайнятості може означати наповненість відповідних посад, адже у кожній установі, організації та підприємстві є спеціалісти з діловодства та документознавства. Тому готувати фахівців відповідної професії необхідно. Щодо професії «Комп'ютерні науки», вимоги ринку праці зростають і для працевлаштування необхідні серйозні навички з ІТ, про які ми писали вище для професії «Оператор персонального комп'ютеру».

Випускники професії «Поліграфія» можуть бути працевлаштовані у Білоцерківську типографію або у численні поліграфічні фірми міста. Професія «Бухгалтер» також потрібна на кожному підприємстві, організації та установі, адже у кожному з них є бухгалтерія.

Таким чином, у місті Біла Церква має місце відповідність освітніх пропозицій ЗП(ПТ)О вимогам ринку праці.

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ НАВИЧОК
КВАЛІФІКОВАНОГО РОБІТНИКА
З ПРОФЕСІЇ ПЕРУКАР (ПЕРУКАР-МОДЕЛЬЄР)**

Потапенко Т. О., *голова методичної комісії перукарського профілю, викладач професійно-теоретичної підготовки комунального закладу професійної (професійно-технічної) освіти "Київський професійний коледж мистецтва та технологій сервісу"*

Глобальні цілі професійної освіти визначаються, як створення умов для кожної особи для отримання професії та її впровадження у суспільно корисну та продуктивну працю відповідно до її інтересів і потреб. Задоволення поточних та перспективних потреб національної економіки у висококваліфікованих та конкурентоспроможних працівниках з широкими професійними та технічними знаннями, професійною мобільністю та загальною культурою [3].

Під змістом професійної освіти розуміється система знань, умінь, навичок, творчих рис, світоглядних та поведінкових якостей особистості, які відповідають вимогам суспільства до працівників з певною кваліфікацією та професією. Ці характеристики визначаються специфікою професійної діяльності та є метою для педагогічних зусиль як викладачів, так і учнів у навчальних закладах. Головна мета полягає у забезпеченні отримання відповідного рівня професійної освіти, яка підготує особистість до ефективного функціонування у вибраній галузі [4].

Швидкі зміни в сучасному суспільстві і технологічний прогрес відобразилися на усіх сферах життєдіяльності українського суспільства.

Аналізуючи вплив технологічних змін і соціокультурних факторів на сучасне виробництво та споживання послуг у сфері перукарського мистецтва, виникає потреба у вивченні актуальних тенденцій у розвитку професійних навичок перукарів-модельєрів. Шляхом аналізу вимог та потреб ринку праці, впровадження новітніх технологій у галузі краси та стилю, визначено необхідні ключові компетенції та навички. Порівнюючи традиційні методи з сучасними підходами до навчання та практики, розглянемо важливі аспекти підготовки та

професійного розвитку перукарів-модельєрів у контексті сучасних вимог ринку та потреб споживачів.

В сучасних умовах гуманізація професійної освіти стає однією з провідних тенденцій. Ця тенденція підкреслює пріоритетність духовно-етичних цінностей у формуванні успішної та всебічно розвиненої особистості з активною громадянською позицією. Особистість, яка має здатність до вибору індивідуальної освітньої траєкторії, розвитку професійної кар'єри, підприємництва та самозайнятості, а також відчуває відповідальність за результати своєї діяльності.

Гуманізація професійної освіти також передбачає здійснення підготовки майбутніх кваліфікованих фахівців, які здатні швидко адаптуватися на ринку праці до різних змін у світі праці. Вони мають вміти працювати в команді, застосовувати знання і вміння в нестандартних ситуаціях, постійно підвищувати свою кваліфікацію та володіти комунікативними навичками [1].

Економізація професійної освіти визначається переходом до нової фінансової моделі, що передбачає перерозподіл фінансування на рівень обласних бюджетів, зростанням ролі приватних інвестицій у здобуття професійної освіти та удосконаленням співпраці між освітніми установами та бізнес-структурами. Під впливом "крафтової" революції спостерігається збільшення конкуренції між великими корпораціями та великою кількістю малих підприємств, які виникли внаслідок розпаду перших. Це призводить до зростання попиту на фахівців, що володіють навичками управління малим бізнесом. Відтак, виникає необхідність у підготовці майбутніх кваліфікованих фахівців з перукарської справи до підприємницької діяльності, що стимулює впровадження навчальних курсів, таких як "Основи інноваційного підприємництва", та підвищення мотивації учнів до планування професійної кар'єри, зокрема на шляху самозайнятості [2].

У сучасних умовах соціально-економічного розвитку, державне приватне партнерство в сфері професійної освіти націлене на реалізацію таких завдань:

- створення системи професійних кваліфікацій для адаптації до вимог ринку праці;

- провадження механізмів стимулювання роботодавців до активної участі в освітньому процесі;
- створення умов для розвитку дуальної форми навчання, що поєднує теоретичні знання з практичним досвідом;
- залучення виробничих та сервісних фахівців до професійного навчання;
- популяризація професійної освіти серед молоді та дорослих, що передбачає планування їхнього професійного розвитку;
- залучення бізнесу до участі в підготовці фахівців;
- впровадження мотиваційних механізмів для підтримки професійної діяльності та розвитку педагогічних працівників [1].

Розглянемо аналіз сучасних методів навчання, включаючи техніки онлайн-навчання, майстер-класи, стажування та інші форми професійного розвитку, що дозволяють перукарям-модельерам ефективно оновлювати, розвивати та здобувати нові навички та вміння - відповідно до змін у галузі перукарської справи. Також, важливими є м'які навички професійного зростання, включаючи мотивацію, творчість та комунікативність, які стають усе важливішими в умовах зростаючої конкуренції та різноманітності.

Ідентифікація та аналіз аспектів професійного навчання та розвитку є ключовими для досягнення успіху в сучасній перукарській індустрії. Відповідно до отриманих результатів, можна виокремити деякі з рекомендацій щодо підвищення ефективності системи навчання та підготовки перукарів-модельєрів з метою забезпечення їхнього успішного конкурування на ринку праці та задоволення потреб клієнтів високоякісними послугами в галузі перукарського мистецтва.

Розглянемо вплив технологічних змін, соціокультурних тенденцій та вимог ринку праці на професійну діяльність у галузі перукарської справи.

А саме, такі аспекти, як:

- оновлення професійних навичок у зв'язку зі змінами в технологіях та підходах до виробництва та споживання послуг;
- впровадження новітніх методів навчання та підготовки, зокрема онлайн-курсів, майстер-класів;

-вивчення психологічних аспектів, м'яких навичок професійного зростання, таких як мотивація та комунікативність;

-визначення ключових компетенцій та навичок, які необхідні для успішної кар'єри в галузі перукарської справи;

-формулювання рекомендацій щодо підвищення ефективності системи навчання та підготовки перукарів-модельєрів з метою забезпечення їхнього успішного конкурування на ринку праці.

Професія перукаря (перукаря-модельєра) є невід'ємною складовою сучасного суспільства, яке постійно змінюється під впливом технологічного прогресу та соціокультурних тенденцій. Глобальні цілі професійної освіти передбачають створення умов для підготовки висококваліфікованих фахівців, які відповідають вимогам сучасного ринку праці та забезпечують якісні послуги в галузі перукарської справи. Гуманізація професійної освіти та економізація системи навчання є ключовими аспектами, які дозволяють підготувати майбутніх перукарів-модельєрів до успішної кар'єри в цій галузі. Аналіз сучасних методів навчання та підготовки, включаючи використання новітніх технологій та форм співпраці з бізнесом, підкреслює важливість оновлення професійних навичок та забезпечення перукарів-модельєрів необхідними компетенціями для ефективної роботи у сучасному середовищі. Таким чином, система професійної освіти має спрямовуватися на забезпечення якісної підготовки перукарів-модельєрів, які зможуть успішно конкурувати на ринку праці та задовольняти потреби клієнтів у високоякісних послугах у сфері краси та стилю.

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-p>.

2. Алексєєва С., Базиль Л., Байдулін В. та ін. Основи інноваційного підприємництва: програма навчальної дисципліни для закладів професійної (професійно-технічної) освіти // Професійна освіта. 2019. № 2 (83). С. 33–35.

3. Гаврилюк О.О. Розробка перспектив розвитку навчального закладу відповідно потреб ринку праці та професійно-кваліфікаційних вимог до фахівців: Навчально-методичний посібник. Хмельницький: ХНУ, 2005. 46с

4. Гуревич Р.С. Теорія і практика навчання у професійно-технічних навчальних закладах: Монографія Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2008. 410 с

СТРУКТУРА ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ КОМПЕТЕНТНОСТНЕЙ ВИПУСКНИКІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Сазонова В.І., *методист Навчально-методичного центру
професійно-технічної освіти у Полтавській області*

Проблеми професійно-практичної підготовки активно досліджуються у працях українських науковців, Р. Гуревича, І. Каньковського, Н. Ничкало, В. Радкевич, О. Щербак та ін. Проте в умовах реформування професійної освіти, з умовленого соціально-економічними й інформаційно-технологічними змінами в різних господарських галузях, виникає потреба подальшого дослідження дидактики професійного навчання та формування готовності до професійної діяльності в умовах виробництва.

Як відомо, професійно-практична підготовка кваліфікованого робітника – складова професійно-трудового досвіду, наділена сукупністю практичних знань, умінь і навичок для реалізації практичних дій, які становлять основу професії. За сучасною концепцією, професійно важливі якості особистості, необхідні фахівцям, мають бути сформовані вже під час здобування освіти. Це зумовлено швидкозмінними тенденціями автоматизації та інформатизації технологічних процесів, які вимагають від молодих робітників умінь швидко адаптуватися до сучасного виробництва [4]. Так готовність майбутніх фахівців до трудової діяльності, їхня професійна спрямованість і самостійність, мотивація до праці виховуються у процесі практичного навчання та продуктивної праці на

підприємствах у період виробничої практики [3].

Під професійною компетентністю науковці розуміють сукупність якостей особистості, важливих безпосередньо для здійснення трудових функцій у рамках вимог кваліфікації. Думка В. Ковальчук зазначає, що професійна компетентність передбачає оволодіння професійною компетенцією, що є основою професійних якостей особистості. Структурними елементами її є аналіз технологічної документації та завдань, безпомилковість виконання трудового процесу, дотримання технологічних вимог освоєння додаткових кваліфікацій, високий рівень культури та організації процесу, своєчасне усунення відхилень, що виникають у технологічному процесі тощо [1].

У наукових працях професійну компетентність робітника визначають як сукупність особистісних і професійних якостей людини, яка працює в певній галузі, здійснює діяльність у певному колі робіт, добре володіє технологією, має ґрунтовні знання щодо властивостей матеріалів, методів виконання дій у межах своїх посадових обов'язків тощо. Крім того, професійно компетентний робітник володіє стійкими навичками роботи на певному обладнанні та з різноманітними матеріалами, має великий досвід роботи, на основі якого, а також на основі одержаних знань, здатен приймати правильне рішення як у штатній, так і в неординарній ситуації.

Професійно значущими якостями конкурентоспроможної особистості є: мислення (способи здійснення мисленневих операцій і уміння ними користуватися в різних типових і нетипових ситуаціях); емоційно-вольові виявлення (емоції, відчуття, воля щодо здійснення певного виду діяльності); способи діяльності і поведінки (уміння, навички, прийоми, стиль поведінки в житті, оптимальні для реалізації особистісних і сучасних соціально економічних цілей); цінності й ціннісні орієнтації, прийнятні, домінуючі у певній галузі діяльності; знання (факти, закономірності, закони, що забезпечують оптимальне розв'язання професійних завдань); досвід розв'язання професійних проблем – вітчизняний, зарубіжний.

Потрібно зауважити, що компетентнісна парадигма професійної освіти і

навчання дає змогу забезпечити підготовку особистості майбутнього фахівця до життя і діяльності у сфері праці з максимальною особистісною, соціальною та економічною користю. Йдеться про підготовку випускників професійно (професійно-технічних) навчальних закладів до роботи в умовах інноваційно активних підприємств, використовуючи сучасні технології та методи організації праці, прийоми виготовлення конкурентоспроможної продукції, надання високоякісних послуг тощо.

У досягненні високого рівня якості підготовки майбутніх кваліфікованих фахівців виняткове значення мають Державні освітні стандарти професійної освіти, створені на основі компетентнісного підходу. Значення компетентнісного підґрунтя змісту професійної освіти полягає в тому, що воно передбачає не тільки формування в майбутніх кваліфікованих робітників високого рівня професіоналізму, під яким розуміють володіння особою конкретними технологічними процесами (професійні вміння, навички, досвід практичної діяльності, знання технологічних процесів), а й розвиток у них професійно важливих якостей (професійна «Я-концепція», професійна культура, самостійність, здатність приймати відповідальні рішення, доводити до кінця почату справу, творчий підхід до професійної діяльності, гнучкість, неординарність мислення, комунікабельність, здатність до професійного навчання й підвищення кваліфікації, уміння вести діалог, творчо взаємодіяти у професійному середовищі тощо).

Розвиток професійної компетентності є активним процесом, що триває протягом трудового життя людини; розгортається послідовно відповідно до професійного становлення особистості, на кожному професійному етапі становлення фахівця, набуваючи нових форм. У своєму формуванні вона проходить низку етапів: професійна адаптація, професійна ідентифікація, професійна індивідуалізація та професійна персоніфікація.

Важливим нормативним підґрунтям створення державних освітніх стандартів професійної (професійно-технічної) освіти є професійні стандарти – документи, які в межах професійної діяльності визначають трудові функції і

кваліфікації відповідно до рівнів Національної рамки кваліфікацій, умови праці, професійно важливі якості, вимоги до професійної освіти і навчання, можливі місця роботи. Актуальність створення професійних стандартів зумовлена тим, що роботодавці негативно оцінюють підготовку кваліфікованих робітників за нині діючими кваліфікаційними характеристиками, оскільки вони не дають об'єктивної інформації про якість набутих знань, умінь та компетенцій, які б відповідали потребам сучасного ринку праці, вимогам конкретного робочого місця [2].

У контексті Європейської стратегії актуалізується професійний розвиток персоналу вітчизняних підприємств економічного розвитку [5], що передбачає: інтелектуальне зростання (розвиток економіки, що ґрунтується на знаннях та інноваціях); сталий розвиток (сприяння більш ефективному використанню ресурсів, створенню екологічної і, найголовніше, більш конкурентоспроможної економіки); інклюзивний розвиток (створення економіки з високим рівнем зайнятості працездатного населення, що зменшує рівень соціальних і територіальних відмінностей). Підвищуючи кваліфікацію й набуваючи нових знань і навичок, персонал підприємств стає більш конкурентоздатним на ринку праці й отримує додаткові можливості для професійного зростання як у своєму підприємстві, так і поза ним. У зв'язку з цим зростає роль концепції відкритого професійного навчання на модульній основі, яка є ефективною у підготовці, перепідготовці та підвищенні кваліфікації персоналу підприємств.

Ефективне формування у здобувачів освіти стійких трудових умінь і навичок за профілем майбутньої діяльності, а також професійно важливих якостей особистості можливе лише у процесі виробничої практики на кращих підприємствах відповідної галузі, що перебувають на вістрі останніх наукових досягнень, оснащених найновітнішим устаткуванням та обладнанням. При цьому формування професійно важливих якостей фахівця неможливе без тісного зв'язку закладів із роботодавцями, без цілеспрямованого створення належних організаційно-педагогічних умов для успішної реалізації програми виробничої практики.

Нові вимоги до працівників обумовлені як досягненнями науково-

технічного прогресу та структурними змінами у виробничій та соціальній сферах, так і змінами на ринку праці. Ці вимоги передбачають підвищені або нові кваліфікаційні правила виконання певної роботи або необхідність освоєння суміжних галузей знань чи професій для цього, їх викликає потреба додаткового рівня (до раніше отриманого основного відповідного рівня освіти) професійно (професійно-технічної) освіти. Така професійна підготовка має низку специфічних особливостей і в цілісній системі розвитку персоналу розглядається як перепідготовка персоналу.

Не менш важливою особливістю сучасної підготовки конкурентоздатних фахівців є інтегрована система підготовки, яка об'єднує теоретичне навчання здобувачів освіти за певним напрямом з їх професійною діяльністю на підприємствах (організаціях, виробництвах).

Інтегрована система підготовки потребує тісних взаємовідносин з роботодавцями та підприємствами (організаціями, закладами), на замовлення яких проводиться підготовка фахівців.

Для формування у здобувачів освіти необхідних професійних компетенцій під час навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, за останні роки оновлюється, як перелік традиційних навчальних предметів, так і їх зміст. Цілеспрямоване набуття знань, умінь та навичок, їх трансформація у компетентності сприяє особистому культурному розвитку, здатності швидко реагувати на вимоги часу. Модернізація освітнього процесу направлена на досягнення гарантованих результатів навчання як у межах традиційних форм навчання здобувачів освіти, так і збільшення занять дослідницького характеру, організації пошукової, навчально-пізнавальної діяльності учнівської молоді.

Професійна підготовка кваліфікованих робітників повинна ґрунтуватися на таких принципах:

- диференціація, варіативність та індивідуалізація, гнучкість освітнього процесу.
- неперервність та випереджувальний характер професійної освіти, науки і виробництва, фундаменталізація;

- інтеграція професійної освіти, науки та виробництва;
- взаємозв'язок процесу професійного навчання з реструктуризацією та подальшим розвитком економіки.

Список використаних джерел:

1. Ковальчук В. І., СерEDA А. Ю. Формування в студентів навичок ХХІ століття у процесі професійної підготовки. В. І. Ковальчук, *Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «Управління закладами освіти на засадах акмеологічного підходу» (16 березня 2018 р.)* : в 2 ч. Ч.1. Житомир: ФО-П Левковець, 2018. С. 224–230.

2. Концептуальні засади реформування професійної освіти України. Міністерство освіти та науки України: офіц. сайт [URL:https://mon.gov.ua/ua/news/mon-rozrobilo-proekt-konceptualnih-zasadreformuvannya-profesijnoyiosviti-ukrayini-suchasna-profesijna-osvita](https://mon.gov.ua/ua/news/mon-rozrobilo-proekt-konceptualnih-zasadreformuvannya-profesijnoyiosviti-ukrayini-suchasna-profesijna-osvita)

3. Куриленко М. А., Пригодій А. В. Формування естетичної культури учнів в процесі виробничого навчання в ЗПТО. *Теоретико-методичні аспекти технологічної освіти учнівської та студентської молоді засобами естетичної культури та дизайну* : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка (24-25 вересня 2020 року) Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2020. С. 214-216.

4. Медведєва А. М. Ергономічний підхід до проєктування об'єктів промислового виробництва. *Безпека життя і діяльності людини: теорія та практика* : зб. наук. пр. всеукр. наук.-практ. конф., присвяченої Всесвітнім Дням цивільної оборони та охорони праці. (Полтава, 28 квіт. 2022 р.) Полтава : ПНПУ, 2022. С. 117-119.

5. Професійні навчальні заклади в країнах Європейського Союзу : практич. посіб. / Л. П. Пуховська, О. В. Бородієнко, С. О. Леу, О. В. Мельник, Шимановський М.М., Кравець Ю.І. ; за заг. ред. В. О. Радкевич. Київ: ППО НАПН України, 2017. 219 с

ПРОФЕСІЙНЕ СПРЯМУВАННЯ ПРЕДМЕТІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В СУЧАСНІЙ ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

Стариченко В.М., викладач географії,

«спеціаліст вищої категорії», «старший викладач»

Державного закладу професійної (професійно-технічної) освіти

«Кропивницький професійний ліцей сфери послуг і торгівлі»

Головне завдання освіти сьогодні – підготувати здобувачів освіти до життя, навчити їх критично мислити, аналізувати, опрацьовувати ті обсяги інформації, які вони отримують звідусіль, та вибирати необхідне, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки. Стара парадигма освіти, в якій навчальні заклади існували для накопичення знань та інформації, вже не працює. Наше життя зараз – це постійне навчання, і тому заклади професійно-технічної освіти мають навчити молоде покоління постійно опановувати нові знання, знаходити потрібну інформацію та застосовувати її в професійній діяльності й повсякденному житті.

Компетентнісний підхід спрямований на роботу з інформацією та опанування здобувачами компетентностей, які допомагають їм бути успішними, конкурентними та цінними на ринку праці.

Для педагога важливо навчитися реалізувати таке навчання. Допоможуть у цьому підручники, що містять проблемні ситуації, а також практико-орієнтовані завдання, спрямовані на аналіз та оцінювання інформації. Утім, саме готовність учителя до реалізації компетентнісного навчання – найголовніша запорука успіху.

Формування компетентностей у здобувачів освіти зовсім не заперечує необхідності знань. Компетентнісне навчання – це про динамічне поєднання знань, умінь та цінностей. Лише в комплексі це дає результат. Знання в цьому випадку – не самоціль, а радше засіб формування умінь. Адже недостатньо просто засвоїти окремі знання й уміння, важливо навчитись їх застосовувати як у типових, так і в нестандартних, нових для здобувачів освіти ситуаціях. Це дає змогу сформувати ціннісне ставлення до цих знань, навчитись адаптуватись та

шукати шляхи ухвалення рішень у різноманітних ситуаціях.

За класичного підходу до навчання сценарій уроку розгортається орієнтовно за такою логікою: вчитель повідомляє тему, пояснює, для чого вона в житті, розказує та ілюструє тему. Викладання нової теми за компетентнісного навчання ґрунтується на проблемному та діяльнісному підходах [1].

Розглянемо, який вигляд має компетентнісне навчання на прикладі позакласного заходу з географії з елементами STEM-освіти за темою «СТВОРИ СВІЙ BRAND» у здобувачів освіти з професії «Продавець продовольчих товарів. Продавець непродовольчих товарів».

За компетентнісного навчання захід розпочинається з проблемного питання, для розв'язання якого учні висловлюють свої варіанти його вирішення. Дізнаються що таке BRAND, історію його виникнення. Пригадують відомі світові бренди продовольчих товарів та називають їх. Називають основні характеристики продовольчих товарів, підбирають синоніми до слова brand. Виконують вправу, в якій співставляють країну-виробника та торгову марку продовольчого товару, яку вона виробляє.

<https://wordwall.net/play/52590/521/354>

Рис.1. Приклад вправи

Наступний етап полягає у дослідженні торговельних марок свого регіону, назв підприємств та яку продовольчу продукцію вони виготовляють. На заключному етапі здобувачі освіти за допомогою 3D-ручок виготовляють власну торгову марку продовольчого товару.

Здобувачі освіти працюють в групах, удосконалюючи м'які навички, легко ідуть

на компроміс, розподіляють відповідальність, ефективно спілкуються та співпрацюють для досягнення спільних цілей. Ефективна командна робота сприяє творчості, інноваціям, обміну ідеями та створенню позитивного робочого середовища.

Такий шлях до розкриття теми довший, але і значно дієвіший. Так викладач формує в ліцеїстів не тільки предметні знання та уміння, а й ключові компетентності та наскрізні вміння (м'які навички).

Компетентнісний підхід передбачає викладання теми через створення проблемних ситуацій, надання практико-орієнтованих завдань, які зі свого боку дають змогу учням проводити аналіз та синтез інформації, оцінювати її та створювати новий продукт.

Важлива частина компетентнісного підходу – співпраця здобувачів освіти між собою та з викладачем, ведення діалогу та застосування формувального оцінювання. Усе це може бути реалізовано під час викладання загальноосвітніх предметів у інтеграції з предметами професійної підготовки.

Отже, основною метою професійної освіти є підготовка кваліфікованого працівника відповідного рівня та профілю, конкурентоздатного на ринку праці, компетентного, який вільно володіє професією та орієнтується в суміжних галузях діяльності, готового до постійного професійного росту, соціальної та професійної мобільності. Одним із шляхів оновлення професійної освіти є перенесення уваги з процесу навчання на його результат, орієнтація змісту й організації навчання на компетентнісний підхід і пошук ефективних механізмів його запровадження [2].

Список використаних джерел:

1.Що таке компетентнісний підхід у навчанні – відповідає Державна служба якості освіти [Електронний ресурс] Режим доступу до ресурсу: <https://nus.org.ua/questions/zo-take-kompetentnisnyj-pidhid-u-navchanni-vidpovidaye-derzhavna-sluzhba-yakosti-osvity/>

2. Савченко О. П. Компетентнісний підхід у сучасній вищій школі [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_vypuski_n3_2010_st_16/

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ЯК НОВА РЕАЛЬНІСТЬ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Ткач Н.В., *методист ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище
сфери послуг»*

Освіта є важливим чинником соціально-економічного розвитку держави. Від якості підготовки фахівців тієї чи іншої галузі залежить майбутнє нації. В останні роки змінилися основні підходи до організації освітнього процесу, особливого значення набула проблема цифровізації освіти.

Цифрова трансформація освітнього простору - це не просто новий тренд або модна фраза, а необхідність, яка визначає нову реальність сучасної освіти. Це процес упровадження технологій і цифрових інструментів з метою підвищення якості та доступності навчання, розвитку ключових компетенцій всіх учасників освітнього процесу. І саме цифрова компетентність є однією із компетентностей, визначених Рамковою програмою ключових компетентностей для навчання впродовж життя [1].

Що ж таке цифрова трансформація освітнього простору? Це комплексний процес, який включає в себе:

- підготовку педагогів до роботи в цифровому середовищі: підвищення кваліфікації, методичну підтримку, розвиток цифрових навичок;
- використання цифрових технологій в навчанні: онлайн-курси, інтерактивні платформи, віртуальні лабораторії, електронні підручники тощо;
- розвиток цифрових компетентностей здобувачів освіти: навички роботи з інформацією, критичне мислення, креативність, комунікація;
- використання цифрових технологій у майбутній професії.

Однією зі стратегічних цілей колективу ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг» є цифрова трансформація освітнього закладу. Першочерговим завданням з моменту переходу на дистанційне навчання стало навчання педагогів. Саме в цей період, у 2019 -2023 рр. заклад брав участь у програмі підтримки реформи професійно-технічної освіти в

Україні «EU4Skills: кращі навички для сучасної України». Програму підтримують ЄС та його держави-члени Німеччина, Фінляндія, Польща та Естонія. Її мета: підвищити ефективність реформи, покращити якість та привабливість профтехосвіти та її відповідність вимогам ринку праці, провести навчання керівників закладів та викладачів, а також модернізувати обрані заклади у 7 пілотних областях, в числі яких і Вінницька область [2].

Завдяки участі у цій програмі весь педагогічний колектив здобув нові знання та навички, пройшовши навчання за наступними тренінговими програмами:

«Покращення цифрових навичок викладачів та управлінського складу закладів профтехосвіти» (18 годин), «Безпечна цифрова освіта в закладах П(ПТ)О» (21 година). Окремі викладачі пройшли курс «Основи маркетингу» та тренінг з методології викладання англійської мови. Таке навчання допомогло педагогам вдосконалити свої навички роботи з комп'ютером, використовувати цифрові інструменти та ресурси в освітньому процесі.

У рамках програми «EU4Skills: кращі навички для сучасної України» в училищі реалізовано такі проекти:

– створення інтерактивного хабу – навчально-тренувального простору для підготовки кухарів, кондитерів, майстрів ресторанного обслуговування. За цей період майстри та викладачі з професії «Кухар» пройшли серію тренінгів з підвищення професійної компетентності за європейською моделлю, брали участь у розробці нових професійних стандартів та програм професійного навчання. З метою осучаснення навчально-методичного забезпечення й якісної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників отримано новітнє обладнання, у тому числі харчовий принтер;

– створення навчального центру з підготовки фахівців індустрії гостинності;

– створення SMART-центру з підготовки кваліфікованих робітничих кадрів з професії «Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів»;

– у лютому 2024 р. розпочато роботу зі створення STEM-лабораторії

цифрового розвитку. Цей проект має на меті стимулювати інтерес до STEM-дисциплін (наука, технології, інженерія, математика) та підготувати учнів до майбутнього в цифровому світі. Основними напрямками роботи лабораторії стануть: робототехніка, віртуальна реальність та обладнання для віртуального виконання лабораторних робіт з фізики. Завдяки інтерактивним та захопливим методам навчання, які пропонує STEM-лабораторія, здобувачі освіти зможуть набути навичок програмування, конструювання, 3D-моделювання, вирішення проблем, критичного мислення та командної роботи. по-новому поглянути на STEM-предмети та відчути їх практичне значення, адже у сучасному світі такі навички стають все більш затребуваними.

З метою оцінки ефективності впровадження інноваційних цифрових технологій в освітньому процесі та з'ясування, на якому етапі цифрового розвитку знаходиться заклад, училище тричі брало участь в опитуванні "SELFIE". Цей онлайн-інструмент допоміг здійснити самоаналіз, виявити слабкі та сильні сторони в цій сфері, що дозволило закладу сконцентрувати свої зусилля на їх покращенні. За результатами опитування вжито необхідних заходів для підвищення цифрової компетентності педагогів та учнів: забезпечення доступу всіх учасників освітнього процесу до сучасного комп'ютерного обладнання та програмного забезпечення; проведення тренінгів та семінарів для педагогів з використання цифрових технологій в освітньому процесі; активне упровадження нових методики навчання, що передбачають використання цифрових технологій.

У пошуках найбільш дієвих інструментів задля реалізації цифрової педагогіки в ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг» засновано школу цифровізації "Innovation digital school". Це унікальна авторська школа, яка створена з метою ознайомлення педагогів з актуальними трендами та інноваціями в цифровій освіті. Її завдання :

- оцінка рівня цифрової компетентності педагогів та їх потреб у професійному розвитку;
- забезпечення можливості обміну досвідом, ідеями, практиками та рішеннями;

– популяризація актуальних онлайн-курсів, вебінарів, тренінгів та інших ресурсів з цифрової освіти;

– стимулювання педагогів до самостійного навчання, інноваційності та креативності у використанні цифрових технологій.

Члени колективу постійно аналізують новітні педагогічні практики та відбирають найбільш корисні та інноваційні матеріали для педагогічного співтовариства, щоб стимулювати свій професійний ріст та підвищення якості освітнього процесу.

Окремо зауважимо, що педагогічні працівники Вінницького вищого професійного училища сфери послуг приділяють значну увагу розвитку цифрової компетентності та інформаційної культури. За період 2019-2024 рр. педагогами закладу отримано більше тисячі сертифікатів з підвищення кваліфікації та успішного завершення професійних курсів, більшість з яких стосується саме питань, пов'язаних з організацією освітнього процесу за дистанційною формою та використанню цифрових освітніх інструментів.

Навчання впродовж життя – це не просто модне явище, а й необхідність у сучасному світі, який стрімко змінюється. Протягом 2023-2024 рр. ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг» здійснювало навчання дорослого населення та ВПО за курсами «Кондитерська справа» та «Швейна справа», яке було організоване ГО «Центр Поділля-Соціум» у рамках проекту «Центр Освіти Дорослих Вінницької громади», що реалізується у партнерстві з Вінницькою міською радою за підтримки Німецької неурядової організації «Німецьке об'єднання народних університетів» (DVV International Ukraine). Результат – 8 груп здобули знання і практичні навички з нової професії. Цілком зрозуміло, що таке навчання вимагає і сучасного обладнання, що надано партнерами у рамках співпраці. Новітні технології, такі як вишивальна машина, плотер, робота з якими потребує навичок програмування.

З 2005 року у Вінницькій області діє обласна програма розвитку інформаційних та інноваційних технологій в закладах освіти області, на яку заклади освіти області представляють проекти на отримання грантів. Училище з

2006 року успішно долучається до реалізації програми. За даний період закладом отримано гранти у сумі близько 500 тис. грн. на цифрові засоби. Прикладами проєктів Вінницького вищого професійного училища сфери послуг у межах зазначеної програми є проєкти за темами:

- «Створення інтерактивного комплексу безпечного освітнього середовища»;
- «Створення молодіжного багатофункціонального креативного простору»;
- «Створення інтерактивного креативного простору» та ін.

Ефективність діяльності закладу професійної (професійно-технічної) освіти з підготовки конкурентоспроможних кваліфікованих робітників значною мірою залежить від результативності запровадження сучасних технологій навчання, що ґрунтуються на методичних засадах впровадження інноваційних виробничих технологій у підготовку кваліфікованих робітників, сучасних дидактичних принципах та психолого-педагогічних теоріях і новітніх практиках. При цьому цифрова трансформація освітнього простору – це невід'ємний процес, який вже є новою реальністю сучасної освіти. Цифровізацію варто розглядати як інструмент, а не як самоціль. За системного державного підходу цифрові технології стимулюватимуть створення робочих місць, підвищення продуктивності, темпів економічного зростання та якості життя громадян України.

Список використаних джерел:

1. Ключові компетентності для навчання протягом життя. Рамкова програма ЄС щодо оновлених ключових компетентностей. 2018. URL: <http://dlse.multycourse.com.ua/ua/page/15/53>.
2. EU4SKILLS. Міністерство освіти і науки України. 2023. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/eu4skills>.

ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ З РИНКОМ ПРАЦІ ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СЬОГОДЕННЯ

*Торба Н.Г., канд. психологічних наук, доцент кафедри педагогіки,
психології та менеджменту Білоцерківського інституту неперервної
професійної освіти*

ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Тісна взаємодія ринку праці та ринку освітніх послуг в умовах трансформації економіки залишається важливим фактором змін і появи нових тенденцій в освітньому просторі, формування людського капіталу як основи ефективного економічного і соціального розвитку країни. Їхній вплив на професійне навчання та професійну орієнтацію населення, особливо молоді, є важливим та актуальним питанням національної безпеки держави. Без його вирішення неможливе формування якісно нової робочої сили, забезпечення кваліфікованими кадрами економіки країни, зменшення обсягів безробіття.

Працедавці потребують компетентних працівників, здатних до самостійного прийняття професійних рішень, розв'язання типових і нетипових завдань, спрямованих на задоволення потреб та вимог споживачів послуг. Слід наголосити, що ринок праці ставить щоразу більші вимоги до професійної підготовки фахівців, до ефективної праці в реальних умовах професійної діяльності. Для майбутнього фахівця важливою проблемою постає набуття потрібного рівня професійної компетентності, яка є однією із найважливіших складових його адаптації на сучасному ринку праці. Це, в свою чергу, в сучасних соціально-економічних умовах розглядається як здатність випускника до досягнення конкретної мети, ефективного здійснення професійних дій в реальних умовах праці на конкретних посадах, що насамперед передбачає:

- самостійність у розв'язанні типових і нетипових проблем та завдань;
- особистісну відповідальність за результати роботи і її удосконалення;
- прогностичне застосування знань та умінь;
- постійне професійне зростання та саморозвиток особистості [2].

Аналіз публікацій українських до фахівців, присвячених проблемам розвитку систем освіти, дозволяє відзначити, що даній тематиці присвячена велика кількість досліджень. Найбільш значні дослідження з означеної тематики належать таким економістам: О. Грішнова, Л. Колешня, В. Куценко, Е. Лібанова, Н. Лук'янченко, В. Савченко, Г. Черніченко, Л. Шаульська. При цьому основний акцент досліджень приділяється розгляду реформування освіти для гармонізації відносин між ринками освіти і праці на загальнонаціональному рівні. Проблематика щодо особливостей взаємодії ринку освітніх послуг та ринку праці в умовах децентралізації далі залишається надзвичайно актуальною.

Дослідження показують, що старшокласники відчують значні труднощі при виборі майбутньої професії внаслідок незнання технологій професійного самовизначення, невміння проектувати свій життєвий і професійний шлях в сучасних ринкових умовах. Свідомий вибір професії виступає показником сформованості професійного самовизначення. В основі правильного професійного самовизначення лежить протиріччя між прагненням молодшої людини до самостійності і неготовністю учнів до здійснення обґрунтованого вибору професії.

Іноді випускники ЗП(ПТ)О не повною мірою відповідають, з одного боку, потребам ринку праці, а з іншого, особистісним якостям самих учнів. Рішення даної проблеми передбачає пошук нових підходів до організації професійної орієнтації з урахуванням тих змін, які відбулися в освітній системі: поява нових видів освітніх установ, різнорівневих освітніх програм, реалізація профільного навчання, варіативності освіти та ін.

На сьогодні в системі професійної освіти початкова форма підготовки є найактуальнішою, оскільки вона забезпечує підготовку робітничих кадрів, потреба в яких відчувають буквально всі галузі економіки.

Особливо гостро проблеми відтворення і використання праці представлені в молодіжному секторі, який характеризується наявністю низки усталених негативних ознак :

- посиленням невідповідності попиту і пропозиції робочої сили як з професійно-кваліфікаційними, так і за якісними характеристиками;

-збільшенням у структурі пропозиції робочої сили частки осіб, які не мають професії, що серйозно ускладнює їх працевлаштування;

- падінням престижу робітничих професій, в першу чергу, серед молоді;

- слабкою зацікавленістю влади в забезпеченні підвищення кваліфікації та перепідготовки працівників;

- високим рівнем структурного безробіття серед фахівців, що багато в чому обумовлюється неузгодженістю між обсягом підготовки кадрів і реальними потребами в них;

- слабкою поінформованістю старшокласників про ситуацію на ринках праці та освітніх послуг, що ускладнює вибір професій, відповідних поточному і перспективному попиту на них в конкретних місцевих умовах;

- відсутністю механізму узгодження потреб безробітних і незайнятих громадян в навчанні і перенавчанні з потребами роботодавців і прогнозами розвитку ринку праці.

Ситуація, що склалася на ринку освітніх послуг і ринку праці, потребує вжиття невідкладних заходів з боку держави та місцевих органів влади щодо державного замовлення на підготовку кадрів закладам професійної (професійно-технічної) освіти. Інакше самоорганізація цього процесу з часом може призвести до незворотних наслідків, які стримуватимуть упровадження високотехнологічних виробництв.

Однією із проблем ефективного функціонування механізму кадрового забезпечення економіки є розрізненість інтересів бізнесу, держави та навчальних закладів. Розбіжність рейтингу популярності спеціальностей призводить до того, що здобувачі освіти при виборі майбутньої професії мало враховують фактор подальшого працевлаштування. У даному випадку з'являється ситуація незбалансованості попиту і пропозиції на ринку праці: надлишкова пропозиція одних професій та нестача інших. Ринок освітніх послуг не може повністю задовольнити попит роботодавців та оперативно реагувати на зміни, що відбуваються на ринку праці. Звідси різні оцінки якості підготовки в освітніх закладах, з одного боку, та роботодавців – з іншого [7].

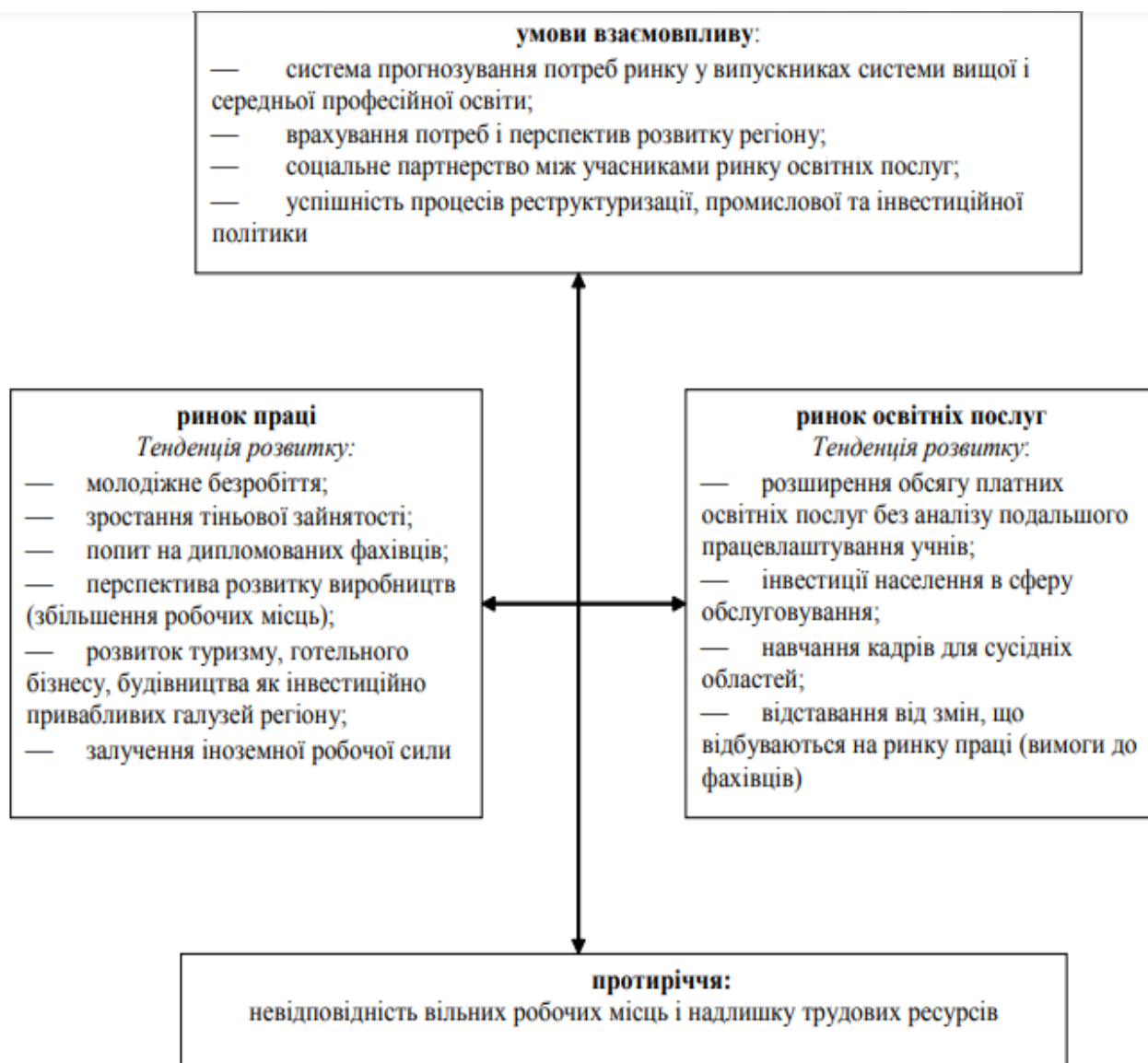

Рис. 1. Особливості взаємодії ринку освітніх послуг та ринку праці

Враховуючи особливості сучасних економічних процесів, які вимагають від ЗП(ПТ)О бути рівноправним гравцем на ринках праці та освітніх послуг, необхідно збалансувати професійно-кваліфікаційний попит на освітні послуги відповідно до вимог сучасного ринку праці.

Список використаних джерел:

1. Ахромкін Е. М. Вплив ринку освітніх послуг на формування трудового потенціалу регіону. [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://newzbook.com/book_191_page_5.

2. Лозовецька В.Т. Компетентнісно-діяльнісний підхід до професійного саморозвитку сучасної особистості // Тези доповідей науково-практичної конференції 18-19 квітня 2011р. Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання / Інститут професійно-технічної освіти НАПН України/за заг.ред. В.О.Радкевич. К.: ІПТО НАПН України, 2011. С. 177-179.

3. Лозовецька В. Т. Професійна орієнтація молоді в умовах сучасного ринку праці: монографія. [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.ipto.kiev.ua/files/vixovannya/lozovetska/2012_Lozovets...

4. Побірченко Н. А., Гончар А.М., Сергєєнкова О.П. Вибір успішної професії на ринку праці : посібник. К. : Наук. світ, 2009. 77 с.

5. Профорієнтаційна робота (методичні рекомендації класному керівнику, вчителю-предметнику, бібліотекарю, соціальному педагогу, шкільному психологу, медичним працівникам). [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://kochetok-internat.org/pdf/proforientation.pdf>

6. Ринок праці та вдалий вибір професії. [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.nadrda.gov.ua/node/2304

7. Ринок праці та освіта: пошук взаємодії : зб. наук. ст. / За наук. ред. І.Л. Петрової. К. : Таксон, 2007. 200 с.

8. Торжевський М. В. Молодіжний ринок праці: стан, проблеми та перспективи розвитку. // Ринок праці та зайнятість населення. 2013. № 4.

9. Шаульська Л. В., Кримова М.О. Стан ринку праці в контексті стратегії розвитку людського капіталу регіону // Ринок праці та зайнятість населення. 2018. № 2. С. 23-32.

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОСВІТИ ПІД ЧАС ОЧНОЇ ТА ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ З ПРЕДМЕТІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Угрюмова О.Ю., старший викладач, викладач професійно-теоретичної підготовки Центральноукраїнського вищого професійного училища імені Миколи Федоровського (м. Кропивницький Кіровоградської обл.)

Пандемія, війсьнич стан, підштовхнули до того, щоб викладачі застосовували в навчанні все більше цифрових технологій.

Одним з викликів діджиталізованого суспільства є готовність педагога до цифрової трансформації процесу навчання, проектування індивідуальної освітньої траєкторії та організації сучасного процесу освіти.

Цифрова освіта – це освіта, яка головним чином функціонує за рахунок цифрових технологій, тобто електронних транзакцій, які реалізуються шляхом використання Інтернету [2]. Основним ресурсом цифрової освіти є інформація. Цифровізація освіти вже змінює традиційну систему освіти у напрямі формування її нової якості. Це проявляється в наступному:

- ✓ збільшується кількість віртуальних освітніх платформ;
- ✓ один електронний ресурс може бути використаний багато разів для надання різних за змістом освітніх послуг; (як професійно-теоретична підготовка, виховна робота, так і професійно-практична підготовка);
- ✓ впровадження нових технологій в освіті та цифрових освітніх платформ, які надають послуги [1].

Потужний потік нової інформації, застосування цих технологій в повсякденному житті впливають на виховання дитини і його сприйняття навколишнього світу.

З огляду на сучасні реалії, викладач повинен вносити в навчальний процес нові методи подачі інформації. Викладачі професійно-теоретичної підготовки намагаються йти в ногу освітніми тенденціями.

У кожного є можливість обрати ту платформу, той онлайн інструмент, який зручний в користуванні для нас та здобувачів освіти.

Для вивчення предметів, які я викладаю, під час очного так і під час дистанційного навчання намагаюсь використовувати найрізноманітніші платформи, онлайн-сервіси.

Розроблений в 2019 році електронний навчальний посібник з предмету «Бережливе виробництво», став в нагоді під час дистанційного навчання.

За таким принципом я розробляла і електронний навчальний посібник з предмету «Сучасні методи організації виробництва», я намагалась врахувати ті моменти з якими я стикнулась та розширити функції нового посібника.

Використання електронного навчального посібника відкриває нові можливості в організації навчального процесу, сприяє розвитку навичок самостійної роботи, творчих здібностей здобувачів освіти. Для дистанційного та очного навчання значущість електронного навчального посібника особливо важлива в сучасних умовах освітніх послуг.

Інтерактивний електронний посібник розроблений відповідно до робочих навчальних програм які створені на компетентнісній основі з предмету «Сучасні методи організації виробництва», з професії «Верстатник широкого профілю; оператор верстатів з програмним керуванням». Може використовуватись при вивченні відповідних тем предмета з професій «Зварник», «Слюсар-ремонтник», «Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування» та навіть з професії «Адміністратор», так як сучасний інструментарій методів організації виробництва застосовується і в офісах.

Електронний посібник містить нормативну складову (програму предмету: тематичний план, зміст програми; поурочно-тематичний план) та критерії оцінювання до кожної теми програми. Він посібник створений на платформі blogger. Платформа є безкоштовною, зручною в управлінні та корегуванні. Сервіс прив'язаний до облікового запису в Google, тобто для реєстрації потрібно мати зареєстрований email на gmail.com.

Blogger надає майже все необхідне для створення власного веб-сайту:

безкоштовний субдомен, майже необмежені ресурси для запуску вашого сайту та навіть безкоштовний сертифікат SSL. (Що таке SSL сертифікат: це спосіб захисту особистих даних користувачів в інтернеті.) Сертифікат SSL потрібен для того, щоб шахраї не могли перехопити дані, які користувачі вводять на сайті.

Надається можливість колективного ведення електронного посібника та модифікувати його html код. Саме для забезпечення надзвичайних можливостей у навігації та функціональності електронного навчального посібника, на цій платформі можливе вбудування інтерактивних форм, я використала мови програмування Cascading Style Sheets (CSS), HyperText Markup Language (HTML) та JavaScript (JS).

Посібник дає змогу повного або часткового його використання; присутня покрокова навігація; реалізація інтерактивних вправ; використання електронного посібника на різних пристроях (телефон, планшет, персональний комп'ютер); має зручну структуру, аналогічну до структури друкованого навчального посібника і навігацію: використовується гаджет сторінки для швидкого доступу до головної сторінки, нормативної складової, критерій оцінювання, відомостей про електронний посібник. Та віджет HTML/JavaScript для функціональності у навігаційній панелі електронного навчального посібника. Має високу якість контенту, який містить навчальний матеріал у вигляді тексту, викладеного у доступній формі, малюнків, відеороликів, інтерактивних вправ, тощо; навчальний матеріал пов'язаний з практичними завданнями, прослідковуються тісні міжпредметні зв'язки з предметами: «Бережливе виробництво», «Основи галузевої економіки і підприємництва» та професійно-практичною підготовкою.

Для дотримання збалансованості теорії та практичних завдань: кожна тема складається з теоретичного матеріалу, прикладів застосування його на практиці (виробництві), закріплення інтерактивними вправами або тестами. Посібник дає можливість організувати самостійну роботу учнів як на уроці, так і при виконанні домашніх завдань та при дистанційному навчанні; посібник зручний тим, що учні можуть не тільки працювати з ним на уроці, маючи швидкий доступ

QR-код, зайти з іншого пристрою, а й скачати його окремими темами, користуючись відповідними посиланнями. Містить відеофрагменти із звуковим супроводом до тем програми, що надає можливість здобувачам освіти ознайомитись із організацією виробництва, допоміжних господарств, сучасними методами організації виробництва на сучасних підприємствах світу, та використовується на різних етапах уроку.

Розділи інтерактивного електронного посібника завершуються питаннями для самоконтролю, тестуванням, завданнями на візуалізацію та п'ятихвилинками на етапі закріплення знань, що дає можливість перевірити рівень засвоєння нового матеріалу. До кожної теми програми в навчальному посібнику створені завдання для самостійного виконання, створені із застосуванням онлайн-сервісів Genial.ly та Learningapps, які дозволяють дуже швидко та легко створити електронні інтерактивні вправи для пояснення нового матеріалу, на актуалізацію опорних знань, закріплення вивченого матеріалу та перевірки рівня знань учнів. Для ознайомлення з поняттями в такій специфічній області знань з їхніми визначеннями, в кінці електронного посібника знаходиться Глосарій який включає терміни в межах предмету «Сучасні методи організації виробництва». Також посібник містить посилання на джерела які я використовувала (книги, статті, сайти), які необхідні для подальшого, більш глибокого ознайомлення з темами ну і звичайно ж уникнення звинувачень у плагіаті та крадіжках інтелектуальної власності

Даний інтерактивний електронний посібник може використовуватися в усіх видах навчальної діяльності: при викладенні теоретичного матеріалу, для контролю знань, при самостійній роботі.

Електронний посібник з предмету «Сучасні методи організації виробництва» можна також використовувати як засіб електронного чи дистанційного навчання, наразі реалізуючи принципи самостійності, активності, поєднання колективних й індивідуальних форм навчання, зв'язку теорії з практикою.

Використання інтерактивного навчального середовища, є технологією

відкритої освіти, спрямованої на формування ключових компетентностей учнів.

Діджиталізація освітнього середовища дозволяє системі освіти корінним чином модернізувати свій технологічний базис, перейти до освітньої інформаційної технології в широкому розумінні цього слова і здійснити прорив до відкритої освітньої системи, що відповідає сучасним вимогам. Електронні і традиційні навчальні матеріали повинні гармонійно доповнювати один одного як частини єдиного освітнього середовища [3]

Отже, діджиталізація освітнього простору - це принципово новий шлях в організації навчального процесу, який забезпечує позитивні тенденції у формуванні інформаційної компетентності здобувачів освіти.

Список використаних джерел:

1. Дейнега І. Цифровізація післядипломної освіти як важлива складова цифрової трансформації суспільства. Серія: Педагогіка. Вісник НАУ. Психологія – 2022, 2(21) DOI : <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/VisnikPP/article/view/17075/24418>

2. Осадча Л. А. Психологічні особливості впровадження та використання цифрових технологій в освітніх процесах у вузі. Інтернаука. 2018. № 8. С. 50–56.

3. Хмельна О, Малахов А. Міжнародний науковий журнал «Грааль науки» № 10 (листопад, 2021) Діджиталізація закладу освіти як ефективна модель управління якістю надання освітніх послуг. Секція xxiv. Педагогіка та освіта с.396-408 DOI:<https://doi.org/10.36074/grail-of-science.19.11.2021.079>

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РИНКУ ПРАЦІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ФАХІВЦІВ

Устенко Б.В., викладач фізичного виховання

*ДПТНЗ «Рівненський центр професійно-технічної освіти сервісу та
дизайну»*

Актуальність. Наявність кваліфікованого персоналу є основним чинником економічного розвитку суспільства. Через загострення ситуації на ринку праці

України, розширення міграційних процесів, нові вимоги роботодавців до професійних якостей працівників виокремлюють певні тенденції щодо необхідності впровадження нових підходів до формування професійної компетентності фахівців.

Аналіз і порівняння досліджень провідних сайтів WORK.UA, РАВОТА.UA та JOBS.UA (2022, 2023, 2024), які користуються найбільшим попитом у роботодавців, свідчить про те, що український ринок праці зіткнувся з дефіцитом кадрів, компанії відчують нестачу шукачів й кваліфікованих кадрів. У зв'язку з цим працівникам доводиться постійно адаптуватися до нових технологій та ринкових умов, щоб бути більш конкурентоспроможними [3,4].

Згідно зі звітом Світового економічного форуму «Майбутнє робочих місць» (2023), слід виділити основні тенденції:

- до 2025 року 50% усіх працівників потребуватимуть підвищення кваліфікації або і взагалі перекваліфікації, оскільки впровадження технологій зростатиме;
- критичне мислення та вміння розв'язувати проблеми очолюють список навичок, які, на думку роботодавців, будуть актуальними у наступні п'ять років;
- актуальними постають навички самоконтролю, такі як активне навчання, стійкість, стресостійкість і гнучкість.

Звіт «Всесвітнього економічного форуму 2023» підтверджує дослідження «Future of Jobs» (2023), так згідно даних їх респондентів (керівники глобальних корпорацій, компаній та середнього бізнесу), близько 40% працівників потребуватимуть перекваліфікації протягом шести місяців або менше. Тобто половині з нас потрібно буде перекваліфікуватись протягом наступних п'яти років, оскільки «подвійне руйнування»: економічний вплив пандемії та підвищення рівня автоматизації трансформує робочі місця.

Згідно даних з LinkedIn та платформи онлайн-навчання Coursera, які відстежують з безпрецедентною деталізацією типи спеціальних навичок, необхідних для роботи «завтрашнього дня», яка користується попитом у

багатьох професіях, що розвиваються. Серед цих «наскрізних» навичок є спеціальні навички маркетингу продуктів, цифрового маркетингу та взаємодії людини з комп'ютером.

На базовому рівні цифрові компетентності визначаються як навички, необхідні для використання комп'ютерів, цифрового зв'язку, онлайн-додатків та інших цифрових пристроїв. Дані компетенції ключові в багатьох сучасних професіях. Слід виокремити: навички дистанційної роботи, комунікація за допомогою відео-викликів, використання хмарних сховищ даних, кібербезпека, створення електронних таблиць та інших документів, використання онлайн календарів, цифровий маркетинг та соціальні медіа [7,8].

Д.Шихабутдінова [6] виділяє 10 ключових навичок, на які компанії першочергово звертають увагу в кандидатах: знання англійської мови, вміння працювати зі штучним інтелектом, вміння швидко навчатися, критичне мислення, вміння шукати компроміси, стресостійкість та організованість, комунікабельність, ініціативність, вміння ухвалювати рішення та адаптивність.

В свою чергу Т. Ковальчук [2] визначає 7 важливих навичок сучасного фахівця, а саме: вміння раціонально використовувати час (тайм-менеджмент), навички комунікації, навички командної роботи, гнучкість та адаптивність, лідерські якості, самомотивація, увага до деталей. Важливо вказати всі навички, якими володієте. Особливо це стосується «soft skills», які можуть вам здатися несуттєвими, проте будуть важливими для роботодавця.

Т.Недашківська [5] професійну компетентність розглядає як систему професійних компетенцій відповідно до повноважень, передбачених посадою, а компетенції – як особистісні риси людини, що зумовлюють рівень знань та вмінь фахівця, які він може ефективно застосовувати в різних ситуаціях та адаптувати до змінних умов роботи. Відзначимо, що в узагальненому визначені, компетентність є готовністю та здатністю людини діяти в будь-якій сфері. Вона передбачає володіння людиною відповідною компетенцією, яка включає її особистісне ставлення до предмета діяльності. Компетентна в окремій галузі

людина володіє певними знаннями та здібностями, які дозволяють їй обґрунтовано судити про цю галузь й ефективно діяти в ній.

За результатом аналізу теоретичних літературних та практичних електронних ресурсів, на нашу думку слід вказати, що професійна компетентність має певну ієрархію: 1) ключові (базові), опираються на діяльнісні процеси й виявляються в контексті структури діяльності працівника; 2) загально-фахові, належать до певної категорії – сукупності фахівців, поєднаних одним предметом діяльності. У нашому випадку це працівники предметом діяльності яких є взаємодія фахівця з роботодавцями та клієнтами. 3) спеціально-фахові – це часткові компетентності, яких набувають при підготовці за певними спеціальностями: юристи, соціальні працівники, психологи тощо. У нашому випадку часткові компетентності будуть розкривати специфіку професійної діяльності фахівця [1].

Висновки. Отже, технологічні інновації та цифровізація суспільства, які визначають нашу нинішню епоху, дають широку можливість використовувати їхні інструменти для розкриття людського потенціалу. Курси освітніх закладів, цифрові навчальні кемпи, онлайн-класи, сертифікації та самостійна освіта — усе це і є інструментами для здобуття нових та актуальних компетенцій на ринку праці та бути затребуваним спеціалістом у роботодавців.

Список використаних джерел:

1. Казановський А. В. Розробка профілю компетенцій керівних кадрів базового центру зайнятості: грані проблеми / Ринок праці та зайнятість населення, 2012. №2. С.19-23.

2. Ковальчук Т. 7 важливих навичок, які потрібно вказати в резюме [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://budni.robota.ua/resume-job-search/sim-vazhlyvih-navichok-yaki-potribno-vkazati-v-rezyume>

3. Майбутнє ринку праці: 13 ключових трендів у 2024 році [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.work.ua/articles/analytics/3217/>

4. На ринку праці - понад 100 000 вакансій, але кадрів бракує. Дослідження Work.ua. [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<https://www.work.ua/articles/analytics/3169/>

5. Недашківська Т. Професійність державних службовців: компетентнісний підхід [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/znpnadu/2008_1/05 %20Derz.pdf](http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/znpnadu/2008_1/05%20Derz.pdf)

6. Шихабутдінова Д. 10 навичок, без яких не обійтися у 2024 році [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.work.ua/articles/career/3209/>

7. AWS. “Building Skills for the Changing Workforce, [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://assets.aboutamazon.com/45/39/5ab8d17149a1bab0011202552bb6/aws-en-fa-onscn.pdf>.” Accessed September 25, 2023.

8. Statista. «Spending on Digital Transformation Technologies and Services Worldwide from 2017 to 2026» Accessed September 25, 2023. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.statista.com/statistics/870924/worldwide-digital-transformation-market-size>

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

*Філіцька О.О., доктор філософії, асистент кафедри генетики, селекції і насінництва сільськогосподарських культур
Білоцерківського національного аграрного університету*

Потреба у впровадженні інтерактивних технологій зумовлена орієнтацією освіти не на здобуття конкретних знань, а на формування компетентностей, умінь і навичок розумової та практичної діяльності, на розвиток здатності навчатися впродовж життя, обробки величезного потоку інформації. Це пов’язано з тим, що сучасний етап розвитку нашої держави вимагає від фахівців гнучкості, комунікабельності, критичного мислення, швидкої адаптації, вибору оптимального рішення в різних ситуаціях, готовності до активного міжособистісного спілкування і співробітництва [1].

Проблемам використання в навчальному процесі інтерактивних методів навчання присвячені роботи О.Пометун, Л.Пироженко, Г.Сиротенко, С.Сисоєвої, І.Беха та інших.

Багато науковців вважають інтерактивні методи найбільш ефективними, адже здобувач освіти знаходиться в активній позиції самостійного освоєння знань; вчиться не просто використовувати отримані знання, а й постійно шукати нові, оновлювати багаж своїх професійних компетенцій [2]. Дослідження вчених доводять, що оволодіння матеріалом та рівень його засвоєння при застосуванні інтерактивних методів навчання, зростають майже у чотири рази, порівняно з традиційними. Економія часу для вивчення необхідного матеріалу, в середньому становить 30 %, а набуті знання зберігаються у пам'яті значно довше [3].

Інтерактивність (від англ. *interaction* – взаємодія) означає здатність взаємодіяти чи знаходитись з чим-небудь (наприклад, комп'ютером), або ким-небудь (людиною), у режимі бесіди, діалогу. Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що здобувач освіти і педагог є рівноправними суб'єктами навчання, які розуміють, що вони роблять, рефлексують з приводу того, що вони знають, вміють і здійснюють. Інтерактивне навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. Воно ефективно сприяє формуванню навичок і вмінь, виробленню цінностей, створенню атмосфери співпраці, взаємодії, дає змогу викладачу стати лідером колективу.

Перевагами інтерактивного навчання є: формування навичок культури спілкування (вміння вести дискусію, обговорення), ораторського мистецтва; вміння приймати спільні рішення; аналізувати, синтезувати інформацію; робити висновки та узагальнення.

До основних інтерактивних методів, що використовуються нами при викладанні дисциплін природничого циклу належать: кейс-метод, ділові (імітаційні) ігри, мозковий штурм та метод проблемної ситуації.

Сутністю *кейс-методу* є подача навчального матеріалу здобувачам освіти у вигляді мікропроблем, і набуття ними знань при вирішенні конкретних життєвих та

професійних ситуацій, шляхом активної творчої та дослідницької діяльності. Варто враховувати, що кейси повинні мати певну структуру, яка включає: ситуаційно-випадок (проблемну ситуацію з реального життя, що має ряд протиріч, неоднозначне вирішення, а також інформацію про час, місце, дії учасників чи ситуації); завдання для роботи з кейсом; інформаційний матеріал додатків (наукові статті, методичні рекомендації, Інтернет-ресурси, ілюстративний матеріал тощо).

Навчання в *діловій грі* відбувається у процесі спільної діяльності. Кожен виконує свою роль, вирішує поставлене завдання. Спілкування в діловій грі не лише дозволяє спільно засвоювати професійні знання, але й імітує комунікацію людей у процесі роботи, навчає спільній діяльності, умінням і навичкам співпраці. Приймаючи «напівреальні» рішення та здійснюючи «напівреальні» дії, учасники гри одержують можливість знайти правильну лінію поведінки і оптимальне розв'язання проблем [4].

Метод «*мозкового штурму*», є одним з методичних прийомів, що сприяє активізації колективної творчої діяльності. Його використовують для накопичення максимальної кількості гіпотез за відносно короткий проміжок часу. Практика застосування цього методу показала, що найбільш ефективні результати досягаються у випадку раціонального розподілу учасників «мозкового штурму» на 3 групи: генерування ідей, аналізу проблемної ситуації і оцінки ідей, формування контрідії. Під час висунення ідей забороняється будь-яка критика й зауваження; оцінка гіпотези відбувається не в ході їх генерування, а після того, як вони були записані, при цьому проводять ретельний відбір усіх без винятку ідей, якими б абсурдними, на перший погляд, вони не здавалися. Використання даного методу дозволяє змістити акцент з навчальної діяльності викладача на пізнавальну діяльність студентів, що сприяє їхній максимальній активності, розвитку в них гнучкості мислення, творчого підходу до діяльності та самостійності.

Вирішення *проблемної ситуації* сприяє одночасному формуванню і розвитку умінь та навичок конкретної продуктивної діяльності у нетипових чи непередбачуваних ситуаціях. Використання даного методу зумовлює такий зміст діяльності викладача: постановка проблеми, створення проблемної ситуації,

організація необхідних умов для вирішення проблеми, при цьому викладач не робить висновки і узагальнення, як при використанні традиційних методів.

Беззаперечною допомогою в навчальному процесі, особливо в умовах дистанційного навчання, є використання інтерактивних інструментів.

Для спільної роботи та мозкового штурму ідеально підходить *Jamboard*, де здобувачі можуть обговорювати тему за допомогою нотаток, різноманітних ілюстрацій, використовуючи стікери; кожен може додавати те, що знайде самостійно, виконувати вправи. Дошка *Miro* має дуже багато можливостей для інтерактиву, брейнштормінгу, створення цікавих вправ, використовується також для створення презентацій, проведення лекцій.

Цікавим хмарним сервісом для командної роботи у вигляді дошки з картками є *Trello*, основна мета якого полягає в управлінні задачами. Принцип роботи ґрунтується на методології Kanban, відповідно до якої окремі завдання складаються таким чином, щоб мати змогу легко візуалізувати кожну частину робочого процесу. У той же час члени команди розподіляють між собою виконання окремих задач, результативність яких легко відстежувати.

Навчальною платформою, за допомогою якої можна проводити інтерактивні заняття та перевірку знань студентів за допомогою онлайн-тестування є *Kahoot!* Активно розвивати лексичну компетенцію, перевіряти знання та працювати в команді над вирішенням спільного завдання у вигляді інтерактивної гри дозволяє сервіс *Quizlet*.

Беззаперечно, використання інтерактивних технологій навчання в ході викладання природничих дисциплін дозволяє підвищити мотивацію здобувачів освіти до вивчення предметів, покращити атмосферу в колективі. Взаємна довіра та партнерство у спілкуванні повинні мотивувати здобувачів брати участь в навчальному процесі. Однак, необхідно постійно контролювати досягнення поставлених цілей та враховувати, що інтерактивні методи не повинні стати самоціллю, а лише бути засобом для створення комфортної атмосфери, що дозволить реалізувати особистісно-орієнтований підхід у підготовці спеціалістів аграрного сектору.

Список використаних джерел:

1. Романюк Р.К., Киричук Г.Є., Константиненко Л.А., Павлюченко О.В., Шевчук С.Ю. Case-study як технологія навчання майбутніх біологів та вчителів предметів природничого циклу. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Теорія та методика навчання природничих наук*. 2021. № 1. С. 7–18.
2. Сагер Л. Ю., Сигида Л.О., Колесник А.А. Інтерактивні методи навчання як інструмент маркетингу освітніх послуг. *Вісник СумДУ. Економіка*. 2018. №4. С. 13–24.
3. Волошина О.В. Використання інтерактивних методів навчання при викладанні дисциплін педагогічного циклу. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Педагогіка і психологія*. 2016. № 48. С. 13–16.
4. Михайленко О. В. Використання інтерактивних методів навчання в процесі підготовки майбутніх соціальних педагогів. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»*. 2014. № 239 (251). С. 121–126.

СТРЕСОСТІЙКІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Фурс О.Й., доцент кафедри педагогіки, психології та менеджменту
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО
«Університет менеджменту освіти» НАПН України

На сьогодні вивчення такого психологічного виняткового явища, як переживання стресів та стрес здобувачами закладів професійної (професійно-технічної) освіти є нагальним питанням, оскільки необхідність бути обізнаним про причини їх виникнення, особливості їх переживання різними людьми цього емоційного стану, розвиток навичок та вмій саморегуляції психічних станів особливо в умовах війни є необхідною потребою.

Проблему психологічних особливостей стресостійкості здобувачів освіти викладено в наукових працях Л.Афанасенко, М.Кузнєцова, О.Маєвської, Л.Омельченко, К.Фоменко, А.Шамне, С.Яшник та інших.

В сучасних наукових доробках І.Глазиріна, Т.Кружевої, Ю.Серьогіна, А.Шамне та ін. викладено дослідження залежності рівня стресу від періоду навчання здобувачів у закладах освіти. На їх думку найбільш стресовим періодом виділяється перший рік навчання здобувачів, що пов'язано з проблемами їх соціально-психологічної адаптації до умов та специфіки навчання у новому закладі освіти. Особливу увагу науковців було приділено організації освітнього процесу в закладі у зв'язку з питаннями особливостей проходження соціально-психологічної адаптації здобувачів освіти і мінімізації чинників, що провокують виникнення у них стресів.

Наукові напрацювання М.Кузнєцова та К.Фоменко присвячені вивченню психолого-педагогічного аспекту проблем особистісних факторів, що визначають динаміку виникнення і проходження психічних станів в тому числі виникненню та переживанню стресів у процесі навчальної діяльності здобувачів [1].

К. Варивода, С.Горденко, Ю.Козубенко у своєму дослідженні розкривають значення такого чинника збереження психічного здоров'я здобувачів, як інформаційна безпека [2].

Особливості та організація психолого-педагогічного супроводу в процесі навчання здобувачів у навчальному закладі та розвитку у них стресостійкості представлені в роботі І. Мартинюк [3, 4].

Дослідження стресостійкості здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти на сьогодні не втрачають актуальності.

Стрес – це неспецифічна відповідь організму на загрозу (уявну чи реальну), яку дослідник Г.Сельє назвав стресором – подразником, який впливає на психологічний стан людини. Стрес – це своєрідна захисна реакція організму, що мобілізує внутрішні ресурси як відповідь на дію сильних зовнішніх впливів [5]. Науковцем визначено еустрес (позитивний стрес) та дистрес (негативний стрес),

ступені переживання цього емоційного стану та його фази (фаза тривоги, фаза опору, фаза виснаження) [6].

За А.Шамне серед об'єктивних причин стресу в житті людини, які можна розбити на чотири групи, такі: умови життя такої людини та місце де вона працює чи навчається (житлові умови, фактори навчання, специфіка професійної діяльності); особливості соціального оточення; вплив політичних, економічних чинників; наявність складних життєвих ситуацій, тощо.

Серед причин виникнення стресів у житті людини, що пов'язані з умовами життя, перебування у надзвичайно складних умовах життя; побутові проблеми; складність та інтенсивність завдань діяльності; перевантаження інформацією; складність групових проблем; труднощі і незадоволення комунікацією.

Серед економічних та політичних чинників, що викликають стрес, – низька заробітна плата, ріст цін, неефективність діяльності органів влади, обмеження прав людини, тощо.

Людина переживає стрес у зв'язку з неможливістю зміни ситуації, пов'язаної з існуванням загрози її життю та здоров'ю, життю та здоров'ю близьких та рідних, що пов'язано з природними катаклізмами, хворобами, катастрофами, терористичними актами, військовими діями, тощо.

До наслідків довготривалого стресу, відповідно до сучасних досліджень, належать: погіршення фізичного і психічного здоров'я людини, переживання посттравматичного синдрому, психосоматичні захворювання, апатія, депресія.

Серед наслідків переживання стресів такі захворювання, як: хвороби шлунково-кишкового тракту, серцево-судинної системи, бронхіальна астма, алергія, гіпертонічні захворювання, нейродерміт, надлишок ваги, облісіння тощо [6].

Складним наслідком стресу є посттравматичний синдром, а конкретно, посттравматичний стресовий розлад (ПТСР). Цей вид розладу проявляється у людей, які пережили певну подію, що виходить за рамки звичних людських переживань. Посттравматичний стресовий розлад також може бути викликаний переживанням нещасних випадків, наприклад, автомобільними чи

авіакатастрофи; призводить до ПТСР переживання людьми сучасних військових дій на території України. Наслідком стресу окрім цього є переживання людиною кризи горя (втрати близьких людей).

У навчанні здобувачів І.Мартинюк, умовно виокремлює такі періоди, як: адаптаційний (перший курс навчання), постадаптаційний період (другий-третій курси), завершальний період – навчання на випускному курсі [3]. Під час кожного з періодів у здобувачів є комплекс важливих завдань, які можуть бути пов'язані з подоланням стресових ситуацій.

Виходячи з результатів досліджень, переживання стресових ситуацій у здобувачів припадає на перший рік навчання [7]. Для більшості з них період навчання – складний процес, який потребує значних інтелектуальних, фізичних та емоційних зусиль, розвитку та вдосконалення волевих якостей, таких як наполегливість, самовладання, емоційний самоконтроль, досягнення визначених цілей. Складність навчання у сучасному навчальному закладі зумовлена швидкими темпами проходження вивчення навчальних дисциплін, аналітичним характером навчальної діяльності, значною кількістю завдань самостійної роботи, що вимагає вмінь самоорганізації робочого часу.

Необхідно зазначити, що проблеми у навчанні, як правило, переживають студенти з недостатнім рівнем розвитку когнітивної сфери. Особливо складним для здобувача в плані емоційної стабільності є період екзаменаційних сесій. Проте відповідно до результатів досліджень науковців визначено, що навчальний процес пов'язується здобувачами освіти з переживанням ними стресу як під час практичних і семінарських так і в період екзаменаційної сесії, і все це, своєю чергою, впливає на успішність навчання [1,8,9].

На думку М.Кузнецова, К.Фоменко та О.Кузнецова, виникнення у здобувачів під час роботи на семінарі таких негативних емоційних станів, як неспокій, напруженість, безпорадність, страх, пригніченість, стурбованість, найбільшою мірою притаманне тим здобувачам, що переймаються недостатністю знань і умінь та відсутністю необхідних для успішного навчання особистісних якостей. Такі здобувачі мають тенденцію на низькому рівні

оцінювати власні вольові якості, увагу, пам'ять, мислення і пов'язують недоліки навчального процесу з особистісними якостями, відсутністю навичок ефективного розподілу часу, наявність ознак прокрастинації, труднощі в розумінні матеріалу вивчення, тощо. Окрім того, серед стрес-факторів навчальної діяльності – умови навчання та стосунки з іншими здобувачами. Ймовірність виникнення та інтенсивність переживання стресів істотно підвищені у здобувачів, які емоційно гостро реагують на дії одногрупників (недисциплінованість, намагання виділитися, недружелюбність, запізнення, намагання маніпулювати, балакучість, тощо). Концентрація уваги здобувачів на специфіці аудиторії, працівників закладів освіти, нестачі посібників, технічних засобів навчання та ін. також впливає на динаміку виникнення стресів і інтенсивність переживань.

Незадоволеність здобувачів власними аналітичними здібностями та вміннями ефективного використання інформації, структурування навчальної діяльності проявляється у лінощах, відчутті втоми, сонливості, нудьги, апатії. Цьому «допомагають» постійне невдоволення організацією навчального процесу, такі студенти скаржаться на складність завдань, перенавантаження занять, частий контроль перевірки знань, зміни в розкладі тощо [1].

Заходами психолого-педагогічного супроводу здобувачів професійної (професійно-технічної освіти є: організація і проведення бесід, досліджень на основі психодіагностичних методик щодо виявлення негативних психічних станів, організація і проведення тренінгів з метою успішної соціально-психологічної адаптації [9].

На завершальному етапі навчання здобувачів важливе значення має готовність до виконання завдань майбутньої професійної діяльності та консультування з метою надання допомоги випускникам у процесі професійного самовизначення.

Список використаних джерел:

1. Кузнецов М.А., Фоменко К.І., Кузнецов О.І. Психічні стани

студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с.

2. Варивода К.С., Горденко С.І., Козубенко Ю.Л. Інформаційна безпека та культура як чинник збереження психічного здоров'я студентської молоді. Загальна теорія здоров'я та здоров'язбереження : колективна монографія / за заг. ред. проф. Ю.Д. Бойчука. Харків : Вид. Рожко С.Г. 2017. С. 333–338.

3. Мартинюк І. Розвиток стресостійкості особистості у контексті психолого-педагогічного супроводу під час навчання у закладі вищої освіти. Психологія стресостійкості студентської молоді / за заг. ред. В. Шмаргуна. Київ : Видав. центр НУБіП України, 2018. С. 173–185.

4. Мартинюк І. Стресостійкість та індивідуально-психологічні особливості студентської молоді. Психологія стресостійкості студентської молоді / за заг. ред. В.Шмаргуна. Київ : Видав. центр НУБіП України, 2018. С. 97–107.

5. Шамне А. Стресостійкість та особливості адаптації студентів-першокурсників до умов навчання у закладах вищої освіти. Психологія стресостійкості студентської молоді / за заг. ред. В.Шмаргуна. Київ : Видав. центр НУБіП України, 2018. С. 140–148.

6. Психологія стресу : підручник /Л.Б.Наугольник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ. 2015. 324 с.

7. Базілевський А.Г., Глазирін І.Д. Психофізіологічні функції студентів різних факультетів і вузів у процесі пристосування до навчальної діяльності. Фізіологічний журнал. 2006. Т. 52. № 2. С. 71.

8. Дубчак Г.М. Аналіз навчального стресу сучасних студентів. Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому освітньому середовищі у світлі реалізації Конвенції про права осіб з інвалідністю : тези доповідей XVII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ. 22 листопада 2017 р.). Частина 1. Київ : Університет «Україна», 2017. С.149–152. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/11/ACTUAL>

9. Афанасенко Л. Розвиток стресостійкості студента у контексті

соціально-психологічного забезпечення професійного навчання. Психологія стресостійкості студентської молоді / за заг. ред. В. Шмаргуна. Київ : Видав. центр НУБіП України, 2018. С. 185–203. URL: http://dglib.nubip.edu.ua/bitstream/123456789/5810/1/Martinjuk_kolektivna_monograf%D1%96ja.pdf.

ОСВІТА, ОРІЄНТОВАНА НА КОМПЕТЕНЦІЇ - СТРАТЕГІЧНА ІНВЕСТИЦІЯ В МАЙБУТНЄ

Хайчіна Ю.М., *методист вищої категорії; викладач вищої категорії,
викладач-методист Вищого професійного училища №7 м. Кременчука
Полтавської області*

Сучасний світ стрімко змінюється, ставлячи перед людьми нові виклики та завдання. У цій ситуації традиційна система освіти в цілому та професійної (професійно-технічної) зокрема, фокусується на запам'ятовуванні фактів і теорій і вже не може дати здобувачам освіти необхідні для успішного працевлаштування компетенції. Саме тому освіта, орієнтована на компетенції, стає все більш актуальною на ринку праці, де швидкі зміни у технологіях та знаряддях праці вимагають від фахівців гнучкості й адаптованого спектру навичок.

Важливо зазначити, що освіта, орієнтована на компетенції (далі ООК) – це порівняно новий підхід у системі професійної (професійно-технічної) освіти, який все ще знаходиться в стадії розвитку. ООК - це інноваційний підхід до навчання, який фокусується на розвитку у здобувачів освіти практичних навичок та знань, необхідних для успішного виконання завдань у певній сфері діяльності. Цей підхід ґрунтується на розумінні того, що для успішної роботи недостатньо просто володіти знаннями, важливо також вміти їх застосовувати на практиці. Порівняльну характеристику традиційної освіти й освіти, орієнтованої на компетенції, представлено у *додатку А*.

Слід зазначити, що традиційна освіта та освіта, орієнтована на компетенції,

не є взаємовиключними. Вони можуть доповнювати одна одну, даючи здобувачам освіти всебічну підготовку. Вибір найкращого варіанту залежить від потреб та цілей здобувача освіти, а також від вимог ринку праці. У додатку Б представлено порівняльну характеристику переваг традиційної освіти та освіти, орієнтованої на компетенції.

Розглянемо *ключові елементи ООК*:

- *чітке визначення компетенцій*: за допомогою аналізу ринку праці, потреб роботодавців та професійних стандартів необхідно чітко визначити, які компетенції необхідні для успішного виконання завдань у певній сфері діяльності;

- *розробка навчальних програм*: навчальні програми повинні сприяти розвитку в здобувачів освіти необхідних компетенцій та відображати в змісті навчання інтерактивні форми навчання, проєктну роботу, стажування, адаптивні форми практичної підготовки;

- *використання різноманітних методів навчання*: під час здійснення освітнього процесу треба використовувати широкий спектр методів, таких як симуляції, кейси, дискусії, рольові ігри, професійні проби, онлайн-курси тощо;

- *розробка системи оцінювання*: за допомогою різних методів, таких як тести, портфоліо, проєкти, самооцінка та оцінка роботодавцями необхідно зорієнтувати систему оцінювання на оцінювання компетенцій, а не формальних знань здобувачів освіти;

- *підготовка педагогічних кадрів*: постійний професійний розвиток викладачів та майстрів в/н (курси підвищення кваліфікації та тренінги, конференції та семінари, фахова література та статті, онлайн-курси та вебінари, обмін досвідом з колегами, упровадження інноваційних методів навчання у свою практику, проведення досліджень та розробки компетентнісно-орієнтованих навчальних програм) є ключовим фактором успішного впровадження ООК. Це дозволить їм бути в курсі останніх тенденцій в освітній і професійній галузях, використовувати ефективні методи навчання та формувати/розвивати в здобувачів освіти необхідні компетенції.

Дослідження теми дозволяє визначити **ключові принципи**, на яких базується освіта, орієнтована на компетенції:

1) *активне навчання*: залучення здобувачів освіти до практичних завдань, що дозволить їм застосовувати теоретичні знання на практиці (проектна робота, симуляції, кейси, професійні проби, рольові ігри тощо);

2) *розвиток ключових компетенцій*: орієнтація на розвиток широкого спектру навичок, таких як комунікація, критичне мислення, співпраця, розв'язання проблем тощо, які є важливими в сучасному світі;

3) *контекстуалізація знань та навичок*: орієнтація на конкретні ситуації та завдання, що допомагає здобувачам освіти краще зрозуміти, як їх знання можуть бути застосовані у реальному житті чи професійному середовищі;

4) *оцінка на основі досягнень*: оцінювання здобувачів освіти на основі їх здатності успішно виконувати завдання та демонструвати свої навички, а не лише на основі вміння відтворювати теоретичний контент.

Визначимо *переваги освіти*, орієнтованої на компетенції:

- *підвищення працевлаштування та конкурентоспроможності*: випускники, які мають практичні навички та компетенції, більш привабливі для роботодавців та мають більше шансів на успішну кар'єру;

- *розвиток гнучкості та адаптивності*: ОКК допомагає здобувачам освіти розвивати вміння швидко пристосовуватися до змін у ринкових умовах та сучасних технологіях;

- *покращення якості навчання*: залучення здобувачів освіти до активного навчання, застосування їхніх знань у практичних завданнях, що сприяє покращенню якості освіти та збільшенню мотивації до навчання;

- *підвищення продуктивності праці та задоволення від виконаної роботи*: здобувачі освіти, які володіють компетенціями, більш продуктивні під час професійно-практичної підготовки і, відповідно, більш задоволені своєю роботою.

Упровадження ООК – це комплексний процес, який потребує:

- *політичної підтримки*: уряд повинен прийняти політику, яка сприяє

розвитку ООК;

➤ *фінансового забезпечення*: необхідно виділити ресурси для розробки компетентнісно-орієнтованих навчальних програм, підготовки кадрів та оснащення закладів освіти;

➤ *соціального партнерства*: слід налагодити співпрацю з роботодавцями, громадськими організаціями та іншими зацікавленими сторонами.

Освіта, орієнтована на компетенції – це постійний процес вдосконалення, що в найближчій перспективі сприяє розвитку таких *тенденцій*:

❖ *персоналізація навчання*: навчальні програми будуть більш персоналізованими та адаптованими до індивідуальних потреб та стилю навчання кожного здобувача освіти;

❖ *використання технологій*: технології віртуальної та доповненої реальності, штучного інтелекту та онлайн-платформ навчання відіграватимуть усе більшу роль у розвитку компетенцій;

❖ *глобальне співробітництво*: міжнародна співпраця між закладами освіти сприятиме обміну досвідом, кращим практикам упровадження ООК.

Освіта, орієнтована на компетенції – це не просто модний тренд, а нагальна потреба часу. Вона є рушієм економічного зростання, соціального розвитку та індивідуального успіху. Упровадження ООК дозволяє підготувати кваліфікованих фахівців, які відповідають вимогам сучасного ринку праці та здатні ефективно працювати в умовах постійних змін.

Отже, освіта, орієнтована на компетенції, є стратегічною інвестицією в майбутнє нашої держави, вона дозволяє підготувати кваліфікованих фахівців, здатних адаптуватися до змін та будувати успішне суспільство.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика традиційної освіти й освіти, орієнтованої на компетенції.

Критерії	Традиційна освіта	ООК
Зміст навчання	Зосереджений на фактах та теоріях.	Зорієнтований на розвиток практичних навичок та знань,

Критерії	Традиційна освіта	ОКК
		реальне застосування в життєвих ситуаціях, професійній сфері.
Мета	Передача знань та теорій, формування уявлення про світ.	Розвиток практичних навичок та знань, необхідних для успішного виконання завдань у певній сфері діяльності.
Фокус	На теорії, запам'ятовуванні фактів, концепцій та принципів.	На практиці, застосуванні знань та навичок у реальних професійних ситуаціях.
Методи навчання	Лекція, традиційний урок, підручник, тести, вправи.	Симуляції, проєктно-орієнтоване навчання, задачі/завдання з виробничим змістом, стажування, кейси, дискусії, рольові ігри, онлайн-курси, професійні проби, тренажери, проблемний дизайн.
Оцінювання	Тести, самостійна робота, контрольна робота, залік, екзамен.	Оцінка компетенцій, портфоліо, кейс, творчий чи технологічний проєкт, самооцінка, оцінка роботодавцями.
Переваги	<ul style="list-style-type: none"> - Прості та зрозумілі методики; - чітка модель оцінювання (критерії оцінювання); - дає базові знання, формує загальну ерудицію. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ефективна підготовка до роботи; - формує практичні навички; - адаптована до потреб ринку праці; - розвиває як hard skills так і soft skills.
Недоліки	<ul style="list-style-type: none"> - Не завжди дає практичні навички; - не завжди адаптована до потреб ринку праці. 	<ul style="list-style-type: none"> - Більш ресурсоемна; - вимагає постійного саморозвитку та підвищення кваліфікації педагогічних працівників; - потребує сучасного оснащення.
Підходить для ...	тих, хто хоче здобути базові знання з певної предметної області.	тих, хто хоче здобути практичні навички та набути адаптивних контекстуальних навичок.
Роль викладача (майстра в/н, професійного педагога)	Транслятор знань, контролер засвоєння інформації.	Наставник, фасилітатор, коуч, консультант, тьютор, ментор, куратор.
Роль здобувача освіти	Пасивний реципієнт інформації.	Активний учасник освітнього процесу, здатний брати відповідальність за власні результати.
Результати	Знання фактів, теорій, концепцій.	Практичні навички, компетенції.
Вплив на ринок праці	Не завжди відповідає потребам роботодавців.	Відповідає потребам роботодавців, дає конкурентні переваги.
Додаткові характеристики	<ul style="list-style-type: none"> - Більш регламентована структура та програма; - менше можливостей для самостійного навчання; - більше орієнтована на 	<ul style="list-style-type: none"> - Більш гнучка структура та програма; - більше можливостей для самостійного та інтерактивного навчання; - більше орієнтована на розвиток

Критерії	Традиційна освіта	ОКК
	запам'ятовуванні фактів та теорій; - не завжди враховує індивідуальні особливості та потреби здобувачів освіти.	навичок, критичного мислення та креативності; - враховує індивідуальні особливості та потреби здобувачів освіти.

Таблиця 2

Порівняльна характеристика переваг освіти (ТО – традиційна освіта, ООК - освіта, орієнтована на компетенції)

Критерій	ТО	ООК
<i>Переваги для здобувачів освіти:</i>		
- Формування загальної ерудиції	+	+
- Базові знання з предметної області	+	+
- Практичні навички та знання	+	+
- Більші шанси знайти роботу	-	+
- Задоволення роботою	+	+
- Адаптація до змін на ринку праці	-	+
- Конкурентоспроможність	-	+
- Особисті навички (критичне мислення, комунікація, командна робота, вирішення проблем)	-	+
- Індивідуальна траєкторія навчання	-	+
- Мотивація до навчання	-	+
- Розуміння своїх інтересів та здібностей	-	+
<i>Переваги для роботодавців:</i>		
- Доступ до кваліфікованих кадрів з базовими знаннями	+	+
- Збільшення продуктивності праці	-	+
- Зменшення витрат на додаткову підготовку кадрів	-	+
- Якість продукції/послуг	-	+
- Конкурентоспроможність	-	+
- Імідж	-	+
- Зменшення плинності кадрів	-	+
- Вплив на формування компетенцій	-	+
- Доступ до кращих кадрів	-	+
- Лояльність працівників	-	+
- Адаптивність робочої сили	-	+
- Використання сучасних виробничих технологій	-	+

ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЗАКЛАДІВ П(ПТ)О

Хоменко О. М., спеціаліст вищої категорії

Головинського вищого професійного нерудних технологій

Анотація. Використання цифрових технологій в освітньому процесі є актуальною темою в освіті, оскільки сприяє ефективності навчання. Завдяки цифровим технологіям здобувачі освіти можуть здобувати знання у зручний для них час та місце, використовуючи різноманітні інтерактивні методи та інструменти, що забезпечує більш ефективне засвоєння матеріалу. У тезах розглядається впровадження цифрових технологій в освітній процес професійно-теоретичної підготовки, а також ефективність використання їх під час викладання предмета «Правила дорожнього руху».

Ключові слова: цифровізація, цифрова освіта, цифрові технології.

Однією з інновацій сучасної освіти є процес цифровізації, що включає в себе використання комп'ютерних програм, інтерактивних дошок, мультимедійних матеріалів та інших цифрових інструментів для поліпшення якості освітнього процесу та підвищення мотивації здобувачів освіти до навчання [3, с.2].

Використання таких технологій не тільки сприяє покращенню якості освіти, а й забезпечує доступ до новітніх знань та технологій, що важливо для формування конкурентоспроможної робочої сили в умовах сучасного світу [1, с.27].

Використання цифрових технологій в освітньому процесі дозволяє досягати нових освітніх результатів, які відповідають вимогам сучасного цифрового суспільства. Наприклад, здобувачі освіти можуть навчатися не лише традиційним дисциплінам, але й здобувати навички роботи зі штучним інтелектом, великими обсягами даних, програмуванням тощо.

Одним з головних викликів цифрової освіти є необхідність підготовки кваліфікованих кадрів для ринку праці в умовах технологічного середовища, яке характеризується бурхливими змінами. Сьогодні все більше професій

вимагає наявності високого рівня комп'ютерної грамотності та вміння користуватися різноманітними програмами та онлайн-інструментами [2, с.1].

У цьому контексті викладачі особливу увагу приділяють роботі зі здобувачами освіти на освітніх платформах (публікація і роз'яснення завдань у Classroom, використання електронних тестових програм, онлайн-тестів з можливістю пояснень обрання здобувачем освіти помилкових варіантів). Ці та інші технології в освіті спрямовані на формування у молоді життєвих компетентностей, наукового мислення, вміння працювати з інформацією, аналізувати та розв'язувати складні ситуації, розвивати креативність та інноваційність [4, с.5].

Отже, цифрова освіта має значний позитивний вплив на сучасних здобувачів освіти, сприяє підвищенню якості знань, формуванню високоякісних кадрів для ринку праці й забезпеченню доступу до новітніх технологій та знань. Тому, важливо продовжувати розвивати та підтримувати цей процес для досягнення кращих результатів у навчанні та формуванні майбутнього покоління кваліфікованих фахівців.

Список використаних джерел:

1. Герганов Л.Д., Ярмакі А.Х. Впровадження цифрових технологій в освітній процес закладу вищої морської освіти. «Молодий вчений» № 11 (99), листопад, 2021 р.

2. URL: <https://www.molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/2434> (дата звернення 18.10.2023).

3. Гончарова І.П. Цифрові технології в освіті як засіб покращення доступності та ефективності навчання. URL: <http://surl.li/mhoxb> (дата звернення 18.10.2023).

4. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>

5. Цифрова компетентність вчителя DigCompEdu [Електронний ресурс]. – URL: <http://dystosvita.blogspot.com/2018/04/digcompedu.html>.

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У СУЧАСНІЙ ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

*Христянович О.М., студентка 2 курсу освітнього рівня «магістр»,
Групи ПВШ-22-11-зМ, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність 011
Освітні, педагогічні науки заочної форми навчання
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти*

Чим більше знаєш, тим більше можеш.

Е. Абу, філософ

Під поняттям «компетентнісний підхід» розуміється спрямованість освітнього процесу на формування та розвиток ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості. Результатом такого процесу буде формування загальної компетентності людини, що є сукупністю ключових компетентностей, інтегрованою характеристикою особистості. Така характеристика має сформуватися в процесі навчання і містить знання, уміння, ставлення, досвід діяльності й поведінкові моделі особистості. Компетентнісний підхід – це підхід, при якому результати освіти визнаються значущими за межами системи освіти.

Компетентнісний підхід передбачає не засвоєння здобувачем освіти окремих один від одного знань і вмінь, а оволодіння ними в комплексі. У фахових журналах щорічно надаються рекомендації МОНУ щодо вивчення навчальних предметів. У цих рекомендаціях особлива увага приділяється реалізації компетентнісного підходу. Крім традиційних завдань формування наукового світогляду здобувачів освіти на основі засвоєння системи знань ставляться нові завдання, а саме щодо формування засобами навчального предмета компетентностей здобувачів освіти. Компетентнісний підхід у сучасній професійній освіті є однією з ключових стратегій, спрямованих на підготовку студентів до ефективної діяльності в різних сферах життя. Цей підхід акцентує увагу на розвитку компетентностей, які необхідні для успішної професійної діяльності, замість простого набуття знань.

Сформованість в здобувачів освіти ключових, освітніх і предметних компетенцій перевіряється поступово протягом всього періоду навчання, але особливе місце займає в перевірці сформованості компетенцій Державна Підсумкова Атестація (ДПА) і Зовнішнє Незалежне Оцінювання (ЗНО) [5].

Заклад професійної (професійно-технічної) освіти не може дати людині запас знань на все життя. Але він в змозі дати здобувачу освіти основні базові орієнтири основних знань та навчити користуватися ними. Слід зауважити, що «знання та вміння, взаємопов'язані з ціннісними установками здобувача освіти, формують його життєві компетентності, необхідні для успішної самореалізації у житті, навчанні та праці» [1]. Училище може і повинно розвивати пізнавальні інтереси і здібності здобувача освіти, формувати загальну культуру, творчі здібності, екологічний стиль мислення здоров'язбережувальні навички. Заклад професійної освіти так як і школа, бере на себе місію створення нового освітнього середовища, де панує атмосфера педагогічної творчості вчителів - одностудентів, здобувачів освіти і батьків. Нове освітнє середовище передбачає й новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, необхідних для успішної самореалізації в суспільстві. [3]

Основні принципи компетентнісного підходу у професійній освіті включають:

1. Орієнтація на результат – означає, що навчальні програми розробляються з урахуванням очікуваних результатів навчання. Студентам ставляться конкретні цілі, що дозволяють їм чітко розуміти, які навички, знання і вміння вони мають здобути. Ця концепція передбачає не лише передачу знань, але і розвиток навичок, умінь та компетентностей, необхідних для успішної професійної діяльності. Даний принцип має кілька ключових аспектів: чіткість цілей, систематична оцінка прогресу, адаптація та коригування, зворотний зв'язок. Отже, орієнтація на результат є важливим принципом компетентнісного підходу в освіті, який сприяє досягненню ефективних та стійких результатів навчання.

2. Інтеграція знань і навичок – передбачає, що в освітньому процесі

акцент зроблений не лише на передачі теоретичних знань, але й на розвитку практичних навичок та їх інтеграції з теоретичним матеріалом. Основні принципи та переваги інтеграції знань і навичок: практична реалізація знань, розвиток критичного мислення, підвищення мотивації, розвиток комунікативних навичок, створення глибокого розуміння тощо. Загалом, інтеграція знань і навичок сприяє більш ефективному та практичному навчанню, що дозволяє учням краще підготуватися до викликів сучасного світу та ринку праці.

3. Активна роль учнів/студентів – принцип, який покликаний стимулювати студентів до активної участі в освітньому процесі, розвитку їхніх навичок самостійності, творчості та відповідальності. Ось деякі аспекти активної ролі учнів/студентів в професійній освіті: самостійна робота, колективна робота, вирішення проблемних завдань, активна участь у дискусіях, самооцінка та рефлексія. Це один із ключових принципів, який сприяє глибокому засвоєнню матеріалу, розвитку критичного мислення та творчості, а також підготовці до самостійної професійної діяльності в майбутньому.

4. Контекстуалізація знань - навчання організоване з урахуванням реальних професійних ситуацій, що дозволяє учням/студентам легше адаптувати свої знання до практичного використання у майбутній роботі. Вони працюють над проектами або завданнями, що відображають реальні проблеми або завдання в їхній області. Це дозволяє їм отримати практичний досвід та навички, необхідні для успішної роботи у вибраній сфері. Викладачі використовують різноманітні методи та засоби навчання, що стимулюють різні типи сприймання інформації, такі як візуальне, аудіальне сприйняття. Це допомагає здобувачам освіти краще засвоювати і усвідомлювати навчальний матеріал. Контекстуалізація знань розвиває в студентів здатність адаптуватися до нових ситуацій та змін у їхній професійній діяльності, оскільки вони вже мають досвід роботи з різноманітними контекстами в рамках освітнього процесу. У цілому, це сприяє більш ефективному навчанню, розвитку практичних навичок та готовності до професійної діяльності в реальних умовах.

5. Оцінка компетентностей - оцінка здібностей та навичок учнів/студентів здійснюється не лише за допомогою традиційних засобів, таких як іспити та тестування, але й за допомогою різних методів та інструментів, залежно від конкретного контексту навчання. Наприклад: - складають портфоліо (в якому демонструють свої досягнення, проекти, роботи та вирішені завдання. Це дає можливість оцінити широкий спектр компетентностей та їх розвиток протягом певного періоду); - виконують практичні завдання або проекти, що вимагають застосування своїх знань та навичок у реальних ситуаціях. Оцінка може проводитися на основі якості виконання завдання та досягнення конкретних цілей; - тести, що оцінюють аналітичне мислення, критичне мислення та інші важливі компетентності; - ситуаційні завдання, де здобувачі освіти повинні діяти в реальних або симульованих ситуаціях і продемонструвати свої знання, навички та вміння тощо. Оцінка компетентностей є важливою складовою процесу навчання, оскільки вона дозволяє студентам та педагогам зрозуміти, наскільки ефективним було навчання та які аспекти потребують додаткової уваги та підготовки.

Відповідно до компетентнісного підходу, результатом навчання має стати сформованість *предметних і ключових компетентностей*, «яких кожен потребує для особистої реалізації, розвитку, активної громадянської позиції, соціальної інклюзії та працевлаштування і які здатні забезпечити життєвий успіх молоді у суспільстві знань» [1]. На кожному занятті педагогічні працівники через зміст навчання, форми, види навчальної діяльності формують в здобувачів освіти життєві компетентності, реалізують компетентнісний потенціал певної галузі.

Важливим чинником розвитку ключових життєвих компетентностей є інтегрованість змісту уроків, спрямованість освітнього процесу на комплексне сприйняття світу здобувачем освіти через встановлення міжпредметних зв'язків.

Ідея реалізації зв'язків між навчальними предметами не є новою. Ще Я.Коменський наголошував на тому, що все, що перебуває у взаємозв'язку,

повинно викладатися в такому ж зв'язку [2]. Взаємний зв'язок предметів витікає із завдань комплексного підходу до навчання та виховання, зумовлює спрямованість освітнього процесу на формування в здобувачів освіти здатності застосовувати знання й уміння з різних предметів у реальних життєвих ситуаціях, на формування життєвих компетентностей, необхідних кожному здобувачу освіти у реальному житті. Найчастіше ці зв'язки використовуються для комплексної реалізації освітньої, виховної і розвивальної мети у процесі навчання іншомовного спілкування на основі ключових (життєвих) компетентностей як результату навчання [4].

Забезпечення процесу формування в здобувачів освіти життєвих компетентностей вимагає формування міжпредметної компетентності, яка у Державному стандарті сформульована як здатність здобувача освіти застосовувати щодо міжпредметного кола проблем знання, уміння, навички, способи діяльності та ставлення, які належать до певного кола навчальних предметів і освітніх галузей. Педагогічні працівники зосереджують увагу на використанні, узагальненні та розширенні компетенцій із предметів загальноосвітньої та професійно-теоретичної підготовки. Це проявляється через застосування ефективних методів навчання для розвитку предметних компетентностей.

Таким чином, застосування компетентнісного підходу сприяє розвитку широкого спектру навичок, необхідних для успішної кар'єри, таких як критичне мислення, співпраця в команді, розв'язання проблем, комунікація та адаптація до змін. Він допомагає учням/студентам краще розуміти, як їхні знання можуть бути застосовані у реальних ситуаціях та підвищує їхню готовність до викликів сучасного світу.

Отже, компетентнісний підхід в сучасній професійній освіті відіграє ключову роль у підготовці конкурентоздатних та адаптованих фахівців, які можуть ефективно функціонувати в сучасному ринковому середовищі.

Список використаних джерел:

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
2. Коменський Я.А. Вибрані педагогічні твори: у 2-х томах. Педагогіка, том 1. 1982.
3. Савченко О.Я. Ключові компетентності – інноваційний результат шкільної освіти. *Рідна школа*, 2011.
4. Самарук Н. М. Теоретичні аспекти між предметності // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки : зб. наук. пр. Харків, 2009.
5. Рожнятовська І. ХХІ століття - століття компетентнісно-спрямованої освіти. *Завуч*. 2008.

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ВИКЛАДАННІ ПРЕДМЕТУ «ОХОРОНА ПРАЦІ»

Чімбір В. В., викладач предмету «Охорона праці» Вищого професійного гірничо-будівельного училища

Професійна підготовка майбутніх фахівців передбачає одержання кваліфікації за відповідним напрямом, або спеціальністю, формування професійної компетентності, ціннісної орієнтації, соціальної спрямованості на виконання професійної діяльності.

Сьогодні проблемою профтехосвіти є те, що сучасний ринок праці і вимоги роботодавців до випускника професійно-технічного навчального закладу не відповідають реальним здібностям і професійним можливостям цього випускника, а методи і форми навчання і виробничої діяльності відстають від сучасних технологій виробництва

Роботодавцю потрібний робітник, який вже з перших днів роботи за фахом здатний компетентно, ефективно й відповідально виконувати складні

виробничі завдання, готовий до постійного професійного зростання, соціальної та професійної мобільності, вмінню вчитися все життя.

Головне завдання вивчення предмету «Охорона праці» полягає у набутті здобувачами освіти знань, умінь і здатностей (компетенцій) ефективно вирішувати завдання професійної діяльності з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці, збереження життя, здоров'я та працездатності у професійній діяльності.

Що ж таке компетентність? У сучасних українських державних освітніх стандартах компетентність – це інтегрована здатність особистості, набута у процесі навчання, що охоплює знання, уміння, навички, досвід, цінності та ставлення, які можуть цілісно реалізуватися на практиці.

Що означає для освіти переорієнтація на компетентнісний підхід? Результати навчальної діяльності розглядають як особисті досягнення здобувача освіти. Важливим стає не наявність у нього внутрішньої організації знань, а здатність застосовувати компетентності в навчанні, виробничій діяльності та житті.

Навчальною програмою з предмету «Охорона праці» для професійно-технічних навчальних закладів передбачено формування наступних компетенцій:

1. Загальні (ключові, універсальні):

- ✓ цілісно-спрямована
- ✓ інформаційна
- ✓ соціально-трудова
- ✓ здоров'язберігаюча

2. Фахові (предметно-спеціальні):

✓ характеризується наявністю у здобувача освіти не стільки значного обсягу знань і досвіду, скільки виражається в здатності правильно оцінити ситуацію, що склалась і умінні знайти необхідне рішення, аби досягти найкращих результатів у професійній діяльності

Що ж передбачають ключові компетенції?

Цілісно-спрямована компетенція пов'язана з ціннісними орієнтирами здобувача освіти, його здатністю бачити і розуміти навколишній світ, орієнтуватись у ньому, усвідомлювати свою роль і призначення, уміти вибирати цільові установки для своїх дій і вчинків, приймати рішення.

Інформаційна компетенція розвиває здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел.

Соціально-трудова компетенція сприяє опануванню здобувачем освіти мінімально необхідними для життя та роботи у сучасному виробництві навичками соціальної активності та функціональної грамотності, також це сприяє розвитку умінь до самостійної роботи та самостійного прийняття рішень, здатності нести відповідальність за їх реалізацію.

Здоров'язберігаюча компетенція передбачає збереження власного фізичного, соціального, психічного та духовного здоров'я і здоров'я свого оточення, прихильність безпеці.

Професійні компетентності з охорони праці є результатом опанування набором компетенцій, які виходять з мети та завдань дисципліни:

1. Здатність визначати та ефективно виконувати функції, обов'язки і повноваження з охорони праці на робочому місці, відповідно до професійної діяльності
2. Здатність застосовувати знання законодавства та державних стандартів України про охорону праці
3. Здатність організувати власну діяльність відповідно до вимог охорони праці
4. Здатність оцінювати дотримання санітарно-гігієнічних вимог на підприємствах
5. Вміння оцінювати середовище перебування щодо особистої безпеки, безпеки колективу
6. Здатність дотримуватись вимог безпеки до виробничого обладнання, технологічних процесів та організувати безпечне виконання робіт

7. Здатність обґрунтувати та забезпечити виконання у повному обсязі заходів з колективної та особистої безпеки в межах своїх повноважень.

Розв'язати проблему компетентнісного підходу, можна використовуючи на уроках активні методи навчання, технології, які розвивають передусім пізнавальну, комунікативну і особистісну активність сьгоднішніх здобувачів освіти:

- ✓ організація екскурсій на виробництво, спостережень;
- ✓ робота з Інтернет інформацією, статистичними матеріалами;
- ✓ робота з документами щодо законодавчої бази з охорони праці;
- ✓ дидактичні завдання;
- ✓ демонстраційні експерименти;
- ✓ інтерактивні ігри;
- ✓ семінари;
- ✓ дискусії.

На сучасному етапі вивчення предмету «Охорона праці» компетентнісний підхід до вивчення предмету буде успішним і доступним якщо вивчення розділів програмового матеріалу ставити в такому порядку:

Розділ 1. Основи пожежної безпеки. З перших днів навчання, згідно з законом про пожежну безпеку, проводиться інструктаж здобувачів освіти про пожежну безпеку в майстернях і на території закладу

Розділ 2. Основи електробезпеки. Здобувачі освіти починають працювати в майстернях з електричним обладнанням. Саме тут формується розуміння про електробезпеку, проте, що діяльність людини є джерелом багатьох небезпек на землі. Виробляються вміння та навички, пересторога і розумна поведінка. А саме компетентнісний підхід до розуміння цієї теми.

Розділ 3. Охорона праці в галузі. Здобувачі освіти ознайомлюються з виробничою діяльністю, проблемами безпеки на виробництві. У них формуються знання про шкідливі виробничі чинники і засоби захисту від них. Саме в цей час доцільно розповісти про індивідуальні та колективні засоби захисту та знаки безпеки. Саме в такій послідовності викладання цієї теми учень

набуватиме предметну компетенцію.

Розділ 4. Основи гігієни праці та виробничої санітарії. Акцентується увага на розумінні, що безпека людини насамперед залежить від їхніх особистих дій, досвіду та вмінь запобігання професійним захворюванням. Звертається увага на освітлення та мікроклімат приміщень. У вивченні цієї теми учень набуває здоров'язбережувальної компетентності.

Розділ 5. Надання першої допомоги при нещасних випадках. Вивчивши попередні теми, у здобувачів освіти є уже тверда уява, де і в яких випадках на виробництві може статися травма. У них формуються практичні навички у наданні медичної допомоги. При вивченні цієї теми здобувачі освіти набувають ключових та предметних компетенцій, а саме: базову компетентність в галузі, соціальну компетентність, здоров'язбережувальну компетентність, тощо.

Розділ 6. Правові та організаційні основи охорони праці. Здобувачі освіти удосконалюють знання з охорони праці. Розуміють, що держава піклується про здоров'я людини і державою створюється нормативно-правова база та відповідні установи, діяльність яких спрямована на захист їхніх прав на працю, здоров'я тощо. Під час вивчення цієї теми здобувачі освіти набувають такі компетентності: базову, інформаційно-комунікаційну, соціальну, громадянську, соціально-трудова компетентність тощо.

Практика свідчить, що компетентності з предмету формуються лише у процесі здобуття досвіду власної діяльності, тому викладання предмету повинно вибудовуватися таким чином, щоб здобувачі освіти усвідомили, що охорона праці – це не інструкції та правила, охорона праці – це склад розуму.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про охорону праці», № 229-IV від 21.11.2002 // Відомості Верховної Ради (ВВР). 2003. № 2. Ст. 10.
2. Компетентнісний підхід у вищій школі. Теорія та практика. Монографія. За загальною редакцією О.А.Жукової, А.І.Комишана Харків. 2021.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ЕЛЕМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНОЇ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ ФАХІВЦІВ

Шевчук С.С., *старша викладачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України*

Інформаційна педагогічна система професійної підготовки кваліфікованих робітників має бути, відповідно до Закону України «Про професійну освіту», побудована на засадах поєднання педагогічних та інформаційних технологій, забезпечувати освітній процес за різними формами організації (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною, змішаною), організаційно-педагогічна складова яких регламентується нормативними та іншими регуляторними документами, а дидактико-психологічна складова – кваліфікаційними характеристиками та освітніми професійними програмами, передбаченими Державними стандартами професійної (професійно-технічної) освіти.

Базовою основою інформаційно-педагогічної системи П(ПТ)О є інформаційне освітнє середовище, яке має бути орієнтоване на забезпечення створення електронних навчальних ресурсів, їх використання для формування академічних і професійних знань, умінь, навичок і, в цілому, професійної компетентності.

Організація пізнавальної діяльності в умовах інформаційно-освітнього середовища у режимі віддаленого доступу до електронних навчальних ресурсів певною мірою знижує керованість освітнім процесом у порівнянні з очною формою навчання. Спостерігається зміна позиції педагога у процесі навчання, оскільки провідна роль відводиться особистості здобувача освіти, а педагог виконує функцію консультанта. Ця особливість може бути врахована, якщо в

основу управління пізнавальною діяльністю здобувачів освіти покласти теорію програмованого навчання із дотриманням вимог суб'єкт-діяльнісного навчання. При цьому основою керованості навчання є організація зворотного зв'язку при роботі учнів з теоретичною інформацією та виконанні ними практичних завдань. Це максимально реалізується саме через методи і форми програмованого навчання та алгоритмічну організацію дидактичних переходів від одного блоку навчальної інформації до іншого, від простих завдань до завдань репродуктивного, поглибленого і розвивального характеру.

Основою інформаційного освітнього середовища стають інформаційно орієнтовані програмно-педагогічні засоби. Серед усіх типів електронних програмно-педагогічних засобів електронний підручник, особливо з грифом Міністерства освіти і науки України, є головним електронним навчальним елементом інформаційного освітнього середовища з базовими освітніми функціями. Однак певна безсистемність електронного підручникотворення, недостатньо належний рівень науково-методичного супроводу його розроблення та впровадження в освітній процес, відсутність чіткого теоретичного обґрунтування призвели до певного відставання в розробленні термінологічних аспектів у цьому науковому напрямі.

За таких умов особливого значення набуває низка взаємопов'язаних аспектів:

- *на методологічному рівні* – концептуальна основа;
- *на нормативно-правовому* – правове забезпечення його функціонування;
- *на прикладному* – технологія та методика формування інформаційного освітнього середовища;
- *у плані програмної інженерії* – розроблення програмного забезпечення підтримки організаційно-педагогічних і дидактико-психологічних процесів;
- *у контексті професійної підготовки педагогічних кадрів* – їх готовність до активної участі у формуванні інформаційного освітнього

середовища ЗП(ПТ)О в Інтернет-просторі.

Діапазон навчальних технологій, об'єднаних поняттям «*інформаційне освітнє середовище*», надзвичайно широкий: від очного й заочного навчання з новими і специфічними елементами застосування комп'ютерних технологій – до повного автономного навчання у телекомунікаційному комп'ютерному освітньому просторі. Парадокс полягає в тому, що при такій значній увазі до цієї нової освітньої технології можна побачити недостатньо глибоке, з методологічного погляду, опрацювання проблеми дистанційної освіти. Неформально це підтверджується ще й тим, що пошук відповіді у мережі Інтернет на поставлене проблемне питання відкриває надзвичайно широке коло публікацій як наукової, так і практичної орієнтації, присвячених цій проблемі.

Дистанційна освіта – це такий педагогічний процес, особливістю якого є опосередкована взаємодія тих, хто надає освітні послуги, з користувачами цих

послуг – суб'єктами навчальної діяльності – у створеному навчальним закладом

інформаційно-освітньому середовищі, з метою досягнення та підтвердження тими, хто вчиться, відповідного цензу освіченості, яка в майбутньому стане основою їх професійної діяльності.

Для *очної освіти* характерним є безпосередня суб'єкт-суб'єктна взаємодія

учасників освітнього процесу, жорсткий його регламент, в основі якого лежить заданий перелік навчальних дисциплін, жорстке кредитування навчального часу, обмежені можливості індивідуалізації навчальних планів і програм.

Для *дистанційної освіти* характерним є опосередкована взаємодія суб'єктів освітнього процесу – педагогів та тих, хто набуває освіти, якому притаманні такі особливості, як гнучкість, модульність, паралельність, віддаленість, асинхронність, масштабність, рентабельність, об'ємність наочних матеріалів. Саме ці ознаки суттєво відрізняють одну форму організації

набуття професійної освіти від іншої.

Слід відмітити, що останнім часом суттєвого поширення набувають віртуальні засоби навчання (віртуальні класи, віртуальні лабораторії, ситуативні, процедурні, комплексні й системні тренажери і навіть «віртуальний педагог»).

Інформаційне освітнє середовище вносить суттєві зміни до традиційної схеми взаємодії учасників освітнього процесу, особливо педагога і здобувача освіти. У цій новій схемі педагог і учень є активними «суб'єктами» освітнього процесу. При цьому педагог виступає у ролі «суб'єкта педагогічної діяльності», а учень – у ролі «суб'єкта пізнавальної діяльності»

Формування інформаційного освітнього середовища має базуватися на засадах системного, інформаційного, контекстного та суб'єкт-діяльнісного підходів, що є тим методологічним підґрунтям, яке дає можливість визначати

головні функціональні елементи, змодельовати та описати процеси як кожного окремого компонента, так і в їх процесуально-функціональному взаємозв'язку. Це дозволяє представити інформаційне освітнє середовище як множину взаємопов'язаних елементів, для яких *характерними є такі ознаки:*

- сукупність елементів не є абстрактною або довільною, а має певні обмеження, що зумовлюються зовнішнім середовищем, у якому воно функціонує;
- кожен елемент характеризується власною структурою, змістом і внутрішнім процесом, має параметри входу і виходу;
- елементи цього середовища, відповідно до вхідних і вихідних параметрів, взаємодіють між собою на засадах структурно-логічних, міжпредметних і причинно-наслідкових зв'язків;
- елементи середовища існують і функціонують лише завдяки цілісності всієї системи, а їх сукупні властивості не зводяться до простої суми властивостей його окремих елементів;
- функціонування окремих елементів у сукупній взаємодії складає цілісний, нерозривний і стабільний процес;

- кожен окремий елемент є чутливим до зовнішнього середовища за своїми вхідними і вихідними параметрами, що робить гнучким і мобільним інформаційне освітнє середовище як у функціональному, так і процесуальному відношенні.

Науково-методичне забезпечення освітнього процесу професійної підготовки, яка відбувається за дистанційною і змішаною формами, має формуватись на комплексі взаємопов'язаних дидактичних цілей і завдань навчання та різноманітних видів змістовної навчальної інформації. Зміст програми за означеними формами підготовки кваліфікованих фахівців дає можливість персоніфікувати освітні програми. Формування змісту навчання за дистанційною формою здійснюється на основі модульного підходу.

Веб-ресурси навчальної програми можуть складатись з таких елементів:

- методичних рекомендацій для здобувачів освіти щодо сценарію навчання, використання веб-ресурсів, послідовності виконання завдань, особливостей тестування у реальному режимі часу тощо із автоматизованою перевіркою результатів;

- документів планування освітнього процесу;

- електронних бібліотек;

- відео- та аудіозаписів лекцій, семінарів (дискусій);

- мультимедійних лекційних матеріалів, побудованих за модульним принципом;

- термінологічних словників;

- практичних завдань з методичними рекомендаціями щодо їх виконання;

- віртуальних тренажерів із методичними рекомендаціями щодо їх використання;

- макетів тестових завдань та інших ресурсів навчального призначення.

Навчальними електронними ресурсами можуть бути педагогічні авторські розробки, спрямовані на вивчення окремих предметів або розділів предмета, що дозволяють, використовуючи певні ІКТ, розробляти навчальний контент; електронні підручники, розроблені за модульними технологіями; навчальні посібники, аудіо-, (відео)-ресурси, тренінгові програми, комп'ютерні практикуми, пакети тестових завдань, інформаційні текстові матеріали з гіперпосиланнями тощо.

Веб-ресурси навчальної програми створюються, накопичуються, зберігаються і передаються у текстовому, графічному, аудіо- та відео форматі або в форматах, що відповідають стандартам збереження та обміну навчальними об'єктами. Веб-ресурси навчальної програми, відповідно до педагогічного сценарію педагога, можуть об'єднатись у дистанційні курси або використовуватись як окремі елементи.

Отже, застосування засобів і технологій дистанційного навчання істотно змінює традиційні форми взаємодії педагогів і здобувачів освіти, формуються нові моделі їхньої взаємодії. Але суттєвим аспектом є те, що основним суб'єктом у дистанційній формі набуття професійної освіти є здобувач освіти та основна форма його навчальної діяльності – цілеспрямована і контрольована самостійна робота. Навчатися за індивідуальним графіком, використовуючи заздалегідь отримані або доставлені згідно із заявкою за допомогою мережевих систем комплекти цифрових освітніх ресурсів, маючи можливість контактувати з педагогом за допомогою мобільних застосунків. Наступний суттєвий аспект – інтенсивність, швидкість, час занять, які «дистанційний учень» визначає сам, регулює самостійно, визначає індивідуальний темп опанування навчального матеріалу.

Однак слід зауважити, що для системи професійно-технічної освіти надання тільки доступу до інформаційних освітніх ресурсів та забезпечення опосередкованої взаємодії суб'єктів педагогічного процесу є недостатнім і не забезпечує необхідної ефективності та якості професійної підготовки. Інформаційне освітнє середовище системи П(ПТ)О має відтворювати модель

освітньої діяльності, характерної для суб'єктів професійного навчального закладу.

Список використаних джерел:

1. Дистанційне навчання в системі професійно-технічної освіти : монографія /авторський колектив: В. В. Ягупов, Л. М. Петренко, С. Г. Кравець та ін. / За наук. ред. В. В. Ягупова. Житомир: «Полісся», 2019. 234с.
2. Змішане навчання у закладах професійної(професійно-технічної) освіти. Навчально-методичний посібник /авторський колектив: Оксана Пасічник, Юлія Єлфімова, Христина Чушак, Олена Шинаровська, Андрій Донець. К.: 2021. 92 с.
3. Масліч С.В. Методика організації і проведення занять за дистанційною й змішаною формами навчання: електронний навчальний курс. Біла Церква: БІНПО, 2022. 31 с.
4. Шевчук С.С. Сучасні освітні технології у професійній підготовці кваліфікованих робітників: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ, 2022. 158 с.

ТЕХНОЛОГІЯ ПОРТФОЛІО ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА

**Широкова С.Р., викладач «Спеціаліст» «Київський професійний
коледж мистецтва та технологій сервісу»**

На сучасному ринку праці фахівцям різних професій важливо вміти представити свій рівень компетентності сучасними, інноваційними, креативними прийомами самопрезентації. Для сучасного педагога, також, важливо бути конкурентним, компетентним фахівцем, який здатний якісно презентувати свій рівень компетентності для шукачів фахівців у сфері освіти.

Одним з прийомів ефективної самопрезентації є портфоліо, яке дозволяє роботодавцям оцінити компетенції та навички претендента на посаду педагога.

Термін «*портфоліо*» від англійського терміну portfolio (портфель, папка

для важливих справ, документів).

В сучасний час портфоліо – це набір офіційних документів, сертифікатів, нагород та почесних звань, зразків робіт, розробок, фото та відео документів, які дають уявлення про запропоновані працедавцю про досвід педагога в обраному напрямку.

Мета створення портфоліо - аналіз роботи педагога по темі самоосвіти, відстежування творчого і професійного зростання; демонстрація результатів практичної діяльності; оцінка професіоналізму і результативності роботи педагога при проведенні атестації на відповідність заявленій кваліфікаційній категорії.

Основні функції портфоліо:

- *Результативна* - засіб оцінювання ефективності діяльності педагога.
- *Накопичувальна* - фіксація досягнень в хронологічному порядку, що підтверджують результати професійної діяльності та досягнення.
- *Цілепокладання* - технологія саморозвитку і самовдосконалення.
- *Рефлексивна* - засіб мотивації і стимулювання творчої активності і самоосвіти.
- *Мотиваційна* - засіб самопрезентації і кар'єрного зростання.
- *Проектна* - засіб моніторингу й оцінювання професійного розвитку.
- *Презентаційна* – структуроване зібрання документальних матеріалів: довідок, звітів, публікацій, дисертаційних робіт, нормативних документів, фото-, кіно-, відео-, аудіоматеріалів.
- *Рейтингова* – демонструє професіоналізм педагога.

Види портфоліо, вимоги до змісту:

- *Особистий* - професійний портрет педагога у формі резюме, який розповідає про особистість та досвід педагога;
- *Портфоліо-звіт* – являє собою звіт про завершену роботу, творч звіт, атестацію;
- *Портфоліо-самооцінка* - містить результати діяльності педагога,

слугує прогнозу й корекції.

➤ Портфоліо досягнень – зібрання усіх документів, що підтверджують успіхи та досягнення;

➤ *Тематичне портфоліо* – демонструє матеріали, які структурно зібрані за розділами;

➤ *Комплексне портфоліо* - являє собою поєднання усіх видів портфоліо.

Вимоги до змісту та оформлення :

1. Системність самомоніторингу.
2. Достовірність.
3. Об'єктивність.
4. Націленість автора на самовдосконалення.
5. Структуризація матеріалів, логічність та лаконічність.
6. Охайність та естетичність оформлення.
7. Цілісність, тематична завершеність наданих матеріалів.
8. Наочність результатів роботи.
9. Технологічність.

Електронне портфоліо як різновид професійного портфоліо педагога.

З розвитком електронної освіти, та з застосуванням у навчальному процесі інформаційно-комунікаційних технологій, поступово освітні технології, стають електронними. Педагоги почали використовувати електронну версію портфоліо – *е-портфоліо*. Переваги е-портфоліо полягають в мобільності та гнучкості, можна легко вносити зміни до структури і змісту матеріалів. Існує ряд можливостей, з порівнянням з паперовим портфоліо: вибір засобів роботи з текстовою та числовою інформацією, діаграмами; оформлення портфоліо за допомогою графічних редакторів; використання мультимедіа; розміщування посилань на сайти сучасних електронних новітніх інформаційних публікацій, видань. Також, е-портфоліо є складовою в системі сучасного електронного освітнього середовища НЗ, яке допомагає всім учасникам освітнього процесу мати власну веб-сторінку, яку можна систематично оновлювати. Це забезпечує відкритість, прозорість навчально-наукової діяльності науково-педагогічних працівників закладу; якість освітньої

діяльності, впливає на рейтинг між науково-педагогічними працівниками. Електронні портфоліо окремих фахівців можуть бути легко об'єднані в групи, де педагоги мають змогу легко обмінюватися створеними портфоліо або окремими матеріалами. Отже, е-портфоліо - це інструмент вимірювання якості викладацького складу через оцінювання кількісних і якісних показників діяльності педагога.

Структура професійних портфоліо різних видів та методика їх створення.

Існують різні види та методики створення професійних портфоліо. Приклад структури портфоліо педагога, де розділ – це окремий слайд в е-портфоліо.

Розділ I. Титульна сторінка

Прізвище, ім'я, по батькові педагога; повна назва навчального закладу; освіта, назва ВИШу, який закінчив викладач; стаж роботи в НЗ; кваліфікація, звання; назва предмета, який викладає, спеціальність; фото викладача.

Розділ II. Офіційні документи

Матеріали, які відображують досягнення педагогічного працівника в різних галузях: підвищення кваліфікації; наукові та почесні звання; грамоти, листи подяки; дипломи конкурсів; сертифікати професійного розвитку, та інші сертифіковані індивідуальні досягнення в різних галузях діяльності.

Розділ III. Результати педагогічної діяльності

Матеріали розділу вказують на динаміку педагогічної діяльності викладача: матеріали про результати освоєння здобувачів освіти навчальних програм; порівняльний аналіз діяльності педагога на 3 роки за результатами контрольних зрізів; результати підсумкового контролю здобувачів освіти.

Розділ IV. Науково-методична діяльність

Розділ містить методичні матеріали, які засвідчують рівень професіоналізму педагога: аналіз проблеми самоосвіти; освітніх технологій, які вибрав педагог; обґрунтування засобів педагогічної діагностики для оцінки навчальних результатів, використаних педагогом; використання інформаційно-комунікативних технологій в освітньому процесі, технологій навчання учнів з особливими потребами; участь у конкурсах професійної

майстерності; організація та проведення семінарів, «круглих столів», майстер-класів та ін.; розробка авторських програм; підготовка творчого звіту.

Розділ V. Методична скарбничка

Розділ містить матеріали: розробки занять та виховних заходів; фотозвіти проведених заходів; авторські дидактичні матеріали до занять; інше.

Розділ VI. Позаурочна діяльність

Це інформація про проведені позакласні заходи: програми гуртків та факультативів; інформація про творчі роботи здобувачів освіти, КВК, конкурси; інше.

Розділ VII. Класне керівництво

Аналіз успішності здобувачів освіти: інформація про участь здобувачів освіти в заходах, соціальних проектах, творчих колективах; інформація про виховну роботу з здобувачами освіти; відомості про роботу з батьками.

Розділ VIII. Навчально-матеріальна база

Цей розділ наповнюється інформацією про обладнання кабінету: навчальні відеоматеріали; наявність комп'ютера, мультимедійні засоби; педагогічні програмні засоби; список наочних посібників; наявність дидактичного матеріалу, збірок вправ, таблиць, карт, рефератів і творів тощо; інше за бажанням педагога.

Методика створення портфоліо залежить від специфіки навчальної дисципліни педагога. Існують загальні компоненти портфоліо, які можна знайти в будь-яких дисциплінах.

1. Інформація «від себе» – формулювання педагогічної філософії педагога, представлення освітніх цілей.

2. Інформація «від інших» – відгуки колег, ЗО, батьків про навчальні програми, стиль проведення занять

3. Приклади навчальних заходів – досягнення ЗО, результати їх дослідницької роботи, приклади есе.

Матеріали, що підкріплюють педагогічні принципи педагога, є такими:

1. Свідоцтво співпраці з колегами, яка призвела до підвищення ефективності їхньої роботи.

2. Відеозапис типового заняття викладача.

3. Технічні матеріали, для ефективного навчання (комп'ютера, аудіо- і відеоапаратури та ін.)

Оцінювання і захист професійного портфоліо педагога.

Основним методом оцінювання результатів професійної діяльності є атестація педагога. Для цього складається методичне портфоліо, яке містить детальний опис професійного росту, офіційну документацію щодо професійних досягнень педагога, набутих професійних навичок та вмінь.

До показників оцінювання якості викладацького складу можна віднести результати:

- анкетування викладачів;
- опитування ЗО;
- відкриті звіти викладачів, кафедр, інститутів;
- підвищення кваліфікації викладачів;
- рейтингові показники освітньої діяльності викладачів тощо.

Методика оцінювання портфоліо педагога полягає в аналізі портфоліо оцінювачами та заповненні членами комісії таблиць оцінювання портфоліо педагога, де здійснюється виставлення оцінок кожному елементу портфоліо з їх обґрунтуванням.

За допомогою методики «Оцінювання портфоліо вчителя» атестаційна комісія приймає рішення щодо відповідної оцінки портфоліо відповідно до ключових компетентностей, професійних вмінь педагога та аналізу елементів оцінювання. Під час автентичного оцінювання результатів педагогічної діяльності формуються об'єктивні коментарі, пропозиції в таблиці оцінювання елементів портфоліо. Елементами оцінювання портфоліо можуть бути: загальні відомості про вчителя, педагогічна діяльність, методична діяльність, творча діяльність, позаурочна діяльність, навчально-матеріальна база тощо. В залежності від методики оцінювання комісії, елементи портфоліо педагога,

можуть бути умовними та змінюватися та доповнюватися.

Список використаних джерел:

1. <https://www.slideshare.net/bralex3685/ss-46421195> (презентація методики створення портфоліо)
2. Бабченко Л. М. Портфоліо учителя, як форма аналізу та оцінки результатів його діяльності: методичні рекомендації [Електронне видання]. Дніпро: Середняк Т. К., 2019, — 21 с
3. Денисенко С. М. Технологія електронного портфоліо у професійній підготовці майбутніх фахівців видавництва і поліграфії Збірник наукових праць «Педагогіка та психологія». Харків, 2016.
4. Морзе Н.В., Варченко-Троценко Л.О. Е-портфоліо як інструмент відкритості та прозорості освітньої діяльності сучасного університету // Інформаційні технології і засоби навчання. 2016, Том 52, №2. 362 с.
5. Моделювання портфоліо педагога: Навчально-методичний посібник / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; уклад. Н.В. Бахмат. 2-ге вид., перероблене і доповнене. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О.А. 2014. 72 с.

ДУАЛЬНА ФОРМА НАВЧАННЯ ТА КЛАСТЕРНІ ПОЛІТИКИ: КЛЮЧОВІ ТЕНДЕНЦІЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ТА РИНКУ ПРАЦІ

*Юденкова О.П., к. пед. наук, кафедри методики професійної освіти та
соціально-гуманітарних дисциплін*

Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти

ДЗВО «Університет менеджменту світи» НАПН України

Питання наближення змісту професійної підготовки до вимог ринку праці перебуває в фокусі уваги зацікавлених сторін в усьому світі. Ситуація, що склалася в економіці України з людським капіталом обумовлена воєнним

станом, демографією, міграційними процесами, мотивує необхідність запровадження оперативного, скороченого процесу опанування здобувачами освіти умінь, навичок, компетенцій з обраних професій. У зв'язку з цим, дуальна форма здобуття освіти розглядається як один з методів подолання розриву між тим, чого навчають в З(ПТ)О та тим, що вимагають роботодавці від випускників. Наразі, Україна системно вивчає та адаптує досвід Німеччини, з метою демонстрації принципів, які використовують заклади професійної освіти цих країн для посилення зв'язку між теоретичною та практичною підготовкою й запровадження навчання на робочому місці для оперативного, здешевленого, прискореного навчання робітничих кадрів.

Побудова відкритих освітніх моделей має стати у сучасних умовах базисною основою гармонізації цілей та цінностей основних носіїв освітніх потреб: людини, суспільства, економіки (виробництва), держави. Поєднання двох логік – логіки освіти (розвиток здібностей громадян) та логіки економіки (оптимальне використання людських ресурсів) визначають загальні контури та напрямки стратегічного розвитку системи професійної освіти як у регіонах, так і в Україні в цілому. Внаслідок поглиблення протиріч між змістом освіти, освітніми технологіями, усією інфраструктурою освітньої сфери, рівнем кадрового потенціалу системи професійної освіти та вимогами інноваційної економіки спостерігається відсутність адекватної реакції системи професійної освіти на вимоги ринку праці. Цими чинниками і визначається необхідність руху до відкритої системи професійної освіти. Рішення даної проблеми пов'язано зі створенням багаторівневої та багатофункціональної системи професійної освіти, здатної динамічно реагувати як на внутрішні, так і на зовнішні запити.

Наразі, у якості однієї із перспективних організаційно-управлінських технологій до оновлення змісту підготовки виступає кластерний підхід, що ґрунтується на найбільш широкому використанні сировини, кадрового, технологічного та інтелектуального потенціалів просторового розвитку. Характерною рисою кластера є його інноваційна спрямованість як найважливіший імператив розвитку окремо взятого регіону і країни в цілому. Під

час реалізації кластерного підходу в регіональній професійній освіті необхідно виокремити декілька ключових моментів: загальна ціль та правова основа спільної діяльності суб'єктів; розроблені механізми взаємодії між суб'єктами, що об'єднуються у кластер; механізм управління та відповідність декларованим спільним цілям.

Отже, кластерний підхід в професійній освіті, заснований на партнерстві зацікавлених одне в одному суб'єктів, може використовуватися при дослідженні проблем їх конкурентоспроможності, а також як метод стимулювання інноваційної діяльності самого закладу освіти. Окрім того, вважаємо, що конкуруючі структурні підрозділи в структурі кластера будуть вимушені надавати допомогу та здійснювати вплив один на одного. Тобто, одночасно існуючи в конкурентному середовищі, вони будуть вимушені всупереч правилам конкуренції «допомагати» одне одному розвиватися.

У зв'язку з цим, можемо виокремити та дослідити ключові тенденції у забезпеченні ефективної взаємодії професійної освіти та ринку праці – дуальну форму здобуття освіти та реалізацію кластерних політик.

Мета статті полягає у дослідженні шляхів практичного впровадження дуальної форми здобуття освіти та кластерних стратегій у сучасній системі професійної освіти та навчання.

Трансформаційні процеси, пов'язані з європейською інтеграцією, позитивні результати реформ, підвищення конкурентоспроможності економіки передбачають створення відповідної національної системи освіти та підготовки кадрів. Важливим є створення умов для поєднання роботи з навчанням як у форматі здобуття освіти за дистанційною або заочною формою навчання, так і у форматі практичної підготовки здобувачів вищої освіти денної форми навчання та здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти (далі - здобувачі освіти) на робочих місцях. У Законі України «Про освіту» передбачено, що особа має право здобути освіту в різних формах або поєднуючи їх, та визначено такі основні форми здобуття освіти: інституційна (очна (денна, вечірня), заочна, дистанційна, мережева); індивідуальна (екстернатна, сімейна (домашня),

педагогічний патронаж, на робочому місці (на виробництві); дуальна [1].

Дуальна форма здобуття освіти (далі - ДФЗО) - це спосіб здобуття освіти, що передбачає поєднання навчання осіб у закладах освіти з навчанням на робочих місцях на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації, як правило, на основі договору про здійснення навчання за дуальною формою здобуття освіти [2].

Практичне впровадження ДФЗО дозволяє сформувати у випускників закладів професійної освіти готовність до самостійної професійної діяльності на перших робочих місцях, що відповідають здобутій освіті, а також:

- забезпечити прямий зв'язок між теоретичними знаннями, отриманими в ЗП(ПТ)О, і практичними навичками, що необхідні на ринку праці, що дозволяє здобувачам освіти отримати реальний досвід роботи в своїй галузі ще під час навчання;

- сприяє зменшенню проблеми «відповідності навчання потребам ринку праці», оскільки підприємства та бізнес-спільноти, що беруть участь у програмах дуальної освіти, активно впливають на зміст і формат навчання, враховуючи свої поточні потреби;

- співпраця між ЗП(ПТ)О і підприємствами, яка є основою дуальної освіти, сприяє збільшенню можливостей працевлаштування для випускників. Підприємства, які надають можливість стажування, часто мають інтерес у збереженні цих фахівців після закінчення навчання;

- дуальна підготовка сприяє підвищенню якості освіти шляхом впровадження актуальних методів навчання, орієнтованих на реальні вимоги ринку праці, що дозволяє випускникам бути більш конкурентоспроможними;

- важливою перевагою дуальної підготовки є підвищення мотивації здобувачів професійної освіти, оскільки вони бачать конкретний шлях розвитку своєї кар'єри та можливість здобути реальний досвід роботи ще на етапі навчання в ЗП(ПТ)О.

В умовах глобалізації та європейської інтеграції стрімко змінюються суть, характер, а також структура професійної освіти і навчання (ПОН). Головні

напрями цієї освітньої підсистеми в країнах Європейського Союзу (ЄС) визначено в Концепції і Стратегії освіти упродовж життя, яка базується на шести ключових положеннях: нові базові уміння; збільшення інвестицій у розвиток людських ресурсів; інновації у викладанні і навчанні; оцінка навчання, включаючи неформальне та інформальне навчання; розвиток профорієнтації і консультування з питань професійної освіти; наближення навчання до тих, хто прагне навчатися.

Ставши базовою в реалізації стратегії «Європа 2020», а нині «Європа 2030», Концепція освіти упродовж життя значно вплинула на розроблення й реалізацію практичних моделей професійної освіти і навчання, що втілюють в життя її головні принципи. Як показали результати дослідницького проекту Європейського Центру розвитку професійної освіти і навчання (CEDEFOP) «Зміна характеру і ролі професійної освіти і навчання в Європі» (2016-2018 рр.), за останні два десятиліття кардинально змінився ландшафт ПОН: з'являються нові сектори, спричинені різними явищами, зокрема розширенням масштабів вищої освіти тощо; збільшується кількість провайдерів на вищих кваліфікаційних рівнях в результаті зростання впливу на практику ідей нового професіоналізму; поширюються нові професійні програми та програми перекваліфікації для безробітної молоді й інших категорій населення, що були «витіснені» з ринку раніше.

У контексті співпраці між ЄС та Україною вивчення сучасних моделей професійної освіти і навчання країн Європейського Союзу можна розглядати як джерело інноваційного досвіду, що допоможе підвищити престижність і статус національної професійної освіти і, водночас, сприятиме її реформуванню та інтеграції в європейський та світовий освітньо-науковий простір.

Група економічних чинників відіграє визначну роль у формуванні політики ЄС щодо сфери ПОН. Структурні характеристики економіки, її кількісний вимір є основою формування потреби у кваліфікованих фахівцях. Існуючі тенденції та прогноз розвитку економіки є основою у передбаченні розвитку сфери ПОН і, відповідно, прогнозного бачення щодо її перспектив.

Політика щодо сфери ПОН може стати істотною складовою в загальній економічній політиці, спрямованій на подолання наявних невідповідностей в розвитку економіки.

Освіта в ЄС визнана одним з пріоритетів на шляху розбудови згуртованої, цифрової, зеленої та стійкої європейської спільноти. Для просування бачення Європейського освітнього простору особлива увага звертається на питання: Erasmus+, цифрових навичок та цифрового навчання, вищої освіти, якісної та інклюзивної освіти, навчання мов, професійної освіти і навчання, визнання кваліфікації.

У контексті виконання завдань нашого дослідження пропонуємо огляд «німецької» моделі професійної освіти. Глибокі традиції застосування цієї моделі мають німецькомовні країни: Німеччина, Швейцарія, Австрія.

Основною формою професійної підготовки в Німеччині є дуальна система. Вона складається з двох компонентів: практичного навчання на робочому місці на підприємстві (3 - 4 дні на тиждень) та оволодіння теоретичними основами професії у професійній школі (заняття – 1-2 дні на тиждень).

Висока ефективність системи професійної освіти в Німеччині зумовлюється структурою її управління (5 рівнів):

1. Федеральний уряд (федеральний міністр у справах освіти і науки).
2. Представник федерального уряду – Федеральний інститут професійної освіти.
3. На рівні земель як адміністративних одиниць федерації є постійні комітети з професійної освіти, які консультують уряди земель з цих питань. До складу комітетів входять представники роботодавців, профспілок і міністерств земель.
4. На рівні регіонів діють самоврядні організації у справах економіки і певних галузей (палати). Вони відповідають відповідно до законодавства за профорієнтацію, контроль і професійну підготовку в регіоні.
5. На рівні підприємств, де здійснюється організоване професійне навчання.

Також цікавим є досвід підготовки фахівців для ринку праці в умовах «французької» моделі професійної освіти. Модель домінує у Франції, Італії, Іспанії, Нідерландах. Досягненням освітньої системи Франції є те, що заклади професійної освіти мають певну фінансову автономію та самоокупність, а фірми - налагоджують технологічно доцільні зв'язки із закладами освіти та можуть постійно підвищувати професійний рівень своїх працівників.

Державні заклади професійної освіти Франції мають право співпрацювати з приватними компаніями, організовувати спільні підприємства, спеціалізовані галузеві фірми. У Франції діють 3 основні канали, за якими бізнесові структури фінансують заклади професійної освіти: податок на учнівство, надбання освітніх послуг, пожертвування.

Уряд Франції виділяє фінансування фірмам для підготовки персоналу, це розглядається як внесок виробничої галузі в безперервний розвиток освіти. Такі умови сприяють тому, щоб професійні заклади конкурували за одержання коштів як між собою, так з громадськими та приватними організаціями, які мають право проводити безперервне навчання.

Зклади освіти входять до підпорядкованої міністерству освіти мережі. Програми й навчальні плани мають національне поширення. Іспити стандартизовані на рівні всієї країни.

Пріоритети розвитку професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу, що містять ключові політичні документи, стали стрижнем загальноєвропейських підходів, сформованих у ході європейських інтеграційних процесів. Вони створили загальний теоретичний фундамент розвитку сучасних систем професійної освіти і навчання в країнах-членах, а також стали рушійною силою процесів конвергенції (зближення) систем освіти в країнах ЄС.

Вагомий внесок у розвиток інтеграційних процесів у професійній освіті і навчанні на Європейському континенті належить Копенгагенському процесу, в ході якого ініціювалися ґрунтовні національні реформи у сфері ПОН, формувались й апробувались численні пілотні моделі (визнання неформальної освіти й акредитації отриманого раніше навчання; програми професійного

навчання для різних цільових груп; нові схеми фінансування, які мотивують громадян до професійної освіти; різні моделі поєднання теоретичного навчання в закладі освіти з навчанням на виробництві; моделі поєднання навчання у професійних навчальних закладах та в університетах (інтегровані програми) тощо). Широкої практики набула кооперація в структурі виробничих кластерів.

ЄС тримає курс на: підвищення якості та ефективності систем освіти і професійної підготовки в країнах ЄС; спрощення доступу до безперервної освіти для всіх громадян ЄС; посилення відкритості систем освіти та професійної підготовки Спільноти для усього світу. Ці стратегічні цілі, конкретизовані в завданнях, послідовно втілюються в життя через реалізацію десятирічних стратегій – «Лісабонської» (2000-2010), стратегії – «Європа- 2020 (2011-2020) і нинішньої «Європа – 2030».

Таким чином, світовий досвід переконливо доводить ефективність та неминучу закономірність дуальної форми навчання, що може ефективно реалізовуватися через інструменти кластерних політик (виробничих кластерів).

В ЄС нараховується понад 2 тис. кластерів, у яких зайнято 38% сукупної робочої сили. Кластери Фінляндії, що містить всього 0,5% світових лісних ресурсів, забезпечують до 10% світового експорту продукції деревопереробки та 25% – паперу. У Китаї створено понад 60 особливих зон кластерного типу, що об'єднують понад 30 тис. фірм з чисельністю робітників до 3,5 млн. осіб та об'ємом продаж понад \$ 200 млрд./рік [3].

Перші згадування про кластери пов'язані з дослідженнями М. Портера, який виокремив основні ознаки кластерної структури, що були названі «Правилом чотирьох «К»»: формуюча профіль кластера концентрація суміжних галузей у рамках обмеженої території (Concentration); конкурентноздатність на ринку за рахунок високої продуктивності, спеціалізації та взаємодоповнення учасників (Competitiveness); конкуренція за завоювання та утримання клієнта (Competitive), як основа спільного бізнесу та кооперація з суміжними областями та місцевими інституціями по горизонталі та вертикалі; формування навколо конкуруючих фірм спеціалізованої ринкової інфраструктури з високим ступенем

розвитку (Cooperation) [4].

Багаточисельні дефініції опосередковують поняття «кластер» з термінами «консолідація» та «співробітництво». Таким чином, є всі підстави для виокремлення в якості ключової ідеї кластеризації економіки – максимізацію синергетичної ефективності, що має бути підкріплена багатофункціональною системою коопераційно-інтеграційних зв'язків та інформаційно-комунікаційних технологій.

Організація глибокої та різнобічної кластер-взаємодії промислових підприємств регіону, професійних (професійно-технічних) та вищих закладів освіти на умовах соціального партнерства об'єктивна та обґрунтована необхідністю своєчасного поповнення підприємств-учасників кластера робітниками затребуваних професій та кваліфікацій. Різні форми соціального партнерства промислових підприємств та закладів освіти у рамках кластера можуть вирішувати такі питання: забезпечення підприємств-учасників кластера кваліфікованою робочою силою і практико-зорієнтованими фахівцями; раціоналізація підбору персоналу при тісній взаємодії кадрових служб підприємств-учасників кластера навчальних закладів професійної освіти; сертифікація персоналу підприємств-учасників кластера і сертифікація кваліфікацій випускників професійно-технічних навчальних закладів.

На базі кластера доцільно створювати кваліфікаційні центри, об'єднання роботодавців, торгово-промислових палат, професійних об'єднань, органів сертифікації, громадських об'єднань освітніх структур.

Аналіз наукових праць у сфері порівняльної педагогіки та досвід практичної діяльності показують, що для професійно-орієнтованого освітнього простору будь-якого регіону характерні інтеграційні процеси за різними напрямками діяльності. Регіональне проектування дозволяє якісно впливати на реформування системи освіти в цілому. Пропонуємо розглянути як варіант алгоритм руху по «дорожній карті» з метою створення профільних кластерів.

З метою висвітлення практичного досвіду реалізації дуальної форми здобуття професійної освіти з використанням можливостей виробничих

кластерів пропонуємо досвід партнерства бізнес-спільнот і закладів професійної освіти на прикладі створених організаційних умов Кластером поліграфічної індустрії, видавництва та цифрових технологій «Поліграфія: логістика, сервіс, якість» (м. Дніпро).

Цілі і завдання в діяльності галузевого Кластеру: забезпечення розвитку видавничої діяльності, поліграфії та суміжних з ними галузей, задоволення потреб та захист законних прав і інтересів своїх членів, координація їхньої господарської діяльності; співпраця з органами державної влади та місцевого самоврядування; співпраця з закладами освіти; представництво інтересів Кластеру в державних, міждержавних органах і організаціях, неурядових організаціях, об'єднаннях тощо; проведення конференцій, семінарів, тренінгів, форумів тощо; розробка рекомендацій до законодавства з метою підтримки і розвитку учасників галузі видавничої діяльності та поліграфії; підтримка та розвиток інноваційної діяльності серед членів Кластеру для перетворення в реалізовані дослідження наукові та бізнес-проекти; пошук джерел фінансування для перспективних програм та проектів у сфері освіти та інновації в видавничо-поліграфічній галузі; сприяння підвищенню стандартів ведення бізнесу членами Кластеру; сприяння впровадженню галузевих стандартів, стандартів безпеки, стандартів з питань екології членами Кластеру; формування системи підвищення кваліфікації, професійної підготовки, компетенції працівників членів Кластеру в т.ч. із залученням місцевих і закордонних спеціалістів-консультантів; захисту інтересів учасників Кластеру.

Структура учасників кластеру (у %): представники бізнесу (79%), дослідницькі інституції (9%), освітні установи (9%), неурядові організації (9%)

Залучені експерти – Федерація організацій роботодавців Дніпропетровщини (<http://ford.gs.dp.ua/>) - від бізнесу; Дніпропетровська торгово-промислова палата - недержавна неприбуткова самоврядна організація (<https://cci.dp.ua/pro-nas-28.html>), Департамент освіти і науки Дніпропетровської обласної державної адміністрації – від влади (<https://adm.dp.gov.ua/dniprooda/pro-oda/departamenti-ta-upravlinnya/departament-osviti-i-nauki>).

Серед учасників кластеру, частка (у %) припадає на: малі, середні 42% та великі підприємства 58%.

Представлення кластеру на національних та іноземних платформах, рівень активності:

- Національний рівень – входження в Федерацію організацій роботодавців Дніпропетровщини, співпраця з обласною профспілкою працівників культури

- Іноземний рівень:

1. Учасник програми «EU4Business: конкурентоспроможність та інтернаціоналізація МСП» за спільного фінансування Європейським Союзом та урядом Німеччини через німецьку федеральну компанію Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ GmbH)

2. Співпраця з Федеративним урядом Німеччини за програмою SES.

Відповідно до Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти, що схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2018 р. № 660-р з метою підвищення готовності випускників ЗП(ПТ)О до самостійної професійної діяльності на перших робочих місцях, що відповідають здобутій освіті Кластер допомагає забезпечувати ефективну реалізацію дуальної освіти для кількох закладів професійної та вищої освіти, створив на базі Українського державного хіміко-технологічного університету окремий структурний підрозділ – Центр інноваційних витрат галузі для забезпечення трансферу технологій у зміст підготовки майбутніх фахівців.

Дуальна форма здобуття освіти передбачає навчання на робочому місці з виконанням посадових обов'язків відповідно до трудового договору. У кластерній спільноті виокремлено низку обов'язків перед кожним з суб'єктів спільноти.

Заклад освіти (учасник кластеру):

- забезпечує теоретичну підготовку, цілісність освітньої програми навчання, відповідність стандартам освіти та професійним стандартам, несе відповідальність за якість підготовки здобувачів освіти;

- має право спільно з роботодавцем визначати освітні програми, за якими

організовується освітній процес за дуальною формою здобуття освіти;

- відповідає за налагодження співпраці між закладом освіти та роботодавцями, а також подальшу ефективну комунікацію сторін;

- проводить відбір підприємств, установ та організацій, що надають місця практичної підготовки за дуальною формою здобуття освіти;

- спільно з визначеними роботодавцями розробляє і затверджує навчальний план відповідної освітньої програми;

- спільно з визначеними роботодавцями забезпечує узгодження змісту теоретичної та практичної частини програми;

- координує навчання здобувача освіти на підприємстві та разом з представником підприємства приймає звіт про результати навчання за дуальною формою здобуття освіти та оцінює результати;

- приймає відповідні внутрішні документи, призначає осіб/підрозділи, що відповідатимуть за впровадження дуальної форми здобуття освіти;

- організовує обговорення освітньої програми (програм) за дуальною формою здобуття освіти за спеціальністю (професією) із роботодавцями/професійними асоціаціями на предмет відповідності професійним стандартам та вимогам роботодавців до компетентностей майбутніх фахівців.

Роботодавець (учасник кластеру):

- може ініціювати налагодження співпраці із закладом освіти щодо підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти, в тому числі шляхом ініціювання створення програм дуального навчання;

- забезпечує дотримання встановлених законодавством вимог з охорони праці;

- разом із закладом освіти бере участь у розробленні та затвердженні освітніх програм та навчального плану;

- бере участь у відборі здобувачів освіти на навчання за дуальною формою здобуття освіти;

- веде постійний діалог із закладом освіти і здобувачем освіти щодо етапів

та результатів навчання шляхом призначення відповідального за співпрацю із закладом освіти за дуальною формою здобуття освіти;

- оцінює разом із закладом освіти результати навчання згідно з освітньою програмою;

- надає робоче місце здобувачу освіти на підприємстві, в установі чи організації, що передбачає грошову винагороду;

- відповідно до законодавства закріплює за здобувачами освіти кваліфікованого працівника;

- надає необхідні ресурси та інформаційні матеріали для виконання роботи, створює необхідні умови і можливості для виконання здобувачем освіти навчального плану;

- у разі необхідності створює умови для підвищення професійного рівня працівників, що здійснюють навчання здобувачів освіти на виробництві;

- спільно з профспілками або їх об'єднаннями вирішують питання умов праці, запровадження та визначення розмірів надбавок, доплат, премій, винагород та інших видів матеріального та морального заохочення для працівників, що здійснюють навчання здобувачів освіти на виробництві.

Здобувач освіти, як потенційний член кластеру, повинен:

- відповідально ставитися до виконання навчального плану згідно з графіком навчального процесу відповідно до цілей та завдань навчання на робочому місці;

- дотримуватися правил внутрішнього трудового розпорядку підприємства, установи чи організації;

- підтримувати контакт з особою, відповідальною за виконання освітньої програми дуальної форми здобуття освіти, вчасно інформувати роботодавця і представника закладу освіти в разі виникнення проблемних питань;

- дотримуватися правил охорони праці, виробничої санітарії, гігієни праці і протипожежної охорони;

- нести матеріальну відповідальність за обладнання та майно відповідно до укладеного договору;

- своєчасно на належному рівні виконувати завдання, покладені на нього під час навчання на робочому місці, та індивідуальні завдання згідно з навчальним планом.

На шляху до розвитку професійної освіти у структурі кластера має бути передбачено ще ціла низка економічних, юридичних, управлінських заходів, проте в кінці, звісно, необхідно забезпечити проведення громадських та державних експертиз проєктів (експериментів) по створенню стратегічних альянсів у сфері освіти та затвердження звітів про результати інтеграційної взаємодії.

Таким чином, у рамках процесів глобалізації та кризових станів в Україні від наслідків військових дій, що продовжують тільки загострюватися, та інтеграції світових господарських зв'язків має бути законодавчо унормовано створення галузевих кластерів, як взаємопов'язаних об'єднань закладів професійної (професійно-технічної) освіти, наукових установ, промислових підприємств та зацікавлених організацій в розвитку людського капіталу, як чинників позитивної динаміки росту регіональних ринків праці та економік.

Практика підтверджує важливість впровадження дуальної форми здобуття освіти в сучасну систему професійної підготовки. Дуальна освіта дозволяє студентам не лише отримувати теоретичні знання, але й здобути практичний досвід, сучасні кваліфікаційні навички відразу під час навчання. Це сприяє підвищенню їхньої конкурентоспроможності на ринку праці та готовності до вирішення реальних завдань у професійній діяльності.

Крім того, впровадження дуальної освіти сприяє зміцненню партнерських зв'язків між закладами професійної освіти та підприємствами, сприяючи обміну знаннями, інноваціями, трансфером технологій. Це також створює можливості для здобувачів освіти, майбутніх кваліфікованих робітників засвоїти актуальні навички та технології, що відповідають потребам сучасного ринку праці.

Отже, впровадження дуальної форми здобуття освіти та реалізація кластерних політик за галузевим спрямуванням є необхідним кроком для підготовки кваліфікованих та конкурентоспроможних кваліфікованих робітників, які будуть відповідати вимогам сучасного ринку праці та

сприятимуть сталому розвитку економіки та суспільства в цілому.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Концепція підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 19 лютого 2018 р. № 660. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/660-2018-%D1%80#Text>
3. Кластерний підхід в стратегії інноваційного розвитку зарубіжних країн [Електронний ресурс]. URL: <http://alisa-durman.livejournal.com/89859.html>.
4. Портер М. Конкуренція. URL: <https://stylus.ua/uk/maykl-porter-konkurenciya-p600173c12492.html>
5. Юденкова, О.П. Шляхи трансформації професійної освіти у нових організаційно-економічних умовах. Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії. 2023, С. 250–253. URL: <https://bit.ly/49HsiHL>
6. Юденкова О. Роль ефективної комунікації в розвитку партнерства між закладами вищої освіти та підприємствами як сучасний освітній тренд. *Українська мова та культура в сучасному гуманітарному часопросторі: аспекти міжмовної комунікації та формування комунікативної компетентності сучасного фахівця*. Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. м. Ломжа, Польща, 21 лютого, 2024. С. 180 -187.
7. Юденкова О. Шляхи трансформації професійної освіти у нових організаційно-економічних умовах. *Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії*: тези доп. V Всеукр. відкр. наук.-практ. онлайн-форум. (м. Київ, 20 вересня. 2023 р.). м. Київ, 20 вересня, 2023. С. 250 – 253.